ט״ו באב תשמ״ט, 16.8.1989 מיספר 2711 המחיר: 6.00 שקלים (כולל מע״מ), באילת: 5.20 שקלים שנה 53

העולם הזה

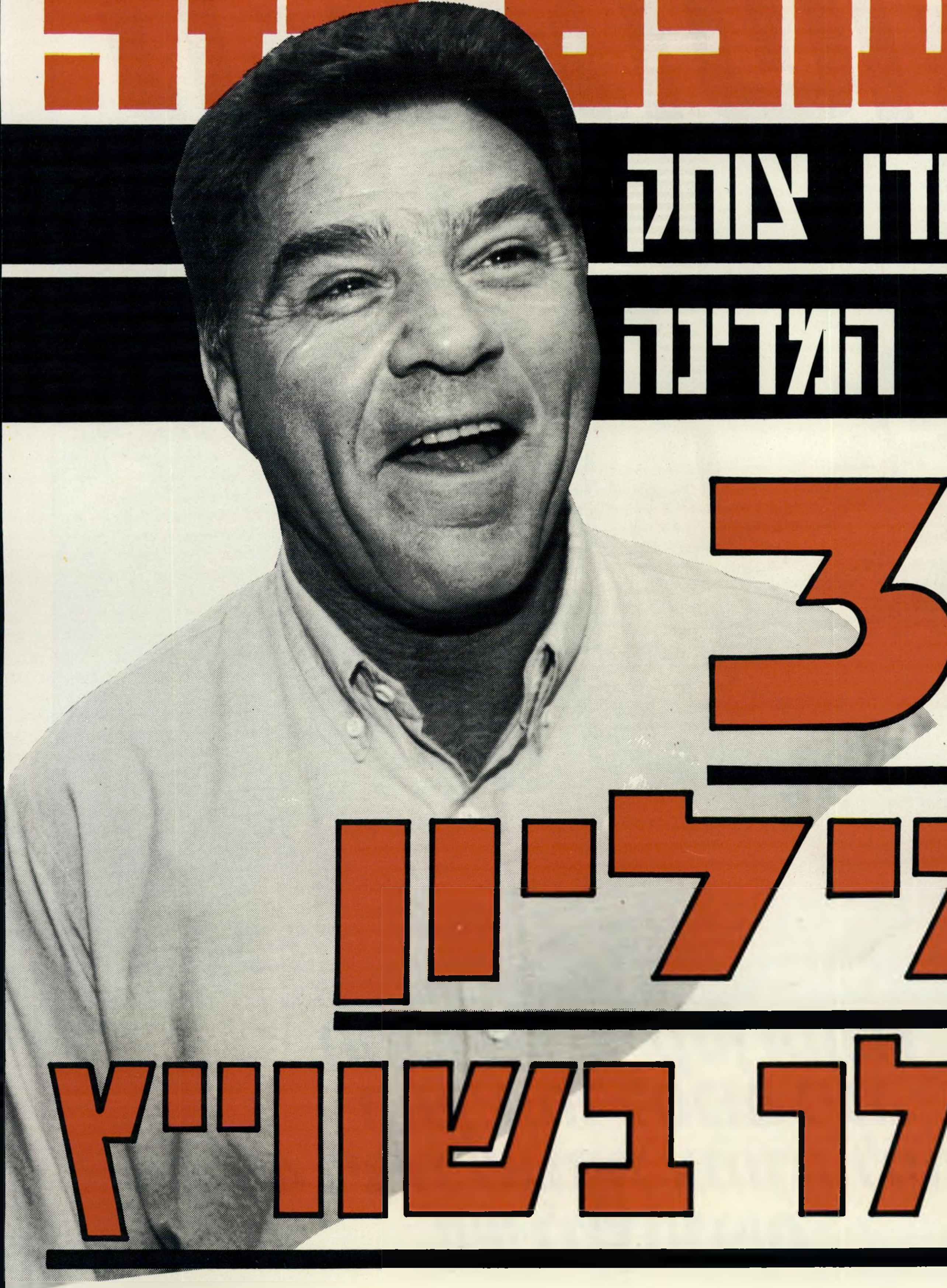

פפושדו צוחק מכל המדינה

37 מיליון דולר בשווייץ

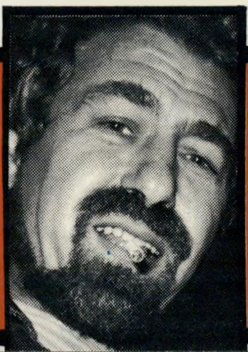

שאול נמרי דורש כסף תמורת גט

16082120

מהר משופר

חסכון חודשי קטן ומוגדר
הופך מחר לסכום ניכר
עד 4% ריבית שנתית צמודה למתמידים
ושי למצטרפים.

★ **כל הפותח תכנית חסכון "עוז למתמיד"** בהפקדה חודשית של 100 ש"ח לפחות יקבל מיד שי אישי נאה.

★ **מבצע מיוחד גם בקופות גמל** כל המפקיד בקופת גמל של הבנק הבינלאומי באמצעות הוראת קבע חודשית 75 ש"ח לפחות יקבל מיד שי אישי נאה.

הבנק הבינלאומי הראשון. יוצא מהכלל.

ציון עפריר, העולם הזה

רבין צובר כוח. גם בירכת הרבנים תעזור לאיש המשתלט מחדש על מיפלגתו. איך מתכוננים להדחת פרס?
(עמוד 10)

הרב

כל המדינה הסתכלה בו, והוא אפילו לא ידע שהוא כל־כך חשוב. עובדיה יוסף בתרגיל תיקשורתי.
(עמוד 8)

הפוליטיקאי

מאיר כפרי, י.פ.פ.א.

הפתעה. צ׳ארלי ביטון עוזב את הכנסת. אומרים שהוא קיבל הרבה כסף. צ׳ארלי מכחיש.
(עמוד 49)

המחפש

אלי יוסף, העולם הזה

נחמן פרקש ברח עד שמצא את האושר. עכשיו הוא חוזר בתשובה. אגב, אתם יודעים על שידוך טוב?
(עמוד 40)

ההגרלה

המודעה הראשונה של "ישראכרט" הבטיחה שכל הקודמים יטוס לחו״ל. אחר־כך התברר שזה לא כל־כך פשוט.
(עמוד 46)

בתוך הגליון

קורא יקר — מה זה שמאל? 4
מיכתבים — מילים ומנגינה 4
סלאטר־שרון — הוצאה לפועל 5
תשקיף — ההדלפה מן הקאבינט 6
אלי ספושדו— ושלושת השפנים 6
אירוע — יוסף, דרעי וכל השאר 8
עבודה — רבין מחכה לפרס 10
במדינה — שייח׳ עוביד ושייח׳ עובדיה 11
אפריים גור — אני גורגי 12
יומן אישי — מי אשם במות איתי? 14
הנדון — חשקים וחישוקים 15
אנשים — חזנית בפאב 16
אפריים לפיד — עוזב את הצבא 18
קולנוע — אופרה אקולוגית 21
דף חדש — על המאצ׳ו הישראלי 22
בנקים — לא צריך להיות מומחה לכלכלה 24
לילות ישראל — צלמים במים 26
מה הם אומרים — דן תיכון, חיים שקד, שימעון שיטרית, אורן טוקטלי, דני לחמן, אפריים אייל 28

תשבץ 30
תמרורים — ישיבה ועמידה 30
הורוסקופ — אהבה ונישואין בכף היד 31
יעל לוי — על בועז שרעבי, אקס 32
שאול נמרי — אורית ורחל המרחלת 35
זה וגם זה — מישפחתי, ידידיי וחיות אחרות 37
רחל המרחלת — מה זאת אהבה? 38
נחמן פרקש— רוצה להקים ישיבה 40
דיעה אחרת — אהרון אמיר: חוזר חלילה ● אורי דן: ארצות־הברית — מבירות לירושלים ● מרדכי הורוביץ: מרובעים נגד מדוכאים ● דני דיין: נורים ובוכים ● רענן לוריא: מדבר ● שמואל שטרן: הקלות הבלתי־נסבלת ● דני כהן: האשמים תמיד ● אילנה אדם: שהם יתנצלו ● דניאלה אשכנזי: איזון חוזר ● טד גדיש: מלך עכברוש ● יהודה דרורי: אין פיתרון ● מודיעין ● מאיר ליפשיץ והחברים של אופירה 42
אשראי — ישראכרט ידידך? 46
דת — שימשון הבריון 48
צ׳ארלי ביטון — אני בחוץ 49
טלוויזיה — רק לא גבי גזית 50

קורא יקר,

לא מכבר הוזמנתי לדבר על עולם־ה־תיקשורת בפורום ממלכתי. בתום ההרצאה, כאשר בא תור השאלות, שאל אותי אחד ה־נוכחים: „מדוע העיתונות בארץ שמאלנית?"

השתדלתי להשיב. הירהרתי בקול רם, ו־כמעט התפתיתי לשאת הרצאה ארוכה שנייה.

✶ אופוזיציה יחידה

קודם כל, מי אומר שהעיתונות היא שמאלנית? או שמאלית?

נכון, רבים טוענים כך. למרבה הפלא, אין זו רק טענה הנשמעת בארץ. כמעט בכל אר־צות המערב נשמעת טענה זו. יש ואומרים שהעיתונות היא שמאלית. יש אומרים שהעי־תונות היא אנטי־לאומית. יש ואומרים שהעי־תונות היא שלילית, שהיא מתעלמת מדברים חיוביים, שהיא מותחת ביקורת בלתי־אחר־אית, וכו'. אנשי הימין הקיצוני בכל ארצות המערב — ועכשיו גם בארצות הקומוניזם — טוענים כי כלי־התיקשורת הם גייס חמי־שי, עוכרי־המדינה, משרתי־האוייב, ומה עוד.

כל המשמיעים את הטענות האלה מתכוו־נים, בעצם, לאותו הדבר. מהו?

נדמה לי שמוקד הבעייה הוא שבכל המ־דינות המערביות (ועכשיו גם המיזרחיות) המ־ערכת הפוליטית הרגילה התנוונה. האופוזיצ־יה משולבת בשילטון. יש חלוקת־שלל.

באותה השעה הולכת ומתרחבת השפעת הממשלה בכל התחומים, והיא חולשת על כל תחום ותחום מחיי האזרח.

כתוצאה מכך הפכו כלי־התיקשורת מכל הסוגים לאופוזיציה העיקרית. לא מבחינת הכוונה להפיל את השילטון, חלילה, אלא מב־חינת הביקורת היומיומית על מעשי השיל־טון, חריגותיו, מעשי שרירות ורודנות. בב־רית־המועצות חלה בעניין זה מהפכה עצומה תוך זמן קצר.

במקום הניגוד הישן שילטון־אופוזיציה, בא הניגוד שילטון־תיקשורת. מכיוון שכל בעלי השילטון בכל הארצות רואים בעיתו־נות מיטרד, המונע בעדם מלעשות מה שהם היו רוצים לעשות באין מפריע, הם משמיצים את „התיקשורת".

מבחינה זו, כל ההתקפות על התיקשורת הן בבחינת מחמאות. ככל שהביקורת גוברת, הרי זה סימן שהיא ממלאה את תפקידה.

יש לזה תופעת־לוואי מוזרה. בעוד שה־תיקשורת, בעצם מילוי תפקידה, מגינה על האזרח ומהווה, למעשה, את המכשיר העיקרי להגנה יומיומית על זכויותיו, הרי אזרחים רבים — ולא רק בישראל — מצטרפים למשמיצים את התיקשורת, וחוזרים על הט־ענה שהיא סוס טרויאני, משרתת־האוייב, מערערת־המוראל, וכו'.

✶ מה זה שמאל!

השאלה היא אם כל זה מצדיק את התו־אר „שמאל".

בעולם־המושגים המקובל, מאז המהפכה הצרפתית, הימין הוא המחנה השמרני, המ־סורתי, המגן על זכויות־היתר של העשירים והמבוססים, ואילו השמאל הוא המחנה החד־שני, המבקש לחולל רפורמה חברתית, המגן על החלשים והנדכאים.

במציאות של ישראל, כלי־התיקשורת רחוקים מאוד מן המובן הזה של המושג „שמאל". הייתי אומר שהרוב העצום של העי־תונות נמצא מבחינה זו בתחומי המושג „ימין". אמנם, יש פה ושם כתבות מעוררות־רחמים על מישפחה זו או אחרת, עניה ומיס־כנה, ומזילים בעיתונות דימעה על גורלה. אך העיתונות ברובה המכריע מגינה על העילית החברתית השבעה, ושייכת אליה מבחינה חברתית.

מבחינה זו אין ישראל חריגה. בכל העולם המערבי נתונה התיקשורת — כולה או רובה המכריע — בידי אילי־הון, המשליטים בה ביד רמה את דיעותיהם מבחינת ההגנה על הסטאטוס־קוו החברתי.

בארץ, כאשר אומרים „שמאל", אין מת־כוונים בדרך־כלל לבעייה החברתית. מתכוו־נים לבעיית הפלסטינים, לבעיית השלום וה־מילחמה, הפשרה והסיפוח.

האם מבחינה זו „התיקשורת" היא שמא־לנית?

לדעתי, זוהי אשלייה גמורה.

נכון, רובם המכריע של בעלי־הטורים, המ־ביעים דיעות במאמרים ובתוכניות, הם בעלי נטייה „שמאלית" מבחינה זו. מכיוון שהם בולטים, נוצרה האשלייה שהתיקשורת היא „שמאלנית".

נכון גם שיש קבוצה קטנה של כתבים מסורים, המסקרים את המתרחש בשטחים הכ־בושים. הם עושים את מלאכתם נאמנה, ומ־ביאים כבוד לעיתונות ולמדינה. עצם הדיווח האובייקטיבי הזה נראה בעיני רבים כ„שמא־לנות" בלתי־נסלחת, עוכרת־ישראל וכו'.

אבל האמונה כי מאמרים ודיווחים אלה הם המעצבים את דעת־הקהל היא אשלייה, הש־פעתם היא כאין וכאפס לעומת מה שמתרחש מדי יום בכל עמודי־החדשות בעיתונות, וב־מהדורות־החדשות בטלוויזיה וברדיו. בסיגנו־נו, בעריכתו, בניסוחו המילולי נותן הדיווח היומיומי הזה תמונה תעמולתית, הגובלת בשטיפת־מוח, והמשקפת לחלוטין את מגמות השילטון — השילטון כולו, הכולל את שתי המיפלגות הגדולות וספיחיהן.

התמונה הזאת, המוצגת מדי יום לעיני האזרח, היא תמונה המצדיקה את המדיניות הקיימת — הן מבחינת הניהול היומיומי, הן מבחינת המגמות העמוקות. זוהי תמונה המו־נעת שינוי לטובה, המונעת התקרמות של ממש. במונחים המקובלים, זוהי תמונה „ימ־נית".

לפיכך אני שולל בהחלט את ההנחה כי כלי־התיקשורת בארץ הם „שמאלניים". יש בהם איים „שמאלניים" בולטים — אך התיק־שורת הישראלית בכללותה היא ימנית.

מיכתבים

אין מתנדבים בעם

על המוטיביציה של המתגייסים („מה הם אומרים", העולם הזה 2.8.89)

המישאל הזה, שגילה כי 53% מבני־הנוער החייבים גיוס לא היו מתגייסים לולא היה קיים גיוס־חובה, הוא מישאל משונה וגם המסקנה ממנו היא משונה.

הלא אם אין גיוס־חובה אין גם חובה להת־גייס. ואם אין גיוס־חובה, כנראה אין גם צורך בו. אז מרוע שלא יביעו בני־הנוער, יהיו מן הטובים ככל שיהיו, את דעתם, שבמיקרה זה לא היו מתגייסים?

ואם ייערך מחר מישאל מה יעשו האזרחים עם כספם במיקרה ויבוטל מס־ההכנסה, האם לא יתגלה, כי קיים רוב מכריע שיאמר, כי הוא לא ירוץ לקופות־האוצר על־מנת לתרום להן את כספו מרצון?

יצחק סיני, תל־אביב

● ● ●

חו"ל חברון

על יתרונות נוספים של מדינה פלסטינית (ראיון עם אברהם שריר, העולם הזה 19.7.89)

ציון צפריר, העולם הזה

שר־לשעבר שריר
במיסגרת התיירות היוצאת

זה מפליא מאוד שאברהם שריר, שר־ה־תיירות לשעבר, שנחשב בשעתו לתייר מס' 1 של מדינת ישראל (במיסגרת התיירות היוצ־את), מתנגד גם הוא ליוזמת־השלום של יצחק שמיר.

הרי במקרה שיוזמת־שמיר תביא, בכל זאת, להקמת מדינה פלסטינית, תיפתח בכך עוד אפשרות להוספת חותמות־יציאה בדרכו־נו של שריר. כל נסיעה לשכם או לחברון תהיה נסיעה לחו"ל.

אהרון ירושלמי, תל־אביב

● ● ●

תיאור לא נעים

על תיאור הופעתה הפיסית של חיילת צעירה („חשבנו על נעצים, בסוף החלטנו על רעל־עכברים", העולם הזה 19.7.89).

עד היום שמחתי על כך שהעולם הזה לא נגרר אחרי כתיבת־הכסאח שהיכתה, בשנים האחרונות, שורשים כה עמוקים בעיתונות ה־עברית והנה, בכתבה רבת־העניין על החיילת המואשמת בניסיון הרעלת מפקדה, אני מגלה את התיאור הלא־נעים הבא: „החיילת .... אינה יפה במיוחד ואינה מטופחת. היא בחורה שמנמונת..."

מילא, אולי תיאור מפורט זה חיוני כדי להתרשם מהופעתה הכללית של אותה צעי־רה. אבל הסיפא של התיאור הנ"ל, „ופצעי־בגרות אחרים על לחייה", הוא כבר סתם מרושעות, כאסח לשם כאסח. בשביל מה באו המילים האלה? **פועה דרמוביץ,** רחובות

טול קורה

על דיוק בעיתונות („איגרת־ העו־רך", העולם הזה 2.8.89)

עורך העולם הזה קלע למטרה כאשר הוא תאר את תחושת הקורא המצוי, המגלה בעיתון ידיעה שעליה יודע אותו קורא הרבה יותר מאשר כותב־הידיעה, והקורא נוכח לדעת כי לא דובים ולא יער ואז הוא מאבד את אימונו בעיתון.

אבל מה לעשות שאני מגלה, רק שני עמו־דים יותר מאוחר, באותו גליון של העולם הזה, במדור תשקיף, קטע המבשר לקוראי

ציפי מנשה, העולם הזה

מנכ"ל־לשעבר טמיר
בקדנציה הקודמת

העולם הזה, כי מחפשים ג'וב לאברהם טמיר, „מי שהיה מנכ"ל מישרד ראש־הממשלה בקדנציה הקודמת"?

נא ליטול קורה מבין עיניכם וכו'.

יהודה צרפתי, תל־אביב

● *אברשה טמיר היה, בסוף הקדנציה הקודמת מנכ"ל מישרד־החוץ, אחרי שהיה מנכ"ל מישרד ראש־הממשלה.*

■

טעות בזיהוי

בגיליון „העולם הזה" מן ה־9.8.89 הו־פיע מעל לשמו של זרו קובו, שהורשע,

קובו

אוזנה

בשעתו באונס, בשגגה, תצלומו של גבי אוזנה.

אוזנה הואשם בזמנו, בטעות, באונס ומשהוכיח את חפותו, בוטל כתב־האי־שום נגדו.

עם מר אוזנה סליחה.

העולם הזה
השבועון של ישראל

העורך הראשי: אורי אבנרי
מנהל: אברהם סיטון
מנהלת מחלקת־מודעות: רינה מיטרני

המערכת והמינהלה:
תל־אביב, רחוב גורדון 3
(ת.ד. 136, מיקוד 61001)
טלפון: 232262/3/4־(03)
פקס. 245130־(03) .FAX
המו"ל: העולם הזה בע"מ
הדפסה: הדפוס החדש
הפצה: גד
תל־אביב, יד חרוצים 7
טלפון: 377056־(03)

המנהל הכללי: דויד גרשונוביץ

הוצאה לפועל

1. לא האמנתי. אחרי שברחתי מהצרפתים וסידרתי אתהאיטלקים ולחצתי את היד של בגין, אחרי כל זה הם באו לווילה שלי ב־6 בבוקר, ולוקחים הכל בגלל חוב עלוב של חמישה מיליון דולר. ככה לעשות לפלאטו־שרון?!

2. גם אנט לא האמינה. ישבה כל היום בצד ולא אמרה כלום, רק הסתכלה בעצב ובכעס איך החברת־גבייה הזו עם המישטרה נכנסים לתוך הווילה שלנו כאילו זה הבית שלהם ומוציאים הכל. איך היא תארח עכשיו!

3. אמרתי להם: תעזבו, זה בכלל לא רכוש שלי, הצו שלכם לא חוקי ואפשר לפתור איכשהו את הבעייה. אבל הם הסתובבו, הסתכלו, עשו רשימות ולקחו. חדר־חדר, רהיט־רהיט, הם עברו, העמיסו ורוקנו את הבית.

4. הכי כאב־הלב על התמונות. הורידו מהקירות את כולן והיו שם הרבה מאוד אוריגינלים. 20 איש הסתובבו לי בבית שלי. ההרגשה היתה כאילו מה שקניתי בכספי שייך להם ואי־אפשר בשום־אופן לעצור אותם.

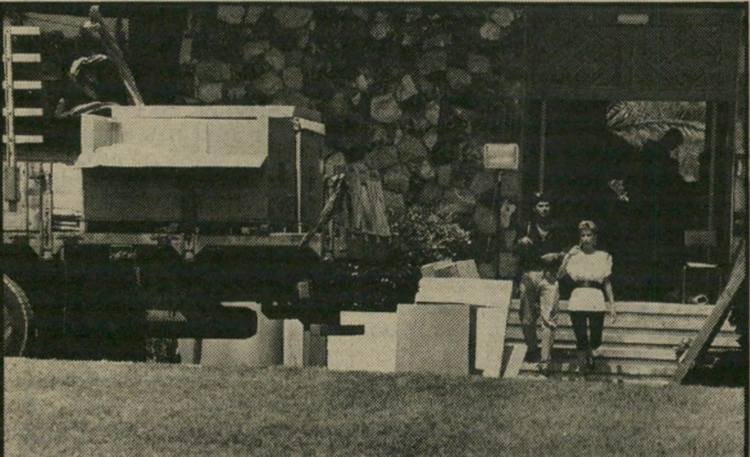

5. העלו את כל הדברים שלי, את כל הבית שלי, על שלוש משאיות גדולות שעמדו וחיכו בחוץ ולקחו. אמרו שמעבירים את כל הדברים שלי למחסן סודי במרכז הארץ. אחר־כך בטח ימכרו את הכל לכל המרבה במחיר.

6. אז ישבתי לי בסוף בצד לבדי, ורק זכרתי את הימים הגדולים והטובים שבארץ הזו, ארץ ישראל, עשו כבוד לפלאטו־שרון. עכשיו אף אחד מכל אלה שידעו ללקק ולהתחנף לא בא לעזור לנו, לעצור את השוד הזה.

צילם אלי דסה

תשקיף

אורית זרובבל

לא בגלל הטרור

ציון צפריר, העולם הזה

פזנר

דובר ראש־הממשלה נחלץ השבוע משאלה מביכה — ומסר הודאה מביכה עוד יותר, שפורסמה בניו־יורק טיימס.

אבי פזנר נשאל מדוע מוכנה ישראל לדבר עם חיזב־אללה, שהוא אירגון טרוריסטי לכל הדיעות, אך לא עם אש"ף, שגם הוא אירגון טרוריסטי על פי הגדרת הממשלה.

תשובת פזנר: „אנחנו מדברים עם חיזב־אללה מפני שאנחנו רוצים בשיחרור בני־אדם, וזה הכל. איננו מדברים עם אש"ף, מפני שתביעתו הבסיסית — כינון מדינה פלסטינית — אינה מקובלת עלינו."

על כך הוסיף פזנר פסוק חשוב: „העובדה שהם (אש"ף) טרוריסטים אינה נוגעת כלל לעניין."

הדליפה: מן הקאבינט

זעם עצום שרר השבוע בצמרת מערכת־הביטחון על הדלפת הידיעה, כי השייח' עבד־אל־כרים עוביד גילה בחקירה כי שני החיילים הישראליים מתו מפצעיהם זמן קצר אחרי לכידתם.

מכיוון שלא תיתכן שום הדלפה מצד החוקרים, משוכנעים במערכת־הביטחון כי הידיעה דלפה מן הקאבינט. לגוף זה דווח על חקירת השייח'.

הידיעה פורסמה בשבועון הבריטי „סאנדיי טיימס", שפירסם בשעתו את גילויי מרדכי וענונו. חושדים שאחד השרים רצה לקנות בדרך זו את חסדיו של העיתון.

טענות נגד טריף

ביום הראשון הקרוב עומד להישלח מיכתב לשר־הפנים, אריה דרעי, חתום בידי חמישה חברי מועצת ג'וליס, ובו פירוט של טענות כלפי עבודתו של צאלח טריף כיו"ר המועצה.

המיכתב זוכה לגיבוי בקרב פלגים רבים של העדה הדרוזית בכל הארץ.

בין הטענות הנזכרות: מינוי לא־חוקי של עובדי־מועצה, התעלמות מחובות ארנונה של בני־מישפחה וטענות נוספות.

טריף הוא מועמד מיספר 40 של המערך לכנסת ונחשב כידיד קרוב של שימעון פרס.

הוא ומקורביו עסוקים בימים אלה בלוביינג בקנה־מידה נרחב, כדי לאפשר את כניסתו של טריף לכנסת.

הכל בגלל האמבולנסים

עלייה במיקרי־המוות בשטחים הכבושים בגלל עיכוב אמבולנסים בנמל־אשדוד.

בנמל־אשדוד מעוכבים 14 אמבולנסים, שהיו אמורים להגיע בעיקר לבית־החולים אל־אתיחאד בשכם.

רוב הפצועים מגיעים לבית־החולים ברכב פרטי, אחרי שלא זכו לכל טיפול, וחלקם מת מחוסר־דם.

אין קונסנזוס דתי

בעוד המנהיגים הדתיים מתפלמסים על החזרת שטחים, מתרוצצים אנשיו של הרב שך בבני־ברק וגובים 4000 שקלים, דמי־הרשמה למיגרש במודיעין, שבו תוקם קריה חרדית חדשה.

מדובר בשטח של 600 דונם, שעליהם תוקם, בשלב הראשון, קרייה חרדית של 800 יחידות־דיור ומוסדות הצמודים לה.

לפי טענות גורמים חרדיים יש בידיהם הבטחה של שר־הפנים, אריה דרעי, כי יפעל להקצאת תקציבים הדרושים לשרותים המוניציפליים.

חלפון נפטר מסרטן־הדם

אילנה בן־ארי, העולם הזה

חלפון

יעקב חלפון, „יועץ הסתרים" של פוליטיקאים שונים בצמרת מיפלגת־העבודה, ואחר־כך יועץ של שמואל פלאטו־שרון, מת מסרטן־הדם.

חלפון עבר ניתוח, שבעיקבותיו לקה באירוע מוחי. כאשר התחיל להחלים מן השבץ, נתגלה אצלו סרטן־הדם, והוא נפטר במהירות.

בשעתו טען חלפון שהמערך לא כיבד התחייבות כספית כלפיו בחוזה סודי, ואיים להגיש תביעה מישפטית.

בקרב בין בנק־ישראל לאלי פפושד

ב־15 במרס השנה, בשעת צהריים, הפקידה ממשלת מצרים המחאה על סכום של 37 מיליון דולר בסניף ג'נבה של היוניון בנק אוף סוויצרלנד (U-B-S), לפקודתה של חברת מועדון הים האדום תמורת מכירתו של מלון אביה־סונסטה.

לפני פתיחת החשבון בשווייץ, בעצת עורכי־דינו, שלף אלי פפושדו, כבעל־המניות העיקרי בחברת מועדון הים האדום, את השפן השלישי שלו. הוא פנה לבנק ישראל וביקש לתת לחברה היתר מיוחד לפתיחת חשבון־מט"ח בחו"ל. מכיוון שהמצרים סירבו להעביר את הכסף לבנק ישראלי סבר המפקח־על־מטבע־חוץ בבנק ישראל כי הבקשה הינה סבירה בהחלט.

על פי ההיתר, מרבית הכסף, 30 מיליון דולר, היתה אמורה להגיע לישראל זמן קצר לאחר קבלתה. לגבי היתרה, בסך 7 מיליון דולר, ביקשה החברה מבנק ישראל כי יותר לה להחזיק את המט"ח בחו"ל לתקופה התחלתית של שנה, לצורך קיום התחייבויותיה. נטען כי יש לה חוזה־ניהול עם המצרים להמשך ניהולו של המלון בטאבה, והכסף בשווייץ דרוש לה לפעילותה השוטפת. בנק ישראל הוציא לחברה את ההיתר המיוחד, והעסק נראה שקט ותקין.

חמישה חודשים לאחר שהכסף התקבל בג'נבה, מתברר שחלקו הגדול עדיין לא הועבר לישראל. בנק ישראל, כממונה על חוק הפיקוח על המטבע, מאוד לא אהב את המצב שנוצר, וזאת בלשון המעטה. דובר הבנק, אמנון יעקובי, מסר כי אם עד סוף חודש אוגוסט לא תעבור התמורה הנדרשת לארץ, המפקח־על־מטבע־חוץ יפעל לפי ההוראות. אסור לתת לניסוח העדין להקל מחומרת העניין: כל עבירה על חוק הפיקוח על המטבע תשכ"ח־1977 היא עבירה פלילית, ו„פעולה על־פי ההוראות" משמעותה העברת החומר לפרקליטות, כדי שזו תגיש כתב־אישום.

המילחמה המתנהלת כאן היא על הרבה מאוד כסף. בהנחה ש־37 מיליון דולר בשווייץ מעלים ריבית של 10 אחוזים בשנה, הרי שבכל יום צומחים מהריבית לפפושדו ושותפיו יותר מעשרת אלפים דולר. העברת הכסף לישראל תרע את מצבו של פפושדו משתי בחינות. ראשית, הריבית תהיה פחותה בשיעור ניכר, ושנית, הדולרים יומרו לשקלים, ויאבדו הרבה מחינניותם.

אחד מהגורמים המרכזיים בחברת מלונות ים־סוף, חברת־האם של מועדון הים האדום, מסביר: „אין מה להשוות מצב שבו הכסף

השפן הראשון של פפושדו

ב־7.4.1976 החלה חברת מועדון הים האדום בתיכנון והקמת כפר־נופש במיפרץ טאבה. לשלושת בעלי החברה, לשעבר עובדים במפעלי תימנע, היה סיכסוך עם הקבלן האילתי, שהיה אמור לבנות את הכפר, והם פנו לאלי פפושדו. בסוף שנת 1976 נכנס פפושדו כשותף העיקרי בחברה, ופעל במרץ בוועדת התיכנון של מרחב־שלמה כדי לשנות את תנאי הרישיון לבנייה.

מאישור לבניית מלון חד־קומתי, שני כוכבים ו־140 חדר, הוא הצליח לקבל אישור למלון רב־קומתי, חמישה כוכבים ו־357 חדר.

בשלהי 1978 החל פפושדו להניח את היסודות למלון. העבודה התקדמה בעצלתיים, ואז נחתה על פפושדו יוזמת־השלום של אנואר אל־סאדאת. כשהתקיים המיפגש בקמפ דיוויד, הוא גמר כבר לצקת את היסודות, והשלים את בנייתה של קומה אחת מעל הקרקע. בשלב זה הופסקה הבנייה באתר.

אורי בלומנטל, האדריכל שתיכנן יחד עם פפושדו את המלון, סיפר בזמנו (מרס 1985) כי פפושדו הפסיק את הבנייה לחצי שנה, משום שלא ידע אם ימשיך לקבל כספים מהחברה לפיתוח מיפעלי־תיירות. ואכן, זמן־מה לפני חתימת הסכם־השלום בין ישראל למצרים, החליטה ועדת השרים לענייני כלכלה להקפיא את הבנייה בכל איזור מרחב־שלמה.

זו היתה, לכאורה, מכה קשה לפפושדו, אבל רק לכאורה.

יתכן שכל אחד אחר היה משלים עם מר גורלו, ומתנחם בכך שהגיע שלום לגבול הדרומי. אבל לא איש כפפושדו יעמוד מנגד כאשר מיפעל חייו קורס. בשלב זה הוא שלף מהשרוול את השפן הראשון.

● ● ●

פפושדו בישל תוכנית מזהירה, שבה נטלו חלק שני חברים טובים שלו. האחד, אפרים פורן, היה מזכירו הצבאי של מנחם בגין. השני, אלוף־מישנה מתי פלט, היה ראש יחידת־המיפוי של צה"ל.

ב־2.4.79, פחות מחודש אחרי חתימת הסכם־השלום, שלח פלט מיסמך, המתיימר להיות עדות־מומחה, לראש אמ"ן. באופן מפתיע מאוד, חריג לחלוטין בצה"ל, מכותב מיספר ארבע במיכתב היתה לישכת ראש־הממשלה.

יש בעייה בזיהוי הקו שנקבע בשנת 1906, קבע פלט במיכתבו, אך על סמך בדיקות אורתוטופוגרפיות (שילוב של מפה ותצלומי־אוויר) הגיע למסקנה ש־ראס־טאבה נמצאת דרומית למלון של פפושדו, ולכן המלון נכלל בשטח ישראל.

פלט, מסתבר, הוא חבר טוב של פפושדו עוד משנות ה־60. בזמנו אישר פלט כי פפושדו יזם את הנימוק שנכלל במיכתבו. הוא גם אישר שזו היתה הפעם הראשונה שבה, כאיש־צבא, שלח מיכתב לראש־הממשלה.

כך או כך, מהעבר השני המתין למיכתב פורן, אף הוא חבר טוב של פפושדו. פורן העביר את תוכן המיכתב לידיעת בגין ואמר לו מה שאמר.

ב־30.5.89 הוא הוציא את המיכתב הבא לממונה על מרחב־שלמה ולשר־המיסחר־והתעשייה: „כידוע לך, יש חילוקי־דיעות לגבי הגבול בטאבה... בבדיקה מיוחדת, שנערכה על־ידי מפקד יחידת־המיפוי של צה"ל, נקבע כי האיזור מכפרו של רפי נלסון וצפונה צריך להכלל בשטח ישראל.. יתכן, כמובן, שיהיו חילוקי־דיעות עם המצרים, אך אחרי שהתייעצתי עם מומחים, יש סיכוי שננצח. הצגתי הנושא לפני ראש־הממשלה, אשר קבע כי יש לראות בשטח זה שטח ישראלי לכל דבר... לאור האמור לעיל איני רואה כל מניעה להמשיך את בניית המלון באיזור."

על יסוד המיכתב הזה חודשה בניית המלון, בניגוד להחלטתה הקודמת של ועדת־השרים, וכך נתקעה ישראל בטאבה. פפושדו וחבריו שמחו שימחה גדולה עם המיכתב. שותפו של פפושדו, מנו לאלו, סיפר בזמנו כיצד חגגו החברים את האירוע:

„לא ישנו טוב בלילות. הוא היה עצבני מאוד, אבל אני פחות, כי אני מאמין באיש. יש לו חזון. ואז יצא המיכתב מבגין, שהורה לפתוח לנו את הברזים. ביום של האישור שמחנו מאוד. קנינו לפפושדו שעון קרטייה במתנה, והוא הולך איתו עד היום."

האיש שמרוויח

$10000 ליום

עד שתגמרו לקרוא כתבה זו, ירוויח אלי פפושדו 200 דולר רק מהריבית על הכסף הנמצא בחו"ל. פפושדו, שעזר מאוד בהסתבכות של המדינה בפרשת טאבה, הצליח לסחוט מבנק־ישראל שורה של הטבות, שאתם לא תקבלו בחיים. "העולם הזה" מתאר איך אחרי שני השפנים הראשונים שלף פפושדו את השפן השלישי

אייל ארליך

שוכב בחו"ל למצב שבו הכסף נמצא בארץ. אם תיגש לבנקים בישראל ותשאל אותם מה תהיה התמורה שאתה מקבל מהם תמורת הפקדה של 15 מיליון דולר במזומן, תקבל מהם תשובה שתדביק אותך לריצפה: 'אין מה לעשות עם הכסף בארץ'. התשואה היא אפס. בחו"ל אתה מקבל בין 9 ל־10 אחוזים בלי בעיות."

גורמים בכירים בבנק ישראל אומרים היום, כי במבט לאחור פפושדו הצליח להתחכם עם הבנק. "הוא התחכם איתנו בתרגילים מישפטיים, ושיחק עם זמן," אמר גורם בכיר בבנק. "ברור שהוא רצה להרוויח את הריבית בחו"ל, והשתמש בטכניקות שלא מצאו חן בעינינו. אם נגלה שהוא חורג במשהו מתנאי־ההיתר, לא נהסס לפעול נגדו."

מנימת דיבורם של בכירים בבנק ישראל ניתן להניח שהם היו נוקטים כלפיו גישה הרבה יותר חשדנית מלכתחילה, לוא ידעו אז מה שהם יודעים היום.

● ● ●

המגע הראשון בין בנק ישראל וחברת מועדון הים האדום, בנוגע לכספי המכירה של המלון, החל בסוף פברואר השנה, בשעה שפפושדו חתם עם המצרים על הסכם למכירת המלון. החברה הזדרזה לפנות למפקח־על־מטבע־חוץ בבנק ישראל, עודד חצרוני, וביקשה לקבל היתר לפתוח חשבון־בנק בחו"ל, כדי שיקלוט את הכספים ממצרים.

נוסף על כך קיבלה החברה היתר להשאיר בחו"ל, לתקופה של שנה, סכום של שיבעה מיליון דולר, לצורך פעילויות שונות, כמו ערבויות הקשורות לחוזה־הניהול עם טאבה.

בבנק ישראל שכחו, משום מה, להגביל בזמן את החזקת 30 מיליון הדולר בחו"ל. גורם בכיר בבנק ישראל מתרץ: "זה לא עניין של מחדל או לא. הוא קיבל היתר להחזיק, והיה ברור שהוא נדרש על־ידי המפקח־על־מטבע־חוץ להחזיר מייד את הכסף לישראל."

אולי זה היה ברור לבנק ישראל, אבל זה לא היה כל כך ברור לפפושדו. כמו שמגדיר זאת גורם בכיר בחברת מלונות ים־סוף: "בהתחלה, כשהם נתנו לנו את ההיתר, הם כנראה לא חשבו מספיק, ולא כתבו תאריך." מכיוון שבבנק ישראל לא חשבו מספיק, ועל ההיתר לא נקבע מועד להעברת הכסף לארץ, הכסף, בטיבעיות רבה, לא הועבר.

עברו כשלושה חודשים — ריבית של כמיליון דולר — ומישהו בבנק ישראל התעורר, ופנה אל החברה כדי שתעביר מייד את הכסף לארץ.

בשלב זה שלף פפושדו את ה'אס' מה־

(המשך בעמוד 40)

השפן השני של פפושדו

כשחברה ישראלית מוכרת נכס, היא אמורה לשלם עליו מס־הכנסה: 10 אחוזי־מס על הרווח האינפלציוני, ועד 45 אחוז־מס על הרווח הריאלי. לכאורה, היתה צריכה חברת מועדון הים האדום, שמכרה את המלון בטאבה ב־40 מיליון דולר, לשלם מס בשיעור של 15 מיליון דולר.

בפועל, כמעט כצפוי, הצליחה חברת מועדון הים האדום להתחמק מתשלום מס־ההכנסה על המכירה. פפושדו נערך מראש למאבק, וגייס לעזרתו סוללה מרשימה של עורכי־דין לעניין זה. מלבד מישרדו של עורך־הדין שרגא בירן, העובד איתו באופן קבוע, צורפו למערכה גם עורכי־הדין יעקב נאמן והפרופ' יצחק הדרי.

אם הטקטיקה של השפן הראשון היתה לטעון כי טאבה נמצאת בתחום ישראל, הרי הטקטיקה של השפן השני היתה לטעון שטאבה נמצאת מחוץ לשטח ישראל, ולכן החברה היא חברת־חוץ הפטורה ממס.

כשהתחילו ההתדיינויות בין מישרד־האוצר לבין החברה, סמוך לחתימת ההסכם על מכירת המלון, הבהירו עורכי־הדין כי החברה שוקלת לתבוע את המדינה לפיצויים לפי חוק מפוני סיני. מבחינת האוצר, האיום הזה נראה מפחיד מאוד.

לפי גירסת מקורות באוצר, יתכן בכלל שתביעה כזו היתה נדחית, משום שבחוק מפוני סיני דובר על עסקים שבתאריך הקובע היו עסק. בתאריך הקובע לפי החוק, המלון עדיין היה בשלבי בנייה, ולכן, אולי, הוא לא היה זכאי לפיצוי משמעותי.

כך או כך, לאף אחד באוצר לא התחשק לבדוק את חוזק ההגנה המישפטית הזו, והכל קיוו שפפושדו יגיע עם המצרים לעמק השווה.

עורכי־הדין של פפושדו השכילו לנצל את השוט המפחיד שבידם, ותבעו לקבל פטור ממס על מכירת המלון. נוסף על כך הם תבעו כי במיקרה שהחברה תחלק דיווידנד לבעלי־המניות, יחול עליו מס בשיעור של שיבעה וחצי אחוזים, כמו המס שחל על מפוני סיני במיקרים דומים. מכיוון שהחברה נחשבת מיפעל מאושר, שלגביו המס על דיווידנד הוא 15 אחוזים, מדובר על חיסכון נטו של שיבעה וחצי אחוזים מס על הדיווידנד. במיקרה הפרטי של אלי פפושדו, שיכול למשוך לעצמו דיווידנד של 15.5 מיליון דולר, משמעות ההטבה היא רווח נקי של 1.1 מיליון דולר.

באגף מס־ההכנסה הוכנה חוות־דעת מישפטית, שתאמה את הדרישה של החברה לקבלת פטור ממס על מכירת המלון: עורך־הדין אבי אלתר, היועץ המישפטי של האגף, קבע כי מכיוון שהבוררות קבעה שטאבה נמצאת מחוץ לישראל, ומכיוון שהחברה נוהלה ונשלטה משטח טאבה – יש לראות בה חברה זרת.

במחצית השנייה של חודש מרס השנה, אחרי שהמצרים חתמו עם פפושדו על ההסכם לקניית המלון, הזדרזו באוצר לחתום עם פפושדו על הסכם. החברה מתחייבת שלא לתבוע את המדינה בגין הוויתור על המלון, ובתמורה היא תיהנה משני יתרונות: ● (1) פטור מלא ממס על סכום המכירה. ● (2) במיקרה של דיווידנד – יחול מס של שיבעה וחצי אחוזים בלבד.

לגבי הפטור מתשלום מס על המכירה עמד האוצר בהתחייבותו. משמעות ההטבה מבחינת החברה היתה 15 מיליון דולר. השפן השני של פפושדו קיבל, אם כן, מחיר התחלתי יפה מאוד, וזוהי רק ההתחלה. לגבי ההתחייבות לדיווידנד, העניין עדיין תלוי ועומד. כאן דרוש אישור מפורש של ועדת־הכספים של הכנסת לתרגיל.

ב־19 במרס השנה התכנסה ועדת־הכספים כדי לאשר את הצעת האוצר, אולם אבוי, נבחרי העם לא קנו את החתול שהוצע להם. ח"כ חיים רימון, למשל, התבטא כך: "זוהי בקשה מחוצפת, כל המלון הזה הוקם בהונאה. לבעלי המלון לא מגיע דבר. הבעלים ידעו שהבעלות על השטח שנויה במחלוקת."

עכשיו מחכים פפושדו ושותפיו להחלטתו של יוסף חריש, היועץ המישפטי לממשלה.

תשקיף

לנדאו מקלל את לוי

לנדאו

טונים גבוהים במיוחד בפגישת־פיוס שנערכה בשבוע שעבר בין מקסים לוי לאלי לנדאו.

ביום הרביעי בשבוע שעבר התקיימה פגישה בין השניים, בנוכחותו ובתיווכו של ח"כ דויד מגן. מטרת הפגישה היתה להשיג פיוס והסכמה בין השניים, אך בפגישה, שנמשכה שלוש וחצי שעות, לא הושג דבר. להיפך, במהלך הפגישה פרץ לנדאו בשטף־קללות על לוי, וכינה אותו „פרימיטיבי" ו„אנאלפבית".

לוי נותר המום ואיש מהנוכחים לא יצא להגנתו.

בפגישה נכחו גם בכירי הליכוד בשילטון המקומי: יגאל גריפל, פרופסר עוזן, שאול עמור, ועורך הדין משה רום. ההנחה היתה שבפורום כזה יהיה קל להגיע לפשרה.

לא חבר הסתדרות

במיסלגת־העבודה מתכוונים למקד את תעמולת־הבחירות להסתדרות גם בעובדה שבראש מטה־הבחירות של הליכוד להסתדרות עומד בני בגין, שאינו חבר־הסתדרות.

מקורות במערך טוענים שגם בכירים אחרים במטה־הבחירות בליכוד אינם חברי־הסתדרות, ולכן אין להם זכות להשתתף במאבק על עיצוב פניה של ההסתדרות.

575

ביום השני, ה־14 באוגוסט, מסר דובר צה"ל על 451 הרוגים פלסטיניים בשטחים הכבושים. מיספר זה כולל הרוגים מירי חיילי צה"ל בלבד.

לפי ספירת „העולם הזה" עומד מיספר ההרוגים הפלסטיניים על 575.

לעומת זאת, מוסרים מקורות פלסטיניים על 609 הרוגים, לפי הפירוט הבא:

- **501 הרוגים מירי חיילי צה"ל ומתנחלים.**
- **81 הרוגים כתוצאה משאיפת גאז.**
- **48 הרוגים ממכות והתחשמלות.**
- **79 הרוגים מסיבות אחרות.**

שדולת ח"כים להנצחת השואה

הד"ר יוסף בורג, יו"ר המועצה הבינלאומית של „יד־ושם", סנה ליו"ר הכנסת, דוב שילנסקי, בהצעה לארגן שדולה של ח"כים שתעסוק בפרוייקטים להנצחת השואה.

בורג מציע שעל הח"כים, יימנו אלה משארית הפליטה, כמו שילנסקי, הפרופ' שבח וייס, מיכאל קליינר, אברהם ורדיגר ואחרים.

הכוונה להפעיל את הח"כים כגורם מדרבן לפעילות יד־ושם, מאחר ועד עכשיו לא נוצלה הזרוע הפרלמנטרית להנצחת השואה.

טראמפ לא מגיע

המיליארדר האמריקאי דונאלד טראמפ הביע כעס רב על הפירסומים שהיו בארץ, כאילו בכוונתו לבקר בארץ.

טראמפ סיפר לאחד מידידיו הישראליים, כי כל העניין נולד משיחת־טלפון שקיבל מאדם שהציג את עצמו כדיפלומט ישראלי והציע לו לבוא לארץ.

לדיברי טראמפ הוא השיב כי ישמח לעשות כן, אך בעצם לא היה בכוונתו לבוא.

יש מי שטוען היום כי כל העניין היה פרי בישול של הציר הכלכלי בניו־יורק, גבי לוי, ממקורבי שר־האוצר הקודם, משה ניסים, שניסה להראות כאילו הוא עושה להבאת משקיעים זרים.

שובל לוושינגטון

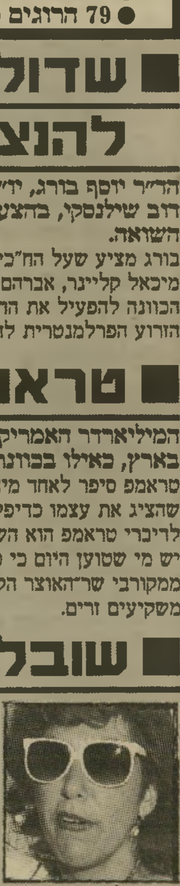
ליבנת

חבר־הכנסת זלמן שובל, איש תנועת רפ"י־אומץ שבליכוד, עומד כנראה, להתמנות כשגריר ישראל בוושינגטון. המינוי נשמר בסודיות.

אם יקבל שובל את התפקיד ייכנס במקומו לכנסת חיים קופמן, שהיה חבר הכנסת הקודמת ומי שמזוהה עם מחנה לוי.

בעבר דחה קופמן הצעה לשמש שגריר באו"ם. אם ייכנס לכנסת, תהיה הבאה בתור לימור ליבנת. השמועה אומרת שכל התרגיל נעשה כדי לקרבה לכנסת.

עזר מרוצה, גאולה לא. פרס כמע

ציון צפריר, העולם הזה

לא

שר־הביטחון של מדינת ישראל, מיני מעצמה איזורית, כמעט ונבלע על־ידי 20 החרדים שחורי־לבוש, שכל אירוע כזה הופך אותם להמון, בלי קשר למיספר המרכיב אותו. הדוחק הזה הפך גם את יצחק רבין, כמו את אנשי־האבטחה שלו, שאיבדו שם את מבט הריי־באן הצונן, ליהודים בבית־מידרש, כמו

יונתן שם־אור

כולם, כמו הספרדים שנראו ליטאים, והליטאים שנראו כמו חסידים.

איתן הבר, יועץ השר, נשאר בשולי הפמליה שהצליחה להיכנס מתוך המיסדרון אל האולם הגדול של מוסד הרב קוק. גם רבין עצמו, אגב, כמעט ולא הצליח להתגבר על האנשים שניסו להקדים אותו בדלת, מפעילים כתפיים ומרפקים, כדי שיוכלו להיכנס פנימה.

האנשים שרחפו את שר־הביטחון הצידה ידעו יפה מאוד שבסופו של דבר בטוח שהשר ייכנס, ואילו להם אין מי שידאג. כמו שבאמת קרה לשמן ההוא, שנשאר מאחורי דלת האולם הסגורה, ובכה בעלבון. „אבל אני מאנשי הרב," הוא יבב כמו תקליט מקולקל, „אני מאנשי הרב."

איש־האבטחה הקירח, שעמד בתוך האולם, ליד הדלת, התאקלם במהירות. הוא ויתר, פתח את הדלת, והכל עשו כמיטב יכולתם הדוחפנית.

כאן לא תהיה שום ממלכתיות. איזה מחזאי היה מעז לכתוב סצינה שבה שר־הביטחון של המדינה החזקה באיזור מגיע לבית־המידרש, כדי להסביר לקהל המשתמטים מהם הסכנות והיתרונות בוויתור על טריטוריה. המחזאי יוסף מונדי, אומרים, עבר מתוך יאוש, למחזות ריאליסטיים.

אבל רבין בא, באמת, כמו שבאה כל התיקשורת, כשם שבאו דתיים וחרדים מזרמים שונים, כדי לשמוע מה יש לרב עובדיה יוסף להגיד בנושא. ואולי זה נראה כמו השתלטות דתית־חרדית על סדר־היום הציבורי, אבל מחוץ לאולם המחניק, שהתפוצץ בשירה קיצבית לכבוד הרב שלא הצליח להפסיק את החינגה, הדיעות היו שונות.

הבר נכנס בינתיים, עם שתי דחיפות אדירות ומירפוק מדוייק, וניכר ביועץ כסוף־השיער שהוא פשוט נזכר בגירסה דינקותא, ואת זה, את ההתנהגות היהודית שגרמה לעם הזה לשרוד 3500 שנה לא שוכחים, כמו רכיבה על אופניים.

השר שלו, רבין, אמר שכל הממשלות מאז מילחמת ששת־הימים לא סיפחו את יש"ע — ככה הוא אומר, יש"ע — כדי לא לחסום דרך לשלום, והקהל שלא ידע אם למחוא כפיים או לצעוק בוז, הביט בדרעי, הפתעת ממשלת האחדות, שישב על בימת המכובדים והתחיל את מחיאות־הכפיים שסחפו את האולם.

דרעי

מה שאני צריך זו מצלמת־וידיאו. לצלם את דרעי בשורת המכובדים ולהריץ

ציון צפריר, העולם הזה

אקטואלי

את הקלטת כמו שמאמן־כדורגל בודק שחקן זר. הוא לא מדבר, דרעי, אבל יש לו נוכחות. יותר מרבין. יותר מיצחק רפאל, שמעייף את הקהל באיזכורים ובציטוטים עצמיים מלפני עשור. יותר מעובדיה יוסף, שנמצא שוב ליד המטאור מש"ס, זמן קצר אחרי שהיה איתו בקהיר ואמר לחוסני מובארכ שהחיים הם ערך עליון. דרעי מתגלה כמניפולטור הגדול של הפוליטיקה הישראלית.

עכשיו אנשים בקהל שואלים זה את זה אם עובדיה יוסף ייסוג לגמרי מההחלטה הצפוייה שלו שתתיר נסיגה, החלטה שתסלול עבור דרעי את האופציה המערכניקית שאליה הוא חותר, אבל הוא זקוק לסמכות של הרב כדי להטות את אנשי ש"ס למסלול הזה. מצביעי ש"ס, ליכודניקים גנטיים, אולי עדיין לא בשלים לצעד, ודרעי מאכיל אותם בכפיות מדודות.

הוא לא מגלה שום סימני־אכזבה כאשר עובדיה יוסף אומר לקהל שבמצב הנוכחי אין מה לדבר בכלל על החזרת שטחים. רק החיוך הפעלתני נגוז. כאשר יוסף מודיע שבתנאים אידיאליים של שלום־אמת, ברור שפיקוח־נפש דוחה כל דבר, שוב מבזיק החיוך ההוא, שהביא אותו, תוך חמש שנים, מעמדת עוזר של השר יצחק פרץ לאדם החשוב ביותר בקהילת הפוליטיקאים הדתיים.

דרעי מפעיל את מחיאות־הכפיים, והוא איננו מחטיא אף פעם אחת.

הערב הזה, שאולי נהגה לפני זמן על־ידי יצחק רפאל, הפך בגלל שר־הפנים למה שהוא. ש"ס, מוכיח דרעי, איננה בשום פנים ואופן הליכוד. עובדה, במיפלגה שלו מדברים על האפשרות של החזרת שטחים.

בינתיים רק מדברים, אבל מהי כל הפו־ליטיקה אם לא דיבורים, ורבין, סמוק מחום, עושה כאן את העבודה עבור שימעון פרס.

הרב מרחובות

החצר של מוסד הרב קוק נראית כמו ציור של ברויגל שתקוע בטעות בספר של שלום עליכם. איש אחד עומד ליד דלפק מאולתר, ומנסה למכור סיפרי נוטריקונים מיסתוריים, המוכיחים את נפלאות המיספר הנורא, 1820. שני בחורים מתחרים על שוק המשקאות, אחד עם ארגז פחיות קולה, והשני מהמר על בקבוקים.

החום והמחנק, בצירוף המחיר הזול (שני שקלים), לא מחסלים את הסחורה. יש ברז, ויש מים, ושקל הוא שקל, וירושלים זה לא תל־אביב.

עזרת הנשים המאולתרת, בפינה העליונה של המדרגות, מתרופפת מאוד עם השעות, והילדים המשחקים שחדרו אליה הבקיעו את הדרך לילדים קצת פחות קטנים, בעלי זקנ־קנים, שמגניבים מבטים את הנערות.

קצת מעבר לגדר החצר עומד גרשון סלו־מון במרכז קבוצת המפגינות שלו, אבל אף אחד לא מתייחס אליהם, ואפילו השוטרים החייכנים, נושאי רובי הקאראבין, מקשיבים לשיחות העצלות המתפתחות בקבוצות קט־נות, מתגברות על הרצאת הרב יוסף, שנש־מעת היטב דרך הרמקולים. למרבה הפלא אפשר להבין כל מילה, מה שמחשיד אותו מייד בשימוש משתנה במיבטאים שונים.

הרבי מרחובות מוכן לדבר, אבל הוא מוכ־רח לבדוק את תעודות־העיתונאי שלי. העו־לם הזה הוא בסדר גמור, וכל עיתון חילוני הוא בסדר גמור, רק שלא אהיה מיתד נאמן או מיום השישי. „מה זאת אומרת," הוא אומר, „לוותר על שטחים? אף אחד לא יכול לוותר על שטחים, כי ארץ ישראל איננה רכושו של מישהו, אלא של עם ישראל כולו, לדורותיו."

אני מתעניין אצל הרב („עוד לא. עוד מעט") מרחובות מה צריך לעשות. „לדעתי, צריך לעמוד חזק, ולמלא תוך שבוע את יהודה ושומרון בהתנחלויות."

● אתה מש"ס?

שאלה טיפשית. זה צעיר לבנבן במיוחד. „לא, מה פתאום. אני הצבעתי אגודה."

● חבדני"ק?

„חס וחלילה." הוא מחייך בסיפוק, נהנה במופגן מהמבוכה שלי. איש אגודת ישראל, זו שהיא מיסודה של הרב ש"ך, שהצהיר על קדושת החיים המוחלטת, כאשר היא עומדת מול הזכות על הקרקע, מדבר כמו תועמלן של „גוש אמונים", בימיו הקשוחים והטובים.

● הוא יתן פסק־הלכה?

„בוודאי שלא. הוא היה רוצה, אבל הוא לא רוצה לצאת חזיתית נגד הרבי מלובאביץ'."

התורכי

יש לי כאן בילבול רציני. הרב עובדיה יוסף הוא הרב של ש"ס, אבל גם הרב שך הוא הרב של ש"ס. שך הוא גם הרב הגדול של אגודת ישראל, שהסתייעה בבחירות האחר־ונות בתמיכה המוצהרת של חב"ד, בראשותו של הרבי מלובאביץ'. התורכי המזוקן מתנדב להסביר לי, מיטיב את הכיפה על הראש, מל־טף את הזקנקן, ועובר לדבר בשפה מקומית.

„כל העסק הוא שטות, ואני, בתור ציוני שהגיע הנה מתורכיה, אחרי מילחמת ששת־הימים ושרת בצבא בתור קצין, אומר לך שהכל זה בלאגאן. אני גם דתי, וגם ציוני, והייתי מצביע ש"ס, אבל ההנהגה שלהם זה לא כמו הבוחרים שלהם. מבין? הבוחרים של־הם הם מהליכוד, אבל הם בעצמם, ההנהגה, הם כולם יונים, המוכנים למסור את הכל, ולכן אפילו אגודת ישראל יותר טובה, כי אלה לא ימסרו כלום, רק שאני לא יכול להצביע גם בשבילם, כי אלה לא ציונים. אז מה נשאר? כלום. אני לא מצביע כלום."

● ואת הרב יוסף אתה מכבד?

„איזו שאלה? אתה יודע איזה גאון הוא האיש הזה?"

הרב שבדרך, זה מרחובות, חוזר לשיחה: „הרב עובדיה יוסף ידוע באלפי הפסיקות שלו. מה שמייחד אותן זו הבהירות המוחלטת שלהן. הן תמיד כל־כך חותכות וברורות, לכן דווקא עכשיו, כאשר הוא לכאורה לא מחליט, זו הצהרה מאוד ברורה."

● אמרת שאתה מהאגודה, לא?

„כן."

● ואמרת שאסור לוותר על ארץ ישראל.

(המשך בעמוד 46)

רבין מחכה לפרס

למעשה יש במיפלגת־העבודה הסכמה כללית: אי־אפשר ללכת עוד פעם לבחירות כשפרס עומד בראש. יש רק מועמד סביר אחד: רבין. על כך מסכימים הניצים והיונים

אילו נקלע זר לישיבת מרכז מיפלגת־העבודה, מבלי לדעת דבר וחצי דבר על הפוליטיקה הישראלית, והיה צריך לנחש מיהו מנהיג־המיפלגה, היה מצביע ללא היסוס לעבר יצחק רבין.

ציון צפריר, העולם הזה

פרס בודד בשורה הראשונה
חיוך מאולץ למען הצלמים

יושב־ראש המיפלגה, שימעון פרס, נכנס לאולם, ובניגוד למה שקורה בדרך כלל באירוע כזה, ניגשו אליו לומר לו שלום או ללחוץ את ידו, חברי־מרכז מעטים בלבד. במשך כמה דקות ישב בודד בשורה הראשונה, כשהוא מנסה להעלות חיוך מאולץ על פניו היגעות, למען הצלמים שהנציחו את בדידותו של „הרץ למרחקים ארוכים".

התמונה הזאת אמרה את הכל.

לשימעון פרס קורה עכשיו, בתוך מיפלגתו, מה שקרה לו קודם לכן בציבור הרחב: אובדן מוחלט של אמון בו. הוא נתפס כלא־אמין, ולא משנה מה הוא אומר. „גם כשהוא צורק," העיד אחד מחברי־הכנסת של העבודה באוזני עיתונאי.

לעומתו, יצחק רבין הולך ונתפס כתיקווה היחידה, ואולי האחרונה, של המיפלגה, כיחידי שיוכל לקטוע את שרשרת תבוסותיה האלקטורליות. בזה מודים כיום — רק בינם לבין עצמם בינתיים — גם „היונים" במיפלגה.

אל רבין ומחנהו מתקרבים היום גורמים חשובים רבים במיפלגה, שחלקם היו רחוקים ממנו בעבר, ושנמנו אף עם מתנגדיו. בין היתר מתקרבים אליו ראשי „הזרם המרכזי" הניצי, שחלקם היו תומכי־פרס בעבר: חברי־הכנסת שלמה הילל, שושנה ארבלי־אלמוזלינו ועוד, השרים משה שחל, מרדכי גור וגד יעקובי, שהכריזו על עצמם כעל מועמדים לראשות־המיפלגה, „המישמרת הצעירה" של המיפלגה, בעלת הגוון היוני, ועוד. גם חבר־הכנסת מיכאל בר־זוהר, שב־1977 עמד בראש המטה של פרס בהתמודדותו עם רבין על ראשות־המיפלגה, נוטה כיום לתמוך ברבין מול פרס.

התנהגות החברים בכינוס המרכז העידה על יחסי־הכוחות המשתנים במיפלגה. פרס לא זכה במחיאות־כפיים כשעלה לדבר, וגם במהלך נאומו, כל אימת שניסה לנסוק לשיאים רטוריים, זכה, לכל היותר, במחיאות־כפיים קלושות מצד יושבי שלוש השורות הראשונות באולם. את אלה ייחד הגיל הקשיש, והעובדה שהם לבדם האזינו לנאומים המייגעים, ולא יצאו ללובי הרחב, שם היה ה„אקשן" האמיתי.

כמה מחברי־המרכז לעגו בגלוי לפרס ולדבריו, כשנשא את נאומו. למשל, כשפרס אמר „אני גם רוצה להגיד למען היושר והאמת..." הגיב מישהו בקהל: „כן, כן, היושר, היושר והאמת..."

ציחקוקים לעגניים עוררו גם מישחקי־הלשון הידועים של פרס. הקהל ממש ציפה לקטע שבו השמיע פרס פראפראזה על דיברי בן־גוריון, ואמר: „צריך להילחם באינתיפאדה כאילו לא מתנהל משא־ומתן מדיני, וצריך לנהל משא־ומתן מדיני כאילו אין אינתיפאדה." כשהגיע לשורה זו הצטחקקו בקהל: „אמרתי לך, הנה, הנה..."

כשפרס אומר: „לא הסקרים יקבעו את גורלנו, אלא מה שנעשה בתוכנו יקבע את גורל הסקרים," היה הקהל בריעה שהוא הסתבך, ונראה שגם פרס הבין זאת. הוא הוריד את נימת־הדיבור.

„אתה רשמת את זה?" קרא אחד מחברי המרכז (שקשה להניח שיצביע בהתמודדות הבאה עבור פרס), לאחד העיתונאים.

כשפרס הגיע למישחק־המילים הבא: „אסור שיהיה (אצל הפלסטינים) שילטון של רובה, ולא שילטון של רוב," כמה מחברי־המרכז קראו בהלצה: „בראוו, בראוו..."

לעומת זאת זכה יצחק רבין ביחס שונה בתכלית מצד חברי־מיפלגתו. הוא היה הנואם היחידי שזכה בהקשבה באולם כשהוא נשא את דברו, ובמחיאות־כפיים סוערות כשהוא סיפר איך חילצו חיילי־צה"ל את החיילת שנתפסה על־ידי החייל הירדני באותו היום בבוקר. נאומו של רבין היה מהוקצע, „ממלכתי". הוא ידע איך לפרוט על רגשות הקהל, כשהוא סיפר על המאמצים לשיחרור בני־הערובה הישראליים מידי החיזב־אללה. פרס נשמע לעומתו „מיפלגתי" כשדיבר על הסיוע שיש לתת לקיבוצים ולמושבים.

● ● ●

ל **מצב־דברים** זה יש אחיזה מוצקה במציאות הפוליטית, שנוצרה בשנה האחרונה. רבין הפך לציר המרכזי, כמעט כל־יכול, בתחום המיפלגתי, המדיני והביטחוני כאחד.

כשרצה בהקמת ממשלת־האחדות — היא קמה. כל עוד הוא רוצה שתמשיך להתקיים — היא מתקיימת, ופרס נאלץ להתקפל. כשאינו רוצה בממשלה צרה עם הדתיים, שבה היה מאבד את בכורתו לפרס, טירפד לפרס את המגעים. כשהוא רוצה בתהליך מדיני — הוא מצליח לגרור את שמיר והליכוד לכיוון זה, למרות התנגדותם העזה של דויד לוי ואריאל שרון. כשהוא מגיע למסקנה שאי־אפשר לחסל את האינתיפאדה בכוח — לא משנה כמה שמיר יצהיר את ההיפך וכשהוא רוצה להקשיח את ידו כלפי האוכלוסיה בשטחים — אין מי שימנע זאת ממנו. כך כמעט בכל נושא פוליטי/מדיני/ביטחוני חשוב העומד על הפרק.

רבין בוחר בטאקטיקה הפוליטית של אמצע־הדרך: יד קשה כלפי מחוללי האינתיפאדה, יחד עם הצעה מדינית. לכך הוא קורא „מדיניות מאוזנת".

בנאומו מתח תכופות גזירה שווה בין „השמאל" וה„ימין הקיצוני": „אנו הולכים למשא־ומתן — לא בגלל השמאלנים הישראליים ולא בגלל הימין הקיצוני." הוא הדגיש את התנגדותו לנסיגה לגבולות 1967 ולחלוקת ירושלים. והוא גם אמר „לא למשא־ומתן בבת אחת, למעבר ממילחמה לשלום — זה יוביל לפיצוץ, ואי־אפשר לעשות זאת ללא

גדעון סער־סרצ׳נסקי

ויתור על ירושלים. לכן אני מאמין בשלבי־ביניים." אך הוא הקפיד להדגיש את התנגדותו לארץ־ישראל השלמה, מפני שזו תהיה „מדינה דו־לאומית או מדינה גזענית עם אפרטהייד, אלא אם כן מדברים על טראנספר — וזה כבר סיפור אחר."

לעומת ההילה של תפקיד שר־הבטחון, במיוחד אחרי פעולת החטיפה של השייח' עבד־אל־כרים עוביד, הולך דימויו הציבורי של פרס ונשחק בלישכת שר־האוצר, בין 140 אלף מובטלים, מיתון וסימני אינפלציה מתחדשת.

פרס גם נמנע, למרות רצונו העז, מלפוצץ את ממשלת־האחדות הבונה את רבין (פוליטית) והקוברת אותו (פוליטית), בעיקר מכיוון שהוא מבין שהליכה לאופוזיציה משמעותה — היקלעותו לתוך מחול־שדים שיתחדש במיפלגתו.

● ● ●

ח **בר־הכנסת** מיכאל בר־זוהר: „אם הבחירות לכנסת יהיו כשהנושא המדיני ברקע, אתמוך ברבין. לדעתי, אילו היו היום נערכות בחירות פנימיות במיפלגת־העבודה, רבין היה מנצח.

„אין ספק שרעיון הוועידה הבינלאומית של פרס הוביל את מיפלגת־העבודה לכישלון. לעומת זאת יש לתת קרדיט לרבין, על־כך שרחף את הממשלה הנוכחית לכיוון המדיני. פגישת שמיר עם גמיל אל־טריפי היא הישג מדהים למיפלגת־העבודה. בעבר רבין סירב להיפגש עימו..."

בר־זוהר מבקש „לדלג דור" על מנהיגות־הביניים במערך — גור, שחל ויעקובי — היישר לדור הצעיר של חברי־הכנסת של המיפלגה, שלדעתו אינו פחות מוכשר —

(אי־אי־אי)

חיים רמון, דויד ליבאי, עוזי ברעם, חגי מירום והוא עצמו.

רבין נראה לו, ולרבים מהח"כים הצעירים במערך, „פיתרון־ביניים" בדרך למהלך כזה של דילוג־דור (לפני שש שנים חשבו רבים בליכוד על שמיר כעל „פיתרון ביניים"). את פרס אין הוא רואה בשום מיקרה כמי שימשיך להוביל את מיפלגת־העבודה בבחירות הב־אות („כבר ב־1984 אמרתי שעליו ללכת הביתה").

חבר־הכנסת מיכה גולדמן, הנחשב כראש מחנהו של רבין, טוען כי „רבין מתרכז כרגע „בניגוד לדעתם של פרס ורבין", וגרסו שהיה זה מרד של הסיעה בכנסת נגד המנהיגים...)

מהלך כזה יכול להוות דגם לשיתוף־פעולה בין רבין וביו יוני־המיפלגה, במטרה ראשונית להיפטר מפרס, שכמעט הכל תמימי־דעים שהעמדתו שוב בראש תוביל את המערך לכישלון אלקטורלי נוסף, קשה מ־קודמיו. לשחל, לגור וליעקובי יובטחו תיקים בכירים בממשלת־מערך עתידית.

מחנה רבין הולך וגדל, מחנה פרס הולך ומידלדל.

את המערכה מכינים רבין ומקורביו בזהי־

איון עפריר, העולם הזה

רבין מעיין בנאומו
מחיאות־כפיים ממלכתיות

בעניין הביטחוני ובקידום העניין המדיני. כרגע אינו נערך להתמודדות, כי עכשיו אין בחירות לכנסת, וועידת־המיפלגה תתקיים רק ב־1990 או ב־1991. הוא יחליט ברגע־ה־אמת, אבל הוא חש היטב את רחשי־הציבור..."

רבין הוא שהריץ בחשאי את חיים רמון לתפקיד יושב־ראש סיעת־המערך בכנסת, מול דויד ליבאי, שנתמך על־ידי פרס. רבין נתן לחברי־הכנסת ממחנהו הוראה לתמוך ברמון, הידוע כאחד ממנהיגי הזרם היוני במערך, מכיוון שידע שיהיה עצמאי, לעומת ליבאי, שנחשב למקורבו של פרס. (הפרשנים הפוליטיים לא הבינו כיצד נבחר רמון רות רבה. עכשיו אינם מכזבים תחמושת. כרגע אין להם גם צורך בכך.

רבין נבנה מהמצב הקיים. שמיר נותן לו חופש־פעולה כמעט מוחלט בתחום המדיני־ביטחוני. בסיקרי־דעת־הקהל מופיע רבין כפוליטיקאי הפופולארי ביותר. חבר־כנסת מהימין, השבוע: „אנחנו בונים במו ידינו את ראש־הממשלה הבא של ישראל: יצחק רבין. יש לו לגיטימציה מלאה מהימין, ואם אכן תשונה שיטת־הבחירות ויונהגו בחירות אי־שיות לראשות־הממשלה, הוא עוד ישאיר את כולם מאחור."

בינתיים הוא מחכה לפרס. אי־יי־יי.

במדינה

העם

פסוק השבוע

צרת רבים אינה חצי נחמה.

סלים אל־חוס, ראש הממשלה (המוסלמית) של לבנון: „הצרה שלנו היא שאצלנו האנשים החכמים אינם פעילים, והאנשים הפעילים אינם חכמים."

לבנון אינה הארץ היחידה במרחב שכלל זה חל עליה.

לבנון

מיצעד האיוולת

„פאריס של המיזרח התיכון" הולכת ונמחקת מעל פני האדמה. מדוע?

„עכשיו אני מבינה איך נעלמו ערים בהיסטוריה," אמרה השבוע עיתונאית ישרא־לית. „הרסו אותן עד שכל האוכלוסיה נהרגה או ברחה. הארכיאולוגים מגלים אחרי אלפי שנים שהעיר חדלה מלהתקיים, ואינם יודעים מדוע."

משהו כזה עלול לקרות לביירות עיר ואם במרחב. העיר, המופגזת בצורה המתקרבת לממדים של ההפצצות במילחמת־העולם הש־נייה, נהרסת בהדרגה, בית אחרי בית, משני עברי הקו הירוק החוצה אותה.

כל מיני מילחמות. בישראל, שבה רו־אים את הכל בשחור־לבן, מתקבלת תמונה פשטנית: הסורים הרשעים הורסים את ביי־רות. הציבור הנוצרי האמיץ והנצור מחזיק מעמד ומחזיר מילחמה שערה, כפי שעשה היישוב העברי בארץ ב־1948.

התמונה האמיתית היא הרבה יותר מור־כבת.

מילחמת־ביירות מתנהלת בעת ובעונה אחת בכמה מישורים:

● זהו המשך מילחמת־האזרחים הלבנו־נית, כשהמארונים לוחמים במוסלמים ובד־רוזים. המארונים רוצים לשמור על זכויות־היתר שלהם, על־חשבון העדות האחרות.

● זוהי מילחמה־באמצעות־שליחים בין סוריה ועיראק. סוריה תומכת במוסלמים ובדרוזים, ומפעילה גם את כוחותיה שלה והאירגונים הפלסטיניים הכפופים לה („פור־שי פת"ח" של אבו־מוסא, ועוד). עיראק, שהתפנתה ממילחמתה באיראן, נוקמת עכ־שיו בסוריה, שתמכה באיראן. היא מספקת כמויות גדולות של נשק קל וכבד למארונים, בדרכים מדרכים שונות.

● זהו המשך המדיניות הסורית המ־סורתית, שמטרתה היא למנוע בעד גורם לב־נוני כלשהו להשיג הגמוניה בלבנון. השליטה הסורית בלבנון מבוססת על העיקרון „הפרד ומשול". על פי עיקרון זה, לוחמת סוריה תמיד בגורם הלבנוני החזק ביותר. כשידם של אש"ף והמוסלמים היתה על העליונה, לחמו הסורים לצד המארונים (1976). כאשר גברה יד הנוצרים, לוחמים הסורים בהם.•

● בשוליים, זהו גם המשך המאבק בין חאפט' אל־אסד ובין יאסר ערפאת. אש"ף תו־מך עכשיו במארונים, הן מתוך ידידות עם עיראק, הן כדי לנקום בסורים, המפעילים בל־בנון את אויבי־אש"ף כמו אבו־מוסא. (הבורות של כלי־התיקשורת הישראליים התבטאה ה־שבוע גם בכך שנאמר בהם כי „כוחות אש"ף", בהנהגת אבו־מוסא, פועלים בלבנון לצד הסו־רים." אבו־מוסא פרש מפת"ח וסולק מאש"ף עוד ב־1983.)

תמורת התמיכה של אש"ף במארונים, עוז־רים אלה לקיים את מאחזי אש"ף במחנות־הפ־ליטים, ולהעביר אליהם לוחמים ואמצעי־לחימה.

כמו בשיר. הסורים לא התחילו בסיבוב הנוכחי של הטרגדיה הלבנונית. התחילו בה דווקא המארונים, אחרי שהשתלט עליהם הר־פתקן צבאי, הגנרל מישל עאון.

לאיש זה היה נדמה שתמיכת עיראק מע־ניקה לו הזדמנות היסטורית לחסל את המוב־לעות של המוסלמים והדרוזים. אותה האש־לייה המריצה בשעתו את בשיר ג'ומייל לפ־תוח במילחמת־האזרחים, כשהיה נדמה לו ש־ישראל תעניק לו תמיכה בלתי־מוגבלת. בש־ני המיקרים הסתיימו ההרפתקות באסון.

אחרי שעאון הכריז על „מילחמת שיחרור" לגירוש הסורים, והטיל מצור על כל נמליי־לבנון שאינם בשליטה נוצרית, השיבו הסורים במצור על נמלי הנוצרים. שני הצדדים מש־תמשים בהפגזות־רצח, כשכמויות בלתי־מוג־בלות של פגזים עומדות לרשותם.

השבוע החלה גם לחימה יבשתית. הדרו־זים, בעזרת הסורים וסוכניהם, ניסו לשווא לכבוש את סוק־אל־ע'רב, מישלט שהוא חיוני לנוצרים. הנוצרים לחמו בחירוף־נפש, שמקו־רו בהרגשה של „אין ברירה".

התצפית: איש לא ינצח, המצב יקפא מח־דש כפי שהיה, אחרי שאלפים נהרגו ונפצעו.

דת

שייח' עוביד ושייח עובדיה

יש הבדל גדול בין השייח' והרב. אך יש עיקרון משותף.

מחנה־השלום שמח וצהל. סוף־סוף עמד רב חשוב, גדול־בתורה, להכריז שעל פי ההלכה היהודית מותר להחזיר שטחים של ארץ־ישר־אל, כדי למנוע שפיכות־דמים.

ולא סתם רב חשוב, אלא רב הזוכה בהער־צתם של המוני הציבור המיזרחי — אותו הציבור עצמו ה„שייך" כביכול לליכוד ולימין הלאומני־דתי.

בסוף לא אמר הרב עובדיה יוסף בדיוק מה שציפו ממנו (ראה עמודים 8־9), אך גם בלי האמירה המפורשת היה ברור שזו כוונתו.

היעד המיזרחי. שימחת השמאל מובנת. ברור לכל כי לא יהיה שינוי מהותי בדעת־הקהל הישראלית, מלאומנות קיצונית ל־נכונות לפשרה, אם לא יחול שינוי כזה בצי־בור המיזרחי, המהווה כיום רוב בחברה הישר־אלית־יהודית.

אם חלק של הציבור הזה יעבור מן הצד הלאומני־ימני של הבקע הפוליטי הישראלי לצד המתון, ישתנו יחסי־הכוחות באופן מכ־ריע. מבחינה אלקטורלית־מיפלגתית, ייווצר אז בסיס לקואליציה חדשה — מיפלגת־הע־בודה בהנהגת יצחק רבין, סיעות־השמאל וש"ס.

אולם מול החישוב הזה יש עניין הרבה יותר עקרוני, הנשכח בתרועות־השימחה.

עיקרון ז'בוטינסקי. המחנה הליברלי־הומאניסטי בארץ דוגל בהשקפת־עולם, השו־ללת לחלוטין את התערבות הדת בחיים המ־דיניים.

הדבר טבוע במהותה של מדינת־ישראל, שבה בוחרים האזרחים במוסדות חילוניים, הקובעים, בהחלטת הרוב, את הדרך המדינית־ביטחונית־חברתית. העברת הסמכות הזאת לידי רבנים, המתיימרים לפעול על פי ההל־כה הדתית, מנוגדת לחלוטין למהות המדינה.

היה זה דווקא זאב ז'בוטינסקי, אביו הרוחני של הליכוד, שעמד על כך. זמן רב לפני קום המדינה כתב ז'בוטינסקי מאמר עקרוני, שבו שלל מכל וכל את ההנחה כי המדינה היהודית העתידית תהיה „מיזרחית". המיזרח, קבע ז'בוטינסקי, אינו מכיר בהפרדת הדת מן המ־דינה. כן גם היהדות המיזרחית. ואילו התנועה הציונית, שהיא „מערבית", שואפת להפרדה

(המשך בעמוד 12)

במדינה

(המשך מעמוד 11)

מוחלטת של הדת מן המדינה. מכאן שהמדינה היהודית תהיה מדינה „מערבית" ולא מדינה „מיזרחית".

השייח' והרב ניתוח זה של ז'בוטינסקי עדיין שריר ועומד. את הדוגמה הקיצונית לתיזה ההפוכה נתנו האיית־אללה חומייני ותלמידו החטוף, השייח' עבד־אל־כרים עו־ביד, איש החיזב־אללה („מיפלגת האל").

יש הבדל גדול בין השייח' עוביד, המטיף לקיצוניות פוליטית, ובין הרב עובדיה יוסף, המטיף עתה לפשרה ולמתינות פוליטית. או־לם משותפת לשניהם האמונה כי הדת צריכה לקבוע את הפוליטיקה.

הרצאת הרב יוסף התקיימה במוסד הקרוי על שם הרב קוק. אחד מבני מישפחת קוק, הרב שימחה קוק, רבה הראשי של רחובות, הציע השבוע בראיון קצר בהארץ הצעה מעשית: שכל פוליטיקאי חשוב ימנה לעצמו רב, וישאל לעצתו לפני כל החלטה פוליטית חשובה. מכיוון שיש רבנים בעלי השקפות פוליטיות שונות, יכול שימעון פרס למנות לעצמו רב אחד, יצחק שמיר רב אחר.

אילו שמעו זאת בנימין זאב הרצל וזאב ז'בוטינסקי, הם היו מתהפכים בקבריהם.

רפואה

„איבדתי כל הנאה מינית!"

תביעת־הפיצויים של קוקסינל נגד רופא פלסטי העלתה שוב על סדר־היום את בעיית הניתוחים לשינוי־מין.

רונן בר

„איבדתי כל הנאה מינית", טוענת דניאלה נחמיאס (26) בכתב־התביעה שהגישה לבית־המישפט המחוזי בחיפה, באמצעות עורך־הדין זאב וייל מירושלים.

ב־1985 ביצע הד"ר רוני מוסקונה ניתוח לשינוי־מין לדניאל נחמיאס. הניתוח בוצע בבית־החולים האיטלקי בחיפה, המקום שבו נוהג מוסקונה לנתח את לקוחותיו.

ב־1973 ביצע מוסקונה, כבר אז רופא מפורסם בבית־החולים רמב"ם בחיפה, את ה־ניתוח הראשון בארץ לשינוי־מין. (כל הניתו־חים בארץ הם להפיכת גבר לאשה. ניתוח הפוך דורש ציור, מיומנות וידע שאינם בא־רץ.) מאז בוצעו עוד שישה ניתוחים כאלה בארץ, כולם על־ידי הד"ר חגי צור מבית־החולים תל־השומר.

הד"ר מוסקונה אמר שפעם אחת הספיקה לו. „יש למנותחים גם המון בעיות פסיכולו־גיות, ואין לי הכוח להתמודד איתן. שיעשו את הניתוח בגרמניה. זה עולה שם 15 אלף דולר."

אך נחמיאס היתה, כנראה, מיקרה יוצא־דופן. הניתוח עורר עניין רב בקהילה הרפו־אית בארץ. בקרוב יצטרך מוסקונה להופיע בבית־המישפט כדי להשמיע טיעוניו.

אורך הנרתיק. נחמיאס טוענת כי שלא כמו בניתוחים הנהוגים בחו"ל, לא נכחו ב־שעת הניתוח שלה גינקולוג ואורולוג. משום־כך, לדבריה, נגרמו לה סיבוכים בניתוח.

לדבריה, אובחנו אצלה עיוותים בלתי־הפיכים באיברי־המין. היא טוענת גם שתע־לת־הנרתיק שלה קצרה בהרבה מ־20 הס"מ, שהם התוצאה המקובלת בניתוחים בחו"ל.

הד"ר מוסקונה אומר, בתגובה, שהזמין את נחמיאס כמה פעמים לניתוח חוזר, אך היא לא הופיעה.

לפני הניתוח החתים מוסקונה את נחמיאס על טופס שעליו חותמים כל מנותחיו, המזהיר אותם והפוטר אותו מאחריות מכל סיבוך אפ־שרי במהלך הניתוח.

בעיקבות הסערה הציבורית שעורר הני־תוח אז, מינה מנכ"ל מישרד־הבריאות דאז, דן מיכאלי, ועדה מיוחדת לבדיקת הנושא. היא קבעה כי מוסקונה פעל ללא דופי, ובהתאם לנהלים. הוועדה גם קבעה נוהלים ברורים לקיום ניתוח לשינוי־מין, שלפיהם ייערך ה־ניתוח מעתה רק בבתי־חולים ציבוריים. נקבע גם שעל המועמד/ת להופיע בפני ועדה שתורכב מאורולוג, פסיכיאטר ופסיכולוג.

יש אלף בדיחות גזעניות על העולים

אני גורגי לא גרוזיני

ענת סרגוסטי

שמו של ח"כ אפרים גור מתקשר כמעט באופן אוטומאטי לעולי־גרוזיה, או כפי שהוא מתעקש לכנותה: גורגיה.

בשביל אדם בגילו (34), בשביל מי שהתחיל את כהונתו בכנסת רק לפני שיבעה חודשים, הוא הצליח באופן ראוי להערכה להביא את שמו לידיעת הציבור הרחב. הרבה יותר, אגב, מחלק מחבריו לספסלי־הכנסת. ביניהם מי שנשארו ע־דיין אלמונים לאוזנו של האזרח הבוחר.

גילו הצעיר של גור מטעה במידת מה, גם משום שהוא צעיר חברי־הכנסת של מיפלגתו – מיפלגת־העבודה – גם משום שמאחוריו 16 שנות־פעילות ענפות, חל־קן בתחום המוניציפלי, חלקן בתפקידים שונים במיפלגה. נראה כאילו מרגע שה־גיע לארץ, בגיל 17, לא ביזבז רגע.

הוא נבחר למקום ריאלי ברשימת מיפלגת־העבודה לכנסת, היה אחד מה־צעירים המבטיחים. אמרו אז שהוא נב־חר בגלל הפוטנציאל האלקטורלי העצום הטמון בעדה הגורגית. הוא טוען שנבחר למרות מוצאו, למרות שבחירתו לקחה, אולי, בחשבון את העדה. בכנסת הוא משמש כחבר בוועדת־הכספים, הוועדה החשובה והיוקרתית ביותר של בית־הנבחרים.

העדה הגורגית עברה בתורה, עם עלייתה ושנים רבות אחר־כך, תהליך השפלה, נידוי והשמצות שגבלו בגזענות. מינהגיהם היו שונים בעיני הישראלי המצוי, לעיתים גם בעיני החוק הישרא־לי, וגררו אחריהם בדיחות רבות, הכל־לות ונידוי. בעיתונות הירבו לדווח על תופעות שליליות, כמו נישואין בגיל צ־עיר מאוד (בניגוד לחוק הישראלי), חטי־פת נערות למטרה זו, השתמטות משרות בצה"ל, ועוד.

מתקבל רושם כאילו מאז נחשף גור לציבור כפוליטיקאי־עסקן יוצא העדה הגורגית, חל שינוי בתדמית. גור מרבה לדבר על כך, מרבה לטפח קשרים בין מדינת־ישראל לבין הרפובליקה הגור־גית.

כעסקן פעיל במשך שנים רבות, הוא סיגל לעצמו צורת־התבטאות שלא הי־תה מביישת את ותיקי הפוליטיקאים. הוא מרבה לדבר בגוף שלישי, גם כאשר הוא אומר דברים אישיים. הוא ממעט להיחשף באופן אישי, ומעדיף לענות על שאלות אישיות בתשובות כלליות. הוא מדבר בשפה רהוטה, מסוגננת, מדוי־קת, ולעיתים גבוהה וחסרת־סלנג, הר־

ציון צפריר, העולם הזה

אפריים וריטה גור

„התחתנתי בגיל 17. אני לא נא ולא מצטער על זה!"

מגרוזיה. כולן מלוכלכות. ח"כ אפריים גור רחוק מלהיות בדיחה.

ציון צפריר, העולם הזה

גור בתפקיד
בן העיירה חזר כאישיות ציבורית

בה מעל לטיב הסיגנון של פוליטיקאים שגדלו בארץ.

פעילותו הפרלמנטרית, המדינית וה־ציבורית, מתמקדת לעיתים קרובות מאוד בעדה הגדולה של עולי־גורגיה, ובקשרים שהוא מנסה ליצור כבר זמן רב בין הרפובליקה הגורגית, אחת מעשרות הרפובליקות שמהן מורכבת ברית־המו־עצות, לבין מדינת־ישראל בכלל, והגור־גים שבה בפרט.

לפני שבועיים עזבה את הארץ מיש־לחת רמת־דרג מגורגיה, שבאה בהזמנ־תו, ושערכה סידורים מקיפים בכל רח־בי־הארץ, וביניהם פגישות עם מנהיגי־המדינה. גור ניצח על המלאכה.

■ ■ ■

● המישלחת הזו שהיתה פה, איזה מיספר היא?

אני זוכר? זו היתה גולת הכותרת של מא־מצים שהושקעו במשך השנתיים האחרונות.

● מה זה הושקעו? על־ידי מי?

על־ידי. ואני חושב שזה מסמל דף חדש וחשוב ביחסים בין ישראל לבין הרפובליקה הגורגית הסובייטית, ובעקיפין גם בין ישראל וברית־המועצות.

● למה זה כל־כך חשוב, בעצם?

לדאבוני, מעמדה הבינלאומי של ישראל נמ־צא בשפל המדרגה, מאז פרוץ האינתיפאדה. מסכי־הטלוויזיה בעולם כולו — ובעיקר בברית־המועצות ובגוש הקומוניסטי — רוצחים את פרצופנו האנושי והמוסרי, כאשר הם מראים שם את דרך טיפולם של חיילינו בילדים המיידים אבנים, בנשים המפגינות וכו'. במצב זה, לפתוח ביחסים עם מדינה, שעד היום לא היה לנו קשר עימה, למיטב שיפוטי זה הישג מדיני ממדרגה ראשונה, ופותח אפשרויות רבות להסברת עמדתה של ישראל.

● ואתה חושב שעכשיו, כשיש יחסים, לא יראו יותר את הדברים האלה?

עד היום היו מראים רק את הדברים האלה, והם יוסיפו להראות אותם. אבל כעת, לצד הכתבות הללו, מדווחים גם על חיי התרבות והמדע בישראל.

● אתה יודע שכבר מדווחים?

אני עצמי רואיינתי בכתבה של 50 דקות בטלוויזיה הגורגית, ללא צנזורה. כשחברי־המישלחות הללו שבים לארצם, הם מייד מרו־איינים בתיקשורת הכתובה והאלקטרונית שם. כשאני רואה את הכתבות בעיתונות, אני רואה שהן ספוגות ומלאות בחום.

וגם בארץ התגובות מאוד טובות. כאן חש־בו תמיד שגורגיה זה מעבר להרי־החושך.

„כאשר ניצחתי בהתמודדות והזמנתי את המתמודד השני לחגיגה, הוא אמר לי: מה, שאני אבוא לגרוזינים? זה פגע בי עד העצמות, עד עומק נפשי."

● זה בגלל התדמית השלילית ש־היתה לעולים שהגיעו משם?

כהחלט. כנראה משום שלא הכירו את הא־רץ.

● אבל הדימוי השלילי נכון?

הוא אינו נכון. הביקורים האלה פותחים אפשרויות חדשות להסברת עמדות ישראל באור יותר מאוזן ויותר חיובי, וכבר השגנו יחסים תרבותיים, מדיניים, חילופי נוער, סטודנטים, חוקרים בכל מיני תחומים. סיכמנו על מיפעלי־תרבות משותפים, כמו עריכת פסטיבלים משותפים וחילופי פסטיבלים.

● אתה חושב שזה אפשרי? מה משותף לישראלים ולגורגים?

אני משוכנע שזה אפשרי, וזה קיים. אלפי גורגים באים הנה כתיירים, ויש היום צימאון אדיר בגורגיה לבוא הנה.

● מה יש להם לחפש דווקא כאן?

יש שלוש סיבות לכך שגורגיה מגלה עניין כזה בישראל. ישראל וירושלים הם מרכז לנצרות, והגורגים הם נוצרים אדוקים, אור־תודוכסים.

נוסף על כך, לגורגים עצמם יש קשר היסטורי הדוק עם ארץ־ישראל וירושלים. בירושלים פזורים יותר מ־20 אתרים ושרידי־אתרים גורגיים.

● למשל?

אתרים היסטוריים שונים. המרכזי שבהם הוא מינזר עמק־המצלבה בירושלים, שהוחזק על־ידי הגורגים עד לפני 200 שנה, כאשר הכנסייה היוונית השתלטה על המקום. היום יש ניסיון להחזיר אותו לידי הגורגים.

האגדה מספרת שהמשורר הלאומי הגדול של גורגיה, שוטה רוסטבלי, קבור מתחת המינזר, על־פי האגדה, אחת ממלכות־גורגיה, תמר, טמונה גם היא שם. הספרות הגורגית מספרת שמלכי גורגיה היו עולים לרגל לירושלים ורצו גם להיקבר בה.

הסיבה השנייה לרצונם לבוא הנה היא עובדת הימצאותה של קהילת יהודי־גורגיה כאן. אין עוד מקום בעולם שבו יש מיספר רב כל־כך של גורגים, הדוברים את השפה והמ־שמרים את התרבות והמסורת, כמו בישראל. עבורם אנחנו חלק מהמישפחה.

אתמול, אגב, מלאו 20 שנה ליום שליחתו של מיכתב ח"י המישפחות מגורגיה לראש־הממשלה דאז, גולדה מאיר, ולשגריר ישראל באו"ם, יוסף תקוע.

ההד הבינלאומי שיצר המיכתב היה עצום. היו עצרות־הזדהות, היתה פעולה אינטנ־סיבית, ובעצם באותה השנה, 1969, נפתחו שערי העלייה מברית־המועצות, שבעיקבו־תיה יצאו 300 אלף איש. מגורגיה יצאו 45 אלף, מחצית מהקהילה.

יהודי גורגיה כאן היו רוצים להמשיך בק־שר עם גורגיה, שהוא קשר אמיתי של אחווה. הסיבה השלישית לרצונם לקשר הוא שמדי־נת־ישראל מצטיירת בעיניהם כמדינתו של עם שנאבק במשך דורות על עצמאותו המ־דינית והלאומית, על החייאת שפתו, והצליח.

ישראל גם מצטיירת כמדינה שבנתה משק מודרני ופיתחה טכנולוגיה מתקדמת, וכמדי־נה שיש בה ידע בכל תחומי החיים, ידע שהם יכולים להיעזר בו לחילוץ המשק שלהם מה־מצב שבו הוא נמצא.

● ולמה כל זה קורה דווקא עכשיו?

עד היום, מבחינה מדינית, הדבר היה ב־בחינת בלתי־אפשרי בברית־המועצות. היכו־לת שלהם לקשרים עצמאיים היא תוצאה לא רק של הרצון שלהם, אלא גם של הפרס־טרויקה. לדעתי, הגורגים יתבעו מממשלתם ומממשלת ברית־המועצות לפתוח בישראל קונסוליה גורגית. אני הצעתי זאת עוד לפני שנתיים.

● מה גודל הקהילה בארץ היום?

45 אלף.

● אותו הגודל שהיתה כשהגיעה לפני 20 שנה?

כן, כי היתה ירידה מהארץ של 5%־7%.

הגורגים דורשים גם לחנוך קו־תעופה ישיר טיבילִיסי־תל־אביב. ובטיסה זה רק שעה וחצי. מבחינת יעד תיירותי, גורגיה היא אדי־רה. אני גם חושב שאפשר לקרב את יחסי ישראל עם ברית־המועצות דרך גורגיה.

● כמה פעמים היית שם, מאז שעזבת?

פעמיים. הייתי, לשימחתי, הישראלי הרא־שון, יליד גורגיה, שחזר לשם באופן רישמי, כאשר הייתי ממלא מקום ראש־עיריית אש־דוד וחבר לישכת מיפלגת־העבודה. זה היה אחד הרגעים הכי חשובים, מרגשים ומפעמים ביותר בחיי.

מה שריגש אותי במיוחד היא העובדה שאותו נער בן 17, חסר כל מעמד, שב לשם עם פספורט ישראלי. אותו נער שנחשב כבו־גד כשעזב, בא כאורח רישמי, ובסטטוס של מי שהגיע למעמד ציבורי ופוליטי הכי בכיר מכל הקהילה הגורגית בארץ. היתה לי הרג־שת ניצחון.

● עזבת את גורגיה בגיל מאוחר יחסית, וודאי זכרת הכל.

כמעט הכל. כמה מרגש היה לשוב לחצר הבית, לבית־הספר שהמורים הכירו אותי. כדי לנסוע לעיירה שבה גדלתי, הייתי צריך פרו־טקציה מיוחדת כדי שיתנו לי ויזה. קיבלתי ויזה ל־24 שעות, שמתוכן היו לי 10 שעות נסיעה. וכשהייתי שם, נתנו לי להיות סנדק של תינוק, וכל הקהילה התכנסה בבית־הכנסת. ב־11 בלילה הייתי חייב לעזוב, ואמרתי בדמעות שאני שוב נאלץ לעזוב את העיירה.

● אמרו שרבים מבני העדה ה־גורגית מצטערים שעזבו את גור־גיה ובאו לארץ, בעיקר בגלל היחס המחפיר שהם זכו בו כאן.

אין זה אמת. יהודי גורגיה באו מתוך אהבה לארץ־ישראל, מתוך כמיהה, געגועים ותפי־לות.

הקהילה שם לא נרדפה ולא סבלה מאנטי־שמיות, לא היתה שם מצוקה כלכלית.

● אבל פה היתה גזענות כלפיהם.

קבלת־הפנים בארץ לא היתה חמה.

● אתה נתקלת בזה באופן אישי?

לי היה מיקרה טראומטי אישי. ב־1977, כמעט חמש שנים אחרי עלייתי, נבחרתי כמז־כ"ל מיפלגת־העבודה באשדוד. הייתי אז בן 21. ואחרי הבחירה ניגשתי בצורה הכי כנה ונאיבית לאיש שמתמודד איתי — ישראלי, ותיק במיפלגה — והזמנתי אותו להרמת כו־

(המשך בעמוד 18)

מי אשם במות איתי

מי אשם בטרגדיה של דני חמצני?

קודם כל אשם מי ששם אותו במצב הזה. אשם מי שפיתה אותו, במודעות ציבעוניות ובדברי־רהב חסרי־אחריות, לבנות את ביתו ולחפש „איכות־חיים" בלב שטח כבוש, בלב אוכלוסיה מתקוממת, שאינה משלימה עם גורלה.

„יהודה ושומרון" הם איזור של התקוממות. למעשה קיימת שם מדינה פלסטינית. צה"ל שולט במקום שהוא נמצא בו — בראדיוס של 100 מטרים מסביב לכל חייל. כשהחייל איננו, השילטון הישראלי איננו.

קלאודיו נוסקוביץ', חדשות

איתי

ביום שייך הכביש רק בחלקו לרכב הממוגן של החיילים, שאצבעם על ההדק. גם הם נוסעים בשיירות. בלילה הוא שייך להתקוממות.

דני חמצני לקח את שני פעוטיו ונסע בכביש זה בלילה חשוך. לבדו. ברכב בלתי־ממוגן. מה חשב? מה רצה להוכיח?

כשראה ניצנוץ בין העצים, לא ברח על נפשו. הוא עצר. הוא נסע אחורה. מדוע? אם חשש מפני זריקת בקבוק־תבערה, מדוע חזר למקום?

הוא חזר, עצר וירה לעבר הניצנוץ. מדוע? איך יכול היה להיות בטוח שחשדו מוצדק? איך יכול היה לדעת אם היו שם זורקי בקבוק־תבערה, או עוזריהם של זורקי בקבוק־תבערה? איך יכול היה לדעת שלא היו שם סתם פלסטינים רועי־צאן, או מתנחלים, או חיילים?

והחיילים אשר ירו, שפצעו והרגו — איך ידעו שהם יורים בפלסטינים? איך יכלו לדעת שאינם יורים בחיילים אחרים, או במתנחלים?

זוהי טרגדיה נוראה. אך זוהי גם טרגדיה שיש לה מוסר־השכל. היא מוכיחה שהכל חיים שם בפאניקה מתמדת — חיילים ומתנחלים כאחד. שבאווירה כללית זו של תבהלה, פחד, קנאות עד הסוף, אידיאליזם שירד מן הפסים — כל אסון אפשרי.

מי אשם? בוודאי לא איתי הקטן, הקורבן החף מכל פשע. אלא הדמגוגים חסרי־המצפון ששלחו אותם לשם. הפוליטיקאים הציניים המפיקים מכך הון פוליטי.

העיתונאים המדברים על „יהודה ושומרון", כאילו היה שטח ישראלי, ולא איזור כבוש במצב של התקוממות מתמרת. מנסחי־המודעות, שהבטיחו איכות־חיים וששלחו אזרחים תמימים אל איכות־המוות.

להקריב את הגפיים

חי לו אדם קטן חיים נורמליים בחברה נורמלית. פקיד־דואר, סוכן־ביטוח, עסקנצ'יק. בעל מיפעל קטן. מנהל בית־יתומים.

ופתאום זה קורה. אגרוף־ענק מנפץ את העולם המוכר ושובר אותו לרסיסים. שום דבר אינו עוד נורמלי. סדרי־עולם מתהפכים. פלישה מכוכב אחר. שואת־טבע המטביעה יבשת שלמה. מהפכה הרוצחת מיליונים.

במצב חריג זה, המנהיגים הנורמליים נעלמים. אדם קטן אחר הופך למלך. מתגלים בו דברים שאיש לא חשד בהם קודם לכן: כושר־מנהיגות, כאריזמה, שיגעון־גדלות, תושיה, כוח, אידיאליזם, אכזריות. גדולה של מלאך. גדולה של שטן. ואולי תערובת של מלאך ושטן.

כזה היה מרדכי חיים רומקובסקי. יתכן שלא הייתי צופה כלל בתוכנית עליו, אלמלא סיפר לי יצחק ליבני לא־אחת על האיש המרתק הזה. גם אני אינני להוט לראות עוד סרט על השואה. אבל זה לא היה עוד סרט, כשם שרומקובסקי לא היה עוד איש.

הסרט השוודי על רומקובסקי היה בדיוק נכון: בלי שמץ של פאתוס, בלי קורטוב של התרגשות, יבש, ענייני, גם כשסיפר על דברים שקשה להאמין שקרו בעולם הזה, במאה הזאת, בימי חייהם של רבים המתהלכים כיום בארץ.

הסיפור, בקיצור (למי שלא צפה בתוכנית, מפני שלא רצה לראות עוד סרט על השואה): בפרוץ מילחמת־העולם השנייה היו רבע מיליון יהודים בעיר לודז', השנייה בגודלה בפולין. עיר של תעשיית־טקסטיל (על שמה נקרא אצלנו המיפעל לודזיה). עיר של יהודים פשוטים, מעשיים, אולי קצת גסים. עיר שופעת חיים, הומור (דז'יגאן ושומאכר באו משם).

הנאצים הכניסו את היהודים לגטו צפוף. הם כינסו את המנהיגים, והרגו את רובם. מבין הנותרים בחרו באיש אחד, רומקובסקי, בעל מיפעל קטן לשעבר, מנהל בית־יתומים. איש בן 63, בלי השכלה, שלא בלט מעולם.

רומקובסקי לקח את הגטו בידיו. הוא הפך למלך היהודים, לקיסר, לדיקטטור. ביד ברזל אירגן עזרה הדדית, חלוקה צודקת של המזון הדל, בתי־אבות לזקנים, בתי־ילדים, מירפאות, מופעי־תרבות, להקות מחול, וכמובן, פקידות ומישטרה. בעיקר מישטרה.

שיגעון־הגדלות שלו לא ידע גבול. הוא דאג לפאר את עצמו באלפי ציורים. הוא הנפיק שטרות־כסף. הוא ניסה להנפיק בולים של הגטו, ועליהם דיוקנו.

לרומקובסקי היתה תוכנית. לקנות חיים באמצעות עבודה. סחורה תמורת דם. הגטו הפך למיפעל־ענק למען כלכלת־המילחמה הנאצית. למען מטרה זו, היו הגרמנים אמורים להשאיר את היהודים בחיים. כך אמר ההיגיון.

הימור כביר. רומקובסקי דבק בו עד הסוף. כאשר הגרמנים תבעו לספק להם את הזקנים להשמדה, רומקובסקי שיכנע את הגטו לספקם. כאשר הגרמנים דרשו את הילדים מתחת לגיל 10, רומקובסקי תבע מהאמהות: תנו את הילדים. „צריכים להקריב את הגפיים כדי להציל את הגוף." להציל כמה שניתן

אורי אבנרי

יומן אישי

להציל. להרוויח זמן. באחד הימים המילחמה תיגמר. מי שיישרד עד אז, יישאר בחיים.

היו בגטו תנועות פוליטיות, תנועות־נוער, קומוניסטים, ציונים, בונדאים. הם שנאו את רומקובסקי. אך לאיש מהם לא היתה דרך אחרת.

הדרך של רומקובסקי היתה הימור אדיר. יתכן שהיה מצליח, אלמלא עמד מולו כוח שהיה בלתי־רציונלי לחלוטין, מטורף עד הסוף: אדולף היטלר. המילחמה ביהודים היתה חשובה להיטלר מן המילחמה בכל אויביו. הוא היה מוכן להקריב את כלכלת־המילחמה כדי להשמיד את היהודים. הגטו חוסל ערב נפילת הנאצים. היה זה הגטו הראשון שקם, והוא נשאר אחרון.

ההימור של רומקובסקי כמעט הצליח. הצבא הסובייטי עמד בשערי ורשה, מרחק של ארבע־חמש שעות־נסיעה של טנק. שם עצר, בגלל עניין פוליטי (הריב בין סטאלין והמחתרת הפולנית). אילו המשיכו הסובייטים, יתכן שהגטו היה נופל בידיהם כאשר רבבות יהודים עדיין חיים בו. יתכן שהגרמנים היו בורחים. יתכן גם שהגרמנים היו מחסלים את השרידים לפני כן. אין לדעת.

רומקובסקי הפסיד. הוא עצמו נספה באושוויץ. אולי בידי הגרמנים. אולי בידי היהודים, שראו בו משתף־פעולה עם הנאצים. הסוף הוא חידה, כמו האיש כולו.

מה היה רומקובסקי? איש מוכה בשיגעון־גדלות, שהקריב את עמו על מיזבח שאפתנותו המטורפת? אידיאליסט, שהיה מוכן להדביק אות־קין למיצחו כדי להציל את בני־עמו? אידיאליסט, שהידרדר והפך לפושע, בתוקף הנסיבות? גיבור? נבל?

אין לדעת. כמו יז'י קסטנר בבודפשט, שפעל בצורה אחרת ובנסיבות אחרות, הוא יישאר חידה לנצח. (בניגוד לרומקובסקי, קסטנר היה מוכר לי. גם הוא היה איש רגיל לכאורה, שהמצב החריג העלה אותו לפתע לגדולה — מהמר, שאפתן, אולי משוגע־גדלות, אידיאליסט, עז־נפש, שמסר את נפשו לאלוהים או מכר אותה לשטן, לדברי שופט קל־דעת.)

אחרי הקרנת הסרט בטלוויזיה, הופיעו על המירקע ארבעה שהיו בגטו ושהכירו את רומקובסקי. כמעט ואי־אפשר להאמין שיצאו משם אנשים חיים, אנשים נורמליים, החיים בתוכנו ככל האדם — אשה נאה ומטופחת, גבר נמרץ, אשה מתלבטת, איש תוהה.

הם עברו את הזוועות, הם שמעו את רומקובסקי נואם באסיפות הגטו — והם נחלקו ביניהם כשם שנחלקתי בתוכי פנימה. גיבור. נבל. קצת מזה וקצת מזה. לא זה ולא זה.

נחרטו בזיכרוני דברי האשה: „יש ערך ששמו חיים ויש ערך ששמו כבוד. אני מעדיפה בין השניים את הערך ששמו חיים." ומכאן: רומקובסקי צדק.

כך או כך — רומקובסקי היה בלי ספק אחת הדמויות המרתקות ביותר של ההיסטוריה היהודית במאה ה־20. לטובה או לרעה. סיפור הראוי לסופר דגול, לבימאי־קולנוע גדול.

היכן הם?

אז מי הגיבורים?

ובשולי פרשת רומקובסקי:

מושגי הגבורה משתנים בלי הרף. הם מתאימים את עצמם לצורכי כל תקופה.

בר־כוכבא, למשל. כל היישוב גדל על גבורתו. מעטים מול רבים. להתאבד ולא להיכנע. בימי המחתרת הלוחמת, שרנו על גבורתו.

היינו זקוקים למופת של גיבור. כל העולם בז אז ליהודי הפחדן, המשתמט מכל קרב. לפנינו עמדה מילחמה גדולה ואכזרית. הקנאים, מצדה, בר־כוכבא, סיפקו לנו את החומר לשירינו, לחלומותינו.

עברו שנים. אנחנו נמצאים במאבק קשה על השלום. במדינה קמות כתות שונות של קנאים, העלולים להביא לחורבן המדינה. בר־כוכבא הפך סמל לטירוף הזה. כמו הקנאים לפניו, הכריז מילחמה על רומא האדירה, חובקת־העולם. מילחמה מטורפת, חסרת־תוחלת, חסרת־שחר. בר־כוכבא הופך לאות־אזהרה: כשם שגרם לחורבן הקהילייה היהודית בארץ והביא בכייה ל־80 דורות, כך יביאו אלה חורבן על מדינתנו.

תוך 40 שנה התהפכה הקערה על פיה.

ומכאן לשואה.

מייד עם היוודע הפרטים על אושוויץ וטרבלינקה, התמלאנו בושה. עם שלם הלך „כצאן לטבח". פחדנים חסרי־כבוד. כל נהיה כמוהם. אנחנו נילחם על עצמאותנו, מול הצורר הבריטי. נעמוד על נפשנו מול הערבים. נהיה גיבורים.

ומכיוון שהיינו זקוקים לגיבורים, לקחנו את מרד גטו ורשה, פרשה אפופת־גבורה אך שולית, הוצאנו אותה מן ההקשר ההיסטורי וניפחנו אותה מעבר לכל פרופורציה. מרד של כמה מאות מול גורל של שישה מיליונים. שואה ומרד — כאילו היו תופעות שוות־ממדים.

נדמה לי שגישה זו הולכת ומשתנה. כפי שאמרה אחת המתווכחות בדיון על רומקובסקי: הגבורה האמיתית היתה של המיליונים, שניסו להישרד ברעב הנורא, האמהות שניסו להגן על ילדיהן, האנשים שגבורתם היתה גבורה של יום־יום, כפי שתואר בסרט, שראו את יקיריהם נרצחים ומתים מול עיניהם, שהמשיכו לחיות ככל שיכלו, ושגם בהולכם אל מותם ניסו עד כמה שיכלו לשמור על צלם־אנוש, בלי נשק, בלי תוחלת, בלי סיכוי — הקרובים של כולנו, בני מישפחותינו שנותרו מאחור ונעלמו.

להתבייש בהם? אנחנו? אנחנו שישבנו כאן בביטחה, שהיה בידינו נשק, שלא הפסקנו אף ליום אחד את חיינו הנורמליים? הרי זו חוצפה שאין גדולה ממנה, חוצפה תהומית!

יש יותר מפן אחד לגבורה.

לקיים יחסים עם שפה

הלכתי לראות את הסרט נערת־קריאה.

אומרים שזה סרט ארוטי. סרט הגולש לפורנוגראפיה רכה.

בוודאי. יש בו סצנות ארוטיות מרגשות. מיאו־מיאו, נערת־הקריאה (צעירה שהחליטה לנצל את קולה הערב ובחרה במיקצוע של קריאה בקול רם של יצירות־ספרות באוזני מי שאינם יכולים לקרוא בעצמם), גולשת לכל מיני מצבים מיניים עם הלקוחות שלה. אך הארוטיקה האמיתית בסרט אינה בינה לבינו, בינה לבינם, אלא בינה לבין השפה, השירה, הספרות. הסרט הצרפתי הזה ספוג באהבה עמוקה לשפה הצרפתית, לספרות הצרפתית, לשירה הצרפתית. יש ביחס לשפה, למילים, לחרוזים, משהו ארוטי, כמעט מיני.

מיאו־מיאו

איני מתכוון לקריאת יצירות־ספרות תוך כדי מגע מיני (גם זה קורה בסרט). אני מתכוון ליחס ליצירות עצמן. כשנערת־הקריאה קוראת סיפור של גי דה־מופסאן, או שיר של ז'ק פרוור — כל מילה אומרת הערצה ליופי היצירה, הערצה לצליל המילים, למירקם השפה.

קינאתי. לא בגברים שזכו בחסדיה של הצעירה, אלא בעם האוהב והמעריץ את שפתו עד כדי כך.

איפה הם, איפה אנחנו.

מכל היצירות שלנו בארץ הזאת ב־100 השנים האחרונות, החייאת השפה העברית היא היצירה הגדולה ביותר, היא הפלא האמיתי, החד־פעמי, שאין לו אח ורע בתולדות העמים.

והנה אנחנו מתייחסים אל שפתנו כאל סמרטוט־ריצפה, משהו שאפשר להשתמש בו, לטנף אותו, לזרוק אותו לערימת האשפה.

מי שיילך לראות את הסרט — ואני ממליץ על כך בכל לב — יחשוב־נא גם על זה.

הנדון:

לכולם יש חישוקים. הליכוד, העבודה, פת"ח. אבל יש הבדל

חשקים וחישוקים

בתוניס ננעלה השבוע ועידת פת"ח, אחרי שקיבלה שורה של החלטות.

יצחק שמיר אמר שוועידת־פת"ח דומה למושב מרכז מיפלגת־העבודה. בשניהם התקבלו באותו היום עצמו החלטות שלא יתגשמו.

שימעון פרס אמר שוועידת־פת"ח דומה למושב מרכז תנועת־הליכוד. שניהם שמו חישוקים על יוזמת־השלום.

אז מי מן השניים צודק?

■ ■ ■

למראית־עין, יש דימיון רב בין ועידת־פת"ח ובין מושב מרכז תנועת־הליכוד דווקא.

בכלל, יש דימיון מסויים בין שני גופים אלה.

קודם כל, שניהם נקראים „תנועה". תנועת־החרות, שהפכה לתנועת־הליכוד, שומרת בקפידה על הגדרה זו. אין היא מיפלגה, כי מיפלגה זה דבר לא־יפה. היא תנועה.

כך גם פת"ח. השם פת"ח מורכב מראשי־התיבות (במהופך) של „חרקת תחריר פלסטין", שפירושו „תנועת שיחרור פלסטין". תנועת־החרות, תנועת־השיחרור — הדימיון בולט.

(ראשי התיבות פת"ח נהפכו בכוונה, כי המילה פתח פירושו כיבוש, ניצחון.)

אבל הדימיון רב יותר.

בתנועה הלאומית הפלסטינית, פת"ח היא תנועת־המרכז. בעיני השמאל הפלסטיני, פת"ח היא תנועה מן המרכז ימינה, ויש לה גם שוליים דתיים.

הליכוד הולך ומתפתח באותו הכיוון. בשנים האחרונות הוא מתקרב למרכז, ויש אומרים שהוא כבר תפס את מרכז הבימה. אם כן, הוא מהווה תנועה מהמרכז ימינה, עם שוליים דתיים.

בארץ מקובל כיום להניח כי החלטות מרכז־הליכוד חשובות מן ההחלטות של כל מיפלגה אחרת במדינה. בקרב הפלסטינים, זה בוודאי נכון לגבי פת"ח.

אפשר על כן לומר: החלטות פת"ח, כמו החלטות הליכוד, חשובות מאוד לעתיד היחסים בין שני העמים, לעתיד הארץ.

עד כאן הדימיון.

■ ■ ■

מכאן והלאה אין שום דימיון.

מי שאומר כי החישוקים של פת"ח דומים לחישוקים של הליכוד אינו יודע מה הוא שח.

למראית עין, אכן יש דימיון רב.

מרכז הליכוד חייב את נציגי התנועה בממשלה ובכנסת להתנגד להשתתפות תושבי־ירושלים בבחירות הפלסטיניות, לעמוד על הפסקת האינתיפאדה לפני כל משא־ומתן, להתנגד לעצם הרעיון של הקמת מדינה פלסטינית, לסרב לכל הידברות עם אש"ף.

חישוקי־ברזל.

ועידת פת"ח החליטה שהפלסטינים במיזרח־ירושלים צריכים להשתתף בבחירות, שהבחירות צריכות להיות חלק מתוכנית שתוביל למדינה פלסטינית, שהאינתיפאדה תימשך יחד עם „המאבק המזויין", שיהיה פיקוח בינלאומי על הבחירות, שצה"ל ייסוג לפני הבחירות.

חישוקי־ברזל.

כל חישוק של הליכוד נסתר על־ידי החישוק של פת"ח. כל חישוק של פת"ח נסתר על־ידי חישוק של הליכוד.

דימיון?

■ ■ ■

בהחלט לא.

כי בפוליטיקה, לא המילים כשלעצמן קובעות. קובעת המיסגרת שבה נאמרות המילים.

חישוקי־הליכוד הם חישוקי־אמת, כי עומד מאחוריהם כוח פוליטי.

שלושת שרי־הליכוד שהמציאו את החישוקים האלה — אריאל שרון, דויד לוי ויצחק מודעי — הם בעלי כוח אמיתי בתנועתם. הם כפו את החישוקים על שמיר, על אפו ועל חמתו. כוחם לא פג.

אפשר להתווכח על גודל הכוח הזה, ועל תוצאות המאבק הצפוי בין שמיר והשלישיה. אולם ברור כי אין לזלזל בחישוקים. הם כובלים את ידיו ורגליו של שמיר, ובמילא גם של הממשלה. כל מי שמכין תוכניות לעתיד, חייב לקחת אותם בחשבון.

לא כן המצב בפת"ח.

בפת"ח אין אופוזיציה של ממש לערפאת. יש בה המותחים עליו ביקורת קשה. יש בה הסבורים כי הוא מיהר מדי, שמכר נכסים לאומיים יקרים מבלי לקבל שום תמורה מישראל ו/או מארצות־הברית, שהוציא מידיו קלפים חשובים בטרם עת. אולם הרוב העצום של פת"ח תמך במדיניותו של ערפאת, ובחר בו פה אחד לתפקיד החדש של יו"ר הנהגת התנועה.

בפוליטיקה קובעים יחסי־הכוחות. המוסד העליון של פת"ח הורחב השבוע, וכל האישים החדשים שצורפו אליו הם נאמניו האישיים של ערפאת.

(אחת מהם היא אינתיסאר ח'ליל, אלמנתו הלוחמת של אבו־ג'יהאד, שכבר היתה פעם המפקדת של הכוחות המזויינים של פת"ח, כאשר הסורים כלאו את כל הגברים שעמדו בראש התנועה, וביניהם ערפאת ואבו־ג'יהאד. נבחר גם ידידי חכם בלאווי, שגריר אש"ף בתוניס, שבביתו נפגשתי לא־אחת עם ערפאת.)

ההחלטות של פת"ח הם פרי של עיסקה, שהיא אופיינית מאוד לתולדות אש"ף ולשיטתו של ערפאת. ערפאת מכר מילים תמורת כוח. הוא פייס את מבקריו בהחלטות נוקשות מבחינה מילולית, תמורת תוספת של כוח פוליטי לעצמו.

אחרי התפזרות הוועידה, נשאר ערפאת כמנהיג העליון, ומדיניותו היא הקובעת.

מי שבודק את המילים היטב, בזכוכית מגדלת, ימצא כי בעקיפין, בצופן המקובל באש"ף, אושרו כל החלטות אש"ף עד כה: ההכרה בישראל, ההכרה בהחלטות האו"ם 242 ו־338, הפסקת הטרור. אבל זה מכוסה בשיכבה ריטורית עבה.

■ ■ ■

במילים אחרות: חישוקי־הליכוד הנו חישוקי־אמת. הם עלולים להפריע לתהליך־השלום בפועל, אם לא יצליח שמיר למגר את יריביו־מבית — ואם שמיר רוצה באמת להתקדם בדרך זו, מרצון או כתוצאה מאילוצים חיצוניים.

חישוקי־פת"ח אינם חישוקי־אמת. הם מילים ריקות, ושום כוח פוליטי אמיתי אינו עומד מאחוריהן.

ומכאן: אין שום דימיון של ממש בין מושב מרכז־הליכוד ובין ועידת־פת"ח.

■ ■ ■

האם יש דימיון בין החלטות פת"ח ובין החלטות מרכז מיפלגת־העבודה?

קודם כל, יש דימיון בין שני הגופים.

פת"ח ומיפלגת־העבודה הם שניהם גופים ותיקים מאוד, משופשפים מאוד, פרגמטיים.

ערפאת עצמו דומה לשימעון פרס יותר מאשר ליצחק שמיר. הוא פוליטיקאי, איש של תימרונים, איש המחפש קונסנזוס, איש המנסה להגשים את מטרותיו בנסיבות הנתונות.

ואשר להחלטות: לדעתי יש דימיון רב ביניהן, אך אין זה הדימיון שיצחק שמיר מצביע עליו.

שתי סדרות־ההחלטות — זו של פת"ח וזו של מיפלגת־העבודה — מצטיינות בכך שאין הן אומרות את האמת, הידועה היטב למחבריהן.

לפחות 95% של חברי מרכז מיפלגת־העבודה יודעים היטב כי אין מנוס מהידברות עם אש"ף, ושאין מנוס מהקמת מדינה פלסטינית בסופו של התהליך.

לפחות 95% מן המשתתפים בוועידת פת"ח יודעים היטב שאין מנוס מההכרה במדינת־ישראל ומהקמת מדינה פלסטינית בגבולות הקו הירוק, לצד ישראל, ותוך הסכם עם ישראל.

אם כן, למען השם הרחום ואללה הרחמן, מדוע אין הם אומרים זאת? מדוע הם אומרים את ההיפך?

■ ■ ■

אל נהיה נאיביים. יש סיבות טובות לכך — גם פה, גם שם.

אנשי מיפלגת־העבודה אינם מעזים לדבר על מדינה פלסטינית, והס מלהזכיר את אש"ף טפו־טפו־טפו, מכיוון שהם חוששים שמא כל מילה כזאת תנחיל להם תבוסה ניצחת בבחירות הבאות.

אנשי פת"ח אינם מעזים לדבר בפה מלא על מדינה פלסטינית בגדה וברצועה, לצד ישראל, מכיוון שהם חוששים שמא כל מילה כזאת תקומם נגדם את יושבי מחנות־הפליטים, את הקנאים המוסלמיים ועוד ועוד, ותפריע למה שמכונה „אחדות השורה".

אני מעז לומר באוזני שימעון פרס ויאסר ערפאת שהם טועים.

■ ■ ■

הרוב הגדול בשני העמים מוכן כיום לשמוע את האמת.

הרוב הגדול בשני העמים מואס בשקרים המוסכמים של אתמול.

הרוב הגדול בשני העמים רוצה במנהיגים אמיצים וחזקים, שאינם עושים חשבון יומי של סופולאריות.

יש דבר אחד משותף לחייל גיבעתי בג'באליה, היורה בילדים ערביים, ובין הילדים הערביים, המיידים אבנים בחיילי גיבעתי: אלה גם אלה יודעים את האמת. אלה גם אלה חיים במציאות. אלה גם אלה רוצים בפיתרון.

אלה גם אלה יודעים בסתר־ליבם שיש רק פיתרון אחד. עזה פלסטינית ואשקלון ישראלית. שני עמים. שתי מדינות.

אולם לפוליטיקאים יש הגיון משלהם — וזהו אותו ההגיון עצמו משני עברי המיתרס. יאסר ערפאת הסביר לי פעם, בכישרון רב, את השיקולים של שימעון פרס. שימעון פרס אינו רוצה להכיר בשיקוליו של ערפאת (לפחות בשיחה איתי), אך אני בטוח שהוא מבין אותם היטב.

■ ■ ■

האם רובצת תהום אמיתית בין החלטות מיפלגת־העבודה והחלטות־פת"ח, תהום שאי־אפשר לגשר על פניה?

שטויות. זוהי תהום של נייר.

כל אדם שירצה לגשר בין שתי סדרות־ההחלטות, בהסכמת שני הצדדים, יוכל לעשות זאת תוך 10 דקות. ג'יימס בייקר יכול. ערפאת יכול. פרס יכול. אפילו אני הקטן יכול.

אם לתקן את בן־גוריון: לא חשוב מה שהיהודים והפלסטינים אומרים. חשוב מה שהיהודים והפלסטינים רוצים.

סוגים שונים

מאת אורי אבנרי

אנשים

על הדימיון שבין ראיסה גורבאצ'וב לג'וזפין ★
חידוש בתל־אביב – חזנית המופיעה בפאבים

■ עיתונאי אמריקאי סיפר ה־שבוע שבעת כינוס הפרלמנט ה־סובייטי החדש הוא ניגש אל **ראיסה גורבאצ'וב** ואמר לה: „יש פה ציירים הטוענים שבעלך דומה לנפוליון ושאת דומה לג'וזפין." ג'וזפין, אשתו של נפוליון, היתה ידועה בשאפתנותה הרבה, וגם בעיסקי־האהבה שלה. ראיסה התרגזה, אחזה בזרועו של הכתב ואמרה: „זה הגברים המדברים ככה!" והוסיפה „תרשום את זה!"

■ בשבוע שעבר הופיעו בעי־תונים מודעות־אבל גדולות על פטירתה הפתאומית של **תמי שטיינמץ** בת ה־21, בתם של **דניאלה** ו**דני שטיינמץ**, חב־רי בורסת־היהלומים ושותפיו־לעסקים של מעצב־האופנה **גידעון אוברזון**. תמי, שסיימה את שרותה הצבאי לפני כמה חו־דשים, נמצאה ללא רוח־חיים על ריצפת חדר־השינה שלה על־ידי החבר שלה. גורם־המוות לא ידוע עדיין, והניחושים נעים בין דום־לב למחלה סמוייה. ביום האירוע נמצאו הוריה של תמי בחופשה בקורסיקה, ובמאמצים רבים הצ־ליחו לאתרם. הם הגיעו ארצה במטוס פרטי ששכרו. אוברזון שהה באותה עת בפאריס. הוא בי־טל את פגישותיו שם והגיע אר־צה בטיסה הראשונה.

■ לפני כמה חודשים רכשה **בבי לוי**, אלמנתו של התעשיין **ג'ימי לוי**, את דירת־הפנטהאוז של איל־הבשר **יעקב פלקון**, ה־ממוקמת בשכונת רמת־אביב ג' בתל־אביב. עם כניסתה לדירה נותק הטלפון, וכאשר פנתה הג־ברת לוי לחברת בזק כדי לברר את סיבת הניתוק, נודע לה שחש־בון־הטלפון של הדיירים הקוד־מים לא שולם במשך שלושה חו־דשים. לדבריה, מסרבים הדיירים הקודמים לשלם את החשבון, והיא מנהלת איתם משא־ומתן על כך. בינתיים החליטה שעד שהעניין יסודר, היא תבלה את הקיץ במונטה־קרלו.

■ המעבד המוסיקלי **ננסי ברנדס** שמח מאוד שאביו בן ה־78 נסע עם חברים לעיירת־הנו־פש הגרמנית נוישטאט, אך ה־שימחה הזאת נגמרה בהרבה עצב. ביום החמישי בערב יצא האב לסיור בעיר, בחברת ידידים, ולפתע חש ברע ונפטר תוך זמן קצר, במה שהוגדר על־ידי הרופ־אים כדום־לב.

■ **שמואל פלאטו־שרון** גילה באחרונה עניין בכישוריה המוסיקליים של אשתו. בארוחת־ערב שערכו השניים בביתם בסב־יון ביקש פלאטו מאשתו **אנט** שתשיר שיר באידיש. הוא הבטיח שהוא יממן הוצאה לאור של תק־ליט כזה, ושבכוונתו להקדיש את התקליט לזכר אמו, **אסתר שייבין**, שנפטרה השנה. בני־גוד לאנט, שהיא ממוצא אלג'ירי, פלאטו הוא ממוצא פולני.

■ במשך תקופה ארוכה הס־תובב מעצב־האופנה **יובל כס־פין**, כששיער־ראשו אסוף מא־חור בקוקו. בשבוע שעבר הוא קיצץ את מחלפות־ראשו. לעו־מתו, הפסנתרן־בדרן **יואל שר** החליט לאסוף את שיערו בקוקו, אחרי שגידל במשך השנתיים ה־אחרונות שיער למטרה זו.

■ הספרית המהוללת **ויולט דלאל** עשתה לפני כמה שנים הסבה מיקצועית והתחילה לע־סוק בעיצוב־פנים ואף זכתה בהצלחה. בין המקומות שעיצבה

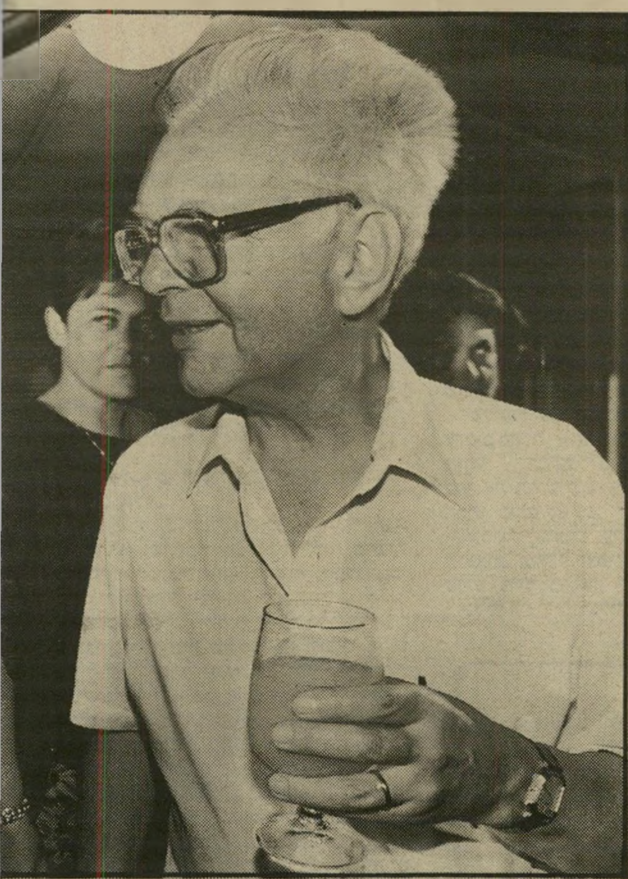

אלי דסה, העולם הזה

עמנואל ציפורי היה איש־המיסתורין בהצגת הב־כורה של המחזה החדש „טיול בין העצים", שנושאו המילחמה הקרה בין המעצמות. היו שהתעניינו לדעת מיהו האיש, שכל הפוליטיקאים ניגשו לברכו. עמנואל ציפו־רי הוא יושב־ראש הוועדה לפירוק־הנשק במרחב. יש דבר כזה.

אלי דסה, העולם הזה

יעל זאבי אשתו של חבר־הכנסת ומנהל „מוסיאון הארץ", רחבעם („גנדי") זאבי, חבר תנועת „מולדת", החזיקה קיסם־שיניים בפיה. כשניגש אליה צלם כדי לצלמה, היא ניסתה להתחמק ממנו, אך ללא הצלחה, (בצילום למטה). בעלה המנוסה ביקש ממנה להירגע ואמר לה שתתעלם מהצלם, אך היא ענתה לו שהיא עומדת על זכותה להביע את דעתה על הצילום.

אלי דסה, העולם הזה

פסוקי השבוע

● הד"ר יהודה מל־צר, ב„חדשות", על טיב הלשון העברית שבפיו של יצחק רבין: „פיסוק הוטנ־טוטי, תחביר שאין לו אח וניקוד שאין לו רע!"

● פקיד בכיר במיש־רד־החוץ היפאני: „ליפאן יש משק מסוג אל"ף, רמת־מחייה מסוג בי"ת ופוליטיקאים מסוג גי־מ"ל!"

● הזמר יזהר כהן: „מגיל אפס למדתי להס־תכל בקוץ במידבר כאילו הוא שושן פורח!"

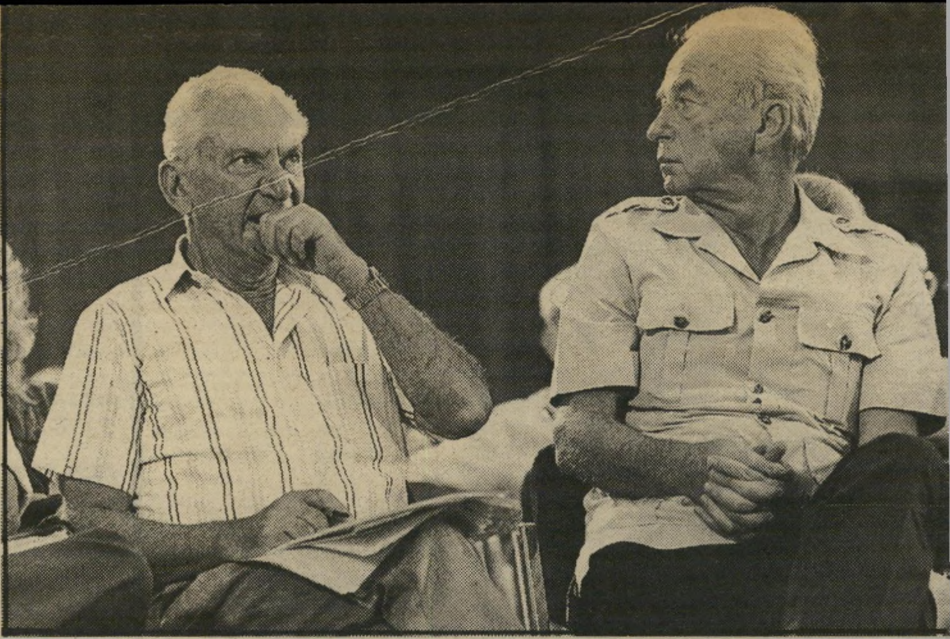

ציון ספריר, העולם הזה

יצחק רבין שר־הביטחון, מסתכל לעברו של שר־המישטרה, חיים בר־לב, המגיב בפיהוק מוסתר היטב, על אחד הנאומים המעייפים בכינוס מרכז מיפלגת־העבודה. יותר מאוחר התחלפו היוצרות: חיים בר־לב התעורר לחיים, ואילו יצחק רבין תפס תנומה קלה.

ריקה. מעטים יודעים שסנדרי היא חזנית במיקצועה, ובימים הנור־אים היא תופיע כחזנית באחד מבתי־הכנסת בירושלים.

■ לפני שמישלחת־עיתונ־אים נסעה לא־מכבר לברית־המועצות, התייעצו חבריה עם דובר רק"ח, **עוזי בורשטיין**. הדובר, שהיה בעבר ידוע כחסיד ברית־המועצות עד כי לא העלה על דעתו להגיד אף מילה אחת של ביקורת עליה, יעץ לעיתו־נאים לקחת עימם קפה — איש־איש לפי טעמו — וכמובן, נייר־טואלט.

■ אחד הישראלים שהצליחו בפאריס הוא מעצב־האופנה **אל־יקים שפיגל**, שגדולי המעצ־בים, כמו **איב סן־לורן**, בית שאנל ודיור, השתמשו בשרותיו. שפיגל עסק בעיקר בציור על ברי־משי ובעיצוב בדים עבור חברות רבות, אך כוכבו בפאריס דעך קימעה בגלל השינויים ה־עוברים על האופנה. באחרונה הוא הפך כוכב ביפאן. היפאנים גילו את כישוריו, והוא מוכר זיכ־יונות לשימוש בשמו למוצרים רבים, החל בבגדים וכלה באבי־זרים שונים.

■ ישראלית אחרת המצליחה בצרפת היא **זיוה צורן** בת ה־28, שהיא יד ימינה של מעצבת־האופנה **פופי מורני**.

■ למרות מחלתה לא ויתרה הברונית **בת־שבע דה־רוטשילד** על נוכחותה בהופעה של להקת בתדור, שהיא הפטרונית שלה. האירוע הסתיים בשעה 11 בלילה, והברונית המשיכה ישי־רות לנמל־התעופה, בחברת ידי־דתה, הרקדנית **ז'אנט אורד־מן**. השתיים המריאו לחופשה באחד מאיי האוקיאנוס השקט.

■ המלונאי **אלברט רונן**, סמנכ"ל רשת־מלונות קיסר, ו־איש־העסקים האמריקאי **אר־תור דילר**, מי שהיה בן־זוגה של הדוגמנית **תמי בן־עמי**, עסקו במשך תקופה ארוכה בפיתוחה של המצאה מהפכנית בתחום המזון לחיות־בית. גורמים בענף הבהירו להם שרק מהזיכיו־נות למכירת המוצר הם עשויים להתעשר בכמה מיליוני דולא־רים, מלבד המכירות עצמם. אך פיתוחה של ההמצאה דרש כסף רב, שלא היה בידי השניים. הם החליטו לוותר על העניין. אולם רונן לא ויתר על הרעיון, וכעת הוא מחפש משקיעים מקומיים.

■ בשגרירות האמריקאית עובדים מאות אנשים. מעטים מתוכם עושים מאמץ להיקלט בחברה הישראלית. אחד שהצליח הוא **אנדי מילר**, הממונה על מתן אשרות כניסה ושהייה באר־צות־הברית. מילר, הדובר עב־רית, חגג את יום־הולדתו ה־24 בדירתו שבמינדל־וייצמן בתל־א־ביב, בחברת עשרות מידידיו בא־רץ, רובם ישראלים ומיעוטם עובדי־השגרירות.

זוהר אוהליאב ■

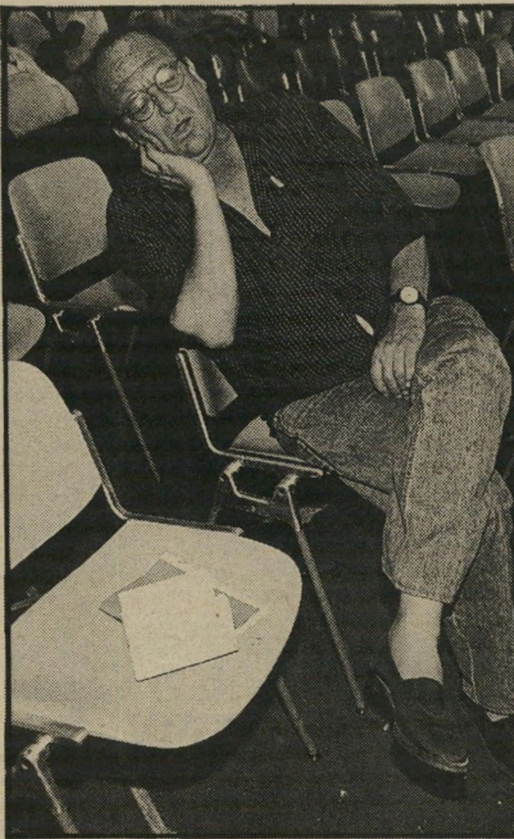

ציון ספריר, העולם הזה

שאול אברון כתב העיתון „חדשות", בא לסקר את כינוס מרכז מיפלגת־העבודה. אחרי זמן־מה התעייף גם הוא מהנאומים הארוכים ונרדם, בעוד שיושבי השורות שמסביבו לא התעצלו, קמו ממקומם והלכו.

מחדש היה קפה־כסית. לפני כמה חודשים היא השכירה את דירתה למאפר **גיורא שביט**, שפתח בדירתה סטודיו. שביט הצליח לשכנע אותה שתבוא לסטודיו פעם בשבוע, כדי לעצב תיסרו־קות.

■ הקבלן **אלפרד אקירוב** הפתיע רבים כשהחליט לקרוא לגשר־עילי להולכי־רגל, שבנה באיזור הקניון בנתניה, על שם **דובי צלניקר**, אחד מקבלני־ה־מישנה שלו. צלניקר, קבלן לענ־ייני־מיסגרות, נהרג במהלך העב־בודות לבניית־הגשר.

■ השגריר שהיה ממש מאו־שר בישראל, ושחש עצמו כבן־המקום, הוא **פרנץ יוזף**, שגרי־רה לשעבר של האיטי, שהתגורר בנתניה ויצר קשרים ענפים בעיר. במיסגרת קיצוצים במיש־רד־החוץ הישראלי הוחלט לוותר על נציגות ישראלית בהאיטי. במקביל החליטה ממשלת־האיטי להעביר את שגרירה בארץ לרו־מא. בסוף השבוע טילפן יוזף מ־רומא לידידו, איש־החברה **עמוס כהן**, והביע את געגועיו לארץ. כדי להמחיש זאת ביקש מכהן שייתן את מיספר־הטלפון שלו ברומא לחבריו הישראליים המגיעים לטיול באיטליה. הוא הבטיח לארחם כיד המלך.

■ בפאב ברחוב־שינקין בתל־אביב מופיעה זמרת צעירה בשם **סנדי קש**, עולה חדשה מאמ־

אדם לאחר תקופת־צינון של כמה חודשים, שבה התגעגעו אליו כל מעריצותיו, חוזר הזמר הפופולארי והחתיך, אדם, לפעילות, והפעם כמיסעדן. בשותפות עם ידיד הוא פתח, בשעה טובה מיסעדה לאוכל תימני, ובערבים שבהם אינו מקיים הופעות הוא מארח את ידידיו כבעל־בית לדוגמה, ולפעמים אף רוחץ כלים כשצריך. (בצילום, בחברת רקדנית־הבטן אלכסיס).

(המשך מעמוד 13)

סית שאחי ערך לכבודי. והוא, בצורה גועלית וגסה ומעליבה, אמר לי: „מה, שאני אבוא לגרוזינים?"

זה פגע בי עד העצמות, עד עומק־נפשי, וזה, אולי, המיקרה היחידי והחזק שנחרט בזיכרוני. ואם כלפי זה נעשה כך, ואני הייתי איש־מיפלגה ופעיל, אני מניח שכלפי האחרים זה היה יותר גרוע, במיוחד כלפי המבוגרים.

● זו הסיבה ששינית את שמך?

אני לא חושב.

● אז מדוע שינית מגוריאלשווילי לגור?

סברתי שהשם שנשאתי קודם, שהיה שם גורגי טיפוסי, לא התאים. עיברתתי את השם כשהתחלתי בקאריירה ציבורית.

● ואיך המעשה הזה התקבל במישפחה?

לא באור חיובי, וגם לא בקהילה. אני נחשבתי בכל שנות פעילותי — 16 במיספר — כנציג העדה. ובאשדוד יש הריכוז הגדול ביותר של העדה — עשרת אלפים נפש. לכן, כשעיברתתי את השם, היו שחשבו שאני בוש במוצאי העדתי ומתנכר לו. אבל זה לא היה כך. הרבה נהגו כמוני, ואני יודע שרבים עשו זאת כדי לטשטש את הזהות העדתית שלהם.

היום אני לא יכול לטשטש את מוצאי, כי אני נאבק לניפוץ הסטריאוטיפים ולהראות את החיובי בעדה, וזה מאבק קשה.

היו תופעות שליליות, אני לא מנסה להתעלם מהם. עד עכשיו לעדה לא היו נציגים שיכלו לשמש להם פה. זו היתה עדה אילמת. היום הדברים השתנו באופן מפתיע. היו דברים שבני העדה היו צריכים להשתחרר מהם.

● למשל?

למשל, מתן שוחד. למשל, גיוס בנים לצבא. בשנים הראשונות לעלייה היו ניסיונות להשתמט משרות צבאי על־ידי תרגילים פסולים.

● למה רצו להשתחרר?

יהודי גורגיה בברית־המועצות עשו כמיטב יכולתם כדי להשתמט משרות צבאי. זה כלל נתינת שוחד בכל הכיוונים. זו היתה קהילה דתית, ובצבא הסובייטי אי־אפשר לשמור על הדת. חוץ מזה לוקחים את החיילים למרחקים, והחייל מתרחק מהבית למשך שלוש שנים.

● אתה שירתת פה בצבא?

ודאי. והיום אני שמח ששרות בצה"ל הפך לדבר נורמטיבי וחיובי. דבר מהפכני קרה, ולא האמנתי שזה יקרה 10 שנים אחרי העלייה, שבת העדה הגורגית התגייסה לצה"ל.

דבר סנסציוני נוסף הוא יציאת נשים גורגיות נשואות לעבודה. פעם זה נחשב לחטא.

● מה עם עניין הנישואין בגיל צעיר?

גם פה חלו תמורות. גיל הנישואין עלה מ־14־16 ל־17־18.

● באיזה גיל אתה התחתנת?

כשהייתי בן 17.

● וחטפת את אשתך, כמינהג העדה?

חטפנו זה את זה. התאהבנו, ברחנו מהבית והעמדנו את ההורים לפני עובדה. זה היה עוד בגורגיה. הגעתי הנה נשוי, ובגיל 20 הייתי אבא לשלושה ילדים. היום הם בני 17, 15 ו־14, ואני עוד לא בן 34.

● זה לא גיל צעיר מדי להינשא, גיל 17?

אני לא מנסה להתגאות בזה. זו עובדה. אבל אני לא מצטער, יש לי שלושה ילדים מוכשרים.

● ומינהג החטיפה עדיין קיים?

לא. החטיפה קרתה כשהבת והבן רצו זה בזה, ואחת המישפחות התנגדה. אז הם ברחו מהבית והעמידו את ההורים לפני עובדה. בינתיים גיל־הנישואין עלה, והוא עוד יעלה.

גם המיבנה הפטריארכלי של המישפחה נחלש.

● יש נישואי־תערובת, כלומר עם מי שאינם גורגים?

יש, וחלו הרבה שינויים, ובעוד כמה שנים יקרה לעדה מה שקרה לכל העדות.

● אתה מרבה להשתמש בשם גורגיה, בעוד שבארץ השם הידוע הוא גרוזיה.

כשהייתי שם לפני שנה, נפגשתי עם קבוצת פרופסורים מהאוניברסיטה הממלכתית של טיביליסי. דיקן הפקולטה, הפרופסור מריקה לורתכיפניזה, פנתה אלי וביקשה בצורה נרגשת שאפעל בארץ לעקירת השם גרוזיה ולהכנסת השם גורגיה.

● למה?

היא הסבירה שגרוזיה הוא שם מעליב.

● למה?

זה שם שאינו קיים בשום מקום, רק בשפה הרוסית. בשפה הגורגית זה נקרא בכלל סקרטוולו.

אמרתי שלנו, בישראל, לא כל־כך איכפת איך קוראים לגורגיה, אבל אם הם נעלבים, אני מבקש שיכנסו את החוקרים והבלשנים, שיגיעו לקונסנזוס ויתנו לי את החלטתם כמיסמך, וכך אוכל לפעול בארץ לשינוי השם.

● יתכן ששינוי השם יכול להועיל לשינוי התדמית?

יכול להיות. אני מעריך שהתדמית משתנה לטובה. יהודי גורגיה תפסו מקום נכבד בכל מערכות־החיים בישראל.

● מאיפה העברית הרהוטה שלך? הרי לא למדת בארץ?

לא למדתי עברית בשום מקום באופן מסודר. רק שלושה שבועות במחנה־צבאי, תוך כדי שרות.

● חוץ מהעניין בגורגיה ובגורגים, לא מעניין אותך כלום?

בוודאי שמעניין. אני יודע שבתוך כל הקלחת זה הולך לאיבוד. אני עוסק הרבה בשינוי תדמית העדה מחד, ובטיפוח הקשרים עם גורגיה מאידך, ואני יודע שלאזרחי הארץ קשה לראות אותי כפוליטיקאי שהנושא הגורגי הוא רק חלק מפועלו.

● איך אתה רואה את שאיפותך בעתיד בפוליטיקה?

בניגוד למה שיודעים, לא נבחרתי לכנסת על תקן איש העדה הגורגית. מוצאי העדתי היווה מיכשלה בדרכי לכנסת, לפחות במחוז שבו נבחרתי. האוכלוסיה העיקרית של מחוז־הדרום היא יוצאי צפון־אפריקה, כך שנבחרתי למרות מוצאי. אני גם לא צנחתי לכנסת, אני עברתי את כל המדרגות במיפלגה. אני הצעיר ביותר במערך מבחינת הגיל. אני היחיד מעליית ברית־המועצות בכל המיפלגות, אני היחיד מהעיר אשדוד.

● ומה הלאה, מה השאיפות שלך?

אני מוכרח לומר שהחודשים הראשונים שלי בכנסת היו מאכזבים מאוד. נוכחתי לדעת שיש פער עצום בין מה שח"כ מצטייר, או צריך להיות, לבין מה שהוא במציאות. גם מבחינת תרבות־השילטון, התנהגות חלק מהח"כים, גם מבחינת הכלים שהמדינה מעמידה לרשות חברי־הפרלמנט למילוי שליחותם הציבורית.

לא יעלה על הדעת ששני ח"כים, עם שני עוזריהם, יישבו בחדר אחד של 12 מטר מרובע. זה לא יאה ולא מכובד ואי־אפשר לתפקד כך. זה השפלה. כל פקיד יש לו חדר כפול עם ארבע מזכירות. זו בושה וכלימה.

אני באתי מתחום של עשייה, והיה לי רכב צמוד עם נהג, דוברת, מזכירה וכל העוזרים הנחוצים, ופתאום מצאתי את עצמי בשוק. נדרש ממך לרוץ אחרי עיתונות כדי להיות בתודעת הציבור. קשה לי להשלים ולקבל את העובדה שאני צריך בכל דרך ותחבולה להתחנן בפני העיתונאים.

אמרו לי שאם אני רוצה להישרד, אני חייב להיות כזה. אבל אם המחיר של להיות ח"כ הוא לאבד צלם־אנוש ולאבד את העצמיות שלי, אני לא רוצה להיות ח"כ.

יחד עם זאת אני מחפש אפיקים אחרים ודרכים אחרות איך להיות IN. יהיה לא מוצדק לדון אותי אחרי שיבעה חודשים שאני פה, בכנסת.

אני משוכנע שבחלוף הזמן אוכל להיות אחד הפרלמנטרים הפעילים והקונסטרוקטיביים לאמונתי. אני מקווה שלא ידרשו ממני נורמות־התנהגות שבעיניי הן פסולות, כדי להישרד, כי אם כן, לא אהיה פה.

„אנחנו אומרים את האמת,"

אבי ולדמן, העולם הזה

דובר צה"ל, אפריים לפיד, פורש. האם עוד יש אמינות להודעותיו? מי מאמין להן? האם יש נתק בינו ובין הכתבים הצבאיים? מה הוא אומר על הטענות נגדו?

יונתן שם־אור

„פעם," אפריים מקונן בעצב רהוט, „כל הודעה היתה נפתחת במילים ההן, ,דובר צה"ל מודיע.' זוכר? היום אתה פותח את הרדיו ושומע ש,כתבתנו הצבאית, כרמלה מנשה, מוסרת, כי מטוסינו הפציצו מטרות מחבלים בדרום־לבנון.' זה מה, היא היתה שם? היא ראתה את זה? לא. אבל זה מה שקרה בשנים האחרונות. הכתבים הפכו למרכז."

אולי זה בגלל השחיקה באמינות ההודעות של דובר צה"ל?

„מה פתאום." אפריים לפיד, דובר צה"ל בחמש השנים האחרונות, העוזב את הצבא בחודש הבא לתפקיד ש„עוד אסור לדבר עליו, אבל כולם יידעו ויישמעו," (וכולם שמעו. הוא רוצה להיות מפקד גלי צה"ל). „מה זה קשור לאמינות? לכתב נוח לא לכתוב את המקור, אלא לתת את זה בשמו."

ק את האמת, אבל לא תמיד אנחנו אומרים את כולה!"

הוא אמר את המילה מקור כמו אריק שרון, עם ה'א באמצע. אפשר להקיש על המילה הזאת באמצע, ולשמוע את הטון החלול. מקהזור. ואת כרמלה מנשה הוא דווקא אוהב. אולי יותר מכל הכתבים הצבאיים, שנים־עשר, שעשו לו חיים קשים, וכמה מהם ניתקו מגע בתקופות מסויימות.

„הדיווחים שלנו תמיד לאקוניים, ולעולם אין צבע. לעולם. תמיד רק העובדות היבשות."

● כולן?

„אני," אפריים לפיד פוכר את כפות־ידיו הקטנות, מעביר אותן על שערו הכסוף ועל ניצני קרחת, הנבלמת בכוח־הרצון, „מעולם לא אמרתי שאנחנו אומרים את כל האמת. אנחנו אומרים את האמת, רק את האמת, אבל לא תמיד אנחנו אומרים את כולה."

● רק עובדות יבשות?

„כן."

● אבל גם העובדות האלה מוס־ **פרות ביכולת המניפולטיבית שלו. זה הכל. והוא גם אומר קמפיין בקוף סגולה.**

„תבין," אפריים לוקח אותי אל המסלול שמתחיל תמיד באירוע, ונגמר בהודעת־דובר, „אין שני ערוצי־דיווח. אני מקבל בדיוק את אותה האינפורמציה שהרמטכ"ל מקבל."

● אולי המצב יותר חמור משנ־ראה בהתחלה. אולי גם הרמטכ"ל מקבל מהשטח אינפורמציה שעור־תה בדרך, ומחליט לפיה.

„אני מבין למה שאתה רומז. אבל זה בתנאי שאתה יכול להוכיח שהיה כאן דיווח כוזב, ואני ראיתי הרבה מאוד רשומונים."

● התחקיר הצה"לי הוא כלי יעיל מאוד לחשיפת האמת.

„כשמדובר על חלל מכוחותינו, אני מודה שהתחקיר הוא הרבה־הרבה יותר עמוק. וכשמדובר על עשרות, או על שמונה מקומיים שנהרגו בשבוע, אי־אפשר לעשות את זה באותה היסודיות. פעם, בהתחלה, היו ביישים להגיד שהם משתמשים בשירותי דובר מישרד־האוצר. לדעתי זה חלק מתופעת האלימות והכאסח, שמאפיינת את העיתונות. אני קובע בוודאות שיש הסתייעות אדירה, שאני, אולי בגלל יחצנות נמוכה בהתנהגות שלי, לא מבליט אותה. דובר אחר במקומי, כבר היית רואה אותו בברים, בפאבים ובפתיחות — אבל אני לא כזה. זה גם לא מעניין אותי. גדולתו של דובר, זה כמו אצל טבח במיסעדה. מה שעומד למיבחן זה האוכל, לא הטבח. לי לא יכולים לספר על מידת ההסתייעות של הכתבים הצבאיים בדובר־צה"ל. וגם כשהם יגידו לך משהו אחר, זה מטעמים אחרים".

● כולל כתבי־חוץ?

„עם כתבי־החוץ יש לנו בעייה. מיספר מצומצם של כתבי־חוץ נמצא איתנו בקשר, אבל יש כאן 250 כתבי־חוץ קבועים, ועוד כמה מאות מוזמנים. כתב כזה מגיע בקלות לראיון עם שר־החוץ, עם שר־הביטחון ועם שעושה שיחת־נפש עם עמרם מיצנע, ובכלל, זה נושא כל־כך רגיש, ובמיוחד בימים האלה שבהם אחיתופל, היועץ, הולך להעמיד לדין עיתונאי המסרב למסור את מקורות־המידע שלו. אבל דובר צה"ל, שלא הולך לברים ולפאבים, ומשתתף בישיבות המטכ"ל בתור חבר מן המניין, אולי באמת לא יכול לדעת על המירקם ההכרחי כל־כך, בין הכתבים הצ־באיים ובין האלופים, שלא רוצים לספר לו.

● למה אתה מצנזר את כלי־התיקשורת הצבאיים? זה מצחיק, כי האינפורמציה מגיעה לחיילים דרך כלי־התיקשורת האזרחיים. קוראים לזה לדברר, לא?

„נכון. דיברור. תשמע טוב מאוד: אני מאוד גאה בדיברור. עד לפני חצי שנה, השבועון במחנה היה נתון לאישור מוקדם של ראש־אכ"א, קצין־חינוך ראשי והדובר. היו תקופות שגם הרמטכ"ל היה צריך לאשר את הגליון. ואני אומר לך שהדיברור שלי היה הכי

אפריים עוזב את הצבא

רות משהו. יש, למשל, לקסיקון של דובר־צה"ל.

„כן?"

● מי נהרג, למשל? ,משתף־פעו־להי?

„לא בדיוק. ,אדם הנחשד על־ידי המקו־מיים בשיתוף־פעולה'".

● וערבי משכם?

„מקומי."

● ויהודי מאריאל זה יהודי מקו־מי? מתנחל?

„מה פתאום. מתיישב!"

האוכלוסיה, אני מבין מהדובר ה־16 — רק שלושה יותר במניינם מהרמטכ"לים שאותם שירתו — מתחלקת, מעבר לקו הירוק, למקומיים, מתיישבים וכוחות־הביטחון. אני תמה, אם קיים לקסיקון כתוב.

„מה פתאום," לפיד מסביר לי, „את ההודעות מנסחים הקצינים שלנו. הנה," הוא שולף הודעה מתוך התיק, שמונח על שולחן־הקפה הקטן בפינת הלישכה הצנועה שלו, ,היום בשעות־הבוקר נורו יריות לעבר רכב, השייך לעיריית עזה. כתוצאה מהירי נהרג ראזק חסן ג'נריר. נפצע קשה רמדאן יונס עוואד.' או למשל, ,לבית־החולים ברזילי באשקלון הגיע פאיז חמיד לידאווי, בן 30, תושב רפיח, פצוע קשה. צה"ל בודק את נסיבות הפציעה?'"

לפיד די מרוצה. המקומיים קיבלו סוף־סוף שמות בהודעות הדובר, וההסברים שלו ליחסים הגרועים מאוד שבין כתבי־החוץ ובין המוסד שלו לא כוללים את ההנחה שהודעה כזו, יבשה ולאקונית, חסרת־צבע ושלמה לכאורה, היא מסך גולמני ומגושם, המעצבן כל עיתונאי אמריקאי, בוגר אוניברסיטה, שיודע אחרי השיעור הראשון במבוא לעי־תונות שכל ידיעה חייבת לענות על חמשת הממים — מקום, מי, מה, מתי ומרוע. מי ירה על יונס עוואד? מדוע ירו עליו? מה קרה לפאיז חמיד לידוואי, ש„הגיע, פצוע קשה, לבית־החולים ברזיליי' הוא הגיע באוטובוס, או שהזמין את מוניות אביב? צה"ל אולי בודק את „נסיבות הפציעה", אבל על רגע ההגעה שלו הוא אמור לדעת את הכל. אולי הוא חושב בצער שכתבי־החוץ מייחסים לו כוונות זדוניות, והם אוהבים יותר את הדיווחים העסיסיים והמלאים של דוברי־האינתיפאדה, אבל אין בכלל ספק שכל הסיטואציה נובעת מקצר תיקשורתי, והכתבים הזרים אינם מעלים בכלל על דעתם שפעולות הדובר הן, בסך הכל, תוצאה ישירה של הרמה והידע המיקצועיים. מהולים בהערכה עצמית עושים על כל מיקרה תחקיר־אלוף. היום לא. היום התחקיר מבוצע על־ידי מפקד המרחב, ובמיקרים יוצאי־דופן על־ידי מפקד־האוגדה. אבל הכל מדווח לאלוף. זה כמו כל דבר בחיים," לפיד מסביר את החיים, „כאשר דבר קורה הרבה, ההתייחסות אליו נעשית בהתאם. ככה זה."

● אולי מפקדי־המרחבים עושים את התחקירים על־פי נטיות־לב?

„שהייה כל־כך ארוכה, בפרט בתפקידים של מפקדי־מרחבים, לעומת מה שהיה בעבר, כמובן שמייצרת אנשים שיש להם גם תפיסה אמוציונלית לתפקיד. אבל לא שמעתי מאף אחד טענה שמישהו הביא לידי ביטוי איזו עמדה אישית או פוליטית לתפקיד שלו."

● לא נוצר נתק בינך לבין חלק מהכתבים הצבאיים?

„לדעתי אתה מעודכן לשנת 1985. אם תדבר עם הכתבים הצבאיים של היום, רדיו, טלוויזיה, עיתוני־הבוקר, עיתוני־הערב — ——"

ראש־הממשלה, וכאשר הוא מגיע אלי ורוצה לראיין אלוף, מה שנראה לו מובן מאליו, אז אני לא נותן לו אלוף."

● למה?

„פעמיים: פעם אחת בגלל שאנחנו לא רוצים שהאלופים יופיעו כל־כך הרבה בתיק־שורת, ופעם שנייה בגלל שהאלופים באמת עמוסים."

● אהוד ברק הופיע לפני זמן קצר בכתבת־חוץ. באריכות רבה.

„לפני חודש היה מיחזור של מסיבת־עיתו־נאים מלפני שנה. זה היה שימוש לרעה, מיח־זור".

● לא קרה שאלוף הופיע בלי אישור שלך?

„לא. אין דבר כזה."

● שיחת־רקע?

„תשמע טוב. כל ראיון או שיחת־רקע שנערכים במישרד צבאי נעשים לפי אישור. אין לי שום הרגשה שנעשים דברים מתחת לשולחן."

> **„כל קשקשן שידבר איתי, זו פשוט קשקשנות... זה חלק מתו־פעת האלימות והכאסח, שמאפ־יינת את העיתונות... דובר אחר במקום היה נראה בפאבים..."**

● גם „דבר"? גם „על המשמר"?

„בדבר אין היום כתב צבאי."

● חודשיים אין שם כתב צבאי. לא משנת 1985.

„בסדר, אם הגברת זלינגר היא המודד היחיד לכתבים הצבאיים..."

● אני חוזר מהמילה נתק. האם הכתבים הצבאיים לא מעדיפים להסתמך על מקורות אחרים, ככל שזה רק ניתן?

„אני אגיד לך מה שקורה אצל הכתבים הצבאיים. מתביישים להגיד שמסתייעים בדובר־צה"ל. זה לא בון־טון. אבל זה לא רק כתבים צבאיים. גם כתבים כלכליים מת־

● ובבית? לא במישרד? במישור חברי?

„לדעתי, אתה לא מעורה במציאות. אתה מפנטז ממה שלעיתים מתרוצץ בשוק. יש מעט מאוד כתבים שהם ידידים של אלופים ברמה של ידידים, שמגיעים אליהם הביתה."

התשובה הזאת של דובר־צה"ל תישאר כמו שהיא, בלי הערות־פרשנות. לא נכתוב עם מי ישב איציק מרדכי במיסעדת אלכ־סנדר, עם פלאפון ובירה על השולחן, ומי הכי קרוב לאמנון שחק. לא נספר מי חבר, ממש, של סגן־הרמטכ"ל, מי מכיר באופן אישי את הבנים של יוסי פלד, ומי שומע ממשה בריל כל מה שהוא רוצה לדעת. לא נרכל על הכתב ליברלי. לפני חצי שנה, לשיבחו של ראש־אכ"א הקודם, הוחלט שיש רק רשות־אישור אחת, וזה אני. עכשיו, מה זה דובר־צה"ל לצורך העניין הזה? כשאתה כותב כתבה, העורך ראשי יכול להגיד לך מה כן ומה לא? אז גם בצבא. זה עיתון של הצבא, ואני הוא העורך הראשי."

● ל„במחנה" למשל, יש עורך. קוראים לו יצחק טוניק.

„מי אמר שהעורך הראשי צריך להיגמר ברמת סגן־אלוף?"

● זה המיקצוע שלו.

„איזה מיקצוע? זה המיקצוע שלו? זה המיקצוע שלו כמו שזה המיקצוע שלי. הוא נולד עם זה?"

● יש לו מינוי של עורך.

„איזה מינוי? לי יש מינוי של יושב־ראש מועצת־מנהלים. מה קבע הצבא? שמעל במחנה ומעל גל"י צה"ל תהיה סמכות מאשרת, בשם מועצת־המנהלים. אני אומר במרכאות, מועצת־המנהלים."

● מועצת־מנהלים נורמלית ממ־נה או מפטרת. זהו השימוש היחידי בכוח שלה. היא לא מתעסקת בניהול שוטף.

„אני אומר לך בגאווה, שכל התוספת שלי, בשיקול־דעת בניהול השוטף, היא רק לטובת העיתון. וכל קשקשן שידבר איתי, זו פשוט קשקשנות. אתם," הוא עובר כדרך אנשי־הצבא לדבר איתי בגוף רבים, „לא יודעים מה לא מאושר, אתם לא יודעים לכמה ידיעות אני משמש אור אדום, ומונע מהעיתון לרדת מהבנקט באופן מוחלט, כי סמל פלוני, שהיה ביחידה, וראה או שמע משהו, ואף אחד חוץ ממנו לא ראה את הידיעה הזאת — אז אני עוצר את זה, ואומר ,חברים, שימו לב, כאן צריך לבדוק את זה וזה, ותגישו את הידיעה מחדש בשבוע הבא, כי כאן חסרים פרטים.' זה כל מה שאני עושה. וכל מי שחרד לחופש־העיתונות פשוט לא יודע מה הוא מדבר. מה הקטע? הרי כשאני קורא את החומר, אני לפעמים מתפלץ מצחוק, ומתקן, ותאמין לי, הם גאים בפיד־בק שאני נותן להם. אבל אחר־כך, ברחוב, הם ידברו אחרת. שוב פעם, זה בגלל הבון־טון. אני עושה שרות טוב, ואני גאה מאוד."

● הרמטכ"ל מתעסק עם זה?

„לא. הוא מתעסק עם נושאי־התיקשורת בכל מה שנוגע לסמכותו, שזה אישור ראיון אלוף ומעלה, והוא מתעניין. הוא בהחלט מתעניין." המישפט הצבאי, עם ה„אלוף

(המשך בעמוד 24)

25 מעלות.
לא פחות.

יופי עם מיזוג אויר,
אבל למה להקפיא?

בקיץ החם שלנו, אי אפשר לוותר על מיזוג אויר. גם אין כל צורך לוותר. הבעיה היא, שקיימת נטיה להפריז בקרור.

מה רע בזה?

קודם כל זה לא נעים, כי פשוט קר מדי.

שנית - זה לא בריא, כי עוברים כל הזמן מחום לקור מוגזם.

שלישית - זה מכביד על חשבון החשמל.

ולבסוף: קירור מוגזם בשעות הצהריים, שהן בקיץ, שעות השיא של ביקוש החשמל - מכביד על משק החשמל והאנרגיה, ויוצר בזבוז משאבים למשק הלאומי.

מה אנחנו מבקשים?
לא להגזים בקירור -

25 מעלות - מספיק.

חברת החשמל לישראל

קולנוע

תדריך

חובה לראות

תל־אביב: מלון טרמינוס, מיכתב מאשה אלמונית, בגלל ה־מילחמה ההיא, מי הפליל את רוג'ר רביט? אשה אחרת, קפה בגדד, זמנים מודרניים, חלף עם הרוח, פאדרה פאדרונה, ואז, נערת קרי־אה.

חיפה: אשה אחרת, זמנים מו־דרניים.

ירושלים: אשה אחרת, מי הפליל את רוג'ר רביט? אשה תחת השפעה.

תל־אביב

★ ★ ★ ★ **הלזאפופין** (פריז, ארצות־הברית) — קומדיה ישנה ומטורפת משנת 1941, שהכל קורה בה בלי התראה מוקדמת. הגיבורים עוברים מעלילה לעלילה, שולפים בדיחות מן המותן ומלגלגים בהנ־אה על תעשיית הקולנוע. מוצר יחיד במינו, שגם הבימאי לא חזר עליו מעולם.

★ ★ ★ ★ **מלון טרמינוס** (פינמטק, ארצות־הברית) — סרט חובה. תעודה מרתקת בת ארבע וחצי שעות, הסוקרת לא רק את מישפט קלאוס בארבי, אלא גם את כל מה שאיפשר קיום תופעה כמו בארבי בעבר ומאיים לאפשר תו־פעה כזאת שוב בעתיד. מבריק, מריר וסרקסטי. בימאי: מאכסל או־פולס.

★ ★ ★ ★ **מי הפליל את רוג'ר רביט?** חן, ארצות־הברית, מוצג גם בירושלים) — כל יצורי הוליווד המצויירים הוחרדו משל־וותם כדי לשרת את המותחן המד־גים את החלום האמריקאי הקול־נועי בשלמותו. בוב זמקיס נהנה מגיבוי של סטיבן שפילברג.

★ ★ ★ **נערת קריאה** (צפון, צרפת) — סרט בתוך סרט על ספר בתוך ספר. הרפתקאותיה של אשה צעירה שמיקצועה בחיים הוא לק־רוא בקול רם לפני לקוחותיה. תר־גיל משעשע ומבריק לאינטלקטו־אלים ושיר־הלל למילה הכתובה. מיאו מיאו מבריקה בתפקיד הרא־שי. בימאי: מישל דוויל.

★ ★ ★ **חסינות דיפלומטית** (רב־חן, ארצות־הברית, מוצג גם בירושלים וחיפה) — מל גיב־סון ודני גלובר רוכבים שוב כשוטר הפרוע והשוטר האחראי. אחרי שז־כו לתהילה בשליחות קטלנית הם חוזרים במנה נוספת של אלימות מבדרת ומכים במרץ את הדיפלו־מט הדרום־אפריקאי ג'וס אקלנד, המוכר סמים ומבריח את הכסף ל־ארצות ניכר.

★ ★ ★ **תיקוות גדולות** (לב, אנגליה, מוצג גם בחיפה) — סאטי־רה כואבת על עידן התאצ'ריזם ופולחן הרכושנות באנגליה, המצ־ליפה בלי רחמים בעשירים החד־שים והישנים וצופה בייאושם של מי שמנסים לשמור על מידה של אידיאליזם. בימאי: מייק לי.

★ ★ ★ **אשה אחרת** (טיילת, ארצות־הברית, מוצג גם בחיפה וב־ירושלים) — גירסתו של וודי אלן לתותי בר של אינגמר ברגמן. מר־צה באוניברסיטה עושה חשבון־נ־פש בגיל 50. ג'ינה ראולנדס, מיה פארו, ג'ין הקמן ויאן הולם מעולים בתפקידים המרכזיים.

★ ★ ★ **דברים משתנים** (דיזנגוף, ארצות־הברית) — דון אמיצ'י כסנדלר המוכן לקבל על עצמו רצח שלא ביצע תמורת תש־לום נאות, וג'ו מאנטניה כשוליית־גאנגסטרים שצריך להבטיח כי ה־סנדלר יקיים את הבטחתו, בקומד־יית פשע משעשעת של דייויד (בית ההימורים) מאמט.

★ ★ **מיסטיק פיצה** (דיזנגוף, ארצות־הברית, מוצג גם בירושלים ובחיפה) — תרגיל למתבגרות. שלוש נערות בעיירה קטנה מגישות פיצה במיסעדה מקומית ומתכננות את עתידן. חביב ושיט־חי. יש להניח שעוד נשמע על אנאבת גיש, ג'וליה רוברטס ולילי טיילור וגם על הבימאי דונלד פט־רי.

★ ★ **רומואל וז'ולייט** (דיזנ־גוף, צרפת, מוצג גם בירושלים) — רומאן מוזר בין איש־עסקים לבין מנקה כושית, המצילה אותו מפשי־טת־רגל. סאטירה חברתית, תמימה אבל מבדרת של קולין (שלושה גברים ותינוק) סרו, עם דניאל אוטיי ופירמין רישאר.

ירושלים

★ ★ ★ **אשתו השמינית של כחול הזקן** (תיאטרון, אר־צות־הברית) — נישואין לצורך גירושין לצורך נישואין — הכל התחיל בחצי פיז'מה וייגמר כנראה בלי. דיאלוגים שנונים ומגע־הקסם של ארנסט לוביטש.

עדנה פיינרו ■

סירטי קולנוע בטלוויזיה

★ ★ ★ **החוטפות העליזות** (יום רביעי, 16 באוגוסט, 22:05) – **שתי נשים צעירות ושובבות מאלצות נהג תמים לקחת אותן טרמפ מקצה אחד של ארצות־הברית לקצה השני. סאלי קלרמן ומקנזי פיליפס נגד אלן ארקין, הנהג התמים. קומדיית קיץ בלתי־מחייבת.**

★ ★ ★ **המסך הקרוע** (יום שישי, 18 באוגוסט, 22:30) – **סוכן־ביון אמריקאי נחשד בעריקה ורעייתו מגיעה למיזרח־גרמניה כדי לברר את האמת. אלפרד היצ'קוק, באחד הסר־טים הקודרים והמאיימים, הכולל, בין היתר, סצינה שבה פול ניומן מחסל יריב בדרך שמפריחה את האגדה ההוליוו־דית של „זבנג וגמרנו". לצד פול ניומן מככבים גם ג'ולי אנדריוז ולילה קדרובה, שהיתה בובולינה אצל זורבה היווני.**

★ ★ **יום רביעי הגדול** (יום רביעי, 23 באוגוסט, 22:05) – **ג'ון מיליוס מן הימים שנטיותיו הימניות הקיצוניות היו מובלעות יותר. סיפורם של שלושה חברים, נערי־חוף מקלי־פורניה, שכל מעייניהם גלישה על גלים, והשינויים שחלים בהם עם ההתבגרות והגיוס לצבא. ויליאם קאט וגארי ביוזי בין השחקנים הראשיים. צילומי הגלישה גונבים את ההצגה.**

אופרה אקולוגית

אדם ודוב מאולפים: מהטבע לגן־החיות

הדוב (רב־חן, תל־אביב, צרפת) – **ז'אן־ז'אק אנו עבד 7 שנים על האופרה האקולוגית הזאת. יש להניח שתכוונות שלו היו כנות וטהורות בהח־לט. התוצאה אינה בדיוק כזאת.**

אנו מספר על ידידות אמיצה בין דובון קטן ויתום לבין דוב ענק ומאיים ביערות קולומביה הבריטית במאה שעברה. בני־האדם הרעים מנ־סים לצוד את הגדול ולשבות את הקטן. המיר־דף נמשך סרט שלם, כשהאנשים נעזרים בכל־בים וברובים, ואילו הדובים נשענים רק על תושייתם הטיבעית. כל זה צריך ללמד את הצר־פה, שהאדם חוטא כשהוא מתנכל לטבע ופוגע בו באכזריות ושזכות הדובים לחיות לא פחותה מזו של מגורשי גן־העדן.

לצורך הסרט יצא אנו לשמורת־הדובים בה־רי הדולומיטים שבצפון־איטליה, צילם שם דו־בים מאולפים בחיק־הטבע והוסיף להם את ה־קולות שהטכנאים הקליטו במאורת־הדובים שבגן־החיות בפאריס. מה שהתקבל היו הרבה מאוד צילומים שאינם קשורים זה לזה, והרבה מאוד קולות שברובם נקלטו במקום אחר לגמ־רי. אנו עמל שנים עד שהרכיב שברי צילומים מפה ומשם ושברי הקלטות שונות, והצליח להו־ציא מתחת לידיו סיפור שלם.

כתרגיל קולנועי עם מסר הומני, זה יכול להיות מרתק במשך רבע שעה. מעבר לזה, הוא חוזר על עצמו, מוגזם ולעיתים אף מעט מגוחך.

צניעות חולנית

לויד בריג'ס ונורמה אליאנדרו: דוגמנים

בני־דודים (שחף, תל־אביב, ארצות־הברית) – **הקולנוע האמריקאי מט־פח בשנים האחרונות נטיות קניבליסטיות ברו־רות. בכל פעם שהוא נתקל בהצלחה מיסחרית ממדינה אחרת, הוא מייד בולע אותה, ואחר כך מקיא אותה בחזרה בתחפושת אמריקאית פו־שרת.**

במיקרה זה זוהי תחפושת פושרת מאוד. תר־גיל בנישואין, של ז'אן־שארל טאקלה, היה סרט מלבב ומרנין, בשל הבלתי־אמצעיות והפשטות של הבימוי ושל המישחק. ג'ואל שומאכר, ש־החליט להעביר את העלילה בשלמותה מעבר לאוקיאנוס, שכח את הלקח הפשוט הזה. במ־קום ויקטור לאנו וגי מארשן, שנראים בהחלט כבורגנים ממוצעים לכל דבר, הוא לקח שני דוגמנים חבוטים, בעלי כושר־הבעה מוגבל, טד דאנסון וויליאם פטרסן, שנראה המום מגודל המעמד. כנשותיהן, הוא בחר באחת הדוגמניות היקרות של שנות ה־80, איזבלה רוסליני, ובא־חת השחקניות היפות ביותר היום, שון יאנג.

אז איך אפשר לספר, באמצעות אלה, סיפור קטן, על הרומאן שבין אשתו של סוחר־מכוניות רודף־שמלות, לבין מורה לריקודים, שזוגתו מבלה בחברת אותו סוחר. שום דבר לא נראה טיבעי כאן, הכל מאולץ וכפוי. נורמה אליאנדרו ולויד בריג'ס מנסים להוסיף לסרט גוון בוגר של אהבה בשלה. למזלם, אין להם די זמן מסך כדי לעשות מעצמם צחוק. לבימאי שומאכר – יש.

בין הסדינים

רבקה דה־מורניי: הפגנתיות מיותרת

ואלוהים ברא את ה־אשה (רב־חן 1, תל־א־ביב, ארצות־הברית) – **שוב סרט צרפתי בלבוש אמריקאי, אבל הפעם זה בכל זאת שונה. ראשית, משום שהאמריק־אים ייבאו את הבימאי המקורי, רוז'ה ואדים, כדי לעשות את הסרט 33 שנים אחרי שעשה היסטוריה בסרט באותו השם. שנית, משום ש־העלילה, מלבד דימיון כלשהו בשלד הבסיסי, שונה הפעם לחלוטין, והיא אמריקאית לכל דבר.**

רובין שיי היא אשה משוחררת בגופה ובנפ־שה. היא מציעה נישואין לנגר צעיר, כי זו הדרך היחידה שלה להשתחרר בערבות מבית־הכלא, היא חולמת להקים להקת־קצב ולבצע עימה את השירים שחיברה כאשר היתה מאחורי ה־סורגים. לתמונה נכנס גם פוליטיקאי, המועמד למישרת מושל, העוזר לזרז קצת את התהליך החוקי ואינו אדיש לקסמיה של בת טיפוחיו.

ולהבדיל מן הסרט הקודם, שבו הכריזה ברי־ג'יט בארדו מילחמה על המוסכמות, והצהירה על נשיותה המופגנת והמשוחררת ממעצורים נפשיים, היום אין שום צורך בהכרזות מן הסוג זה. להיפך, השימוש המופגן במיניות נשית נח־שב לחולשה. כאילו האשה אינה יכולה להתק־דם, אלא כשהיא חושפת את גופה או מנענעת את עכוזה. לא מחמיא ביותר. בסרט יתגלה שוואדים נשאר נאמן לעצמו, ולא נרתע מן המראה של גוף האשה. המציצנים ודאי ישמחו.

נתן זך

לא שלום כי אם חרב

„לא שלום אני בא להביא/ כי אם חרב"

יונתן רטוש, „ברית"

ברשימתי הראשונה על הביוגרפיה של אריאל שלח, הוא המשורר יונתן רטוש, כתבתי כי בידידי זה „קיננה, בצד תכונות הגבורה והגאווה שכבר צויינו על־ידי רבים וטובים, גם מחלה ממארת... שהפכה את חייו לחיי מריבה, גם כאשר המריבות לא היו הכרחיות, ואת הרעיונה (אידיאולוגיה) שלו הפכה למישנה שנויה במחלוקת, בלשון המעטה" („חיי מריבה", העולם הזה, 2.8.89).

על הקנאות ליחידיותו, על חוסר־הגמישות שלו ועל העובדה שמעולם „לא היה מסוגל לסבול שום דיעה שונה משלו", אפילו מקרב אנשים המקורבים לו בהשקפותיהם — כתבו בהרחבה גם הפרופ' יהושע פורת, בעל הביוגראפיה שבמרכז דיוננו (שלח ועט בידו: חייו של יונתן רטוש, הוצאת מחברות לספרות) וגם אורי אבנרי בהתייחסותו שלו לביוגראפיה („חזרה לקפה גרנסקי", העולם הזה, 26.7.89).

כוונתי כאן היא להתייחס לפן אחר של אותה „מחלה ממארת" שאבנרי נוגע בה במישפטים ספורים בלבד, ואילו פורת עוסק בה כחלק מרצף הסיפור, מבלי להקדיש לה את הפרק המסכם, אשר לו היתה בלי ספק ראוייה.

ואכן, האם מותר עוד להסתפק בימינו אנו בציון העובדה שהרוויזיוניסטים וה„מקסימליסטים", שעליהם נימנו, בתקופות אלו ואחרות של חייהם, גם שלח־רטוש, גם אברהם שטרן („יאיר"), גם יהושע ייבין, גם אורי צבי גרינברג, גם אבא אחימאיר, גם עדיה גור־חורון ורבים אחרים, דגלו „בעמדות בלתי־דמוקרטיות, טוטליטריות ודיקטטוריות" (פורת 48־49); להסתפק באיזכור אגבי של העובדה שאבא אחימאיר היה בעל מדור בשם „מפינקסו של פשיסטן" שנדפס בדואר היום ו„בעיניו היה הפאשיזם האיטלקי (של מוסוליני) מודל לחיקוי" (שם); תוך ציון העובדה שאותו אחימאיר כתב במגילת הסיקריקין שלו, עוד ב־1926, כי „מותר במובן המוסרי להרוג לשם מטרות ציבוריות" (שם); או העובדה שמנהיג הרוויזיוניסטים באיטליה, היהודי ליאון קארפי, בירך את צירי ועידת הצה"ר בווינה (1932) „במועל־יד פאשיסטי" והצירים ה„מקסימליסטים" מארץ־ישראל השיבו לו באותו אגרוף קפוץ מורם; כמו גם את העובדה, שז'בוטינסקי עצמו פיתח גישה אוהדת לפאשיזם, בעיקר לאחר שמוסוליני הכריז על תמיכתו בהקמת מדינה יהודית בארץ־ישראל (אחר־כך שינה כמובן את טעמו...), ואף תמך (ז'בוטינסקי), בשנת 1936, בפלישה האיטלקית האומללה לחבש („סיכסוך חבש" בניסוחו התמוה של הפרופ' פורת).

יהושע ייבין, מורעם וידידם של רטוש ושל אורי צבי גרינברג, הרחיק לכת אף יותר מזה בהגינו גם על הנאציזם ובהסבירו כי „אין בנאציזם משום חזרה לברבריות, אלא הפניית עורף לאידיאלים בינלאומיים ושיבה לרעיון הלאומי," המקודש על כל בני החבורה (ע' 53). דיברי סניגוריה אלה על הנאציזם השמיע — **לאחר מינויו של היטלר לקאנצלר גרמניה**, ב־31 בינואר 1933. ואילו הציונות ה„הרצליאנית הגדולה" של רטוש (הכינוי הוא שלו) כללה הסכמה להקמת גדודי צבא שיחרור יהודיים בחסות איטליה הפאשיסטית (פורת, 108) ולאימוץ „המישטר הקורפוראטיבי של הפאשיזם האיטלקי" (פורת, 111); שעה שניסוחיו של עדיה גור־חורון (גורביץ), ידיד ומקור השראה לרטוש, כללו ביטויים כגון: „על מנת להיחלץ מן האוייב הראשי, האנגלים, צריך להיות מוכנים לאיזשהו קשר אפילו עם השטן... אפילו עם היטלר, שאיננו השטן."

וכל זה, כפי שמדגיש בצדק הפרופ' פורת (ע' 134) — **אחרי חוקי נירנברג, אחרי כיבוש צ'כוסלובקיה, אחרי „ליל הבדולח"**. (ב־11 בנובמבר 1938).

מחר, איפוא, אהדה לפאשיזם ונכונות לברית אפילו עם היטלר („שאיננו השטן"), ומאידך גיסא, השקפתו של רטוש כי גבול „ארץ העברים" הוא מנחל מצרים ועד הפרת („גבול האבות"!), וכי הערבים אינם אלא שבטים ברבריים ופרימיטיביים בני המידבר שלא היו מסוגלים מעולם להמשיך ביצירה התרבותית והחומרית בארצות שכבשו (פורת, 146).

על רקע דיעות והשקפות ממין אלה, מה פלא שאחיו של רטוש (עוזי אורנן או גמליאל הלפרין — לא ברור מתוך הספר מי מהשניים) מציע לו, בשנת 1940, להכין חיבור רעיוני יסודי, שיציג את תורת הלאומיות העברית החדשה שלו — כשמיין קאמפף של אדולף היטלר משמש לו מופת!

ודוק: כל אלה לא היו השקפות אכסצנטריות של אנשים אכסצנטריים דוגמת רטוש, ייבין, אחימאיר, עדיה גור־חורון, אברהם שטרן, הד"ר ישראל אלדד (אף הוא מחסידיה של דיקטטורה בישראל) ואחרים. המדובר גם אינו במעשים בודדים או במה שנהוג לקרוא לו כיום בשם מעשים חריגים.

המדובר באקלים אידיאולוגי של תנועה שלמה, שתלמידיה וממשיכי דרכה והגיונרתיה חיים ופועלים גם בישראל של ימינו. ולא רק שהם חיים ופועלים בה, אלא שממיעוט קטן ונרדף היו למנהיגיה של ארצם ולמורי הלכה שבה.

אברהם שטרן („יאיר") וכלתו רונית ביום נישואיהם, 31.1.1936

אף אין המדובר ב„הוגי־דיעות", להבדיל מ„אנשי־מעשה", בלבד. רבות כבר נכתב על זיקות שלח־רטוש ויאיר שטרן. עדה אמיכל־ייבין מדגישה בביוגראפיה שלה על חיי „יאיר" (בארגמן, הוצאת הדר) דווקא את הפערים בעמדות השניים ואת חילוקי־הדיעות בין המשורר לבין מי שהוא מכנה בשם „ידיד פרטי לי" — ואף מביאה את השיר הידידותי־המהתל שכתב „יאיר" עם הופעת חופה שחורה של ידידו. ואולם, שיתוף־הפעולה בין השניים הוא עובדה. בעיקבות קריאת סיפרו של יהושע פורת, ניתן גם לומר, שבהחלט קיימת סמיכות פרשיות בין זיקת „יאיר" שטרן לרטוש לבין העובדה שאליהו בית־צורי, מי שנתלה בקאהיר בעיקבות רצח הלורד מוין, בא לרטוש לקבל את בירכתו טרם צאתו ב„שליחות" הלח"י לקאהיר, „שליחות" שממנה לא חזר, כידוע (פורת 222).

גם אין זה מספיק עוד לומר כי יש לראות ולהבין את הדברים על רקע זמנם, על רקע השינאה לבריטים שנראו בעיני ה„מקסימליסטים" שלנו כאוייבם העיקרי, על רקע השינאה לתנועת העבודה בכלל ול„הבלגה" בפרט, על רקע ההערצה למנהיגות כוחנית מסוג זה שהפגין מוסוליני, על רקע שינאה פתולוגית לגלות, ל„פזורה", ל„גלותיות" (בכך מצא עצמו רטוש, באורח אירוני, בצד אחד של המיתרס עם כמה מנהיגים ציוניים מהוללים — ואגב, גם חיים וייצמן נפגש ב־1934 עם מוסוליני שהביע התעניינות בנמל חיפה...).

גם אין שום נסיבה מקילה בעובדה, הנכונה כשלעצמה, שאותה מציין אורי אבנרי במאמרו הנזכר (אמנם בהקשר שונה לחלוטין), כי „בימים ההם, טרם־אושוויץ, היו מושגים כמו

אוריאל שלח־יונתן רטוש

'גזע' ו'דם' מטאפורות שגורות, אולי בהשפעת העולם הרוחני של הימין האירופי מכל הסוגים."

קודם כל, **לא „אולי", כי אם בוודאי!** ושנית, מדוע לא לקרוא לאותו „ימין אירופי מכל הסוגים" בשם הראוי לו?

— פאשיזם ונאציזם הוא השם. מספרד של פרנקו, דרך „הפעולה הצרפתית" הפאשיסטית בצרפת (ומישטר וישי שבא בעיקבותיה), עבור על פני גרמניה ואוסטריה של היטלר ואיטליה של מוסוליני ועד תורכיה ואירלנד של דה ואלירה שנטו אף הן, באותן שנים, לעבר הפאשיזם והנאצים.

יהיו אשר יהיו הנימוקים שאותם ניתן להביא בימינו להסברת „מניעיהם" של הפאשיסטים וחסידי הנאצים שבקרב היישוב היהודי בארץ־ישראל: קודם־כל ולראש־לכל יש להדגיש כי את מושגי הדיקטטורה והזכות „לבולל ולהטמיע" מיעוט „פרימיטיבי וברברי", כמו גם את מושגי ה„גזע", ה„ארמה" וה„דם" — לא שאבו מן התנועות הסוציאליסטיות, השמאליות באירופה.

וגם זה, שלמושגים אלה אין כמעט זכר בהגותה ובמישנתה של מה שמכונה היה פעם בשם ארץ־ישראל העובדת, או „הכוח הסוציאליסטי, לגוניו המרובים" (רטוש, ראשית הימים, ע' 55). לפחות עד למילחמת־השיחרור. במילחמה זו, אנו יודעים כיום, נשתכחו לא־מעט דפים מסיפריהם של ברנר, א"ד גורדון וברל כצנלסון ונסתם הגולל על לא־מעט ערכים שנראו „מקודשים" עד אז.

אני מודה ומתוודה: דברים אלה אינם נכתבים רק במגמה להעמיד עובדות על דיוקן ההיסטורי. הם נכתבים, כדי שנדע, אנחנו החיים בישראל של 1989, כי בשעה שאנו מכנים את מי שאנו מכנים כיום בשם פאשיסטים, אנחנו משתמשים במילה בדיוקה המילוני וההיסטורי, ממש כפי שהנוגעים בדבר עצמם השתמשו בה אותן שנים אפלות, ובגלוי — אפילו אחרי חוקי נירנברג, כיבוש צ'כוסלובקיה ו„ליל הבדולח".

ואפילו בשנת 1940, כלומר, שנה לאחר פרוץ מילחמת־העולם השנייה!

דברי גם אינם נעדרים כוונה דידאקטית. כך, האם ידוע לקורא בן־זמננו, שלא חי באותם ימים נוראים ואינו בקיא בתעודות ובמחקרים ההיסטוריים, שאברהם שטרן, המכונה יאיר בשמו המחתרתי, **הגה את רעיון כריתת ברית עם מדינות הציר** (גרמניה הנאצית ואיטליה הפאשיסטית) במטרה לסייע להן במילחמתן בבעלות הברית. וזאת עוד בשנים 1939־1940.

האם ידוע לו, לאותו קורא אלמוני, כי „יאיר" אגדי זה הגה את התוכנית הבאה, שעליה מרוותת עתה, בתום־לב ובראייה בלתי־ביקורתית, עדה אמיכל־ייבין בסיפרה הנזכר:

וזה דבר התוכנית שהגה יאיר, ואותה מסר בסודי סודות רק למתי מעט חברים: מאחר שהגרמנים לא יסכימו להוציא את כל יהודי אירופה לארץ־ישראל, לכן, הוא יציע להם (כלומר להיטלר – נ"ז) לגייס אל צבאם הלוחם ,גדודי־עזר' של רבבות צעירים יהודיים באירופה, שיופנו אך ורק אל החזית בצפון אפריקה. עם התקדמותו של הצבא הגרמני אל ארץ־ישראל, יבואו עימו גם גדודי־העזר היהודיים. אם הצבא הגרמני לא יתקדם ארצה – יוכלו רבבות היהודים לערוק מן הצבא ולהגיע ארצה בדרך היבשה בכוחות עצמם...

ועוד גם זאת בפיה של הד"ר אמיכל־ייבין:

במיסגרת ההסכם לעזור לגרמניה הריהו („יאיר" שטרן) מוכן להקים ,ממשלה קוויזלינגית' – ממשלת בוגדים, אשר הוא יעמוד בראשה.

מובן שהכותבת הנכבדה מנסה לטהר את השרץ. והרי הסברה: אם אמנם תנצחנה בעלות הברית, הרי הוא, יאיר, מי שעמד בראש „הממשלה הבוגדת — יואשם כבוגד, וייהרג על־ידי חבריו". ואפילו ציטוט הירואי (מדברים שאמר יאיר בעל־פה, כמובן) מובא כאן להצדיק את מזימת הבגידה. „יהיה זה קורבני לתקומת מלכות ישראל והצלת העם היהודי". כך אמר כביכול האיש שהציע להקים גדודי־עזר יהודיים לעזרת הנאצים, וכן הציע להעביר את העיר חיפה לרשותה של ממשלת מוסוליני כדי שזו תדאג לכך ש„הים התיכון (יישאר) ים איטלקי"!! (בארגמן, עמודים 223־225 וכן 311־314).

ועוד התנצלות שלא תיאמן ממש מובאת כאן, בביוגראפיה זו של יאיר, לתוכניות טירוף ממין אלה.

הסכיתו ושימעו את דבריה של הד"ר אמיכל־ייבין: „בשעה שיאיר הגה את הרעיון הזה, הוא לא ידע מאומה על ,הפיתרון הסופי'. אלא רק על גירושים המוניים, מחנות־ריכוז ומחנות עבודת כפייה."

רק גירושים המוניים, מחנות־ריכוז ומחנות עבודת כפייה!!!

מן הראוי לדעת עובדות אלה — דווקא עכשיו ודווקא מפי סניגוריהם ומקורביהם של הנוגעים בדבר — כדי שנדע אל־נכון על שם מי אנחנו קוראים כיום שמות רחובות בישראל ושמות יישובים חדשים ושכונות חדשות!

כדי שנדע ונזכור. ולא נשכח.

ויונתן רטוש, הלא הוא אוריאל שלח, ידידי המשורר הגדול, נמנה עם האנשים הנוראים האלה. יתר־על־כן, הוא היה אחד הקיצוניים שבהם ואורים־ותומים לרבים.

נכון, ברשימה הקודמת דיברתי על ההפרדה שעשינו, אנו, כמה מחבריו ה„ספרו־

תיים", בין המשורר שבו לבין הוגה־הדיעות וה„מנהיג" ואיש־המעש (הכושל) שבו. דיברתי ואף ניסיתי להצדיק הפרדה מעין זו, אולי אף מתוך כוונה להצטדק. ברור: דיעותיו של רטוש לא נראו מסוכנות אז, בישראל המפא"יניקית, כפי שהן נראות כיום. מעולם גם לא שמעתיו אומר מילה אחת בנושא הפאשיזם או הנאצים, לבד ממה שאמר וחזר ואמר בנושא השואה, והוא שהנאצים רצחו לא יהודים בלבד. ועם זאת, אין זו תעודת־כבוד מיוחדת למי שנזקק, כמוני, להופעתם של הליכוד ו„גוש אמונים" ואריק שרון ורחבעם זאבי כדי לְהבין את הסכנה שבדיבוריו ובכתוביו ה„פוליטיים" של ידידי (אותם לא קראתי כשעתו. הם פשוט לא עניינו אותי אז).

כיום אני יודע, כמובן, שמצעה הרעיוני של התנועה למען ארץ־ישראל השלמה, והגשמתה בפועל של חזות העיוועים שלה, הם במידה רבה תולדות ישירות והמשך לאותה מחלה ממארת שבה חלה דור, ולא דווקא של נמושות, דור שאליו נצטרפו לאחר־מכן גם אנשים כאלתרמן וכהזז, כד"ב סרן וכחיים גורי, כולם אנשי תנועת־העבודה. כיום ברור לי שאילו היה המדובר ביצירה ספרותית, היינו אומרים שחכמי יש"ע שלנו קנו את רעיונותיהם במשיכה מרטוש ומרעיו. מעשה פלאגיאט ממש.

„אנחנו, שלא כערבאים, יש לנו בעיקרו של דבר יתרון עצום: בידינו להבקיע אל עברנו הרחוק, אל קדמותו הלאומית, שהיא־היא תקופתה הקלאסית של ארץ הפרת („הארץ המשתרעת משולי רמת אירן ועד גבולה המיזרחי של מצריים")... אל ימי דויד המלך ממצריים ועד נהר פרת; שלמה וחירם אבות ההתפשטות העברית בכל רחבי אגן הים התיכון... הדבר הזה **בידינו** הוא. והדבר הזה **חובתנו** הוא. כי **בנפשנו** הוא הדבר" (כל ההדגשות במקור).

„עצם גיבושה של אומה עברית בארץ מערב־הירדן איננו בגדר חזון. הוא בגדר עובדה."

החוקר המהוגן יבליט בצדק את ההבדלים שבין אלה לאלה. את שלילת היהדות, הפאתולוגית כמעט, של רטוש, שלילה שבאה, בין השאר, גם משום שלא תפס את היהדות כנדקקת למדינה ולחרות „ממהותה" (ראשית הימים, 75). כדרך שאותו חוקר הגון יציין גם את ראיית הנולד של רטוש, כגון בשעה שקבע כי מדינה יהודית — **„גם אם אפשר שיניע אותה כורח המסיבות המדיניות והמציאות הגיאופוליטית... לנקוט מעין מדיניות של התפשטות, הנה יהיה ה,פיתרון' שלה לבעיית אוכלוסי ארץ הפרת כנוסחת ,ולא תחיה כל נשמה', או שיהיה זה, לכל המוטב, פיתרון של הגלאה (הגלייה) כוללת, כמדיניותה בלתי־המוצהרת של ממשלת ישראל כיום הזה."**

ודברים אלה על „פיתרון" של השמדת־עם או הגלייתו (הטראנספר שלו), כמדיניותה „בלתי־המוצהרת" של ממשלת ישראל, נכתבו בנובמבר 1948!!

לא, רטוש, וייאמרו הדברים במפורש כדי לעשות עימו צדק, לא רגל לא בטבח המוני, אף לא בהגלייה. אף כי לא מצא שום פסול בשימוש בכוח הזרוע כדי „להציב גבולות עמים" ואף ציטט את מוסוליני שכתב כי „על גבולות נלחמים, אין מתווכחים עליהם" (פורת, 388). בדרך־כלל היו באמתחתו „פיתרונות" „מעודנים" יותר מהשמדה או הגלייה. כגון המחשבה על דבר הטמעתו ובלילתו התרבותית של אותו רוב „ערבאי" בקרב האוכלוסיה ה„עברית" של „ארץ הפרת". הטמעה והתבוללות כפויות, כמובן, באמצעות אילוף ה„ערבאים" ללמוד רק לשון עברית (רצוי, באותיות לטיניות) ותרבות „עברית" נוסח רטוש וכנען הקדומה.

בסופו של דבר לא היה כאן הבדל עקרוני כל־כך, כי אם, בעיקר, הבדל באמצעים. אלה כאלה ביקשו ועודם מבקשים דרכים שיביאו ל„היעלמותו של הרוב ה,ערבאי' ה,פרימיטיבי' וה,ברברי'" הניצב לשטן בדרכה של התחייה העברית (רטוש גם לא אהב לדבר על „רוב ערבאי". בכל מקום שאליו פנה ראה רק „מיעוטים" אתניים ודתיים במיזרח התיכון).

בדומה לאנשי „גוש אמונים" או לשרי החישוקים והחשקים של ימינו, גרס אף הוא כי „לא נפנה שטחים שכבשנום", ובשנת 1948 אף ייחל ל„עוד סיבוב" מילחמתי עם הערבים. „ולפי כל הנתונים והסימנים נצליח בו, גם נכבוש את כל מערב הארץ", כתב באותה שנה.

מי אמר על משוררים שלא ניחנו בחוש נבואי?

אפילו על „החזית הסורית אשר לנו, בגבול הגולן, הבשן והחורן" כתב ב־1948, ש„אין היא מוצקה גם היום".

באה מילחמת 1967 ועשתה אותה „מוצקה". אבל יש גם בימינו „מהדרים" שלטעמם אין היא מוצקה דיה גם כיום...

כל אלה הדיעות וההצעות והפיתרונות והסיסמות — מבית־מידרשו של יונתן רטוש המשורר באו, מחברם של שירי החרב הידועים.

הוא המשורר שכתב גם על הערבים, כי הם, כולם כאחד, „אבק אדם, ערב רב" הם. והקדים בכך את הדיבורים על ג'וקים בבקבוקים ועל חיות דו־רגליות.

נכון, יונתן רטוש זה כתב גם הרבה דברים אחרים. מהם יפים ונכוחים ואף רגישים ומתחשבים ומהם כאלה שהם שנויים במחלוקת עד עצם היום הזה. ונכון שהוא גם מחברם של השירים האחרים, והם הרוב.

אבל מחברם של השירים הוא גם אבי הדברים על אבק האדם. ודווקא מכיוון שהפרופ' יהושע פורת מצא לנכון לציין לא־אחת את „התעצמות הידידות האישית בין אוריאל לנתן זך, ידידות שתרמה רבות לתהליך התקבלותו של אוריאל בקהילת הסופרים והאמנים הישראלים" (פורת, 312) — דווקא משום כך חשתי אני בצורך הכאוב לבוא חשבון עם ידידי, ידידי במשך עשרות שנים, ולוא כיום הזה, באיחור כה רב, כשהוא כבר שוכן עפר.

מצויירים על כתפיו... היא הבחינה כי החייל... נפנה לאחור, מניף בזרוע את המקל להנחית מכה — ופתאום התעגלו עיניו מתימהון וממבוכה וליבה נעצר מלכת... מבט כזה היא ראתה רק פעם אחת, בהיותה ילדה חולמנית, בסרט קולנוע... מבט כחול, זוהר — ואולי הוא ירוק? — עמוק וטהור ועגום, שהציף אותה ברעש ודיגדג את שורשי פקעת שערה. סלמא נרעדה פתאום." וכן הלאה וכיוצא בזה תיאורי גבר־אשה „רטובים" על טהרת הקיטש.

במקום שבו ההרג לא יכול והגאז המדמיע לא יכול ומחנות הכליאה לא יכולים: יכולה־גם־יכולה הכנעת האשה לריגשותיה!

כי האשה — מה יש לה בראש, על פי הסופר הישראלי יוסי לוי? היא רואה לעיניה: „שרירי רגליים חזקות ופשוקות" של החייל הכובש וכובשים אחרים... אשה פלסטינית זו היא גיבורה סיפרותית הנעה בינות לתיאורי יומיום פרטניים ומייגעים. כדי שלא נירדם משיעמום, מקפיץ הסופר אותנו ואותה משריר של זכר אחד אל שרירים של זכר אחר. — פעם זה השריר של בעלה החוקי, האונס אותה על פי מיטב המסורת עתיקת־היומין. ופעם אלו „כתפיו החסונות והחלקות שהיו חובקות את הרובה הארוך והשחור, משפשפות אותו בחוזקה, וקנהו נוגע־לא־נוגע בשיער חזהו הבהיר, המוצק,"של החייל הישראלי.

אם הגבר, החייל, הכובש, הסופר הישראלי

הוא הביט בה במבט כזה. מבט מן הסרטים. יעני. מבט כחול זוהר ואולי ירוק. מי יודע? לקיטש אין כידוע גבולות. אין צבעים. הוא דיגדג את שורשי פקעת שערה. והיא, סלמא הפלסטינית, נרעדה כמובן. במקום הנכון. וכזה הוא הסיפור הזוכה בתחרות סיפורים קצרים בישראל. אסתי בר נותנת לו, למאצ'ו הישראלי המצוי, בעל שרירי הרגליים החזקים, המכניע את האישה הפלסטינית בעלת שרירי הרגליים החזקים לא פחות.

— מיניותו עצורה ומודחקת כל־כך: רובה, שרירים ושיפשוף השניים — חבל עליו.

אבל הרבה יותר חבל על הנשים — הן על הנשים הישראליות, והן על הנשים הפלסטיניות. בסופו של דבר, הלא הן גם קורבנות לתאוות השילטון ולאגרסיביות וליצרי־המין — מודחקים ולא מודחקים — של הכובש־האנס המתוסכל, אבל גם קורבנות המילחמות שאותם יצורים „שריריים" ואלימים מביאים לעולם.

אמנות כסובלימציה וכצידוק הרע. או הרע שמנותב בכל צורה אפשרית. או הטוב התרבותי שאינו אלא הרע התרבותי.

ומצד שני הרומאנטיקה — אינפנטילית, אגוצנטרית, „שמאלץ" טהור אף היא: „מבט כזה היא ראתה רק פעם אחת בסרט קולנוע... מבט כחול זוהר — ואולי הוא ירוק?"

(המשך בעמוד 24)

סיהאם דאוד

אני מצמידה את האותיות לשפתי

יָדַעְתִּי גָּלוּת בֵּין אֶצְבְּעוֹתַי
כִּי מִדֵּי עֶרֶב אֲנִי קוֹרֵאת אֶת
שִׁירֵי אֶלְוָארִז
לוֹגֶמֶת בְּחֶבְרָתוֹ מָרָק
וּמְצַיֶּרֶת אֶת נְשִׁיקָתוֹ עַל חֶבֶל תְּלִיָּתִי.

לָקְחוּ מִמֶּנִּי אֶת כָּל הַשִּׁבֳּלִים
וַאֲנִי מַצְמִידָה אֶת שָׁרְשֵׁיהֶן לְחָזִי.
נִיחוֹחַ הַיַּסְמִין הוּא שֶׁמֵּאִיר אֶת
קְצוֹת אֶצְבְּעוֹתַי
מֵאִיר אֶת צַר־הַהִיסְטוֹרְיָה בִּבְדִידוּת
הַגָּלוּת.

הַמְשׁוֹרְרִים שֶׁלָּנוּ, וְכָל יוֹשְׁבֵי בָּתֵּי־הַקָּפֶה –
עַל מָה הֵם מְדַבְּרִים?
עַל צְלִיבָתוֹ שֶׁל יֵשׁוּ,
אוֹ עַל צַלַּח אַ־דִּין?

וּמִדֵּי יוֹם נִצְלָב מִתּוֹכֵנוּ יֵשׁוּ אַחֵר
וּמִדֵּי יוֹם מֵת מִתּוֹכֵנוּ צַלַּח אַ־דִּין אַחֵר.
הַטְּרָגֶדְיָה מַגִּיעָה לְאֶצְבְּעוֹתַי
וַאֲנִי מַצְמִידָה אֶת הָאוֹתִיּוֹת לִשְׂפָתַי

וּלְשׁוֹנִי – דֹּחַק שֶׁל סִפּוּרִים וּמַכְאוֹבִים.
קָחֲנָה אוֹתִי, צִפֳּרֵי הַחַיִּים
עַל מְנָת שֶׁנַּחֲלֹק אֶת הַחַיִּים, הַהֲגִירָה
וְהַמַּפָּה.
הָאָדָם הָאֲמִתִּי, אוֹהֵב הָאֱמֶת – אַיֵּכָה?

עַל הַגְּבוּל
בְּבָתֵּי־הַקָּפֶה
אוֹ שֶׁמָּא בְּסִפְרִיּוֹת הָעִיר?

עברית: אנטון שמאס

„יש לי", מתוך „שיחות שלום" של שאול קנז, הוצאת „לי"

אסתי בר

הערות לסיפור „תעמולה" ישראלי

הסיפור: אבק של בוסתנים
הסופר: יוסי לוי

סיפור קצר זה הוא מן הסיפורים הנבחרים שזכו להתפרסם במיסגרת תחרות הסיפור הקצר, שנערכה באחרונה על דפי המדור "תרבות וספרות" של עיתון הארץ.

„אבק של בוסתנים" הוא סיפורה של אשה. אשה פלסטינית. ושוב, האשה בדימיונו של הגבר. כוונתי שלי היא להראות כיצד מגייסים מיתוס גברי (על נשים) למטרות פוליטיות.

„לילות ארוכים התהפכה סלמא נביל חמדאן על יצועה הקודר, מצטנפת בין נשימותיו הכבדות, הקצובות של תייסיר... היתה מאמצת עיניה לתפוס את החושך... בצינת הבוקר החיוור והשקוף היתה שופתת קפה... משליכה לשקית ניילון משומשת פיתות נוקשות... היתה פוסעת... במורד הכביש הזרוע מהמורות ואבנים... רק אתמול היו כאן חיילים... מכל העברים השליכו נערים ונשים אבנים... סלמא נטמעה במהירות במקהלת הנשים... פתאום שמעה קריאות פחד וזעם, וראתה ג'יפ מאובק דוהר אל הכיכר, ממנו קפצו כמה חיילים... סלמא נתמלאה אומץ, הרימה מן האדמה זרד יבש של שיח והתערבה בתוך ההמולה, מפלסת דרך אל אחד החיילים — בחור גבוה, ששני פסים ירוקים ומאובקים

עורך נתן זך

דף חדש

(המשך מעמוד 23)

קלארק גייבל בסרט שחור־לבן של „ילד חולמנית" פלסטינית...

אבל האם היתה נופלת כך בשבי מבטו של הכובש, החייל במדי־הקרב שלו ואלה בידו, לולא הסתתרו במוחו של הכותב הגברי, לא במוחה של הפלסטינית שלנו, ההנחות האופייניות הבאות: האשה אוהבת את זה גדול! האשה אוהבת את זה חזק! האשה אוהבת את זה ברוטאלי!

כששאלתי את אמי, שפגשה כמה נאצים, לרוע מזלה, בחייה — על עיניהם הכחולות ועל „הריח" שלהם, ועל ה„שרירים" שלהם, ועל קנה־הרובה הארוך והשחור שלהם, היא נתקפה בחילה עד כדי סף הקאה.

לא, היא לא זכרה שום „מבט כחול זוהר." ואינני מתכוונת לערוך כאן שום השוואות היסטוריות!

תרבות של ה ם. שלהם. עם השרירים והרובים והמבט הכחול־ירוק.

מכאן הדרך סלולה.

היא סלולה לשופט בישראל הפוסק, כי ילדה בת 4 מבינה במין, ופוטר מעונש את הפושע שאנס אותה. כי מין אצל האשה, אם בת ה־4, או בת ה־84, פירושו: רוצה את זה בכוח! אוהבת את זה חזק וברוטלי!

עובדה. פרויד גילה את המיניות אצל תינוקות. חו לא סתם מיניות. זו מיניות שמובילה את התינוק הישר אל איבר־המין של אמו, ולשם כך עליו לסלק תחילה מיכשול קטן — לרצוח את האב. לכל הסיפור הזה קוראים באגדות תסביך אדיפוס.

רעיון המיניות הכוחנית, הדורסנית, האלימה נתמך במיתוס, וכמו בכל רעיון טוב, לוקחים מן המיתוס את אשר נוח לקחת, את אשר רוצים לאשש, והנה נולד מיתוס חדש.

מעכשיו נתפס התינוק כרוצח קטן, בכוח אם לא בפועל, וילדה בת 4 אינה עוד ילדה חסרת־אונים. לא. לא. ילדה בת 4 היא כוחנית — ויש להשיב לה כגמולה וכמבוקשה המודע והבלתי־מודע — בכוח!

מכאן כמובן גם סלולה הדרך לסופר בישראל המספר, כי הכניע את האשה הפלסטינית בצבע עיניו, בריחו, בגודל שריריו, ברגליו המפושקות — בעודו לבוש מדי־צבא ומנופף ברובה, באלה.

עובדה. גם את פסיכא — עוד מיתוס — הכניעה המפלצת. פסיכא, שהשמועה על יופיה המזהיר עשתה לה כנפיים בכל רחבי העולם, והיא המסכנה לא אהבה איש, ואיש גם לא התאהב בה, הכל רק קינאו ביופיה והתבוננו בה בהתרוממות־רוח — היא, פסיכא, היפה והעדינה, מתאהבת עד כלות נפשה במיפלצת, שמראהו כנחש בעל כנפיים, והוא חזק. חזק אף מן האלים. והוא — בא אליה, לקח אותה, כלא אותה, בעל אותה והיה לה לבעל.

והיא — על פי המיתוס — מתאהבת בהוד מיפלציותו זה. כאמור, עד כלות הנשמה.

וכך נסללת הדרך למבקרי ספרות, אף הם מומחים, לבחור דווקא בסיפור מעורר סלידה, מעורר שאט־נפש זה. לא הם יערערו על האמונות התפלות ועל קני־המידה ועל העיקרים שימיהם כימי תרבותנו.

לא. לא הם. כי מה שטוב למיתוס היווני — ומגיע לה, לפסיכא, פסיכית זו...

ומה שטוב לשייקספיר — ומגיע לה, לקתרינה שלו...

— טוב גם למדור ל„תרבות וספרות" של הארץ — ומגיע לה, לפלסטינית המטורללת.

כאן מתגלה לעינינו במלוא טהרתו המונופולין הגברי, זה הרומס את האשה באשר היא, ברעיונות שלו, במיתוסים שלו, באסתטיקה שלו, כמגפיים שלו.

אמא שלי — דווקא לא רטטה למראה הכובש.

להיפך.

וכשאמא שלי יכולה היתה סוף סוף לדבר שוב על משיכה אירוטית אל המין הגברי, היא אמרה: „משיכה מינית בין גבר ואשה, זה משהו שקורה בין אנשים חופשיים, באווירה חופשית, ועם מישהו מאוד־מאוד מסויים — איתו, ורק איתו, בוחרים לפתח מערכת־יחסים שמנביטה אהבה."

אפריים עוזב

(המשך מעמוד 19)

ומעלה," מקבל תפנית בסופו. „הוא לא אוהב תיקשורת. לא."

● בעיניך אתה נציג־התיקשורת, או נציגו לתיקשורת?

„אני בהחלט משמש עבורו כנציג־התיקשורת."

● באיזה יחסים אתם?

„בסדר גמור," הוא אומר את הגירסה שלו, „בסדר גמור."

● קשר חודשי? שבועי? יומי?

„מה שבועי? יומי. איזו שאלה."

● על מה דיברתם היום?

„היום עוד לא דיברנו, כי הוא היה באיזה עניין, אבל עוד מעט נדבר.."

● על מה?

„עזוב."

● אישור לראיון לאלוף?

„במיקרה, על אישור ראיון עם קצין־חיל ראשי, שכרגע מסיים תפקיד."

● האלופים לוחצים להתראיין?

„אין דבר כזה, האלופים. יש היום אלופים שיותר מודעים לתיקשורת, ויש יותר סגורים. אני חושב שמגזימים מאוד בהערכת התיקשורת. אני לא מאמין שמקדמים אלוף לפי כמות הראיונות שיש לו בעיתונים. אבל היום האלופים מבינים יותר את מקומה של התיקשורת בתוך הצבא."

● וגם בחיים שלהם.

„גם בחיים שלהם. ראית את הסרט שעשינו, המצלמה רואה. הכלל? אנחנו מקרינים אותו היום בכל היחידות."

● אני יכול לראיין איזה אלוף?

„שלילי. אנחנו לא נותנים עכשיו ראיונות עם אלופים."

● ממתי?

„כמה שבועות. אנחנו רוצים להוריד קצת את הווליום".

● אבל כולם חוגגים במסיבות.

„אני לא מאמין שמקדמים אלוף לפי כמות הראיונות שיש לו"

„נכון, וזה קצת צורם. ואנחנו עושים עם זה עכשיו סדר."

השיחה, שהתחילה בניסיון לעמוד על חלקה של ההסברה במיבצע השייח' עוביד. („כן, יש למיבצע שם צבאי, אבל אסור להגיד אותו. תקרא לזה מיבצע השייח' עוביד.") וגלשה יחד עם נושאים אחרים אל תוך הלילה שסיים יום בראשית השבוע, חודש לפני סיום התפקיד של לפיד, כוללת, כמובן, גם את רשימת ההישגים והכישלונות.

שתי אצבעות מצידון, וקציני־דובר בפיקודים ובמרחבים, כמו מהירות התגובה ואיזכור השמות, מסומנים על־ידי לפיד ברשימת הדברים שהוא גאה בהם. בכתבי־החוץ ובתגובות לידיעות הלא־נכונות המופיעות בעיתונים, יטפל כבר נחמן שי, הדובר הבא. תג היחידה החדש, יחידת־הדובר, נמצאת אצלו משום מה ברשימת־הגאווה.

וביציאה, ליד הדלת, אחרי שנמסר לי באופן רשמי ש„השייח' עוביד מנותק לחלוטין מהעולם החיצוני," ואנחנו כבר קצת מיודדים, כמו שתמיד קורה אחרי שיחה ארוכה, מסכם דובר־צה"ל ש„בעצם, מול העיתונות הכתובה, הרדיו הרבה יותר חשוב, ואיתו היחסים מצויינים", ואני יודע שזה לא רק מפני שקול ישראל זה רשות ממלכתית, אלא גם מפני שכרמלה מנשה היא בחורה שלא אוהבת לעשות צרות, והיא באמת נחמדה מאוד, לא כמו כל מיני אחרים, שרק זוממים מזימות, ומפיצים כל מיני שמועות על הפשלות.

יש כאן טריק. אתה לא צריך להיות ג'ק ליברמן מאוסטרליה הראה איך עושים זאת. אפשר לקבל חברה ממשלתית גדולה. אפשר לקבל גם בנק גדול. לא דרוש כסף. דרושים רק קשרים

לקבל בנק בבאקשיש

אסתר אלכסנדר

אין זה סוד שמערכת־הבנקאות בישראל נמצאת בבעלות הממשלה, בגלל הסיבה הפשוטה שממשלת־ישראל היא בעלת רוב רובן של מניות־הבנקים. היא קנתה אותן מן הציבור בסכום האדיר של שיבעה מיליארד דולר.

היא לא קנתה אותן מפני שהשתוקקה להיות בעלת־בנקים. כלל וכלל לא.

היא קנתה אותן בתור טובה למי שהיו בעלי־המניות באוקטובר 1983 (כשליש מן הציבור הישראלי), ובתור טובה מיוחדת למי שהחזיקו אז בידיהם כ־80 אחוזים מאותן המניות, שהם חלק קטן מאוד בציבור, אך החלק העשיר ביותר בתוכו.

הממשלה בוודאי היתה מעדיפה לתת את אותם שיבעה מיליארד דולר במתנה לפושטי־הרגל בבורסה, כאשר המניות שבידיהם הפכו לפיסות־נייר חסרות־ערך, להעלות את ערימת המניות בעשן ולהחזיר את הסטאטוס־קוו של הבעלות על הבנקים למצב ששרר לפני עידן־הוויסות — תחת להעביר את המניות לבעלותה.

מאז ועד היום אין הממשלה מראה שום סימנים שהיא נהנית מן העושר החדש שנפל בחלקה, או שיש בדעתה בכלל להשתמש בזכויות ובסמכויות, שהחוק מעניק לה כבעלת־הבנקים. לפי חוקי הבעלות על רכוש במדינת־ישראל, היא לא יכלה ללכת בדרך המועדפת בעיניה. לפי אותם החוקים אין לה היום גם שום אפשרות להיפטר ממניות אלה, אלא בדרך של מכירתן למישהו או למשהו כדת וכדין. מה לעשות, מחיר השמירה על החוקים הוא גבוה לפעמים, אך זהו מחיר הדמוקרטיה.

השאלה: למי למכור את הבנקים?

נכון יותר, השאלה עומדת כך: למי למכור את הבנקים ואיך, כדי שבעלות הסטאטוס־קוו־אנטה (הבעלות שלפני התמוטטות מניות־הבנקים) וההנהלה „המנוסה והאמינה" הנוכחית יישארו על כנם?

היום בבעלותם של הבנקים. האם נמכור את הבנקים שלנו למשקיעים זרים?

הבנקים טועים אם הם חושבים שאין הם יכולים לקנות את עצמם בשל חוסר־כסף. אבל אין כל צורך בכסף כדי לקנות בנק.

למה שהם לא יקנו את עצמם כפי שמר ג'ק ליברמן, היורד האוסטרלי, קנה את חברת־הדלק פז מממשלת־ישראל?

הוא לא שילם עבורה מכספו אף אגורה שחוקה אחת, והמניות בכל זאת עברו לבעלותו.

הוא פשוט לקח הלוואה מבנק לאומי שלנו, בסכום של 95 מיליון דולר — כולם בשקלים, כי הרי מדובר בתשלום לממשלת־ישראל במדינת־ישראל — ואותם העביר לממשלה. תמורתם העבירה הממשלה לרשותו את כל מניות פז שהיו בידיה. (במיקרה זה 75% מהמניות, אך אין זה עקרוני, כי גם 100% היו נרכשים באותה הדרך.) ההלוואה תוחזר לבנק לאומי מריווחי פז במשך שנים רבות.

שאלתי בזמנו את שר־האנרגיה אם מ־

ציון צפריר, העולם הזה

זנבר

תסריט דימיוני?

אין כסף!

הבנקים טוענים שאין להם כסף לקנות בחזרה את מניותיהם. ואם לבנקים אין די כסף לביצוע משימה זו, הרי לא קיימת שום חברה ישראלית שיש לה די כסף למטרה זאת, כי רוב החברות — לפי עדותו של הפרופ' איתן ברגלס, יו"ר הדירקטוריון של בנק הפועלים, בכבודו בעצמו — נמצאות

מומחה בכלכלה כדי להבין אותו. מה גם שאתה תשלם את המחיר.

משלת־ישראל רוצה בהלוואה מבנק ישראלי, שתוחזר מריווחי חברה ממשלתית ישראלית — אז מה עושה בעיסקה זו מר ליברמן? מדוע שהמניות יעברו אליו כתוצאה מעיסקה פנים־ישראלית שכזאת? הרי בתנאים אלה כל אחד יכול לקנות את פז.

התשובה היא, כפי הנראה, שלליברמן היו די קשרים, כדי שבנק לאומי יעניק לו את ההלוואה.

בקופת פז היו בעת המכירה 60 מיליון דולר במזומנים, וגם הם, כחלק מנכסי־החברה, עברו אל כיסי ליברמן ללא פגע, נוסף על המניות. סתם כך, צידה לדרך לאוסטרליה, מתנה ממשלת־ישראל עבור לא־כלום. אך זה אינו שייך לענייננו כאן.

אין לבנק לאומי כל קושי ללכת בעיקבות הדוגמה שנתן לקוחו ליברמן, ולקנות את מניותיו שלו עצמו מידי הממשלה באותה מתכונת. בנק לאומי ייפנה אל בנק הפועלים וייקח ממנו הלוואה בסך 400 מיליון דולר. בסכום זה הוא יוכל לקנות את רוב מניותיו מידי הממשלה, אולי גם את כולן. את ההל־וואה הזאת יחזיר בנק לאומי לבנק הפועלים מרווחיו במשך 20 שנה.

נכון — בניגוד לליברמן — עיסקה זו תעלה לבנק קצת כסף, כי הרי הוא קונה את עצמו ולא חברה שלישית, אבל לא יותר מדי. לפי חישוב של 10% ריבית דולארית לשנה, הוא יצטרך לשלם כל שנה פחות מ־40 מיליון דולר בלבד לבנק הפועלים. סכום שנתי זה לא צריך להכביד על בנק, שמאזנו עומד על מיליארדים, ושהיה מסוגל להעניק הלוואה מיידית של כ־100 מיליון דולר ללקוח — עיין ערך ליברמן.

לעומת זאת, בנק הפועלים ילווה מבנק לאומי גם כן 400 מיליון דולר, יקנה בזה את מניותיו שלו מידי הממשלה, ויחזיר את ההלוואה לבנק לאומי במשך 20 שנה בריבית של 10%.

דרך זו פתוחה לפני שני הבנקים, וגם בפני יתר הבנקים במדינת־ישראל. העיסקות הן ברות־ביצוע, והכל יבוא על מקומו בשלום.

זנבר יקנה

ישאל ההדיוט, אם העיסקות בין בנק לאומי ובנק הפועלים הן הדדיות, הרי הן מבטלות זו את זו, וכל בנק יישאר חייב לשלם את 400 מיליון הדולארים לממשלה, אם בשם עצמו ואם בשם חברו. את זה הבנקים בהחלט אינם רוצים לעשות, גם אם הם יכולים.

יתכן שאם תהיה הממשלה מוכנה לפרוס את התשלומים באותם התנאים שהוזכרו, לדוגמה, אזי הבנקים יהיו מוכנים לקנות את עצמם מידיה. 40 מיליון דולר לשנה הוא סכום אפסי לבנק הפורס חובות של מיליארדי שקלים לקיבוצים. לכור ועוד, וגובה 13% ריבית ריאלית על משכנתות שהן גם־כן חובות פרוסים. ההכנסות השנתיות מפריסות חובות אלה הן בסיס טוב להחזר חובות פרוסים משלהם. מה גם שהבנק מחזיר רק את מחצית הסכום, כי מחציתו השנייה יורדת ממס־הכנסה.

אם הממשלה תדרוש בכל זאת את התשלום המלא עבור מניותיו של בנק, ומייד, יש לכך דרך בטוחה, שנוסתה לא אחת. הדרך היא שלא הבנק יקנה את עצמו, אלא יושב־ראש הדירקטוריון — או כל אדם אחר בעל קשרים טובים עם מערכת הבנקאות או בנק גדול בתוכה — יקנה אישית את הבנק.

למשל— אני משתמשת בשמות רק לדוגמה — נניח שלפרופסור איתן ברגלס, יו"ר הדירקטוריון של בנק הפועלים, יש קשרים מצויינים עם בנק לאומי, ובנק זה מוכן להעמיד לרשותו קו־אשראי גדול בתנאים טובים. הוא יכול אם־כן לקחת הלוואה של 400 מיליון דולר מבנק לאומי, ולקנות בכסף זה מן הממשלה את בנק הפועלים.

בנק הפועלים, שיהיה כעת בבעלותו של הפרופ' ברגלס, יחזיר את ההלוואה לבנק לאומי לפי תנאי־ההלוואה שכבר צויינו קודם לכן. זו עיסקה לגיטימית. בנק לאומי אינו מסתכן שום סיכון מיותר, כי הלוואת כסף לשם השקעה בקניית בנק ריווחי, כמו בנק הפועלים, היא עיסקה בטוחה וכלכלית מאוד. כל מה שדרוש לביצועה, הוא קונה בעל קשרים טובים עם בנק השוחה בכסף. קונים וגם בנקים כאלה אינם חסרים במדינת־ישראל.

באותו אופן יכול, למשל, גם מר משה זנבר — יו"ר בנק לאומי — לקנות את בנק לאומי מהלוואה, שאותה יעמיד לרשותו בנק הפועלים. בצורה זו הבנקים יישארו תחת ההנהלות הקודמות שלהם, והממשלה בכל זאת תקבל את מלוא המחיר עבור מניותיהם ומייד — בין אם הבנקים רוצים בזה ובין אם לאו.

במיקרה זה עיסקה אחת לא תבטל את השנייה, כי בעליהם החדשים של הבנקים לא יוותרו על בעלותם. לא לשם כך קנו אותם.

אם מישהו חושב שהתסריט הנ"ל הוא דימיוני, או שזו בדיחה, הוא טועה מאוד. אחרי הכל, אין כל סיבה שבנק לאומי יתן הלוואה למר ליברמן, שתוחזר מריווחי פז, ולא יתן הלוואה לפרופ' ברגלס, שתוחזר מריווחי בנק הפועלים. פז אינה יותר ריווחית מאשר בנק הפועלים.

היום מקובל בעולם לקנות חברות בהל־וואות מבנקים, כאשר החברה הנרכשת מחזי־רה את חובות הרוכש, שנהיה לבעלה החדש. קוראים לזה Leveraged buy out או LBO.

ג'ק ליברמן (משמאל, עם משה ניסים)
60 מיליון היה בקופה

ברגלס
לא בדיחה

מיסטר X

למטרת קניית חברות בשיטה זו אין כל צורך שלקונה יהיה כסף. דרושים רק קשרים טובים למקור של כסף. זוהי הדרך היחידה שבה קונים היום חברות.

לעיסקה הזאת קוראים אצלנו, משום־מה, „להשקיע" בחברה. מעיסקה כזאת נהנים בעלי המניות, הבנק המלווה, הבעלים החדשים של החברה. אך החברה הנרכשת עצמה שוקעת בחובות כבדים על לא עוול בכפה, לא לשם השקעה בפעילות החברה, אלא רק בשל חילופי־הבעלות.

אם הבנקים בישראל יימכרו לבסוף ל„משקיעים" זרים, הרי גם הם ירכשו אותם רק בצורה כזאת, בצורת ה־LBO, כפי שמר ליברמן קנה את פז.

פירוש הדבר שמיסטר X, הקונה המאושר מאמריקה, יקח הלוואה בבנק הפועלים כדי לשלם לממשלה עבור קניית מניותיו של בנק לאומי. האם אין זה רצוי יותר שבנק הפועלים ילווה את כספו לאזרח ישראלי למטרה זו — למר זנבר, למשל?

אין היום שום בנקאי רציני בחו"ל שיתייחס ברצינות אל בנקים בעלי מיליארדי דולארים של חובות מסופקים, הגובים ריביות בשיעורים ריאליים של עשרות אחוזים. בנקאים רציניים זרים אינם מכירים תופעה כזאת בשום מקום תרבותי בעולם, ובנק כזה נראה להם מתאים רק כדי לרוקנו במהירות ולהשליך את קליפתו, ולאו דווקא להפעילו.

לאור הניסיון עם פז, שבמאזנה מצא מר ליברמן מזומנים מוסתרים בסך 60 מיליון דולר (או ש"ח), שאותם יכול להעביר באופן מיידי לכיסו הפרטי, אין כל סיבה להניח שמאזני הבנקים שלנו אינם מסתירים סכומים עצומים של מזומנים שמצפה להם גורל דומה. במיקרה של הבנקים, לפני שהמשקיע הזר ימצא את המזומנים הנסתרים וישים את ידו עליהם, הוא ישים את ידו על המזומנים הגלויים של מאות מיליוני דולארים בקרנות לחובות המסופקים. כי מי ימנע זאת מהם?

מחשבות נוגות מעוררת גם האפשרות של השתלטות המשקיעים הזרים על סניפיהם ועל החברות־הבנות של הבנקים הישראליים בחו"ל, כגון בנק הפועלים בציריך ובנק לאומי בפאריס ובלונדון, ועוד.

דבר זה יקרה באופן אוטומטי עם קניית השליטה על־ידם בחברות־האם בארץ.

בשלוחותיהם של הבנקים בחו"ל נמצאים פיקדונותיהם של יהודים רבים מכל חלקי־תבל בסכומי־עתק במטבע זר, סכומים שעזרו גם לאזן את מאזני המט"ח של המדינה בעיתות צרה.

מה יהיה אם הבעלים החדשים „ילוו" לעצמם סכומים אלה „בתנאים טובים"?

הבנקים האמריקאיים מנוסים בסוג זה של פעילות. רק באחרונה הלאימה ממשלת ארצות־הברית 400 בנקים של „הלוואה וחיסכון" (S&L) שפשטו את הרגל, מפני שבעליהם רוקנו אותם על־ידי הלוואות לעצמם ולחבריהם, שלא הוחזרו מעולם.

אם זה יקרה לבנקים שלנו, הממשלה ונציגה הממונה־למכירת־המניות־הבנקאיות, עדי אמוראי, לא יוכלו לטעון שהופתעו, כי הנה הוזהרתם. האם אין זה עדיף למכור את הבנקים לידיים ישראליות?

כן, להלאים!

כמובן, לא זה ולא זה רצוי. רצוי שהממשלה תעביר את החוק בכנסת להעניק זכויות־הצבעה לכל מניה, ותשתמש במלוא סמכויותיה וזכויותיה כבעלת־הבנקים. במילים אחרות. שתלאים את הבנקים, ומייד! הלאמת הבנקים תמנע מהממשלה את הביזיונות והנזקים, שבהם נתנסתה כבר עם מכירת פז, במהדורה חדשה ומוגדלת פי כמה. אך בעיקר תאפשר הלאמת־הבנקים לממשלה לעשות סדר במשק הפיננסי הישראלי, שירד כליל מהפסים.

בעשיית סדר במשק הפיננסי תלוי גם פיתרונו של המשבר הכלכלי, והיציאה מן המיתון.

הלאמת־הבנקים תאפשר לממשלה לע־שות מוראטוריום לחובות המשק. הממשלה תספוג את חובות הציבור באותה הקלות שבה ספגה את חובות הבנקים בסך שיבעה מיליארד שקל, ועוד יותר בקלות כי היא פשוט תעלה אותן בעשן, ללא כל סיבוכים. אחרי־כן היא יכולה להעמיד את הריביות על רמה בינלאומית מקובלת של שלושה־ארבעה אחוזים ריאלית לשנה, ובשני צעדים אלה לחסל את עיקר גורמי המיתון והאבטלה.

אחרי ביצוע פעולות אלה תוכל הממשלה גם למכור את הבנקים לידיים פרטיות, להוציא משקיעים זרים. אז לא יהיה בזה נזק.

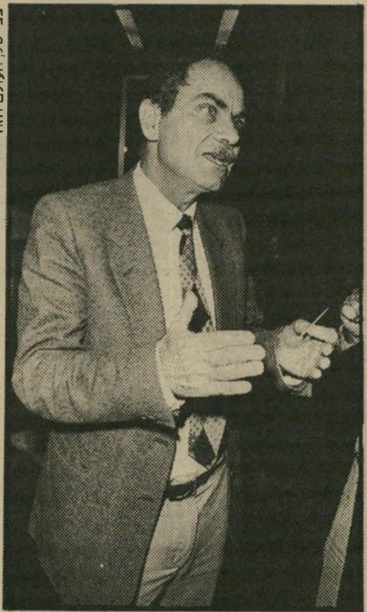

אמוראי
היכן מיסטר X?

לאן נעלמו כל הצלמים ומה הם חיפשו במים?

לא בריוק ספארי

השחקן **יהודה ברקן** סיים את צילומי סרט־המתיחות השביעי שלו, וזאת ללא ספק סיבה למסיבה. לסרט קוראים נפגש בספארי והכל היו בטוחים שהחגיגה הגדולה תיערך בפארק הספארי ברמת־גן, אך ברקן הפתיע וערך את האירוע במיסעדת הספארי בהרצליה־פיתוח.

הדבר המסעיר ביותר במסיבה היתה חברתו החדשה, תימניה מדליקה בת 26 בשם **דורית כפיר**, שהחלה את הקאריירה שלה כמזכירתו.

כיום מנהלת־ההפקה בסירטו החדש.

אקסים הזמרת עדנה לב, שהפכה בעת האחרונה לפופולארית ביותר, היתה בעבר חברתו של השחקן יהודה ברקן. היא גם פגשה את הזמר ישראל גוטסדינר (מימין). למרות שהיתה זאת מסיבה ל„ניפגש בספארי", רוב החוגגים היו שחקני „אבא גנוב" חלק שני.

נשיקה חברותית דורית גת (מימין), אשתו של המהנדס נחום גת, לשעבר בעלה של הזמרת אילנית, מנשקת לידידתה חיה, שהיתה בעבר חברתו של השחקן יהודה ברקן.

בנאי חופשי זקן האחים בנאי, יעקב, בשיחה עם מיקי אמדורסקי, אשתו לשעבר של הזמר בני אמדורסקי, מה„דודאים". השניים תפסו שיחה על חוויות־עבר ונזכרו בחברים משותפים. השחקן הארמני זארה ורטניאן (בצילום למטה מימין).

איש המהומות מיכא... אחרו... אחרי שזרק כמה מעמיתיו לבריכת־...

הבינלאומי ריצ'רד ובינו... צעי) המכונה... במוסף „קול תל־אביב" של „ידיע... בשנה שעברה בפרס בתחרות...

הנשים בחבורה הצלמות חגית מור (מימין) מ„ידיעות אחרונות" ואפרת בלוססקי מ„העיר" לא נזרקו למים וגם לא צילמו. באירוע נכחה גם ליהי היימן, צלמת "חדשות" וחברתו של העיתונאי יאיר לפיד מ„מעריב" שבא איתה לאירוע.

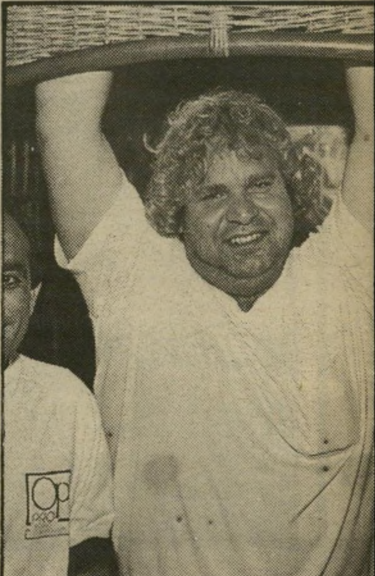

שיידעו פעם מה זה!

העיקר המצלמה הצלם אלכס ליבק מ„חדשות" בזרועותיו החובקות של מיכאל קרמר. ליבק אוחז בחוזקה במצלמתו כדי שלא תרטב. אחד הצלמים קפץ לעברו ולקח את המצלמה, לפני שנזרק ליבק למים.

מה היה קורה ביום השישי בערב אילו היה מתרחש אירוע חשוב? מי היה מצלם ומנציח את העניין? כמה עשרות צלמי־עיתונות ממרכז הא־רץ התקבצו סביב בריכת־השחייה של קיבוץ יקום שליד הרצליה, ושיחקו בלזרוק זה את זה למים.

את המסיבה אירגנו שני צלמי־עיתונות, **מאיר פרטוש** ו**בועז לניר**, חברי קיבוץ יקום, העובדים כצלמים בעל המשמר. המסיבה החלה בסביבות 11 בלילה, והצל־מים הגיעו בחברת בנות זוגן. חלקם נשואים, מרביתם רווקים.

הכל התנהל על מי מנוחות, וה־כל חשבו שזה יהיה עוד אירוע, אך **מיכאל קרמר** מידיעות אחרונות חשב אחרת. הוא תפס את הצלם **שלום ברטל**, גם הוא מידיעות אחרונות וזרק אותו למים, ובכך ניתן האות לכל הצלמים האחרים. תוך דקות ספורות הועפו למים כ־20 צלמים. אחרים עוד הספיקו להעביר את מצלמותיהם לחברי־הם. הצלמים הוכיחו אבירות ראו־ייה לציון ולא הטילו למים את הצ־למות שהיו באירוע, שנהנו מכל העניין, ולמרות שהיה להן מה לצ־לם העדיפו להיות על תקן חוגגות.

הצלמים יצאו מהבריכה כשהם נוטפי־מים ונשארו בבגדיהם, ורק הצלם **אלכס ליבק** מחדשות שהיה כנראה מוכן, והביא עימו בגדים להחלפה. את האירוע הנצי־חו רק מיספר מועט של צלמים, ולצלמים המצטלמים היתה זאת הזדמנות טובה לחוש איך מרגישים כל האובייקטים שלהם לצילום. באירוע הסתובב בחור אלמוני, שבידו מצלמה לא־מיקצועית, והוא צילם באינטנסיביות את החוגגים, שהיו מאוד סקרנים לגבי זהותו.

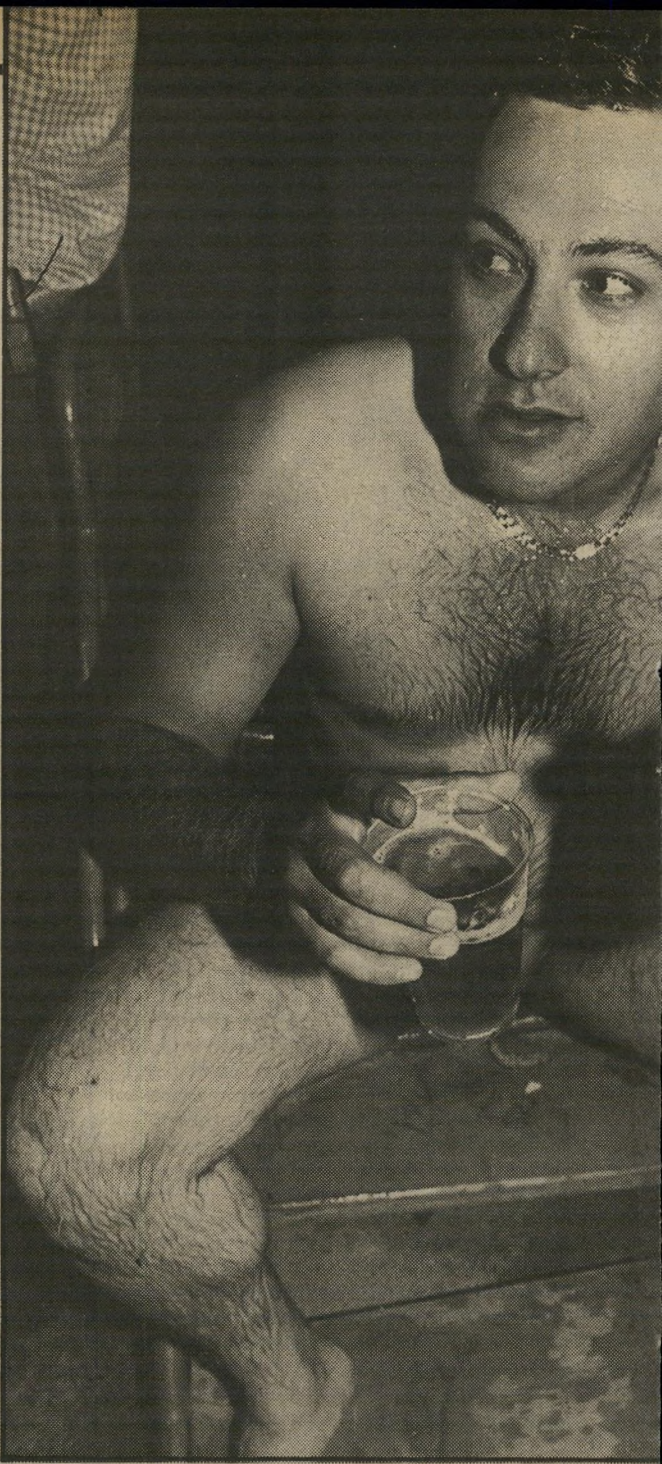

רמר מ„ידיעות
בתנוחת מנוחה
ייה. קרמר מוכר

כצלם המפעיל מרפקים לשם השגת צילומים יחודיים, והוא לא מהסס אף לרגע מלהפעיל את כוחו כדי להגיע לזירת אירועי־הצילום, כאשר הדבר חשוב לו במיוחד.

ילד פרא אבי ולדמן, צלם השבועון „ראש אחד" של „ידיעות אחרונות" יושב על כסא שהוצב בתוך הבריכה דקות ספורות לפני שהחלה השלכת הצלמים למים. שלום ברטל (בצילום מימין) מ„ידיעות אחרונות", מנגב עצמו ביציאתו מהבריכה.

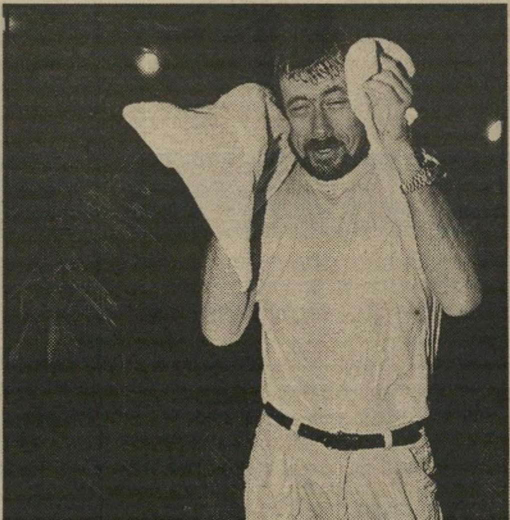

(בצילום האמ־
ו רזי, והעובד
אחרונות", זכה
ם בינלאומית.

כתב: זוהר אוהליאב, צילם: אלי דסה

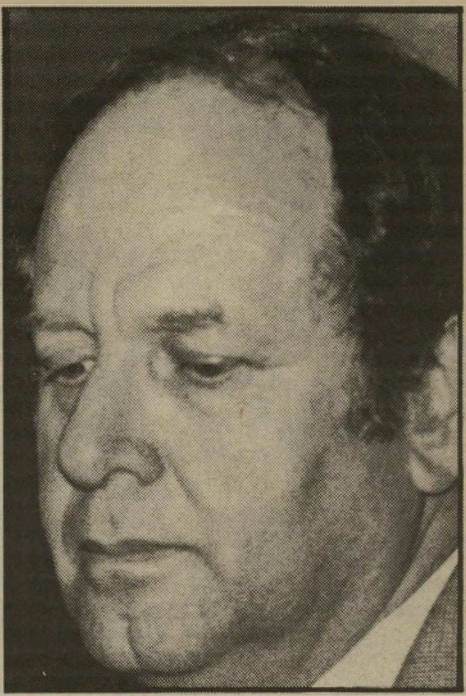

ציון צבריר, העולם הזה

דן תיכון:

„אני מוכן להיבדק במכונת־האמת!"

בעיקבות פרשת מכירת „החברה הכלכלית לירו־שלים" הועלתה על־ידי גורמים אנונימיים באוצר האשמה כי ח"כ דן תיכון היה בעל עניין במכירת החברה, ועל כן מתח ביקורת על העיסקה.

שאלתי את דן תיכון מה באמת היה חלקו בעניין.

נשמעו כלפי כל מיני טענות אנונימיות. הטענה, כפי שמופיעה באחד העיתונים, מפי „חוגים באוצר", היא שאני ייצגתי את אחד האנשים שהשתתפו במיכרז ושלא זכו, ומובן שאין לטענה לא רגליים ולא ידיים. אין בה שמץ של אמת, ואני מוכן להיבדק במכונת־אמת. לא ידעתי על קיום המיכרז הסגור. לא שמעתי עליו, ולפיכך גם לא יכולתי לייצג אף אחד. יש לי אינטרסים בחברה הכלכלית, כמו לפרס יש אינטרסים בתדיראן.

● **אני מבינה שדרשת התנצלות על הטענות שנשמעו נגדך? ממי בדיוק?**

בוודאי שדרשתי התנצלות. פניתי לשר־האוצר ולא קי־בלתי תשובה. זהו ניסיון להכפיש חבר־כנסת בשל ביקורת עניינית, וזאת תופעה שצריך לעקור מן השורש.

● **אתה משמש היום כיועץ כלכלי?**

לא, בעבר שימשתי יועץ לשלוש חברות, שאין להם ולא כלום עם המיכרז, לא במישרין ולא בעקיפין.

● **והיום אתה משמש כיועץ?**

באופן רישמי כבר הודעתי לחברות על תום ההתקשרות.

הכנסת

● **אתה לא מוצא שיש בייעוץ פיתחון־פה לטענות מסוג זה שנשמעו נגדך?**

בוודאי שלא. כשנכנסתי לכנסת ב־1981 היה לי מישרד לייעוץ מהגדולים במדינה, שהיו בו יותר מ־200 לקוחות. היום אני מצוי בשלב שבו צימצמתי את עסקי כמעט לאפס, וגם שלוש החברות יעברו מן העולם ב־1 בספטמבר, בהתאם לחוק.

● **ולגופו של עניין, האם מיכרז סגור אינו סו־תר סידרי־מינהל תקינים?**

אני חושב שזאת המדינה היחידה בעולם, שבה הממשלה מוכרת נכסים בחדרי־חדרים, כשהמיכרזים הם לפעמים תפורים. לא יודעים מה היו השיקולים, מי השתתף, מי הכריע — הכל חשאי, חשאי. (אורית זרובבל)

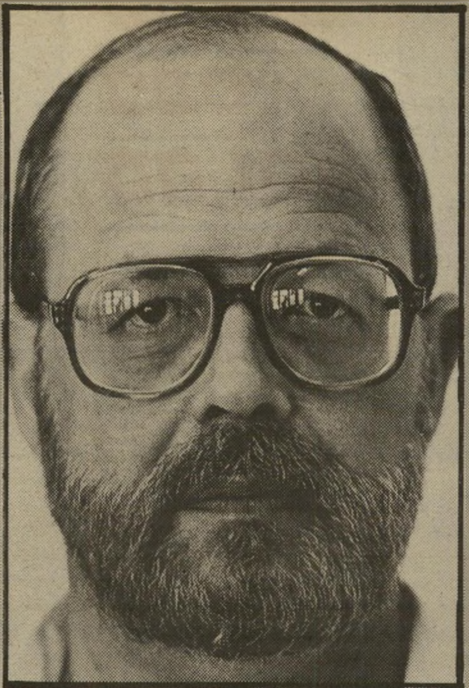

אלי דסה, העולם הזה

חיים שקד:

„אנחנו עומדים כל הזמן לפני ראי!"

הוא היה דיקן הפקולטה למדעי־הרוח באוני־ברסיטת תל־אביב וראש „מכון שילוח". כיום הוא שוהה במיאמי, ומשמש שם כפרופסור־אורח באו־ניברסיטת מיאמי, שם הוא מרצה על ההיסטוריה המודרנית של המיזרח התיכון. פגשתי את חיים שקד השבוע בתל־אביב, ושאלתי אותו מדוע המיזרח התיכון מושך כל־כך הרבה תשומת־לב של העולם, לעומת מקומות אחרים.

זאת טעות שהמיזרח התיכון מושך תשומת לב כל־כך גדולה. במילחמת איראן־עיראק נהרגו, לפי אומדן זהיר, לפחות מיליון איש, וזה לא עשה מי־יודע כותרות. בבולגריה עשו טראנספר ל־140 אלף תורכים, ושמעת על זה יום אחד בחדשות. בסודאן ימותו השנה עשרות אלפים מרעב, וכמעט לא יודעים על זה. מה שאני רוצה לומר זה שהמיזרח התיכון לא מושך כל־כך הרבה תשומת־לב כמו שנדמה. מה שמושך תשומת־לב מתמדת זה כל מה שקשור בישראל.

● **ישראל הקטנה הזאת? למה דווקא ישראל?**

התיקשורת במערב, כחלק מן המערב, יש לה בעייה עם הנושא היהודי, יש לה יחס מאוד אמביוולנטי. מדינת־ישראל מגלמת איזה יהודי, שנוח מאוד להחזיק אותו מתחת לזכוכית מגדלת. אלה שמסמפטים אותנו רואים כנו גיבור — הפרחת השממה, מילחמת ששת־הימים, אנטבה, חיל־אוויר אגדי. אלה שלא מסמפטים מחפשים כל הזמן להראות לעצמם ולאחרים איך ישראל מתנהגת באופן שלילי.

● **כלומר, ישראל נמצאת כל הזמן בפוקוס של העולם, מפני שלעולם יש בעייה יהודית?**

זה נכון, אבל יש עוד סיבות. ישראל באמת מספקת

תיקשורת

חדשות כל הזמן. חוץ מזה, קל לתיקשורת לשהות בה, קל לסקר אותה, ולצוותים של תיקשורת עולמית נעים להיות בה, ואין בעייה להגיע לחדשות.

● **זה לא בעוכרינו, שהפוקוס עלינו כל הזמן?**

אני חושב שההתעניינות האדירה מעמידה לפנינו ראי המחייב אותנו כל הזמן לבדוק את עצמנו, גם אם הראי לפעמים עקום ולא מראה אותנו כמו שאנחנו באמת.

● **אתה חושב שהעולם רואה אותנו בראי עקום?**

לפעמים. אני חושב שאנחנו מצטיירים בעיני העולם כיותר ברוטליים, פחות מוסריים ופחות מתלבטים, ממה שאנחנו באמת. אבל זה כבר סיפור אחר. (דניאלה שמי)

שימעון שיטרית:

„מיכנסיים קצרים לא מקובלים עלי!"

בעיקבות אירוע שקרה בוועדת־הכספים של הכ־נסת, עלה בשבוע שעבר שמו של ח"כ שימעון שיטרית כ"מלביש הממלכתי".

ביקשתי את שיטרית לספר מה אירע.

בישיבה של ועדת־הכספים הופיע אחד המוזמנים בחול־צה, ובה ארבעה־חמישה כפתורים פתוחים. שאלתי אותו, במידה מסויימת של חיוך, מדוע הוא פותח ארבעה כפתורים, וכתוצאה מזה התפתח ויכוח ביני לבין היו"ר, בייגה שוחט, שטען שהוא אינו מודע למינוי שלי כרס"ר־המישמעת של הוועדה.

אני חושב שצריך להיות רס"ר־מישמעת. הוועדה איננה מחנה צבאי, יו"ר־הוועדה אינו מפקד, ואף אחד מחברי־הכנסת אינו רס"ר.

היו חילופי־דברים, וכמה ח"כים אף הופיעו בתיקשורת, וחשבתי שיש לנתח את הסוגייה.

● **ולאיזה מסקנות הגעת?**

אין ספק שחובתו של מי שהוזמן לוועדה להופיע בצורה מכובדת, כפי שהוא מופיע בבית־הכנסת או בבית־מישפט. זה המיבחן. אני לא חושב שמישהו יעלה על דעתו להיכנס לבית־כנסת בחולצה פתוחה. גם בבית־מישפט יגידו לו לסגור כפתורים. ואם הדבר נכון לגבי בית־מישפט ובית־כנסת, לגיטימי לדרוש לבוש הולם ממי שנכנס למישכן־הכנסת או מופיע לפני ועדה.

● **תגדיר, בבקשה.**

מי שמוחל על כבוד הכנסת אינו ממלא את חובתו. ההערה שלי היתה הערה לא־פוגעת, הערה סבירה ובנסיבות

נימוסים

האלה, גם לגיטימית, ומאחר והיו"ר לא קיים את חובתו, כל ח"כ אחר צריך היה להגן על כבודה של הכנסת.

● **יש לך תשובה?**

לבוש הולם, לפי המסורת הישראלית. פשטות — כן. שוני בסיגנון — כן. מיקטורן ועניבה אינם חובה, וגם סנדלים בקיץ לא הייתי שולל. אבל מיכנסיים קצרים אינם מקובלים עלי. זה כבר חורג, וגם אורחים מחוייבים בכך, למרות שלא הייתי מכריע סופית נגד.

● **היית ממליץ על כללי־לבוש עקרוניים?**

לא הייתי קובע כללים נוקשים מדי, המונעים התחשבות בנסיבות מסויימות. אין ויכוח לגבי קצוות, או לגבי מי שמגיע ערום לכנסת. הדרישה צריכה להיות לבוש מכובד. (אורית זרובבל)

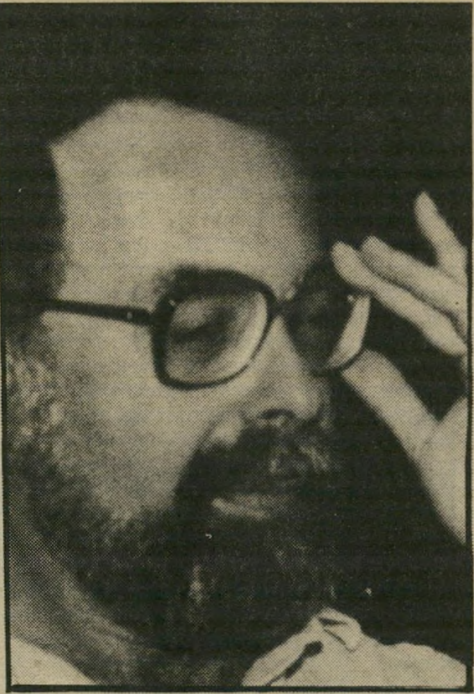

רחל אבנרי, העולם הזה

אורן טוקטלי:

„צופים יש, החלטת ממשלה אין!"

בחוות־דעת של שניים מחברי הוועדה שהוקמה לעניין הערוץ השני, נאמר כי רשות־השידור יכולה להפעיל את הערוץ השני תוך 30 יום מיום קבלת החלטה על הפעלתו. פניתי לאורן טוקטלי, מנהל הערוץ השני במישרד־התיקשורת, ושאלתי אותו מה פשר ההחלטה הזאת, כשהכל יודעים שהערוץ השני כבר פועל כמעט שלוש שנים, ואני, למשל, צופה בו רבות.

מדובר בדיונים פנימיים של ועדה שמינה הוועד־המנהל של רשות־השידור, ואני אינני הגורם המוסמך לתת להם פרשנות.

● **לא פרשנות, עובדות. הערוץ השני חי ו־קיים?**

נכון, חי וקיים ומשדר זה קרוב לשלוש שנים, אבל עדיין כערוץ ניסיוני. לכן, למשל, אנחנו לא משדרים חדשות או תוכניות־אקטואליה.

● **מה דרוש כדי שתפסיקו להיות ערוץ ניסיוני?**

דרוש שהחוק יעבור מחר בבוקר בכנסת, ואז יאפשרו לנו לשדר פירסומת, וכך נוכל להעשיר ולגוון את התוכניות שלנו ולשמש תחרות קונסטרוקטיבית לטלוויזיה.

● **ועד שזה יגיע, הרי ידוע ששום חוק לא מאושר כאן מחר בבוקר.**

כל זמן שהחוק מתעכב, חשוב לשמר את המיסגרת הנוכחית, ולוא באמצעות תשדירי־שרות ותוכניות־חסות, כי אין לנו שום מקורות כספיים.

שידור

● **במשך שלוש שנים אתם מחכים שיקרה משהו. קרה משהו?**

במיסגרת החוקים אין שינוי.

● **ואתם אופטימיים?**

אנחנו — 10 העובדים של הערוץ השני, מאמינים שהערוץ חשוב לצופים, חשוב לעם, חשוב לתרבות וחשוב לדמוקרטיה, ומכוח זה נעשינו אופטימיים.

● **האם הצופים בערוץ השני יכולים לעזור במשהו, לעשות איזה לוביאינג, למשל?**

אנחנו מקבלים הרבה מאוד תגובות חמות ואוהדות. אילו היה אפשר לתרגם את זה להחלטת־ממשלה, כבר היינו על דרך המלך.

(דניאלה שמי)

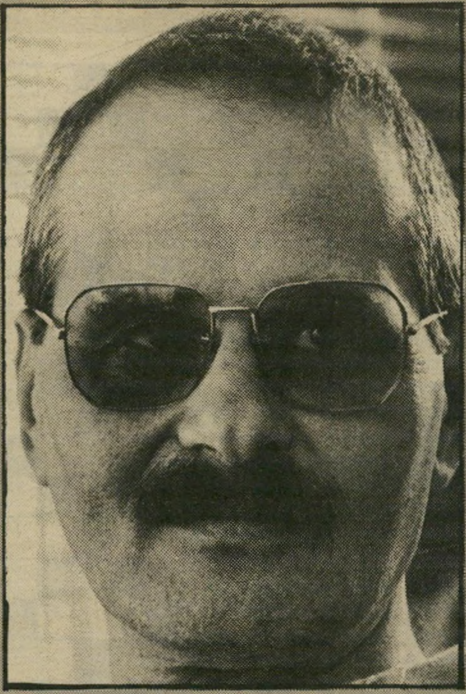

אלי דסה, העולם הזה

דני לחמן:

„הנגיף מת תוך 30־40 שניות!"

מחלת האיידס, שבה לקתה אחות צרפתית אחרי שנדקרה במחט נגועה, הוכרה כתאונת־עבודה. זהו מיקרה־האיידס הראשון שבו מכירים בכך שהמחלה נגרמת לעובד בגלל עבודתו. האחות (34) נדקרה בינואר 1984 בעת עבודתה. הסימנים הראשונים למחלה התגלו אצלה באוקטובר 1988. כיום היא מאושפזת בבית־חולים בפאריס. הרשויות הסכימו להכיר בקשר שבין התאונה לבין המחלה, למרות שאין הוכחות חד־משמעיות לקשר כזה. אחוז־הסיכון להידבק באיידס קטן בנסיבות מיקצועיות. דני לחמן, פעיל בוועד למילחמה באיידס, מגיב על־כך:

קשה לי להאמין שעל־ידי דקירת מחט חד־פעמית נדבקה האחות באיידס.

● **מדוע?**

ראשית, צריך להבין שנגיף מת או מתחמצן תוך 30־40 שניות. אם הסברה שלה נכונה, אז היא נדקרה מייד, במהירות הבזק, כשהוציאה את המחט מהחולה.

● **האם צריך להכיר בכך כבתאונת־עבודה?**

כוודאי! יש בעבודה סיכון מיקצועי, וחשוב שאנשי־הרפואה יהיו מבוטחים לגבי סיכוני־הידבקות, כמו לגבי מחלות מדבקות אחרות. ישנם נוהלים ברורים לגבי הטיפול בחולים במחלות מדבקות. כל אחות חייבת לדעת זאת, ובטח בעיר מודרנית כמו פאריס.

איידס

● **האם אירע בארץ מיקרה דומה?**

עד כמה שידוע לי, התשובה היא לא. למעשה זהו המיקרה היחידי במשך שמונה שנים בעולם כולו.

● **במיקרה דומה בישראל, האם יהיו קשיים להכיר בכך כבתאונת־עבודה?**

בכל מקום, ולא רק בישראל, ינסו להציב קשיים, בגלל עצם הראשוניות של תביעה כזאת. כל תופעה שהיא תקדים תהיה בעייתית. המיקרה הספציפי הזה הוא תקדים, המציב קשיים עצומים לאישורו כתאונת־עבודה. קשה מאוד לדעת, אחרי ארבע שנים, ממי וממה נדבקה. למשל, שאלות היכולות להתעורר, מבין מיספר רב של שאלות: האם נדקרה לפני ארבע שנים? מה עשתה במשך ארבע השנים?

(עודד רבטמן)

אפריים אייל:

„להביא ציורים למקומות שיש בהם קהל!"

שוק־הציורים בארץ, שהיה עֵר מאוד לפני שנים אחדות, נרגע מאוד־מאוד. לא זה בלבד שמוכרים הרבה פחות תמונות, אלא שפחות גלריות מוכנות להציג תערוכות של ציירים, שאינם מן השורה הראשונה. אבל הראש היהודי, כידוע, ממציא לנו פטנטים, וציירים ישראליים התחילו להציג את יצירותיהם במקומות שלא נועדו לכך מלכתחילה.

לפני שבוע נפתחה תערוכה של ציורי הצייר אפריים אייל במיסעדה המרכזית של מלון „קרלטון". לא עברו כמה ימים, ותייר, שאכל ארוחת־בוקר, התאהב בתמונה שהיתה תלויה מולו, וקנה אותה.

אתה שמח שמכרת תמונה בבית־מלון, ולא בגלריה, שאלתי את אפריים אייל.

אני שמח שאנשים רבים רואים את הציורים שלי. פעם, כשהייתי צייר מתחיל, היה חשוב לי למכור בגלריה, כדי לקבל איזו הכרה. היום מה שמעניין אותי בעיקר זה שכמה שיותר אנשים יראו את העבודות שלי.

● **ולא חשוב לך איפה יראו את הציורים שלך?**

בעבר כבר הצגתי בגלריות מיסחריות, שאגב לוקחות הרבה כסף עבור הזכות שלי להציג שם, והיום לא הרבה אנשים פוקדים אותן. לגלריות מן השורה הראשונה אני עדיין לא יכול להגיע, כי זה עניין של קליקות. כשנוצרה ההזדמנות להציג במלון שיש לו קהל גדול, מאוד שמחתי.

איך נוצרת פתאום הזדמנות להציג במלון?

אמנות

ציירתי להם את הכריכה לתפריט, והם אהבו את זה. פתאום נולד רעיון להציג בחדר־האוכל ציורים של אנשים אוכלים. זה מצא חן בעיני, חדר־האוכל קושט, והנה אני גם מוכר תמונות. אני גם מציג בהבימה סידרת ציורים לפי חנוך לוין, ובקרוב גם אציג בבית־הקפה של חנות כתר סידרת־ציורים, לפי סיפרו של איציק בר־יוסף.

● **כלומר אתה מעדיף להציג את הציורים שלך במקום שהקהל במילא בא אליו?**

כן, אם מוחמד לא בא אל ההר, יבוא ההר אליו. כמה שיותר הרים באים אל מוחמד, כך יש יותר סיכויים למכור.

● **אתה חושב שפתחת דרך לציירים אחרים ולמלונות אחרים?**

אני מאוד מקווה שכן.

(דניאלה שמי)

תשבץ העולם הזה 2711

מאת
אביגיל ינאי

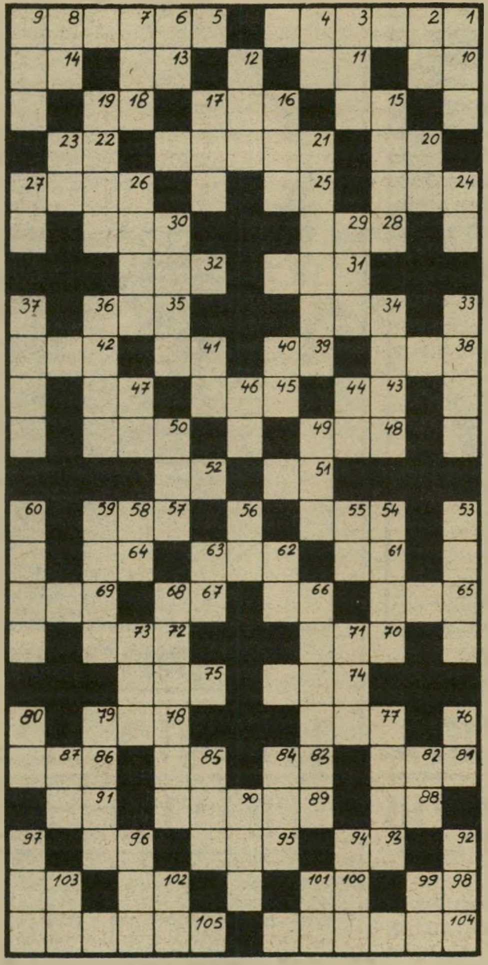

מאוזן:

1. „אבי" הזמן הצהוב (ש"מ); 5. מזלזל בערכים מקובלים ומקודשים; 10. מילת אזהרה; 11. בהשאלה ־ כוח נעורים; 13. גיליון בספר; 14. חלש; 15. סר ממקומו; 16. המאסף למחנה; 18. המקום שמאחורי קודש הקודשים בהיכל; 20. היסוד החומרי של תופעת התורשה;' 21. הרבעה או הרכבת מין צמח בשאינו מינו; 22. צלע; 24. המשורר הבריטי שטבע בים האדריאטי (ש"מ); 25. קידומת לשם נכבר הולנדי; 26. עיר על חוף הים האדום; 28. אזוב; 30. אבן הכותשת זיתים; 31. עצם; 32. בקר בית במזרח אפריקה; 34. הפרלמנט הפולני; 35. צרה ומצוקה; 38. נוזל דליק נטול צבע; 39. ישן; 41. מילת שאלה; 42. זמורה; 43. מיטלטל ממקום למקום; 45. קיבוץ בעמק הירדן; 47. רק; 48. מלך אדום; 50. יבש; 51. מה — ארמית; 52. בשבילה; 54. חושך; 57. עם 70 מאוזן — הלורד המושמץ בבריטניה בימי מילחמת העולם ה־2; 61. טבעת מתכת; 62. דג הטרוטה; 64. ליש העתיקה; 65. סל גדול; 66. כינוי של ר' יעקב בן מאיר; 67. דיבר במשל; 69. „אביו" של רובינזון קרוזו; 70. ראה 57 מאוזן; 72. ארץ ציה; 74. מנהיג פועלים יהודי גרמני (ש"מ); 75. כינוי לארצות המיזרח; 77. ממטרה; 78. מוראה בחלק התחתון של הצואר; 81. מישכב; 83. חי ממשפ' השועלים; 85. מילת בקשה; 86. בן רמליהו; 88. נכנס למקום; 89. לשם כך, לעניין זה (3,2); 91. מטבע במיזרח; 93. סימן; 95. לכאן; 96. נושא מישרה ממשלתית; 98. עוף טרף; 100. כסולם התווים; 102. חוץ; 103. קיבוץ בדרום; 104. מכונה לעבודה בחקלאות; 105. ספקנים.

מאונך:

1. קבוצה בעמק; 2. אלוהים ישמרנו (ר"ת ארמית); 3. מטבע עתיק; 4. דשן; 6. איבר הזרוע; 7. טיפות מחלת הדבש; 8. ניצב של גרזן; 9. ריבית; 12. מיקווה מים לתקון ובניית אניות; 15. נקודת הקודקוד — בהשאלה — שיא, פיסגה; 16. המועל בחרם; 17. השחית והדיף ריח רע; 19. חלק הזרוע ע"י השכם; 20. צב השריון; 21. מייסד התיזמורת הפילהרמונית; 23. אביון; 24. אשמדאי; 26. רוח עיוועים, רוח תזזית; 27. כלי הקשה; 29. הנביא שניבא „המשתכר משתכר אל צרור נקוב"; 30. אחד מארבעה אבות נזיקין; 33. הפרשה שאחרי נח; 34. אלת הירח היוונית; 36. דורון; 37. אבן טובה; 40. קוסם; 41. טיפה, 44. שר; 46. מלך פרס; 47. פינה מחממת; 48. תרומה; 50. נמשך אחרי...; 53. שרשרת הרים בארה"ב; 54. שכר, פגע; 55. צדיק תמים בדורותיו; 56. גיבורת „קברט" (ש"מ); 57. דג קולנועי; 60. עיר יונה; 62. לא כאן; 63. גבורה; 66. קובץ מישניות שלא נכללו בסדרים של ר' יהודה הנשיא; 68. מלחין צ'כי; 71. קול נשי עמוק; 73. המקום החלש בחומה; 76. שוא שאינו נח ואינו מרחף; 77. נטל; 79. משקה חלבי; 80. מרוח, מצופה; 82. עצמת מספר; 84. מצב של טומאה; 85. מעון; 87. בית; 90. זהב, זריחה; 92. מחרוזת לצוואר; 94. ספר; 96. מלאך; 97. זהב; 99. פקודה; 101. יבבה; 102. נכבד מוסלמי; 103. עמק (ח).

תמרורים

המטבעות והחיטה

נחוג ◆ בחיפה, יום־הולדתו ה־80 של הד"ר **רודולף ראובן הכט**, בעל ממגורות. דגון לשינוע ואיחסון מיליוני טונות גרעיני מזון (חיטה) ומיספוא (דורה, שעורה ותירס) לשנה בנמלי חיפה ואשדוד וידיד קרוב של מנחם בגין, שלו שימש, בשעתו, כיועץ מיוחד בשכר שקל אחד לשנה. הכט, יליד בלגיה וכלכלן לפי השכלתו, הוא בעל חברות־ספנות בשווייץ, בבלגיה ובהולנד וצאצא מישפחת בעלי ספינות מדורות, שספינותיה שייטו בעיקר לאורך נהר הריין (על תנועת הספינות שבו אף כתב הכט ספר). הוא היה מראשוני האצ"ל וממארגני ההעפלה ארצה בימי המנדט הבריטי וידוע כחובב ארכיאולוגיה ואמנות, המצייר בעצמו והעוסק, בין היתר, גם באיסוף מטבעות ישראליים עתיקים.

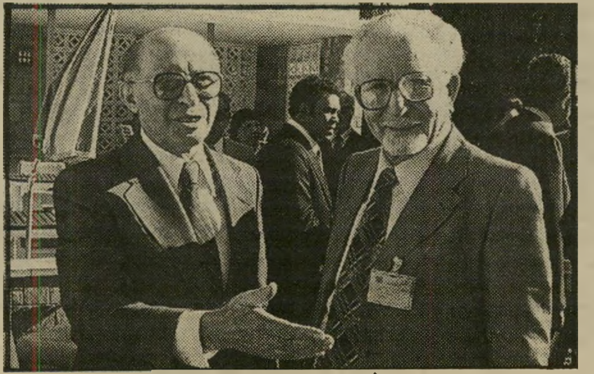

בעל־ממגורות הכט וידיד
שקל אחד לשנה

● ● ●

הגיאולוג וההיסטוריה

נתמנה ◆ לאיש מס' 1 של הכוחות המזויינים של ארצות־הברית גנרל ארבעה הכוכבים **קולין פאואל** (52), השחור הראשון בהיסטוריה שזכה בתפקיד וגם האיש הצעיר ביותר בהיסטוריה בתפקיד זה, של יו"ר ראשי־המטה המשולבים. הוא נולד בניו־יורק, כבנם של שליח ותופרת יוצאי האי הקאריבי ג'מייקה והוא גיאולוג לפי השכלתו, אב לשלושה, שהצטיין במילחמת וייאט־נאם ושהיה, בעת כהונתו של רונאלד רגן, יועצו לביטחון לאומי.

הצלקות והידידה

נבחר ◆ לנשיא בוליביה (כשישה מיליון תושבים, החיים על שטח הגדול פי 50 משיטחה של מדינת ישראל) **חיימה פאז זמורה** (50), אחיינו של הנשיא היוצא, הד"ר **ויטוריו פאז אסטנסרו** (81), מי שהיה, במשך 38 השנים האחרונות, ארבע פעמים נשיא בוליביה. פאז, לשעבר שמאלן קיצוני ולפני 15 שנה ראש מחתרת מזויינת, נכלא בשעתו, נמלט מן הכלא וגלה לוונזואלה, שממנה שב לארצו, עת נבחר, בראשית שנות ה־80, לסגן נשיא בוליביה, וניצל אותה עת מתאונת־מטוס, שהשאירה בפניו צלקות קשות עד היום. ייחוד אחר של פאז, גרוש ואב לשניים: ידידה קרובה בת 20, שאותה הוא עומד, עתה, לשאת לאשתו השנייה.

● ● ●

הישיבה והעמידה

נפטר ◆ בקירבת פאריס, בגיל 87, **אובר בוו־מרי**, מייסדו ועורכו הראשון (במשך 25 שנה) של היומון הפאריסאי רב היוקרה וההשפעה לה־מונד. בוו־מרי, כתב־חוץ של עיתונים צרפתיים במרכז־אירופה שלפני מילחמת־העולם, נתבקש, אחרי המילחמה, על־ידי שארל דה־גול, להקים יומון־איכות וזה מה שבוו־מרי עשה, תוך השמת דיעות נחרצות על העיתון ועל הנוהלים בו. בין השאר קבע, כי ישיבת המערכת היומית תתקיים בעמידה (על־מנת לחסוך זמן) וכי על דפי לה־מונד לא יפורסמו תצלומי־חדשות.

מרים בנימיני

מזל החודש:
אריה
אהבה ונישואין בכף היד

קווים המסמלים התקשרויות ריגשיות חזקות או אף נישואין, ממוקמים בין הזרת לבין קו־הלב בצד היד. כאשר לוקחים הדפס של כף־היד קשה או בלתי־אפשרי להבחין בהם. צריכים לסובב את היד ולבדוק את צידה, ואז רואים אותם.

תסבוכת של קווים עדיין לא מראה על כך שלבעל הקווים מובטח אושר במישור הריגשי. הקוים הנחשבים לחשובים הם החזקים והעמוקים. הקווים המצויירים כחלשים מראים שמעורבותו של בעל הקווים אינה חזקה והפרשות שבהן מדובר הן פחותות־ערך.

למעשה, בלתי־אפשרי לראות אם הקו הוא קו־נישואין או קו של אהבה או של קשר עמוק. קורה שאנשים מעורבים בפרשה סוערת הנמשכת שנים, אבל בני־הזוג או אחד מהם אינו פנוי, או שהתנאים אינם מאפשרים התקשרות לנישואין.

לכן, קורא כף היד יוכל לראות שסוג הקשר עמוק, חזק ומתאים לנישואין, אבל אם לא ייעזר בקווים אחרים, המופיעים על כף ידו של הנבדק, לא יוכל לדעת אם מדובר בנישואין או בקשר עמוק מסוג אחר.

קווים המופיעים בחולשה ונראים די בקושי – וכולם כאלה – מראים שהאדם אינו מייחס חשיבות גדולה לרגש עצמו. יתכן שיהיה עסוק כל היום במחשבות, בפעולות ובתיכנונים בקשר לכל הקשרים הרומנטיים שבהם הוא מעורב, אך זה לא מלמד על כך שהוא מסוגל להתקשר לעומק ולהעניק יחס לזולת. למעשה, ההיפך הוא הנכון. בגלל חוסר יכולתו להתייחס באמת לבן זוגו העכשווי, הוא עובר מקשר לקשר כשעצם ההתחלה, הכיבוש וההתלהבות משמשים לו תחליף לקשר ריגשי.

מי שיש לו קו אחד עמוק הוא זה שמתקשר פעם אחת בלבד בצורה ריגשית עמוקה. גם אם התחתן מיספר פעמים או שהיה מעורב בקשרים שונים. יתכן שפעם אחת הוא חווה אהבה עמוקה, ואם הוא נפגע או התאכזב הוא לעולם לא ירשה לעצמו וגם לא יוכל לאהוב באותו עומק. שאר הקשרים שייצור יהיו קשרים שיש בהם ריחוק.

לעיתים מופיעים שני קווים חזקים ועוד חלשים לפניהם ואחריהם. בעל הקווים יהיה מעורב כמה פעמים בפרשיות אהבה עמוקות וחזקות. יתכן שהוא יינשא פעמיים. זה לא בטוח, ומי שרואה זאת רק לפי מיספר הקווים טועה ומטעה.

חשוב לעקוב אחרי הקווים האחרים המופיעים ביד וגם להתחשב בצורת היד. הסך־הכל ייתן את האינפורמציה לגבי הנבדק. גם כשאין כלל קווים, יתכן שבעל הקו יהיה נשוי באושר, אולי דווקא משום שאינו מערב רגשות, וההגיון ואופיו הטוב מקלים על החיים המשותפים. אם בן זוגו רגיש ודורש יחס אזי הקשר ייראה פחות טוב.

מיקומו של קו הנישואין, בין קו־הלב לקו המפריד את הזרת מהיד, נותן מידע על הגיל בו ייצור האדם קשר עמוק. או על הגיל שבו יתחתן. קו קרוב לקו־הלב מבטא אפשרות שהנישואין – או הקשר – יתרחשו בסוף שנות העשרה או בראשית שנות ה־20. קו במחצית הדרך מראה על קשר בסביבות גיל 28 וקו ביניהם מתייחס לגיל 40. לאחר מכן, ככל שהקו מופיע קרוב יותר לבסיס הזרת כך ירחיקו הנישואין להתרחש בחייו של האדם.

(המשך בעמוד 32)

מתחילה תקופה קצת שונה. בקרוב תפגשו באנשים שיעזרו לכם לצאת מהמשברים שמהם סבלתם באחרונה, אבל השבוע עדיין מאוד מאכזב. זוהי לא תקופה טובה לאהבה. צפויות אכזבות ויחסים יכולים להתערער עוד יותר. כדאי שתהיו זהירים בתגובותיכם, ועשו כל מאמץ להמנע מניתוק או משינוי משמעותי. לא רצוי לקנות נכס יקר השבוע. ייתכנו בעיות בריאות קלות.

* * *

משהו קורה מאחורי גבכם. זה קשור בהתנהגותם של בני־הזוג. אל תתנו אמון באיש, אף לא במי שעליו אתם סומכים בדרך כלל. ה־שבוע יהיה קשה למנוע את פגיעתם בכם, ויתכן שזה ייעשה בשנאה. נסיעות, שתוכננו לשבוע ה־קרוב, עלולות להתעכב, להידחות או אף להתבטל. עדיף כך. מה שבן ייצא יכול לגרום לאכזבה. בכל הקשור לידידים, הם אמנם מתכוונים לעזור, אבל בינתיים יכולים רק להזיק, ולא כדאי להעזר בהם.

* * *

נסיעות שיתקיימו השבוע ידרשו מכם להשקיע מאמצים רבים, כדי להשיג את המטרה שלשמה אתם נוסעים. אבל נראה שזה כדאי, כי התוצאות יכולות להפתיע לטובה, גם אם לא ייראו מייד. ב־18 וב־19 תגיע ידיעה מרגיזה על חבר קרוב המתנהג בצורה לא מכובדת. זה לא חייב להשפיע עליכם. כדאי שתנסו את מזלכם בהגרלה ב־20 או ב־21 בחודש. הספרות 10, 12 ו־13 יכולות לעזור.

במקום־העבודה אתם מתחילים בתקופה מאוד לא ברורה. היחסים ביניכם לבין הממונים עליכם או גם בין עמיתים לעבודה יהיו מאוד קובעים לגבי העתיד. אתם מחוחים ומאבדים במהרה את הסבלנות. חשוב שלא תהיו תוקפניים ולא תגיבו בחריפות, כי מילה מיותרת בזמן ובמקום ה־לא מתאימים יכולים ל־השפיע. יחסים, שהתחילו דרך מקום־העבודה, יכולים להתקלקל בגלל הערה חסרת־חשיבות. ה־20 עד ה־22 בחודש קובעים במיוחד.

* * *

זהו שבוע שבו קורים דברים חשובים שעליהם אינכם יודעים דבר. יש מי שמתכנן לפגוע בכם. חשוב שלא תיקחו חופשה ולא תיעדרו מהעבודה או תאחרו, משום שלא טוב שיהיה איזשהו פיתחון־פה למי שעובדים אתכם. כדאי שלא לקיים שיחות דווקא ב־20 בחודש, כי התוצאות יכולות להיות מאכזבות ומזיקות. נסיעות מסכנות אתכם ב־17 וב־18 בחודש. נהגו במישנה זהירות.

* * *

ה־16 וה־17 בחודש יהיו קשים וחשוב שלא תתכננו משהו חשוב, גם לא מומלץ לחתום או לקבוע דברים לעתיד. יותר נוח ב־18 בחודש. בתחום הרומאנטי מאוד מוזר. אתם מושכים ומקבלים הצעות מלהיבות, אך בינתיים מתקשים לדעת מה אתם בעצם רוצים. כדאי להיענות בחיוב. יתכן שכל מה שהיה בחודש האחרון ייראה לכם עכשיו שונה ואף מאכזב, אך לא בטוח שאתם שופטים נכון. בענייני בריאות הקפידו על תזונה נכונה.

ה־18 וה־19 מעייפים ומאכזבים. חשוב שתחפשו חברים או קרובים שיודעים לשנות לכם את מצב־הרוח. חבל לשקוע שוב באותו מצב־רוח שממנו לא קל לצאת. בתחום הרומאנטי צפויות התפתחות מפתיעה מאוד. לפתע יתברר לכם שמי שבכלל לא חשבתם עליו מעוניין בקשר. לא בטוח שקשר שיתחיל עכשיו יהיה ארוך־טווח. בענייני כספים צפוי שיפור מה־22 או ה־23 לחודש.

* * *

אתם עלולים להרגיש לא טוב. עכשיו לא תשקעו בבעיות שהציקו לפני כחודש, אך בכל זאת חשוב שתגשו לרופא לבדיקות ולטיפולים. ה־18 בחודש יפתיע לטובה. מישהו יטלפן או יפגוש אתכם במיקרה, ויעסיע הצעה מאוד מרשמת ומחמיאה. בימים שלישי עד חמישי (ה־22 עד ה־24) צפויה התפתחות מעניינת בקשרים רומאנטיים. מי שמסתיר פרשיה סודית שיתכונן שהדברים יתגלו. קשרים שהחלו בנסיעה יגרמו לאכזבה.

* * *

מצב רוח כבד בין ה־17 ל־19 בחודש. אתם מפרשים לא נכון את דבריהם והתנהגותם של הממונים עליכם או חברים לעבודה. הסקת מסקנות מוטעית גורמת לכם למצב־רוח קודר, וחבל. מעמדכם חזק ואין ממה לחשוש. כדאי שלא תתנהגו בתוקפנות ובחריפות רק משום תרגשת חוסר־ביטחון, שאין לה הצדקה. בתחום הרומאנטי – קובעים פגישות, אך עלולים להתאכזב.

תצטרכו להיות זהירים מאוד בתרופות שאתם נוטלים. יש לכם נטייה לטעות ולסבול מכך. קשה לכם להרדם ואתם סובלים מחוסר שקט בגלל כל מיני בעיות שאינן קשורות ישירות אליכם. ב־18 וה־19 בחודש נראה שרבים מביניהם ילכו לים או לבריכה. ויש לא מעט סכנות באותו יום. השגיחו על עצמכם ועוד יותר על הילדים. פגישה חשובה בענייני עבודה ב־20 או ב־21 בחודש. צפויים לכם הישגים מרשימים בלתי־צפויים.

* * *

היכרויות חדשות ב־16 וב־17 בחודש. קשה מאוד לשמור על הרגשות בצורה מאוזנת. משהו בקשרים מתערער. יתכנו ניתוקים או פרידות קבועות או זמניות. אל תתלו יותר מדי תיקוות בקשרים שמתחילים. הם לא יהיו פשוטים, כפי שזה נראה ברגע הראשון, אך לא כדאי שתנתקו סופית השבוע. בכספים היו זהירים. יש לכם נטייה להפסיד מעיסקות הניראות לכאורה טובות.

* * *

הבריאות מתחילה להשתפר, אך בינתיים צריך לעקוב אחרי הדיבורים והמעשים של האנשים סביבכם. יש מי שמדבר וגם פועל מאחורי הגב. המעיטו בדיבורים ושתפו פחות אנשים במה שקורה. ענייני כספים חייבים להדליק נורה אדומה. זהו שבוע שבו אתם יכולים לסבול מהפסדים כספיים. יתכן שתאבדו ארנק, כרטיס אשראי או חפץ בעל־ערך. אבל ייתכנו גם הפסדים הרבה יותר משמעותיים. היו ערים ביחוד בין ה־18 ל־21.

הורוסקופ

(המשך מעמוד 31)

התנגדות לרצונו של הבעלים (של הקו) להינשא, מסומלת בקו החותך את קווי הנישואין. על פי רוב הקווים העמוקים והארוכים מתייחסים לנישואין והקצרים והעמוקים, לרגש עמוק או לנישואין שנקטעו באמצע. במקביל אפשר למצוא על קו החיים או על קו הגורל סימן המאשר את משמעות קו הנישואין.

לקו החיים יכול להיות קו־אח, הרץ לאורכו ומלמד על ההשפעה החזקה שיש לו על בן הזוג ומהו משך הזמן של אותה ההשפעה. אם בגלל סוף קשר, או שפשוט האדם התרחק ברגשותיו במשך השנים, דבר שיכול לקרות.

אם קו הנישואין יהיה יותר חזק מקו הגורל, לבן־הזוג יהיה כוח רב והשפעה חזקה. אישיותו תשפיע בצורה משמעותית על בעליו. סימן להצלחה ולאושר בנישואין הוא כאשר הקו מגיע קרוב לקו הגורל ומהלכו מקביל לקו הגורל. קו הנישואין צריך להיות ישר, ללא שברים, צלבים או איים. ובעיקר ללא מזלג בקצהו. התקשרות טובה וארוכה מסומלת בקו ישר ארוך ללא הפרעות.

קו נישואין המתכופף כלפי מטה לכיוון קו הלב, משמעו שבעל הקו יטוש את בן זוגו או את הקשר העמוק ללא נישואין.

קו נישואין חזק, שממנו יורדים ענפים זעירים, מצביע על זיווג שבו קיימים אהבה ומסירות, אך האדם שאצלו הם מופיעים יסבול מדאגות כספיות, בריאותיות, נפשיות או פיסיות של בן־הזוג. אם הוא נוגע בקו הלב הסיכוי קלוש שהקשר יגיע לנישואין.

כשהקו מתעקל כלפי מטה ומופיע עליו צלב קטן – לבן־הזוג עלול לקרות אסון פתאומי. אם הוא לא מאוד משתפל – לבן־הזוג תהיה מחלה ממושכת או משהו שיגרום להתרחקות, שאין עליה שליטה. אי המופיע במרכז הקו או בכל חלק אחר שבו, מראה על בעיות וצרות במשך התקופה שבה מופיע האי. לפעמים זה מרמז על כך שלבן־הזוג יש פרשת־אהבים נסתרת.

קו נישואין שבתחילתו מזלג, כלומר, שנקודת ההתחלה קרובה לגב היד, יילמד על כך שהנישואין יגיעו מאוחר, אחרי תיסכול, קשיים, בדידות ופרידה.

קו המסתיים במזלג, המראה זיווג שבו בעניינים מסויימים, כל אחד מבני הזוג חי את חייו בנפרד, למרות שצורת מחשבתו של כל אחד מהם שונה. אם הם מחלקים אותם שטחי התעניינות, הנישואין מחזיקים מעמד, אלא אם כן חודו התחתון של הקו נוטה לקו־ הלב. זה סימן לפירוד או לגירושין. אפשר לשער שהגירושין כבר התרחשו כשמגבעת ונוס חוצה קו המגיע עד קו הנישואין.

בקו החיים אפשר לברר באיזה גיל זה קורה, קרה או יקרה. לפעמים מופיעים שני קווים קרובים בעוצמה שווה. זה מראה שבעל הקווים לעולם לא יסתפק באהבה אחת. תמיד תהיה לו מישהי נוספת לצד זו החושבת שהיא „בת יחידה". קרוב לוודאי שלא ישא אף אחת מהן, ושתיהן תהיינה מרומות.

כשקו הנישואין או ענף ממנו נוגע בקו השמש זהו סימן לזיווג מבריק. בעל הקו ינשא לבן/בת זוג עשירים, ידועים ובעלי־מעמד. אם הוא יחתוך את הקו יקרה ההיפך. הוא יפסיד את כספו, כבודו מעמדו.

לפעמים אדם נישא בגיל צעיר מאוד והקו מראה רגשות חלשים (קו חלש). אם יופיע קו חזק בגיל מבוגר הוא יראה שהוא חיזק את אהבתו לבן הזוג.

אדם שאינו נאמן מטיבעו ודרושים לו שינויים, יפגוש בגיל מאוחר יותר את אהבת חייו האמיתית, אך לא בטוח שהנסיבות והתנאים יאפשרו לו להתחתן עימה. זאת אפשר לוודא כשבודקים את שאר הקווים ומהלכם בכף היד.

במדינה

לשון

הפבריקה של המילים

ילד קטן אינני ילדלד

רכבת. גם כן מילה. אחד־העם, הוגה־הדיעות הגדול (כוהן ונביא; לא זה הדרך) לא התפעל מן המילה הזאת, רכבת. הוא נאלץ, באין ברירה, להשתמש, בכל זאת, בחידוש לשוני זה, פרי־רוחו של אליעזר בן־יהודה, איש ירושלים. אבל הוא מיהר להתנצל: „בעל כורחנו אנו צריכים ללשון ירושלמית."

אחד־העם לא היה היחיד. הלשון הירושלמית, או העברית הארצישראלית, כפי שגם קראו לה כותבי ודוברי העברית בגולה בראשית המאה, יצאה לדרך לפני כ־110 שנים. היא נטשה את העברית המליצית והמאובנת ובנתה במקומה שפה חיה ושוטפת.

כמו שמן־קיק. ההמצאות והחידושים מ„הפבריקה של המילים" (כפי שכינה יהושע חנא רבניצקי, שותפו למו"לות של חיים נחמן ביאליק, את פעילותו של בן־יהודה), זכו בתגובות דוחות. הסופר משה לייב ליליינבלום, למשל, לא התפעל מחידושי־הלשון מסוג שעון, עיתון וירחון ואף הודיע, כי מהחידוש רצינות עולה באפו ריח של שמן־קיק (רצינוס, בלועזית).

הוא גם לעג לחידושי־לשון מסוג חתלתול וכלבלב ושאל אם מישהו שמע אי־פעם שקוראים לילד קטן ילדלד.

אפילו סביבון. ראובן סיוון, חוקר הלשון הירושלמי, הוא המביא בחיבורו, הלשון הירושלמית, שיצא עתה לאור במהדורת־מחווה לכבודו, כמה מסיפורים אלה, השייכים, ללא ספק, לאגדות הלשון העברית.

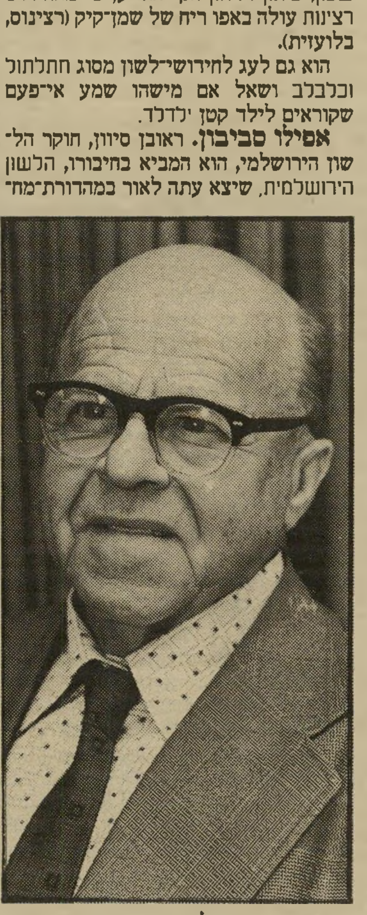

בלשן סיוון
לדבר בן־יהודית

כך מזכיר סיוון את המעשה בנחום סוקולוב, העסקן והעיתונאי, שביקש מבן־יהודה, עת זה ביקר אצלו ודיבר אליו עברית: „דבר אליי יהודית ואל תדבר עימי בן־יהודית!"

זה לא עזר הרבה. בסופו של דבר הכל מדברים כיום בן־יהודית ואפילו בן־בן־יהודית. את המילה סביבון, למשל, חידש בנו בכורו של אליעזר בן־יהודה, איתמר („הילד העברי הראשון") בן־אב"י.

„הוא פגוע באיזשהו מקום," אומרת

בועז שרעבי בעיני יעלי

נעמי רון

הכל יודעים מי זה בועז שרעבי. על יעלי לוי — מי שהיתה חברתו בשנתיים וחצי האחרונות — לא ידוע כמעט דבר, פרט לעובדה שהיא זמרת ורקדנית, בעלת חלומות של שחקנית, יפה, ירוקת־עיניים, דקת־גו.

יעלי בת ה־22, ונא לא לבלבל בינה לבין זמרת ידועה יותר, ששמה יעל לוי — נולדה בתל־אביב, ונלקחה מכאן בגיל הרך של חודשיים לארצות־הברית, שם שהתה עד שמלאו לה 14. אביה שומר־המסורת הוא חזן, ואמה מורה.

היא שרתה בלהקת חיל־האוויר. אחר־כך היתה אחת הרקדניות הקבועות בתוכנית־הטלוויזיה להיט בראש, ובקדם־אירוויזיון 87' היא היוותה שליש מלהקת שיר.

השבוע היא סיפרה, בראשונה, על היכרותה עם בועז, הרומאן, הבעיות, הדיכאון והפרידה לפני חודש וחצי.

אלי דסה, העולם הזה

בועז שרעבי במעולה
יעל הלכה לאיבוד

יעלי:

הייתי ידידה טובה של בועז. ההיכרות שלנו באה באמצעות קרובי־המישפחה של שנינו. זאת היתה בהתחלה חברות בלי רומנטיקה. הוא היה אחרי משבר הגירושין הטראומתי שלו מהלן תמיר. אני הייתי לבד

„לא יודעת היכן אני נמצאת..."

כשהייתי ילדה ידעתי את הדרך שלי בחיים / היכרתי את הרחוב שלי היטב. / היום כבר גדולה, לא יודעת היכן אני נמצאת / ולאן מובילה אותי הדרך...

הראה ותאיר לי את הדרך / אל תעצור לי לפתע באמצע! / תן רק מבט, לחיצה ביד / עצרתי ברחוב למענך / והתבלבלתי בדרך שלי חזרה...

אני לצידך מאירה הדרך, מרחוק ומקרוב / בסבלנות ואהבה / ממשיכה וממתינה בתיקווה...

ומדוע ולמה כל פסיעה קדימה / ברחוב שלי / אתה מכבה לי עוד פנס רחוב! / הדרך שלי מתארכת ומחשיכה / לא מצליחה למצוא את ההמשך / ולאט לאט מוותרת, מתייאשת / כבר תיכף מגיעה / לבשלות, להבנה, בדרך הנכונה / ובשניה, במילה, נופלת חזרה.

סבלנות, רק סבלנות / שוב נפגעת, בולעת, שותקת / ומתחזקת וצועדת לבד ברחוב החשוך שלי / כשלצידי אתה מטייל ברחוב שאותו אני מאירה.

יעל לוי על בועז שרעבי, החבר שלה (לשעבר)

„אתה הולך ברחוב שאני אותו מאירה..." כתבה יעלי. בועז לא כל־כך הסכים. הוא שלח לה בחזרה את תמונתה שהיתה על הפסנתר

בארץ, קצת מבולבלת, אחרי צבא, ללא הכוונה.

עם הזמן נקשרתי אליו מאוד. ראיתי בו כישרון נהדר, שמאוד הערכתי. הוא נכנס לי לוורידים, עמוק לנשמה. זה הפך קשר רומנ־טי, יותר מצידי מאשר מצידו. אני נראית צעירונת, ופער־הגילים בינינו — 19 שנה — הרתיע אותו. לא מתחילים איתי, חושבים שאני קטינה...

כיום אני לא יודעת אם הוא אהב אותי. הוא עבר הרבה בכל הקשור לנשים, הוא פגוע באיזשהו מקום, פגוע בצורה שקשה לרפא. הוא חשדן, לא האמין עד הסוף באהבתי אליו, וזה גרם לבעיות בינינו.

הוא גם עמד על־כך ששני זמרים לא יכולים לחיות ביחד. דווקא המוסיקה היא שקישרה בינינו. אני לא חושבת שעם הרבה בחורות הוא יכול לרקוד ב־4 לפנות בוקר, או לנגן להן שיר חדש על הגיטארה ולשמוע חוות־דעת לעניין.

היו לנו הרבה פרידות וחזרות. השתניתי בשנתיים־וחצי האלה. הוא הצליח לשנות אותי, כפי שהוא רצה. התנתקתי מהעולם. הפסקתי לרקוד וללכת לשיעורי־זימרה, הפ־סקתי לחפש הופעות.

נשארתי כל הזמן בבית. למדתי לבשל, כי זה חשוב לבועז. הוא־עצמו מבשל נפלא. ניסיתי כמיטב יכולתי למצוא־חן בעיניו. כא־שר הוא היה לא־מזמן בסיבוב־הופעות בחו"ל עם שושנה דמארי, שיפצתי את הדירה שלו באפקה. רציתי להפתיע אותו, כאשר יחזור.

זה לא הלך. נכנסתי לדיכאון, למצוקה נפשית. הוא היה האדם היחידי בעולם שרציתי להתייעץ איתו, לדבר איתו על מה שעובר עליי. רציתי שהוא יבין אותי, אבל הוא לא היה שם בשבילי.

עם בועז הייתי סגורה בעולם־של־בועז. נעשיתי תלויה בו. יעלי הלכה לאיבוד, ונש־ארה רק יעל — כמו שהוא קרא לי, עם הדגש על ההברה הראשונה — יעל־של־בועז. זה הגיע למצב שבו אנשים פחדו לפרגן לי בגללו, מכיוון שידעו שהוא לא מעוניין שאני אצליח כזמרת. באירועים, כאשר רצו להע־לות אותי לבימה לשיר, היו מבקשים רשות מבועז.

היה ברור לשנינו שאנחנו לא מתאימים זה לזה. נפרדנו. ניסיתי ליצור איתו קשר בטלפון, לשאול מה שלומו. אבל הוא הבהיר לי שהוא לא רוצה שום קשר וקירבה, ומעדיף לנתק את השיחה. חבל. הוא מתנהג כפגוע. חברה־בנפש כמוני, חברה טובה ומפרגנת, יהיה לו קשה למצוא.

הוא שלח לי, עם ידיד משותף, את התמונה שלי, שהיתה מונחת על הפסנתר שלו. נראה שהיא כבר לא מביאה לו את המוזה.

עד כאן יעלי לוי.

יעלי חזרה לשיר ולרקוד, מצאה את עצמה מחדש, אומרת שהיא מרגישה כבאדם חדש, ואפילו נראית אחרת — זוהרת. היא מופיעה כזמרת של להקת זהו Z (זד), להקת סטודיו הרקדניות של ברכה צמח. השבוע היא גם עומדת לחתום על חוזה־השתתפות בלהקת הפסטיבל החסידי, שתצא לסיבוב־הופעות בחו"ל בעוד חודשים אחרים.

יעלי לוי

לוי אינה מחפשת עכשיו קשר רציני. לא חשה עדיין בשלה לזה. יוצאת בחברת ידידים, רוצה להיות עסוקה עם עצמה. לא חסר לה מישהו שיפנק אותה. אומרת שהפינוק שלה, הכיף שלה, זה לעלות על הבימה ולשיר.

★ ★ ★

כשבוע לפני הפרידה מבועז שרעבי, כתבה יעלי שיר, שהיא קראה לו „תאיר לי" (ראה מיסגרת):

יעלי, על השיר: „אולי זה נשמע שחצני לכתוב ,אני מאירה לו את הרחוב', אבל כש־כתבתי את השיר, לא ניתחתי דברים. כתבתי מה שהרגשתי באותו רגע. זה זרם ממני בחמש דקות. אולי קיבלתי השראה מבועז, שכותב טכסטים מאוד יפים.

„בתקופה הראשונה להיכרותנו הייתי לו למישענת. נתתי לו, במובן מסויים, אור. הוא היה אז עצוב, וראיתי אותו משתנה לטובה בזכות השימחה שלי, הנעורים שלי."

הג'יפ של הג'ינג'ר

פחית ג'ינג'ר אייל, המתנשאת לגובה של שלושה מטר, הותקנה על גבי ג'יפ ספורטיבי, המלווה מדי פעם ברוכבי־אופנוע וסוסי־רכיבה, והעובר ברחבי־הארץ, במוקדי־הבילוי התל־אביביים ובמרכזי־הבידור לנוער. נהגים והולכי־רגל, המביעים את התפעלותם, זוכים לטעימה צוננת של **שוופס ג'ינג'ר אייל**, כובע או חולצת ג'ינג'ר אייל. על מיבצע קידום־המכירות הזה, שהוא חלק ממסע־הפירסום של **שוופס ג'ינג'ר אייל**, ושאבותיו הם פירסום קשר־בראל ואלון אבידר, מתבקש לומר שככל שעולה החום, כך גם עולה מיפלס הרעיונות לקידום־מכירות, ובמקרה זה נותן הג'יפ של הג'ינג'ר גם גז וגם משקה מוגז.

חדש! חדש! נפתח ברמת־גן!

ויהי אור

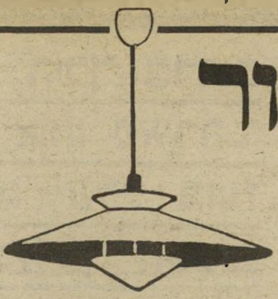

גופי־תאורה בעיצוב חדשני
לתאורת פנים וחוץ

★

ייעוץ לתאורה

★

התקנה על־ידי חשמלאי מוסמך

★

ביצוע עבודות חשמל ביתיות

ויהי אור רמת־גן, ז'בוטינסקי 97
(מול ה„מי ומי")
טלפון: 7524045

אוויס במבצע
אוגוסט־ספטמבר 89

טוס וסע
UPGRADING
מרמה גבוהה לרמה גבוהה עוד יותר

זה הזמן לשכור אוויס גם בחו"ל.
אוויס מאפשרת לך לשכור מכונית מכל דרגה שתבחר, ולקבל ללא תשלום נוסף, מכונית מדרגה גבוהה יותר. למשל: הזמן מכונית מדרגה א' וקבל מכונית מדרגה ב'.
בדרך זו, אתה נוסע ביתר נוחות ו...הרווח כולו שלך.
המבצע בתוקף לכל הרוכשים שובר השכרה מ־6 באוג' – 30 בספט' 89.

תל־אביב	
מרכז הזמנות ראשי	(03)5103554/6/7
ירושלים	(02)249001/3
חיפה	(04)674688
באר־שבע	(057)33345
נתניה	(053)331619
הרצליה	(052)574120/056
אשדוד	(08)522298
אילת	(059)73164/5
לוד	(03)9711080/919

או לסוכן הנסיעות שלך.

– המבצע בתוקף למדינות: אוסטריה, בלגיה, דנמרק, אנגליה, צרפת, גרמניה, הולנד, איטליה, נורווגיה, פורטוגל, ספרד (+פלמה) ושוויץ.
– מיועד לקבוצת A–F בלבד.
– רכב מקבוצה גבוהה יותר יינתן על בסיס רכב פנוי בתחנה.

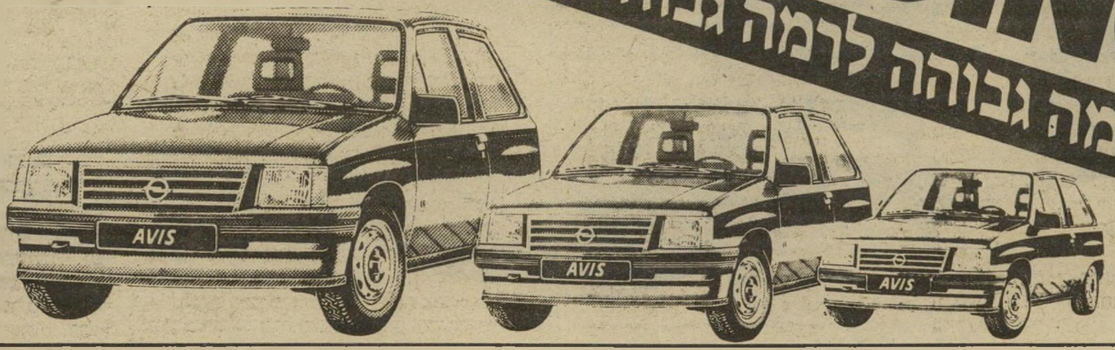

AVIS
אנחנו משתדלים יותר

„רחל מרחלת" היא הראייה העיקרית במשפט

שלמי לי עבור הגט!

אילנה אלון

„אם האשה בוחרת לפרק את מיסגרת הנישואין, הרי עליה לפצות את הבעל." — כך טוען הצייר יפה־התואר שאול נמרי, באמצעות עורך דינו מנשה בר־שילטון, לפני בית־הדין הרבני בתל־אביב.

אורית, צעירה תל־אביבית מבית טוב ועשיר, נסעה לארצות־הברית ב־1981 כדי להינשא לבחיר־ליבה, שאול נמרי, שהתגורר שם. היא היתה מאוהבת בו, והוריה התנגדו לנישואין. הזוג נישא בנישואין אזרחיים. חודשיים אחרי הנישואין נולדה להם בתם היחידה, אגדה.

עוד טרם מלאו שנה לנישואין, הסתכסכו השניים. לטענת האשה סילק אותה הבעל, והיא חזרה יחד עם בתה הקטנה לישראל. הבעל טוען שאשתו חטפה את הבת וברחה לישראל. מאז גרים בני הזוג בנפרד, וכל אחד

שאול, אגדה והיצירה
„הריסת מיפעל־חיים"

סערה באופק

הגיבורים:
הוא — דני זיתוני, פלייבוי ואיש־עסקים. גיבור פרשה שעשתה כותרות לפני כמה שבועות, בעיקבות רומן סוער עם שרונה מארש.
היא — אורית בהדליה, אשתו־לשעבר של שאול נמרי, הצייר, המתגורר עתה בניו־יורק.

אורית בהדליה
מרחיבה את אופקיה

אחד מקטעי „רחל המרחלת"
ראייה מישפטית

מנהל את חייו כראות־עיניו. הבת נותרה עם אמה.

בהליכי־גירושין, שלא הסתיימו עד היום, טוענת האשה, באמצעות עורך־הדין אורי צפת, כי מכיוון שנישאו בנישואין אזרחיים, אין הם נשואים כלל. היא ביקשה מבית־הדין הרבני להכריז על בטלות הנישואין. הבעל דורש כסף.

„הבעל עשה מאמצים גדולים להחזיר את האשה והבת לחיקו. היו מצידו פניות טלפוניות, מיכתבי־אהבה ושיכנועים. את המיכתבים צירפה התובעת לתיק־המזונות בבית־המישפט, כדי להראות את סכום המזונות שיוכל הבעל לשלם, לאור המצג היפה שהציג במיכתבים, כדי לגרום לשובה אליו." טוען עורך־הדין בר־שילטון. „הבעל דורש שאשתו תפצה אותו על כל ההוצאות שהוציא כדי להחזיר אותה ואת הבת אליו. האשה חטפה את אגדה בנובמבר 1982. הבעל הגיע לארץ בעיקבותיה אחרי 10 ימים, ושהה במלון דיפלומט במשך 10 ימים. הבעל הגיע לארץ 20.4.83 ושהה במלון רמדה שמונה ימים. הבעל הגיע ב־23.8.83 ושהה במלון מרינה, 65 יום. הבעל הגיע ב־6.8.86 ועדיין לא יצא, בגלל צו־עיכוב־יציאה. מאז, הוא נמצא כמעט שלוש שנים בארץ.

„עבור הוצאותיו אלה דורש הבעל מאשתו:

- 4000 דולר, הוצאות־נסיעה.
- 9000 דולר הוצאות בתי־מלון וכלכלה.
- 5000 דולר לתשלום שכר־דירה בארצות־הברית במשך זמן זה.
- 7000 דולר עבור הוצאות־טלפון, כדי לשמור קשר עם הבת ולנסות לשכנע את אשתו לחזור אליו.

„עיקר הפיצוי נדרש עבור הפסד הזמן לעבודה ולציור, בגלל מצוקתו הנפשית, במשך שלוש שנים: 36 אלף דולר, והוצאות נוספות. בסך הכל: 71 אלף דולר.

„הבעל טוען כי היה מוכן לשאת את אשתו שוב בנישואין כדת משה וישראל, אלא שאשתו, שנתנה עינה באחר, מסרבת לכך. הוא מפרט את השתלשלות העניינים כך:

„האשה עזבה את הבית המשותף בניו־יורק כתוצאה מהסתת הוריה, שהתנגדו לנישואין, והסתה זו נמשכת עד היום. חיי־הנישואין התנהלו על מי־מנוחות, עד שביום בהיר אחד נעלמה האשה עם הבת, ואחר־כך התברר לו ששבה לישראל, בהשאירה את בעלה בארצות־הברית באמצע מיפעל־חייו.

„עזיבתה של האשה, ובעיקר הבת, את ארצות־הברית גרמה הרס למיפעל־חייו של הצייר. הוא נקלע למשבר נפשי עמוק, ונאלץ לנדוד לישראל בחיפושיו אחריהן.

„בישראל החלה האשה מסתובבת עם ברנשים שונים, והופיעה חדשות לבקרים בטורי־הרכילות בעיתונים, בעיקר בשבועון העולם הזה. בכל פעם היה לה ידיד אחר.

„עקב נסיעותיו הרבות לישראל, בעיקבות אשתו ובתו, נגרמו לצייר נזקים חמורים. בארצות־הברית החל אז במיפעל־חיים: הפצת פסל־הידידות ישראל־אמריקה, שאותו תיכנן מאז 1983. הוצאות ההפקה היו 140 אלף דולר. עזיבת האשה גרמה להפסקת הייצור, וסכומי־כסף גדולים, שהוצאו לפירסום, ירדו לטימיון. הערכתו של הבעל היא שאילו היה ממשיך לנהל את חייו כרגיל, ומשווק את הפסלים לפי התוכנית, הוא היה היום אדם מסודר לכל דבר. מיפעל ייצור־הפסל היה בשלב מתקדם כל־כך, שהבעל זכה עבורו גם בבירכת נשיא ארצות־הברית דאז, רונלד רגן."

את כל האשם לפרידה מטיל נמרי על הורי אשתו. לדבריו הם בעלי־המאה, ולכן גם בעלי־הדעה. אחרי שהאשה ברחה מישראל לארצות־הברית, בניגוד לרצון הוריה, כדי להינשא לנמרי, שהיה אהבת־חייה, מסייעים עתה ההורים לגירושיה. הם מממנים את המערכה המישפטית ואת חייה של האשה.

הבעל צירף לתביעתו קטעי־עיתונות, שבהם נראית האשה בחברת גברים שונים בנסיבות חברתיות. רובם של הקטעים לקוחים ממדורה של רחל המרחלת של העולם הזה.

למרות הכל מוכן הבעל עוד היום להחזיר את אשתו לחיקו, והוא רוצה, כמובן, גם את בתו. השתיים שימשו לצייר כדוגמניות והשראה לציוריו.

הבעל מתלונן על שאשתו מתגוררת במחיצתו של גבר אחר, דורון אפל, למרות שלדבריה היא רק שותפה איתו לדירה. „הבת גדלה ומתחילה להבין, ואין זה נאות שתראה את אמה בבית אחד עם גבר זר, אפילו שהאמא־אשה טוענת שהוא רק ידיד. אין זה מוסכם ולא מוסרי."

האשה מצידה מתקוממת נגד התביעה הכספית, ורואה בה ניסיון־סחיטה. לדבריה הבעל הוא שגרם לפירוד, וכבר ב־1983 הסכים לגירושין, אלא ששינה את טעמו, מנסה לסחוט ממנה כסף והגיש את התביעה נגדה. האשה מבקשת שבית־הדין הרבני יצהיר כי מכיוון שהבעל מסרב לתת גט לחומרא, הרי הנישואין הינם בטלים מעיקרם, ללא כל קשר לתביעותיו הכלכליות של הבעל.

עד היום טרם הסתיימו ההליכים בתיק, וכתבותיה של רחל המרחלת מככבות עדיין בתיק בית־הדין.

נמרי וציור של אשתו אורית (באמצע מבקר בתערוכה)
7000 דולר עבור שיחות־אהבה בינלאומיות

אשתו של הצייר שאול נמרי רוצה בביטול הנישואין האזרחיים — והוא דורש 71,000 דולר

חתימה טעימה

מיבצע מנויים טעים עם העולם הזה

הזמנה לארוחה זוגית חינם לחותמים על מנוי שנתי!

מהיום העולם הזה יגיע אליך עם רץ אישי, חדש, טרי, לוהט, עסיסי, ישר מהדפוס לביתך או למשרדך!

סיפור של אוירה

מסעדת המוזיאון · מוזיאון ארץ ישראל, האוניברסיטה 2, ת"א

מסעדת המוזיאון
רח' האוניברסיטה 2.
רמת־אביב.
טלפון: 5414135־6

אל גאוצ'ו – לונדון מיניסטור

אירועים עד 80 איש
קייטרינג עד 1000 איש
פתוח: 12.00.24.00

אל גאוצ'ו

שאול המלך 4, טל' 03־250079

קפה – פאב – מסעדה

המרפסת
מעל הים בת"א

שירה וריקודים
בימים ה' ו' ושבת: הופעת אומנים
פתוח יום יום רצוף משעה 9.00 בבוקר
הזמנות לאירועים עד 250 איש
בצהריים ארוחות עסקיות – 15 ש"ח

רחוב הירקון 109, טלפון 241300

הסינית בדיזנגוף 110

מסעדה סינית טובה ולא יקרה

רחוב דיזנגוף 110 (מול קפה רוול) תל־אביב.
טלפון: 03-247066

דולפין שטרן

מסעדת דגים מובחרת

פתוח 7 ימים בשבוע: 12.00-24.00
מומלצת לישראלים ולאורחים מחו"ל

דיזנגוף 189 ת"א, טל' 232425

בחדר של רבי עקיבא

מי שלא מוצא את עצמו לפחות פעם בשבועיים מהלך בשוק־הכרמל, מלטף עגבניות, מתפעל מענבים, טועם תאנים וסוחב סלים – לא יודע על איזו חוויה הוא מוותר. עכשיו יש חידוש. מיסעדה ממוזגת־אוויר ומסודרת בטוב־טעם לסיום החוויה של הירקות.

אנחנו נכנסו לאכול מה שנקרא היום ארוחה עיסקית ב„חדר של רבי עקיבא", של בני אמדורסקי. כן, יש מקום להשאיר את הסלים, ויש מים קרים עם קרח ויש מפות־שולחן בשחור־לבן ומוסיקה שקטה ומלצרית מאוד אדיבה.

כשהסלים עם הירקות בפינה, הזמנו, זאת אומרת אני הזמנתי, סלט־ירקות גדול. הגיע סלט כמו שאני אוהבת, לא הקצוץ־דק הזה, אלה חתוך ככה שלכל חתיכה יש טעם של הירק שלה. בן־זוגי בא לו מרק־אספרגוס חם באמצע אוגוסט. אני ויתרתי על חום־המרק ורק שלפתי לו מהצלחת כמה חתיכות אספרגוס טרי.

אחר־כך קיבלנו מנות עיקריות. הוא אוהב רק דגים שהולכים על ארבע, ולכן הזמין עגל בפטריות, ואני הזמנתי דג־אמנון בנוסח פרובנסל. המנה שלי היתה טעימה והמנה שלו היתה טעימה מאוד.

ליד הבשר או הדג הם מגישים אורז וקצת שעועית ירוקה חצי־מבושלת (יופי!). את כל זה שטפנו עם כוס יין, הוא יין לבן ואני יין אדום.

ואז הסתכלנו בתפריט לראות איך מסיימים את הארוחה וכשראינו מה כתוב, התמלא ליבי שמחה ובן־זוגי נכנס לדיכאון. היה כתוב שם שבסוף הארוחה מקבלים קפה וסימפטיה. מכל העוגות של העולם סימפטיה אני הכי אוהבת, אבל „ארוחה עיסקית" לחוד ומצב של דיכאון לחוד, אז הזמנו לו קרפ־סוזט, בתשלום נוסף.

ארוחה לאמצע היום, לא גדולה, לא משביעה מדי, לא מסובכת, טעמים של צרפת מעורבים עם הטעם המתוק של שוק־הכרמל, והכול ב־22 שקל.

מפגש אביב

תפריט בינלאומי

כל מה שלא ציפית
מפונדק דרכים

דרך חיפה 301 תחנת דלק סונול (לפני צומת תל ברוך)
טל. 413480, פתוח יום יום עד 24.00

ומעתה גם ארוחה בתפריט קבוע:

פירושקי

מנה ראשונה:	מרק או סלט חסה, או פטריות טריות עם חמאה ושום
מנה עיקרית:	פירושקי לסוגיו או שניצל עוף עם רוטב פטריות
מנה אחרונה:	פרפה לימון או מרקיז שוקולד או שטרודל עם גלידה וקצפת
	כוס יין לבן לחמניות תוצרת הבית וחמאה

26.75 ש"ח

ירמיהו 30 (פינת דיזנגוף)
פתוח מ־12.00 עד 01.00 טל' 457599

חדש בתל־אביב!

עוד סניף של

"מסעדת יונס"
מאכלים מזרחיים

רח' בן יהודה 163, טל' 03־227813

החדר של רבי עקיבא

מיסעדה ביסטרו

מיטבח צרפתי – אמדורסקי, אוויר־ממוזג – אווירה חמה
ימי א' – ה', מ־12.00 – 15.00 ערב, ערב מ־19.00
רח' רבי עקיבא 22, תל־אביב (מאחורי קולנוע אלנבי)
טלפון 655096

הבית הלבן

cafe-pub

הבירה הכי זולה בעיר

רח' הירקון 108, תל־אביב
טלפון: 230577

חתום על מנוי שנתי ותקבל:

(א) השבועון יגיע לביתך/מישרדך ביום הופעתו ע"י שליח מיוחד.*

(ב) מחיר המיבצע: 290 ש"ח כולל מע"מ אשר ישולמו ב־5 תשלומים שווים ללא הצמדה, באמצעות כל אחד מכרטיסי האשראי (5×58 ש"ח).

(ג) ארוחה זוגית חינם עד 60 ש"ח באחת מהמיסעדות המובחרות המשתתפות במבצע והמופיעות בעמוד זה.

חייג 03־232262 מחלקת המנויים

באילת: 220 ש"ח. טלפון 059־33217

* מוגבל ל־1000 מנויים באזורי ההפצה עד ליום 31.8.89

מישפחתי, ידידיי וחיות אחרות

חברתי, אשה צעירה ונחמדה, גרושה ואם לשלושה ילדים, עובדת כעיתונאית בעיתון מאוד עני, וככה גם נראית המשכורת שלה.

לפני ימים אחדים קיבלה חברתי מיכתב ממס־ההכנסה, ובו דרישה לשלם מיקדמות־מס בסך 50 אלף שקל לשנה הנוכחית.

חברתי, שהיא אשה לא מתעצבנת, טילפנה למס־ההכנסה וביקשה להתייעץ עם הפקיד, וככה היא אמרה לו:

„בתי הגדולה היא בת 23 ובתי הצעירה בת 17. האם לדעתך, אם אני אשלח אותן לעבוד שלושה ערבים בשבוע ברחוב הירקון או בתל־ברוך, זה יספיק לתשלומים למס־ההכנסה, או שאני צריכה לשלוח את הילדות כל ערב לעבודה?"

הפקיד שאל על מה היא מדברת, וחברתי הסבירה לו שוב, יותר לאט ובמילים יותר פשוטות.

„למה את מתעצבנת?" שאל הפקיד „אם אין לך הכנסות מלבד המשכורת, אז תבואי אלינו ותמלאי טופס ביטול מיקדמות."

אתם רואים כמה הם נחמדים שם במס־ההכנסה?

● ● ●

בעלי אומר שאוסקר ויילד אמר שקמצנות היא גם־כן סוג של הכנסה.

● ● ●

בעלי אומר שנישואין הם ניסיון לפתור ביחד בעיות שלא היו צצות בכלל, אילו היית לבד.

● ● ●

גם לי יש חבר אחד ששלח את הילד שלו לסאמר־סקול באנגליה. אבל לפני מעשה אמרו לו ללכת לבנק ולהעביר לחשבון מסויים באנגליה סכום של כך־וכך לירות סטרלינג.

הלך החבר שלי לבנק, עשו לו חשבון כמה זה בשקלים ואמרו לו. התחיל הבן־אדם לכתוב צ'ק, אבל אז אמרו לו רגע־רגע — תוסיף בבקשה גם היטל־רכישה, היטל יבוא שרותים, עמלת גביית היטל, עמלת חליפין, עמלת העברה לחו"ל, הוצאות דואר.

מרוב צחוק, הוא שכח להתרגז.

ידעתי שלא תאמינו לי אז הנה הצילום.

● ● ●

חברה שלי, שבגלל קירבת־מישפחה לגיאוגרף אחד נאלצה להשתתף בכינוס של גיאוגרפים, פגשה שם גיאוגרף יפאני נודע. על גיאוגרפיה החברה שלי לא יודעת לדבר, אז היא שאלה את היפאני על מישפחתו, על אשתו ועל ילדיו, והיתה שיחה מאוד נחמדה, וכמובן מאוד מנומסת. אבל כששאלה חברתי לתומה בני כמה הילדים של היפאני, הרצינו פניו של האיש, התקמט מצחו ובמשך כמה שניות הוא חשב, ורק אחר־כך ענה: „זה קשה לדעת בדיוק, כי הגיל שלהם כל הזמן משתנה."

חברתי נשבעה בהוריה, בספר־התורה, בבית־המיקדש ובמולדת, שהיפאני לא התכוון להצחיק.

מה שצריך, כנראה, כדי להשתלט על כלכלת העולם זה כמה מיליונים של אנשים רציניים כמו היפאני הזה.

● ● ●

התמונה של הפרח השחור הזה (מימין) לא נכנסה למדור הקודם מחוסר־מקום, ואני יודעת שלא הייתם רוצים להפסיד מראה כזה.

● ● ●

חבר־הכנסת מיכאל קליינר הודיע לעם — באמצעות הטלוויזיה — שיהודי אוזבקיסתאן סובלים מאנטי־שמיות, ולכן הגיוני מאוד שכולם עומדים לעלות ארצה.

כדאי כבר להתחיל להמציא בדיחות על אוזבקיסתאנים. במחשבה שנייה, הבדיחה הראשונה כבר הומצאה על־ידי ח"כ קליינר. „אם הם סובלים, הגיוני שהם יעלו ארצה!" מצחיק! הא! אמריקה מתה? צרפת נעלמה? אנגליה הושמדה?

● ● ●

אם פתאום אתם מתחילים לראות לא ברור וכואב לכם קצת הראש — נסו להוריד את המישקפיים ולנקות אותם היטב. פתאום רואים כמו ינשופים בלילה וכאב־הראש נפסק. זה מידע אישי מאוד.

● ● ●

כל דיירי הבית שלנו קיבלו פתק מהעירייה. בפתק נאמר שאנחנו צריכים לבצע עבודות־שיפוץ לבניין שלנו. העבודות שהעירייה מבקשת מאיתנו הן:

תיקון והשלמת גדרות וצביעתן — (יש גדר־אבן לחצר, לא אמרו באיזה צבע לצבוע.)

תיקון מיסתור לפחי־אשפה, לרבות שביל גישה (בסדר).

ניקוי החצר וסידור הגינה (מנקים את החצר פעמיים בשבוע והיא נקייה).

ביטול חנייה בחזית — (צחקנו עד מוות. יש להם אלטרנטיבה?)

אבל זה עוד כלום. בסוף הפתק של העירייה כתוב שביצוע השיפוץ נדרש על פי סעיף 54 לחוק־העזר העירוני. ביצוע השיפוץ טעון היתר לפי חוק־העזר הנ"ל. לצורך קבלת היתר יש לפנות ל...

זאת אומרת שהעירייה מחייבת אותנו לשפץ, אבל אם אנחנו נעתרים לה עלינו לקבל היתרים, וכל מי שביקש היתר או רשיון בעיר הזאת יודע שזה כמעט בלתי־אפשרי.

עירייה ללא הפסקה.

● ● ●

רמי, ידידי, חזר מארצות־הברית עם השיגעון האמריקאי החדש — קלטות להתרגעות. שמים קלטת בתוך הווקמן, מפעילים את הכפתור ו... כאן צריכה לבוא ההתרגעות. לקלטת אחת קוראים קולות מן הים והיא משמיעה קולות מונוטוניים לגמרי של גלים. לקלטת השנייה קוראים קולות מן היער הטרופי. רמי אומר שקולות הציפורים מן היער הטרופי משגעות לו את השכל.

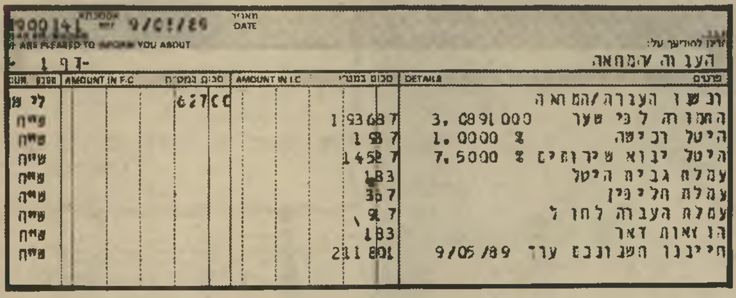
פרטים DETAILS	סכום במטבע AMOUNT IN L.C	סכום במט"ח AMOUNT IN F.C	מטבע CUR.
ונשו העברה/המחאה		627CC	לי
התמורה לפי שער 3.0891000	193687		ש"ח
היטל רכישה 1.0000 %	1987		ש"ח
היטל יבוא שירותים 7.5000 %	14527		ש"ח
עמלת גביית היטל	183		ש"ח
עמלת חליפין	367		ש"ח
עמלת העברה לחו"ל	917		ש"ח
הוצאות דואר	183		ש"ח
חייבנו חשבונכם ערך 9/05/89	231801		ש"ח

דף החשבון עם ההוצאות

מרוב צחוק שכח להתרגז

הפרח השחור

לא נכלל מחוסר מקום...

אלי דסה, העולם הזה

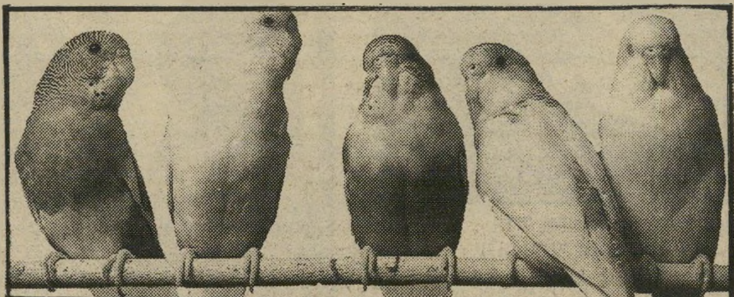

הקלטת של „קולות מן היער הטרופי"

קולות המשגעים את השכל

הייתי במקום אחר

לא צריך לקנות כרטיס־טיסה ולשלם מס־נסיעות, כדי לראות מראות אחרים בעלי דינאמיקה אחרת.

אפשר סתם, לילה אחד, להתחיל לכתוב, ואחר כך להסתכל בשעון ולראות שהשעה היא 5 בבוקר. ובמקום להיבהל מהשעה המאוחרת ולקפוץ למיטה כדי לתפוס כמה שעות שינה, אפשר להכין כוס־קפה ולצאת אל המירפסת הצופה אל תל־אביב שלפנות בוקר.

שקט של יום־כיפור. השמש עוד לא יצאה ורק הפנסים מאירים את הבוקר העולה. במשך כמה דקות לא עברה אף מכונית אחת ולא נראה שום אדם. אבל בעיר ללא הפסקה זה לא נמשך הרבה זמן. לאור הפנסים ראיתי אשה אחת במיכנסיים קצרים רצה מצפון לדרום. אם אשה רצה לבדה בטיילת ב־5 לפנות בוקר זה סימן שתל־אביב היא עיר לא־מפחידה, ולעיר מערבית בתוך איזור איבה זהו הישג לא־מבוטל.

ב־5.20 נכנס האיש הראשון למים והתחיל לשחות. אני מתה לדעת מה חושב לו איש ששוחה

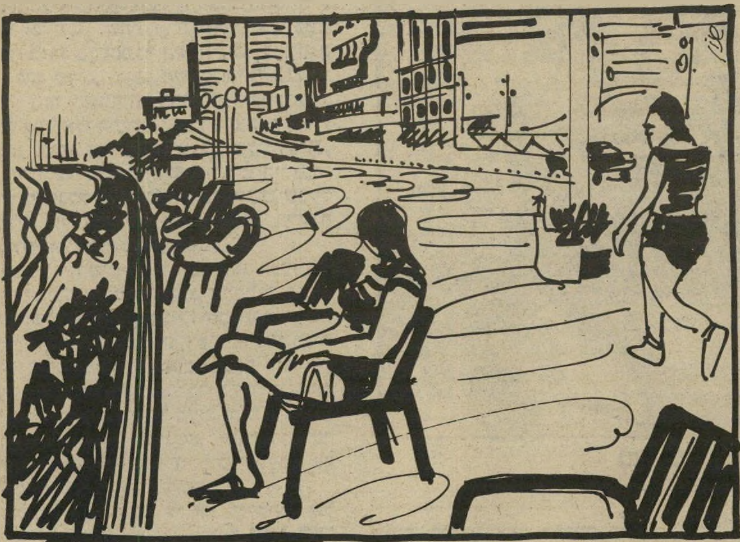

לבד־לבד בים, אבל אני, כנראה, לא אדע לעולם. כמה דקות אחר־כך התחילו להגיע אנשים אחרים, ואם מישהו אמר לכם שרק הזקנים הולכים לים ב־5:30 בבוקר, זה סימן שהוא מעולם לא היה שם. גם ממרחק אפשר לראות מי צעיר ומי זקן.

על הטיילת התחילו לרוץ קבוצות של בעלי המכנסיים הקצרים, הסרטים על הראש ונעלי־ההתעמלות, כאילו הם לא יודעים שכבר המציאו כלי־תחבורה. מכוניות פרטיות דווקא לא היו הרבה, וכנראה שזו שעה מוקדמת מדי להתקפי־לב ולשריפות. עובדה שאף סירנה אחת לא עשתה רעש. מי יש לו כוח לשטויות כשעוד חושך.

אבל ב־5.25, פתאום, ממש בבת־אחת, נהיה אור, והאנשים הרצים והשוחים קיבלו פנים. ממש מתחת למירפסת שלי עבר זוג מחובק, שעצר כל חמישה צעדים כדי להתנשק. לא הרחק מהם צעדו בעייפות שני חיילים נושאי רובים. זה ברור כבר, שאחרי שהכל ייעלם ישארו האהבה והמילחמה. ב־5.30 כבו בת־אחת כל פנסי הרחוב, ובאותו הרגע ממש הגיעה משאית־הזבל.

התחיל יום חדש בתל־אביב.

רחל מרחלת על כל העולם

גיורת כהלכה

קשה להאמין, אבל עדיין יש מי שרוצים להיות יהודים, ומוכנים לעבור יסורים כדי להצטרף לעם המוזר הזה, המפוזר בכל העולם.

אחת כזאת היא דוגמנית־הצמרת השוודית **מאי בריט**, שהתגיירה, והנקראת כיום מיכל. ב־10 בספטמבר היא תינשא לבן־זוגה מזה שש שנים, מעצב השיער **גילי גמלי־אלי**. מאי השוודית, בהירת־השיער־והעור, וגילי גמליאלי התימני הכירו זה את זה בארץ עוד בתקופה שהוא היה בעלה של **רונית**, אם בתו. הגירושין בין רונית לגילי היו סנס־ציוניים, בגלל כל הליכלוך שהיה שם, שכלל רכילות על שימוש בסמים קשים, הלשנה לשילטונות־המס, מכות ומה לא.

במשך חודשים עקבו חברי חוג הבליינים אחרי המילחמה בין בני־הזוג, שהסתיימה בגי־רושין שלאחריהם עזבו גילי וחברתו בריט את הארץ לניו־יורק, שם היא הצליחה כדוגמנית והוא כמעצב־שיער. פעם בשנה הם היו מגיעים ארצה, ואז כל החברים היו שואלים: נו? וגילי היה אומר עוד מעט, והנה זה הגיע. בני־הזוג החליטו להינשא, ומאי החליטה שהיא רוצה להיות יהודיה ומוכנה לעבור אף את טכס החינה לפני החופה.

הסיפור הזה מזכיר לי את הנישואין של שחקנית שוודית לשחקן הכושי **סמי דייי־וויס ג'וניור**. ועל זה אמרו חז"לינו: טובה גיורת שוודית אחת כהלכה מ־100 גיורות רפורמיות.

לכם נותר רק לשבור את הראש: מה להביא לבני־הזוג?

אלי דסה, העולם הזה

מאי בריט וגילי גמליאלי
טובה גיורת כהלכה, מ־100 רפורמיות...

מתחזים ומתחזות

על כל זוג שמתחתן יש שניים המתגרשים, ויש גם מי שמתחזים כמתגרשים וכל העולם יודע ומדבר עליהם, אך בסוף הם צוחקים על כולנו.

רק השבוע שמעתי על שלושה זוגות כאלה.

הזוג הראשון זה **עמי** ו**רחל פדרמן**, הוא מנכ"ל רשת־מלונות דן, והיא בעלת חנות לאביזרים, וכשמתחשק לה היא גם משחקת אותה כאשת־חברה. לפני חודשיים כל המדינה דיברה על הגירושין שלהם. כל אחד ידע לספר על מה הם רבו ומה התוכניות שלהם לעתיד, ומה הם יעשו ברכוש, ואיך הם יחלקו את הילדים ואת החברים המשותפים. מהשמועות שהסתובבו בחוגי־החברה הגבו־הה, וגם הבינונית, ואולי גם הנמוכה, אפשר היה לבנות מיני־סידרה לטלוויזיה התורכית.

אך בני־הזוג החליטו שמה שטוב לאחרים עלול להיות גרוע להם, ולכן, בשלב זה, הם החליטו שלא להתגרש, ומפעם לפעם רואים אותם ביחד במיסעדות ובהצגות.

הזוג השני מורכב מהבדרנית **חנה לסלו** ובעלה, המפיק **אביב גילעדי**. גם הזוג הזה עשה כותרות. השניים חתמו על הסכם־גירושין מפורט, ובו החלטה על חלוקת רכוש, ותשלום דמי־מזונות. והנה, מה מספרות לי החברות שלי? שהם שוב ביחד, וכל העניין היה חולשה של רגע, והם מאוד אוהבים זה את זה ואולי הם עשו זאת רק כדי לנסות אותנו, העיתונאים. יכול גם להיות שזה חלק מתוכ־נית־הבידור החדשה של חנה לסלו.

הזוג השלישי זה הדוגמנית **קלרה רזן** ובעלה, דייל פאן־אמריקאן **קאמיל ניי־קרק**. בני־הזוג נפרדו לפני כמה חודשים, חיו בנפרד והשתדלו שהכבישה המלוכלכת של־הם תישאר בבית. מסתבר שהכביסה נשארה נקייה, ובשבוע שעבר חזרו בני־הזוג לחיות ביחד, כמו בימי־הזוהר, ועכשיו ניתן לומר שהשימחה חזרה למעונם.

אלי דסה, העולם הזה

רחל פדרמן
— עלול להיות גרוע להם

גליה אלבין עם עמי פדרמן
מה שטוב לאחרים —

קלרה רזן וקאמיל נייקרק
כמו בימי הזוהר

חנה לסלו ואביב גילעדי
שוב ביחד

קרה משהו?

מה קרה בחמש הדקות שבהן נפגשו בחדר־השרותים **שרי ברוך**, בתו של תעשיין־הטקסטיל **אברהם ברוך**, מבעלי חברת ניבה, הנשואה לבחור נחמד בשם **רוני**, והחתיך הנתנייתי **יוסי בן־יהודה**?

לפי גירסה אחת הם שוחחו, ולפי גירסה אחרת הם שוחחו יותר.

אבל מה שקרה באותו הערב במיס־עדה היה קצת יותר מאשר עוד בילוי של חברים. הבעל של שרי החליט, כנראה, שמשהו קרה בין אשתו לידידו. הוא התנפל עליו והנחית אגרוף על פרצופו. יוסי התאושש מהמכה והסתער על רוני. החברים הפרידו בין השניים, ומובן שה־יו שם, לאחר־מכן, חילופי־מחמאות.

ואיך שכחתי? היו גם הרבה הכחשות מכל הצדדים, ואחרי כמה ימים נראתה שוב כל החבורה יחדיו, כשהם שמחים ומאושרים, כאילו לא קרה דבר מעולם. ואולי בעצם לא קרה דבר באותו הערב?

הכל אפשרי

אני לא יודעת כמה זה חשוב, אבל השכנה שלי, שאותה אני פוגשת בכל יום שישי בקונדיטוריה, מאוד אוהבת תיאטרון. היא סיפרה לי שהשחקנים **עמי ויינברג** ואשתו **שוש מרציאנו** נפרדו זה מזה.

אני לא יודעת כמה זה חשוב, אבל השכנה שלי הזכירה לי שלפני שנתיים כל המדינה דיברה על הרומאן שהיה־או־שלא־היה בין שוש לבין שחקן־הקולנוע האמריקאי **סטיבן באואר**, שהופיע פה בארץ באחד מסרטי קנון (גלובוס גולן לשעבר). במהלך ההסרטה

ענת סרגוסטי, העולם הזה

שוש מרציאנו
פרידה

הגיעה ארצה השחקנית **מלאני גריפית**, בתה של השחקנית **טיפי הדרן**, שהופיעה בתפקיד הנשי הראשי בסרט־המתח הציפורים של היצ'קוק, ומלאני זו התחתנה עם הכוכב **דון ג'ונסון**, אבל יש לה ילד מסטיבן.

אני לא יודעת איך כל הפרטים ישפיעו על עמי ושוש, אבל רצוי שלפחות אתם תדעו.

ומי יודע, אולי סטיבן ישוב ארצה, אולי עמי ייסע לארצות־הברית ויכיר את הבת של **קים נובק**? הכל אפשרי, לא?

אפילה על הכינרת

אבי ולדמן, העולם הזה

ליאת ואיציק אלקולומברי
דמעות של אושר ביום־ההולדת

בסוף השבוע אמרתי לשפיון שלי שכ־בר נשבר לי מכל הסיפורים על הבעלים המכים את הנשים שלהם, אונסים את הבנות שלהם ומחזיקים איזה פריחה בת 19 על תקן מאהבת. אני רוצה שיביאו לי דוגמה לאהבה אמיתית, ולא איכפת לי אפילו שזה יהיה קיטש. הם עבדו קשה, הם חרשו את אילת, ירושלים, חיפה ואיזור־המרכז, ולבסוף הביאו לי מט־בריה את הסיפור הבא:

בליל־שבת קבע מלך הבורקס, איציק אלקולומברי, עם חבריו פגישה בחוף הלידו בטבריה. בשעה היעודה, 10.30 בערב, הגיעו החברים, וביניהם משה פרנסיס, הבעלים של מיסעדת אולימפיה ואשתו ליאורה, רפי גינת ואשתו נאווה, תת־אלוף עוזי לב־צור, מפקד פו"ם וחברתו־לחיים שוש, מתי ושרה דוידוביץ מירושלים, ברוך ורוחל'ה קירשטיין, תעשיינים מירושלים, ואשת־החברה יונה לחוביץ. הצטרפו אליהם עוד כמה עשרות אנשים, קרובי מישפחה של איציק ואשתו ליאת.

החבורה עלתה לספינת־הלידו ויצאה לשייט.

איציק אלקולומברי עצמו איחר לפגישה עם החברים והגיע בשעה 11 בלווית אשתו. הוא התנצל לפני האחראים לשייט וביקש שיקחו אותו בסירת־מירוץ לספינה, ששייטה בכינרת כשעל סיפונה כל החברים.

איתן, מבעלי החוף, נעתר לבקשתו, העלה אותם לסירת־המירוץ שלו והחל להתקדם לעבר הלידו. כשהם הגיעו לספינה, השתררה לפתע עלטה, ומישהו צעק ברמקול שיש תקלה בגנרטור. בני הזוג אלקולומברי הועלו בחסות החשיכה לספינה, ואז הודלקו האורות וכל הנוכחים פרצו בשירת יום־הולדת שמח לליאת.

אשתו של איציק, שבאותו היום חל יום הולדתה ה־30, נדהמה והתחילה לבכות מרוב התרגשות. היא פשוט לא האמינה למראה עיניה.

תוך דקות התברר לה שבעלה הכין לה מסיבת־הפתעה ליום־הולדתה, והזמין את חבריהם ואת בני מישפחתם. את האמא שלה ואחיותיה וגם את ילדיו שלו מנישואיו הראשונים.

אז החלה החגיגה. רקדנים וליצנים התחילו לרקוד, ואליהם הצטרפו שאר החוגגים. היה שם שמח עד שעה 2. במהלך הערב קיבלה ליאת מתנה מבע־לה: צמיד־זהב גדול שהוזמן במיוחד עבורה אצל התכשיטן קאשי. אחרי שחזרו לחוף, הלכה כל החבורה לאחד הפאבים בעיר, ושם השתוללו עד הז־ריחה, כשעל השימחה מנצחת יונה לחוביץ, שקיפצה במרץ על השולחנות והבר.

אם זאת לא אהבה – אז מה זאת אהבה?

עד לגמר החובות

אני ממש מתפלאה עליכם. איך זה לא שאלתם את עצמכם מה קרה למלכת־המים **אילנה סיבוני**? מדוע לא רואים אותה?

וככן, אילנה, שהיתה מלכת־המים לפני שמונה שנים, עברה לפני שנתיים מתל־אביב ללוס־אנג'לס. החמודה הזאת, שהכל אוהבים אותה, כיכבה בארץ מאז היבחרה כמלכת־

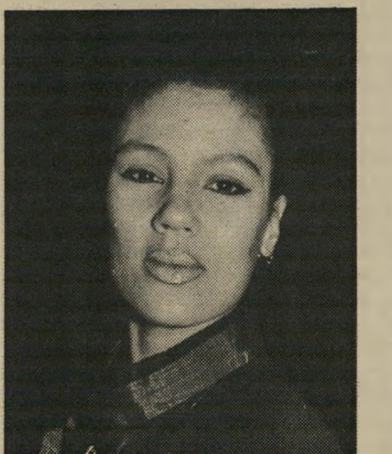

אילנה סיבוני
אולי בחגים

המים כדוגמנית־מסלול, ועבדה הרבה כדוג־מנית־הבית של חברת־אופנה גדולה. ממעמד של דוגמנית־בית היא הפכה מנהלת חנות־הדגל שלה.

אך אילנה, בחורה שאפתנית, חרוצה, רצ־תה להתקדם בחיים והחליטה להיות עצמאית.

ביחד עם בן־זוגה, **ג'קי פיטשון**, נער־שעשועים תל־אביבי, היא פתחה בוטיק לבגדי־גברים. הבוטיק, שעוצב במקוריות ובדימיון, היה חידוש מרענן בנוף החנויות הסטנדרטיות שבאיזור, אך למרות זאת — ואולי בגלל זה — המכירות צלעו. אך האהבה בין ג'קי לאילנה האפילה כנראה על הצרות הפיננסיות, והשניים אף תיכננו להינשא. ואז אירע הבום הגדול.

ג'קי ברח מהארץ, והותיר אחריו חובות של עשרות אלפי דולארים. אילנה נותרה עם השיירים, וכל הבעיות שנילוו לבריחה הדראמטית של ג'קי, שהיתה כלקוחה מסרט־מתח קלאסי.

אילנה לקחה על עצמה לשלם את החובות, למרות שמרביתם לא היו שלה. את החנות היא העבירה לבעלות אחרת.

במשך כמה חודשים היא עבדה כמנהלת חנות ברחוב־דיזנגוף, ולאחר מכן טסה ללוס־אנג'לס, שם התחילה לעבוד ולשלם את החובות שנותרו. החברים שלה סיפרו שהיא החליטה שלא לחזור ארצה עד שהיא תגמור את כל ההתחייבויות שלה לגבי הנושים. ה־קוריוז בסיפור הזה: בן־זוגה לשעבר, ג'קי פיטשון, נמצא גם הוא בלוס־אנג'לס, אך לוס־אנג'לס זה לא תל־אביב, ואפשר שם להתגורר במשך 50 שנה מבלי לפגוש את השכן ממול.

ואם אתם רוצים עוד קוריוז: אחרי הרומאן עם ג'קי היה החבר שלה **אדי הל**, אחד הרווקים החתיכים של תל־אביב. ונחשו מה הוא עושה? נכון, צדתקם! הוא הבעלים של החנות שהיתה בעבר בבעלותם של ג'קי ואילנה, והוא — לעומתם — מצליח מאוד. החברים אומרים לי שאילנה אמורה להגיע ארצה בחגים.

נסיך הג'ינסים

הריון מלכותי זוכה תמיד בסיקור. תראו כמה כותבים באנגליה על ההריון של **הנסי־כה דיאנה** ועל ההריון של גיסתה, **הנסי־כה פרגי**.

בארץ אין לנו נסיכות, אבל יש ברוניות, ואולי גם רוזנת שוודית. לצערי כולן מעבר לפריחה הראשונה, ואף אחת מהן לא תיכנס להריון, לפחות לא בגילגול הנוכחי.

אז מה שנשאר לנו זה רק מלכות־היופי לשעבר. אחת מהן **נילי דרוקר**, התחתנה עם עשיר אמריקאי בשם **מוריס ששון**, שיש לו אימפריית־ג'ינסים גדולה בארצות־הברית ובהונג־קונג.

אמנם, החברות שלי טוענות שהיא מלכה־לשעבר, אך לעומת זאת השפיונים שלי בארצות־הברית מגלים לי שהיא חיה כמו מל־כה בהווה. ואכן, לפני שנתיים היא הביאה לבעלה, המבוגר ממנה בערך ב־20 שנה, יורש־עצר, וזה כל־כך מצא חן בעיניו שהוא פשוט החליט שהוא רוצה עוד אחד. מזה בטח הבנתם כמוני שהיא בהריון.

עכשיו נותר רק לחכות ולראות אם מדובר בעוד נסיך־ג'ינס קטן, או שהפעם תהיה זאת נסיכה.

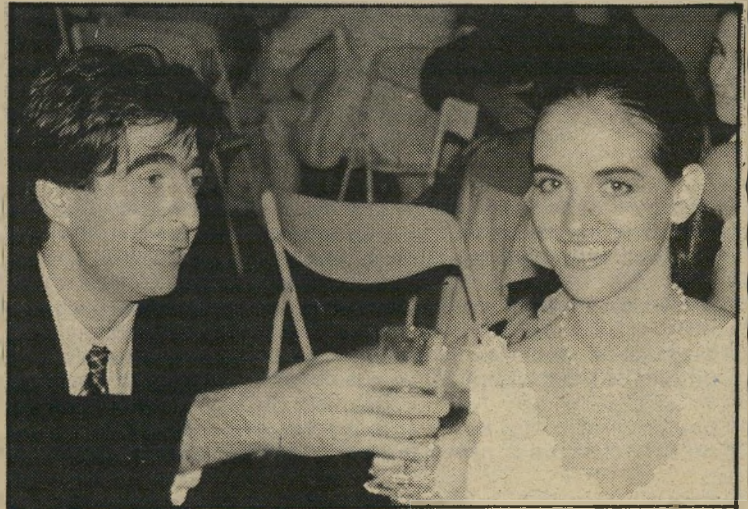

נילי דרוקר ומורים ששון
נסיך ג'ינס קטן או נסיכת ג'ינס קטנה

(המשך מעמוד 7)

שרוול. עורכי־הדין שלו הציגו טענה חדשה, שהפתיעה מאוד את המפקח־על־מטבע־חוץ ואנשיו. לטענתם, עקב פסק־הבוררות, הפכה חברת מועדון הים האדום לחברת־חוץ (לא ישראלית), ולכן אין היא כפופה למרותו של בנק ישראל, והיא זכאית להחזיק בכסף בחו"ל, ללא שום הגבלה.

באופן שוטף נעזר פפושדו בשרותיו של מישרד עורכי־הדין של שרגא בירן. לצורך המאבק עם בנק ישראל הוא שכר גם את שירותיו של עורך־הדין אמנון עברון, המת־מחה בתחום זה. את טענתם ביססו עורכי־הדין של פפושדו על כך שהמישרד הרשום של החברה היה בטאבה, ומכיוון שטאבה היא

(המשך בעמוד 48)

כמה השקיע פפושדו במלון – וכמה קיבל תמורתו

על סמך נתונים בדוקים, היתה עלותו הכוללת של המלון בטאבה כ־22 מיליון דולר. 12 מיליון הגיעו כהלוואות ממשלתיות, ארבעה מיליון כמענקים ממשלתיים, ורק שישה מיליון הושקעו על־ידי השותפים בחברת מועדון הים האדום.

בתחילה, היו אלו שלושה יזמים אילתיים שהתכוונו להקים במקום מלון ברמה של שני כוכבים. בסוף 1977 רכש אלי פפושדו, באמצעות חברת מלונות ים־סוף שבבעלותו, את השליטה בחברת מועדון הים האדום (84 אחוזים) ופעל לשינוי תנאי ההיתר, באופן שאושר להקים מלון ברמה של חמישה כוכבים, ובו 357 חדר.

הבנייה ארכה כארבע שנים, והסתיימה בחודש נובמבר 1982. פפושדו הבין מהשלב הראשון כי הוא זקוק לשישה מיליון הדולר הדרושים כהון עצמי להקמה, ולשם כך גייס בשלב הראשון את איש־העסקים עמנואל לאלו, שהביא עימו משקיעים לפרוייקט.

יותר מאוחר, לקראת סוף הבנייה, צורפו לשותפות אנשי־הכספים ריגר ופישמן, שנכנסו לשותפות בחברה־האם. ריגר־פישמן, באמצעות החברות ישפ־רו ויורופל השקיעו שלושה מיליון דולר, וקיבלו תמורתה 42 אחוזים ממניות מלונות ים־סוף. פפושדו ולאלו השקיעו את שלושת מיליון הדולר הנותרים.

בראיון, שנערך איתו במרץ 1985 לשבועון כותרת ראשית ז"ל, סיפר פאפו: „כשראיתי את המקום, התאהבתי בו מייד, וראיתי בו אפשרות לפיתוח משהו אחר. רכשתי מהבעלים המקוריים את השליטה במועדון הים האדום, והשארתי אותם כשותפים זוטרים.

„בהתחלה אני ומנו לאלו גילגלנו את העניין. היתה לי חברת־בנייה די משגשגת, אז גילגלתי כספים. קיבלנו הלוואות ממשלתיות, ולקראת סוף הבנייה גייסנו את ריגר־פישמן. על ידי הייזום והניהול, נשארתי שותף בכיר בחברה. אני הייתי המשקיע הקטן. שמתי פחות מהם, ונשארתי בעל־המניות הגדול. זה תמיד היה הפטנט שלי. מי שמוביל את כל העסק – מגיע לו. אני הפרומוטר. זה האדם הכי חשוב בביזנס. המנוע, היוזם, הבונה, הכל. ולאדם כזה, יש יתרונות פיננסיים מרגע שהוא מתחיל את העסק. עובדה שכל השותפים שלי ,הפי'."

מתוך הנחה שפפו השקיע בפועל פחות ממיליון וחצי דולר בבניית המלון („אני הייתי המשקיע הקטן", כדבריו), מעניין לראות לאן הוא הגיע עם ההשקעה הזו. המלון התגלה תוך זמן קצר כתרנגולת המטילה ביצי זהב.

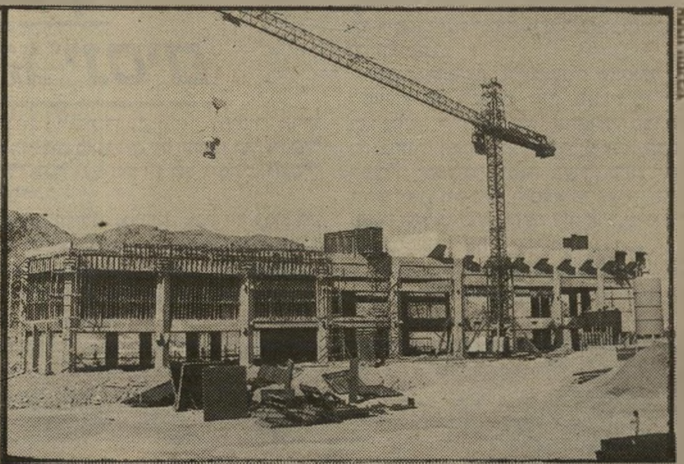

כך זה נראה כשהוחלט על החזרת סיני
שני חברים

במשך הזמן חלה תנועה בשותפים השונים, ופפושדו רכש עוד ועוד מניות בחברת מלונות ים־סוף". בדצמבר 1987, ערב היציאה של החברה לבורסה, החזיק פפושדו ב־60 אחוזים ממניות החברה. לאחר ההנפקה (ועד היום), הוא נותר עם 52.75 אחוזים.

המלון בטאבה נמכר ב־40 מיליון דולר. (37 כבר נמצאים בבנק בשווייץ, ושלושה מיליון אמורים להיות משולמים בעתיד). אם מחר בבוקר יחליט פפושדו שהוא מעוניין לממש את רווחיו ממכירת המלון, הוא יהיה זכאי לקבל 52 אחוזים מהדיווידנד שתקבל חברת מלונות ים־סוף, בזכות 84 האחוזים שיש לה בחברת מועדון הים האדום.

במילים אחרות, פפושדו יכול למשוך 42 אחוזים מ־37 מיליון דולר, שהם כ־15.5 מיליון דולר לפני מס. פי עשר מההשקעה הראשונית שלו בבניית המלון.

במשך השנים פפושדו משך דיווידנדים שמנים, שכר והטבות מחברת מועדון הים האדום. כך למשל, בשנתיים האחרונות, הוא אישית קיבל כשני מיליון דולר מתוך הדיווידנד שהועבר למלונות ים־סוף. בנוסף, הוא קיבל עוד כמיליון ש"ח כשכר והטבות שונות. כל הכבוד!

המתבודד המפורסם מחפש גם אשה. מי מוכנה?

פרקש רוצה להקים ישיבה

הוא קיבל ירושה בסך 6000 ש"ח, ובה הוא רוצה להקים ישיבה כדי למצוא חברה ורוח. אבל כדי למצוא אשה חדשה הוא מוכן גם להתאסלם

אילנה אלון

לנחמן פרקש אין בעיות כלכליות. את כל רכושו הוא נושא, בתרמיל גדול ומהוה, על גבו.

בתרמיל יש בקבוק־פלסטיק מישפחתי, מלא מים, וכיכר לחם לבן. התרמיל ו־11 עיזים הם כל רכושו של פרקש עלי אדמות.

„מבחינה כלכלית אני דווקא בסדר, מקבל כסף מהביטוח הלאומי, ותמיד מוצא משהו לאכול. איפה שגרו בני־אדם יש תמיד עץ תאנה, או זית, או משהו אחר שאפשר לאכול."

לפני זמן קצר נפטרה אמו של פרקש והשאירה לו ירושה, 6000 ש"ח. בכסף הזה, שהעבירה לו אחותו הבכירה, הוא רוצה להקים ישיבה. הדבר שחסר לפרקש כיום הוא „רוח" וגם חברה.

במילחמת־סיני נעצר פרקש בראשונה ב־אשמת שוד בתנובה. כאשר שאל אותו השופט „בן כמה אתה?" ענה: „בן 20 וחצי". מאז עברו יותר מ־30 שנה, והנער בן ה־20 הפך לגבר תימהוני בשנות ה־50 לחייו. כיום, מגודל זקן ושפם, נטול שיניים ולבוש בבגדים ישנים ומלוכלכים, הוא מספר על חייו. „כשנכנסתי לכלא הייתי בן 20 בשיא הכוחות שלי. הייתי עושה ביד כל היום, שופך זרע כמו מים, היה ממש נחל. התבודדתי בכלא, לא יכולתי לסבול אנשים אחרים. אנאלפביתים ופסיכים התעללו בי. ביקשתי לשבת לבדי באיקסים. (תאים מבודדים בכלא־איילון, שבהם ישבו אסירים ביטחוניים או מסוכנים.)"

פרקש נולד בדרום־ תל־אביב למישפחה מסורתית. הוא היה הצעיר שבין חמישה יל־דים. הוריו חיו במתח תמידי ובמריבות. ואביו היה מכה את ילדיו. לנחמן הקטן לא היה קשר עם מישפחתו, והוא נהג לרדת לים, לדוג ולהסתובב בחוף. „מאז שנולדתי ראיתי מסבי־בי גיבורים, אבדאיים, הלכתי ללמוד בוקס כדי שלא להיות פראייר. פה בישראל האלי־מות מדברת, הכוח מדבר.

„נעצרתי בתקופת השיא שלי. בא מישהו מדנמרק, כדי לקחת אותי להתאגרף שם. באו־

פרקש בתמונה מישטרתית (1956)
עז זה כמו אשה

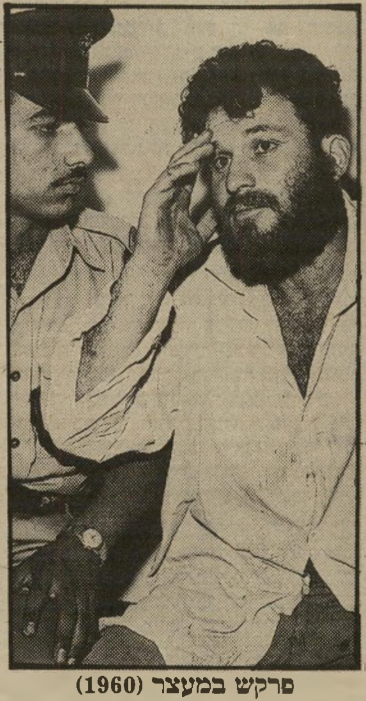

יצחק בריז

פרקש במעצר (1960)
בישראל, האלימות מדברת

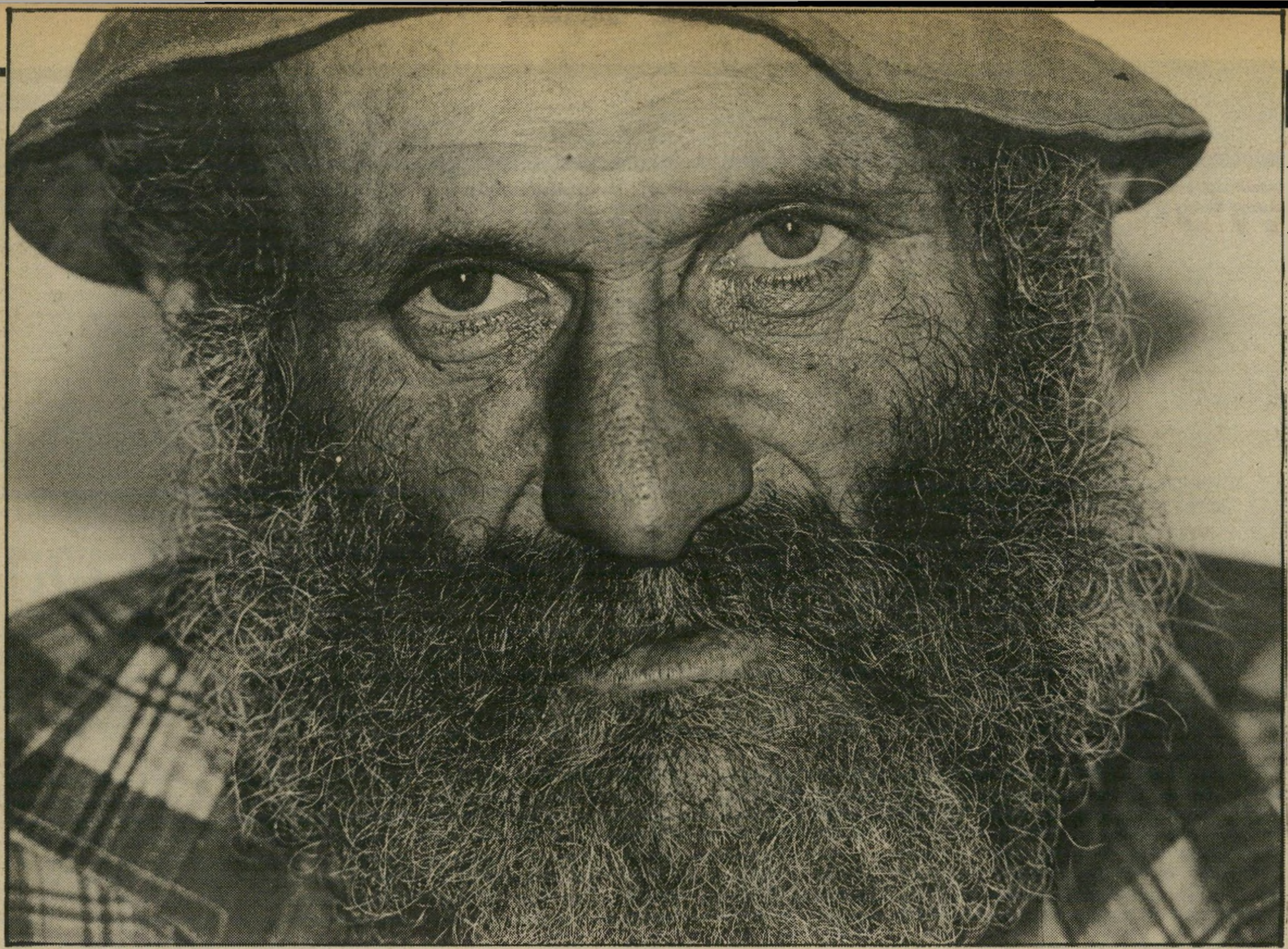

אלי דסה, העולם הזה

פרקש השבוע

בקבוק־מים, כיכר לחם, תרמיל ו־11 עיזים

תו הזמן נשפטתי על השוד בתנובה, והקאר־יירה שלי עברה לשלב אחר."

פרקש מספר כי בנעוריו חיפש את מקומו בחברה הישראלית. „התגייסתי לצבא, מישהו אמר לי שאוכל להשתחרר אם אשחק אר־טיסט. הפלתי שולחן בלישכת־הגיוס, ברחתי כאשר שמו לי סיר על הראש כדי לספר אותי. בסוף בכל זאת גייסו אותי, אבל בגלל הברי־חות לקחו אותי למישפט. רעדתי כמו עלה, אני לא יודע למה. ברחתי. בסוף אסרו אותי והחליטו לשחרר אותי בכ"ת (בלתי־כשיר תמידי.)"

הבריחות הפכו לדרך־החיים של פרקש. מהכלא השמור ברח ללא כל קושי והסתובב בארץ שבועות ארוכים, כאשר כל מישטרת־ישראל מחפשת אחריו. הוא למד לחיות בט־בע, להתפרנס מצמחים ומפירות, ללון בין תנים ושועלים, ולהתרחק מבני־אדם.

בתקופת הבריחה הגדולה שלו היו העי־תונים מלאים במעלליו. הסטיריקונים כתבו אז את יומן־הבריחה של פרקש, שנמשך עד תחילת המאה הבאה.

בסופו של דבר נתפס, הוחזר לכלא וסיים את ריצוי עונשו. אחד הדברים החשובים שק־רו לו בכלא היה פגישתו עם מוטקה קידר, האסיר הביטחוני הסודי ביותר באותה תקופה.

„מוטקה, שפגשתי בכלא, היה בשבילי המורה. הוא היה גאון. הוא אמר לי ,תהיה עובד־אדמה.' הוא אמר לי שיש שני מחנות, קומוניזם וקאפיטליזם. מה שקלטתי, קלטתי. אבל כל מילה ששמעתי ממנו נחרטה בזיכרוני. הוא היה המטר שלי. כמו המטר הזה בפאריס שלפיו מודדים את כל המידות בעולם, כך היה מוטקה בשבילי.

„בפעם הראשונה שפגשתי אותו הוא ישב בתא שלו, באיקסים, והביט בי כאשר הסתו־בבתי בחצר־הכלא בטיול. הוא אמר לי: ,יצרו אותך' לא הבנתי למה התכוון, אם החברה היא שיצרה אותי או אלוהים.

„במילחמת יום־כיפור דיברנו על הספר של איין ראנד, על המהנדס הזה. באותו רגע ירדה עלינו הסירנה. לולא הוא — הייתי שופך לאגר בכלא. הוא דיבר עם שכל, ואני כנראה גם קשור בזה. הוא עודד אותי. מוטקה אמר לי שהחיים הם כמו פסיפס. חלמתי עליו הרבה שנים, ופתאום זה הפסיק."

שש־בש בגורדון

בהשפעתו של קידר למד פרקש אנג־לית בכלא וקרא ספרים. באיקסים הכיר גם את אברי זיידנוורג, „האדם השלישי" בפ־רשת־לבון. „הוא אמר לי שמעז יצא מתוק. אני רציתי לשתק את המוח שלי, ודיברתי איתו על זה, ואז הוא אמר לי את הפיתגם הזה."

ב־1977 שוחרר פרקש מהכלא בפעם האח־רונה. „אחרי 15 שנים בכלא, בתא מול בתי־השימוש, רציתי רק את הטבע." במשך שנים גר לו בודד בוואדיות, מגדל את מעט העיזים שלו וחי מפירות העצים בסביבה.

כאשר התגורר באחד הגאיות ליד צפת, הכיר לפני 20 שנה את גאולה, צעירה שהוש־פעה ממנו ועברה להתגורר איתו. היא ילדה לו את בנו היחיד לפני 17 שנה. אחרי שנפ־רדו, חזרה גאולה בתשובה ונעלמה מחייו של פרקש ונטשה את בנם.

„יש לי דרישות־שלום מהילד שלי. הוא כנראה גדל עצמאי. אני שחטתי את בני כמו שאברהם שחט את יצחק, זרקתי אותו לכלבים כדי שיילחם.

„הוא שאל אותי אם יגייסו אותו לצבא. אני לא יודע, יש לו גם בעיות עם הראייה. אני לא יודע איפה הוא גדל עכשיו. נפגשתי איתו בזמנו כשהיה במוסדות וברח. שמעתי שהוא משחק שש־בש בחוף גורדון."

פרקש מספר קוריוז הקשור בבנו. „לפני הרבה שנים עצרו אותי, מפני שאיימתי על אחי שאזרוק עליו רימון. רציתי שיעזור לי למצוא את בני ולהחזירו מאמריקה, לשם לקחה אותו אמו. לא זרקתי את הרימון, אבל אחרי שבוע תקפו מחבלים את מלון סבוי, וזה בדיוק ליד ביתו של אחי."

למרות שאין לו בעיות כלכליות, אין פרקש מאושר בחלקו. „אני מגדל עיזים בשביל לקום בבוקר, כדי להשכים. עז זה דבר פשוט, בן־אדם זה דבר מסובך. יש לי 11 עיזים, חתול, חמור וכלב, כל הסט, העיזים רועות במירעה, ואת הכלב והחתול אני מאכיל בחלב, ובמה שאני אוכל. אני לא צימחוני, אבל אין לי שיניים."

הבדידות מעיקה על פרקש. הוא היה מוכן להתחתן, אילו היה מוצא בחורה צעירה מת־אימה. אבל בינתיים הוא מסתפק בחברתו של חוזר־בתשובה רמת־גני, שהיה עבריין וחזר למוטב. „אני איתו בריב, כי הוא כועס שאני לא שומר־שבת. אבל חסר לי חברה, הידיד הזה לא מספיק. אני רוצה להקים ישיבה, כדי שתהיה לי חברה. קראתי את הספרים של רבי נחמן מבראסלב, ואני רוצה להקים ישיבה על שמו, בכסף שירשתי מאמא. אחותי נתנה לי את הכסף ואמרה לי שאמא ביקשה שאשתמש בכסף לטובה."

אבל נראה כי עניין הדת אינו מהותי במ־יוחד לפרקש. „אני מכיר מערות ליד חברון, בסוסיא. הערבים שם השתכנעו שאני לא מרגל, ואמרו לי שאם אתאסלם הם ישיגו לי אשה. אני מוכן להפוך מוסלמי, לשים איום נגד איום."

עם סביבתו הקרובה אין פרקש מסתדר כל־כך. אנשי כפר־אוריה — שבמערות הסמוכות לכפרם הוא מתגורר כיום — אינם אוהבים אותו, רואים בו מיטרד. העיזים שלו רועות בשטחי־הירקות שלהם, וכאשר פרקש מבקש טרמפ, אין הם עוצרים לו. הוא מצית מדורות בכביש הראשי. הם היו רוצים לפנותו משם. „אבל אני כמו נמר, אני מתעקש," הוא אומר. יש לו חלומות מטושטשים על קומונה דתית ועל המשיח שיבוא בעיקבות השפלת הראש והצניעות של האנשים.

„היום אני לא מבסוט, אין לי רוח. כשיגיע היום, אקים ביערות של ישראל ישיבה. צריך לקחת מהעשירים ולהקים ישיבות. אני רואה את עצמי מתחיל לחיות."

את הכתבה שתתפרסם עליו ביקש לשלוח לצרכניה בכפר־אוריה. שם יחכה לה טרזן מחוסר־השיניים.

פרקש עם ידידתו דאז, רחל אלקובי (1966)

הוא מוכן להתחתן

151

לפי הודעת דובר צה"ל, נרצחו בסוף השבוע האחרון 4 פלשתינאים. בנוסף על כך נמסר על 4 ערבים שנפטרו בבתי־חולים שונים, כתוצאה מפצעי מוות שגרמו להם אחיהם.

ספירת „דיעה אחרת" מראה, כי מאז פרוץ מאורעות האלימות הערבית ב־9.12.87 קטל הטרור 151 איש ואשה, ערבים ויהודים, לפי הפירוט הבא:

- **111 ערבים נדקרו, נורו ונשרפו.**
- **40 יהודים נרצחו.**
- **1 חייל ישראלי נעדר.**

הקלות הבלתי נסבלת

אוהו, הם לא יחמיצו הזדמנות שכזאת! כתבינו הבלתי נלאים בשטחים, שגם „בימים כתיקונם" מרססים אותנו עם השאלות הרטוריות הבלתי נסבלות, בדבר זכותם הבלתי נסבלת של מתיישבי יש"ע להגנה עצמית, יצאו השבוע מגדרם.

דג שמן כזה מזמן לא העלו ברשתם. הטרגדיה של ירי בשוגג של יהודים על יהודים, שאגב קרתה וקורית גם במילחמות סדירות של צבא מול צבא (ולא נפרט מקרים כי הרשימה גדולה), שימשה הפעם בידי כוחותינו האלקטרוניים כעוד טיעון מוצלח נגד תגובה מהירה ויעילה של המתיישבים להגנתם.

השאלה הרטורית בדבר "הקלות הבלתי נסבלת של הלחיצה על ההדק" חזרה השבוע על עצמה בכל כלי התיקשורת „הממ־לכתיים". כתבינו ופרשנינו עשו מטעמים מהתאונה האומללה של משפחת חמצני, שבנה איתי ז"ל שילם בה בחייו.

הכמות הבלתי נסבלת של אחיזת אש בקבוקי התבערה במכוניות מתיישבי יש"ע, לא רלוונטית לעניין „שמירת החוק" ונדחקת לפינה באלגנטיות מרגיזה ע"י שדרינו.

העיקר הוא המסר המעוות שרק צה"ל, אותו צה"ל שלא קיבל פקודה לחסל את האינ־תיפאדה מסיבות הנשגבות מבינתנו. רק צה"ל רשאי לפתוח באש. וגם זה רק בהתאם לפקודות, תוך שמירה קפדנית על החוק החד־צדדי.

אז מה עושים חברים? איך נחזיק מעמד מול הכמות הבלתי נסבלת של שאלות האיוולת, מטעם כתבינו המתחכמים?

שמואל שטרן ■

מאיר ליפשיץ

בישיבת הממשלה האחרונה, הוב־עה דיעה כי האינתיפאדה נרגעה. בשטח, נרצחו מספר שיא של ערבים – 8 בשבוע אחד, והרשימה הולכת ומתארכת כפי שמצוין במיסגרת למ־עלה.

מקורות רמי דרג באוצר, מדליפים ידיעות לעיתונים כאילו המשבר ב־כלכלת ישראל עומד להיפתר. בפועל, המצב הולך ומחמיר. לרשימת האסו־נות הכלכליים הצטרפה „תדיראן" עם הפסד שנתי של 80 מיליון דולא־רים.

מלישכת ראש־הממשלה נמסר, כי נתוני האבטלה אינם נוראים כלל ועיקר. רק 6.5% מאוכלוסיית מבקשי העבודה אינם מוצאים תעסוקה. היי־תר, איזה 60־70 אלף מובטלים, הם סתם נכים, נשים וזקנים שאינם נח־שבים כמפרנסים רציניים.

במציאות, ערים גדולות כדוגמת באר־שבע, יחד עם עיירות פיתוח רבות, שוקעות במהירות לניוון האב־טלה. כבר נשמעו איומים על ביצוע מעשי ייאוש כלפי האחראים בממש־לה.

אי־הביטחון, הכלכלה הלא־נכו־נה, החרפת חרפת האבטלה – אלה שלושת ראשי החץ שחיבורם יביא לרעידת אדמה. אין מנוס, העניין כבר הוכרע. אולי זה יקרה בשבוע הבא, אולי בעוד חודש, או לקראת סוף השנה. שאף אחד לא ישגה באשליה. רכבת ישראל כבר נמצאת בתנועה על המסילה הרעועה. עכשיו נותר רק להתפלל כי לא תהיה זו הנסיעה לכיוון התחנה האחרונה.

אהרן אמיר
חוזר חלילה

הוּא מאֹהָב מַמָּשׁ, הַבְּנאָדָם –
לֹא בְּרַעְיוֹנוֹ כִּי אִם
בִּדְמוּתוֹ שֶׁלּוֹ כְּמִי שֶׁמַּחֲזִיק
בְּרַעְיוֹן הַהוּא וּמְשַׁמֵּשׁ לוֹ
פֶּה, שׁוֹפָר, וְגַם יַחְצ"ן.

סְבָרָה שֶׁאֵינוֹ פְּרִימִיטִיבִי עַד כְּדֵי
כָּךְ שֶׁיַּעֲמֹד מוּל הָרְאִי וְיִבְחַן
אֶת עַצְמוֹ כְּשֶׁהוּא מֵשִׂים עַצְמוֹ כְּמִי
שֶׁמַּחֲזִיק בְּרַעְיוֹן הַהוּא (וְשֶׁמָּא אֲנִי
זוֹקֵף לִזְכוּתוֹ יוֹתֵר מִדַּי, תּוֹלֶה
בּוֹ מַה שֶּׁאֵין בּוֹ וּמַשִּׁיל מַה יֵּשׁ?);
מִכָּל מָקוֹם, דַּיּוֹ שֶׁבְּעֵינֵי רוּחוֹ
רוֹאֶה הוּא אֶת עַצְמוֹ
נִסְעָר, מַסְעִיר, קוֹלֵט בְּלִיסְטְרָאוֹת
בְּכַף־יָדוֹ הַפְּתוּחָה וְשָׁב
וּמֵטִיחָן בְּחֹזֶק־יָד בְּשׁוֹלְחֵיהֶן –
הַקְּצָרָה: בְּעָצְמָהּ שֶׁל סְמָטוֹכָה
תִּקְשָׁרְתִּית.

הַאִם רָאוּי הוּא שֶׁנָּנוּד לוֹ,
שֶׁנָּבוּז לוֹ,
שֶׁתִּבְחַל נַפְשֵׁנוּ בּוֹ,
שֶׁנִּשְׂטֹם אוֹתוֹ (חָלִילָה),
רַק עַל שׁוּם שֶׁהוּא כָּזֶה וְלֹא אַחֵר?
– הֲלֹא עֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת שֶׁאָכֵן
תִּקְצַר יָדוֹ מִלְּשַׁנּוֹת
אֶת נְתוּנֵי־הַיְּסוֹד אֲשֶׁר בְּאָפְיוֹ, בְּחִנּוּךְ,
בְּגֵנִים, בַּהֲוָיָה אַף גַּם בְּהַכָּרָה!
גַּם לֹא יִקְשֶׁה עָלֵינוּ לְהָבִין, רַחֲבֵי־דַּעַת
שֶׁכְּמוֹנוּ, מַה שֶּׁמַּרִיץ אוֹתוֹ עַל־אֱמֶת:
אֶת מְנִיעֵי־הַיְּסוֹד
שֶׁל תַּאֲוַת כָּבוֹד וּבֶצַע

(שֶׁלֹּא מִלְּאָה עוֹד אַף כְּדֵי מֶחֱצִית
וְשֶׁבְעָה, אֲבוֹי, לֹא תֵּדַע לְעוֹלָם)
שֶׁמְּכֹחָם אֻמַּץ לוֹ, זֹאת הַפַּעַם,
אֶת הַקְּלַסְתֵּר הַמְּיֻסָּר וְהַדָּווּי
הַמִּתְיַשֵּׁב יָפֶה כָּל־כָּךְ עִם
הַקִּפָּה שֶׁל כֶּרֶס וַעֲבִי הַפַּרְשְׁדוֹן.

בְּכָל הַקָּדוֹשׁ לְךָ, בִּי נִשְׁבַּעְתִּי:
אֲנַחְנוּ מְבִינִים אוֹתְךָ, מָתוֹק שֶׁלָּנוּ,
וְאֵין אָנוּ רוֹאִים לְעַצְמֵנוּ שׁוּם צִדּוּק
לְהִתְנַשֵּׂא אוֹ לְהַלְעִיג עָלֶיךָ –
וְרַק הַלֵּב נוֹקֵף מְעַט
לְמַחְשָׁבָה אֵיךְ, בְּשׁוּבְךָ הַבַּיְתָה,
עָלוּל אַתָּה לָחוּשׁ בִּמְוּעָקָה מְפֹרֶשֶׁת
אֵצֶל נְוַת־בֵּיתְךָ, בִּנְךָ, בִּתְּךָ, שֶׁמָּא אַף
אִמְּךָ הוֹרָתְךָ, כְּשֶׁבִּמְחִצָּתָם אַתָּה
מִתְרוֹחַ וּמֵסִיר אֶת מַסֵּכַת־הַכָּזָב
(הַחֲדָשָׁה עִמָּהֶם וְעִמְּךָ), אֶת זוֹ הַמְּנֻטֶּפֶת
דַּם־לְבַב מְשַׁחֵר, מָהוּל בְּשֶׁמֶן־זַיִת
שֶׁל יִסּוּרֵי־מַצְפּוּן, וְחוֹזֵר לִהְיוֹת
אוֹתוֹ חֲזִיר־חֲזִירְתַּיִם
הַמֻּכָּר לָהֶם מֵאָז
וּמִתָּמִיד.

22.5.89

רענן לוריא מדבר:

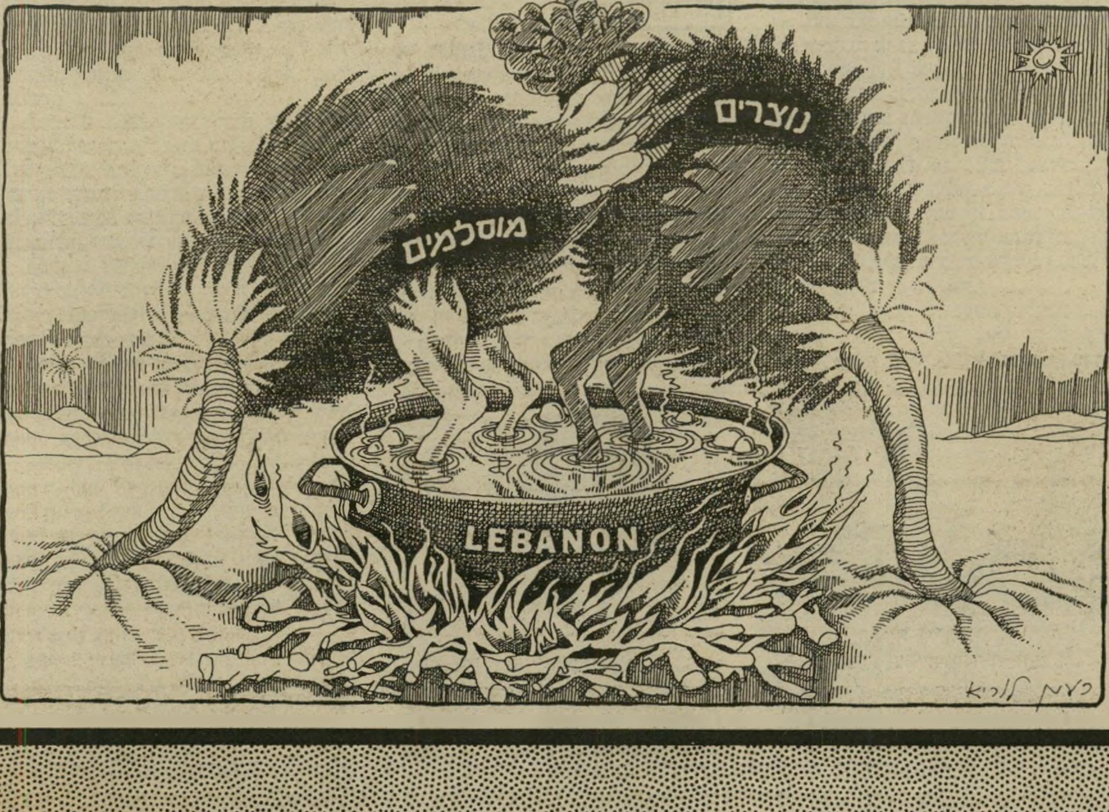

אורי דן

ארה"ב — מביירות לירושלים

ארה"ב **אינה** מנהלת מו"מ עם אירגוני הטרור. היא פשוט נכנעת להם. אם אין מישהו אחר שיעשה לה את העבודה — היא עושה זאת בעצמה. ואם יש — היא מסתתרת מאחורי גבו.

עם אש"ף מנהלת וושינגטון רומאן לוהט למתחילים. עם החיזב־אללה משאירה ארה"ב לישראל לנהל את המו"מ, ובכל מקרה לשלם את המחיר כבוא היום — גם תמורת שיחרור בני־הערובה האמריקאים.

אמנם, שערה משערות ראשו של שבוי ישראלי אחד כמו סרן רון ארד, שווה יותר מכל הזקנים של אפילו אלף חיזב־אללות בכלא הישראלי. שיחרורם של אלף תמורתו חייב כמובן לעורר את הוויכוח עד כמה זה עלול לעלות בחייהם או בשביים של ישראלים אחרים. יחד עם זאת כשממשלת ישראל אינה מסוגלת למצוא דרך אחרת — הרי זה הכרח־בל־יגונה. בתנאי אחד: שאין זה הופך להשקפת עולם. לגישה של „אין ברירה". לכניעה לאירגוני טרור — כדרך מדינית.

הנווט רון ארד
שערה מראשו שווה אלף חיזבאללות

מה שמתרחש עתה הוא בדיוק זה. בשעה שישראל מוכנה לנהל מו"מ עם החיזב־אללה ברמה מקומית — של חילופי שבויים, מנהלת ארה"ב מו"מ עם אש"ף ברמה הלאומית — כלומר לסלילת הדרך להקמתה של מדינה פלסטינית בליבה של ארץ ישראל. בשני המישורים מצפים אירגוני הטרור לכופר ה־מתאים תמורת סחטנותם. מה שישראל מוכנה לעשות בקנה מידה קמעונאי, עושה ארה"ב במו"מ סיטונאי.

המשותף לשתי המדינות הוא ניסיון ההונאה בקנה מידה לאומי ובינלאומי. ארה"ב מודיעה שבניגוד לישראל — לא תנהל מו"מ עם אירגוני טרור. והיא מנהלת מו"מ עם אש"ף. ואילו ישראל מודיעה שלא תנהל מו"מ עם אש"ף — בשעה שנציגיו גם אם הבלתי מוצהרים — אבל מוכרים על־ידי השב"כ — מתקבלים כלורדים אצל יצחק שמיר ויצחק רבין.

מדינת בנות

שמיר **צהל** השבוע כנביא בעירו ירושלים: למחרת החלטות ה„פתח", ובעיקבות „הביקורת" האמריקאית מיהר להצהיר שמראש ידע שכך יהיה, ואין עם מי לדבר ב„פתח". ומכאן, שתוכנית הבחירות שלו עוד תצליח כ„גימיק".

אבל שימחתו, כמו זו של דן מרידור, היתה מוקדמת מדי. כי ארה"ב, אש"ף, ה„פתח" יישרו את השורה מהר מאוד, בפגישה קרובה בתוניסיה, ויתבעו משמיר „להמשיך בתהליך" ולממש את הבטחתו לבחירות לפלסטינים. מחיר הכניעה לאש"ף.

מה שקורה במיקרו עם החיזב־אללה מתרחש במאקרו עם אש"ף. מאז המיבצע המוצלח של צה"ל ללכידת שייח' עוביד חזרו פעמים רבות דוברי וושינגטון והדגישו „ישראל היא מדינה ריבונית", „ישראל היא מדינה עצמאית". דומה שמזה שנים רבות לא שמענו הצהרות עצמאות כאלה לגבי מדינת ישראל, שיצא דווקא מוושינגטון ולא מירושלים.

ההצהרות הללו היו בניגוד מוחלט לדרך בה מתייחסת וושינגטון לישראל. לא רק שהיא רואה בישראל מדינה וואסאלית הנשמעת לפקודותיה. אלא שבשנות ממשלת האחדות הלאומית ומאז ימיו הראשונים של יצחק שמיר כראש־ממשלה זה היה המצב הלכה למעשה. חלפו הימים של מנחם בגין הגדול, שנזף בשגריר סמואל לואיס שישראל אינה מדינת בננות.

ציון צפריר, העולם הזה

דן מרידור
שימחה מוקדמת

מזה כמה שנים טובות התרגלה וושינגטון שהממשלה בירושלים עושה פחות או יותר מה שאומרים לה. כל סטייה מנורמה מקפיצה את המימשל. במיוחד כשיושבים שם שני הטקסאנים הנכבדים, ידידים בנפש, הנשיא ג'ורג' בוש ומזכיר המדינה ג'ים בייקר.

מישחק ציני

התגובות **הספונטאניות** של השניים היו ביקורתיות לגבי ישראל למחרת לכידת השייח' עוביד. אליהם הצטרף בפומבי בגינוי חסר תקדים רוברט דול, בהבעת פנים של סלידה מלאה. מה שג'ורג' בוש השמיע בעל־פה לעיתונאים — השמיע בייקר למשה ארנס בשיחת טלפון: מדוע הפתיעה ישראל את המימשל, וכיצד זה לא תיאמה את המיבצע מראש. ארנס מיהר להתקפל וכבר באותה שיחה הבטיח לבייקר ש„יותר מאוחר" כתום משבר בני־הערובה, ישבו הישראלים עם האמריקאים וידונו בשאלת „התיאום המיבצעי".

לא ניתן להסביר את התגובה האמריקאית הראשונית החריפה הזו לגבי מיבצע צבאי־ישראלי מזהיר ככל שיהיה — אבל מוגבל וקטן בסך־הכל, מבלי להבין שארה"ב רוצה שישראל תעשה בדיוק מה שאומרים לה.

ההודעות התגיגיות מוושינגטון נבעו מצורך ריגעי, כדי להודיע לאירגוני הטרור שאין לארה"ב כל חלק בלכידת שייח' עוביד, ולחסוך ממנה פעולת־תגמול. שנית — וזה עתה העיקר — שישראל תנהל מו"מ עם חיזב־אללה ותשלם את המחיר גם תמורת שיחרור בני הערובה האמריקאים, מבלי שארה"ב תהיה מעורבת. יותר מזה — שתוכל להמשיך ולהצהיר שמדיניותה היא שלילת כל מו"מ שכזה. רבין נחלץ במהירות בעצמו לסוכך על הצגה זו ולהדגיש את השוני במדיניות שתי המדינות כדי להגן על כבודה של ארה"ב. אבל גם את הצהרותיו אלה מסר רק לאחר שקיבל לכך לפחות אישור אילם של וושינגטון.

זהו בדיוק אותו מישחק ציני שליווה את העיסקה של ישראל עם מחבלים שיעים בקיץ 1985. אז הודיעה ממשלת ריגן שלא תנהל עימם מו"מ לשיחרור חטופי מטוסי טי.וו.איי לביירות. אבל בצינורות החשאיים ביקשה ועודדה ארה"ב את יצחק רבין לבצע את העיסקה של שיחרור למעלה מ־500 מחבלים שיעים — ואמנם תמורתם נשלחו לחופשי בני־ הערובה.

ג'יימס בייקר
ישראל תשלם את המחיר האמריקאי

ניצחון הטרור

יצחק **רבין** עצמו שכיהן כראש־ממשלה הבין את הסכנה לקיומה של ישראל מכניעה לאש"ף או לכל אירגון טרור שהוא. לכן רגז רבין באחד ממיפגשיו עם מזכיר המדינה דאז הנרי קיסינג'ר, כאשר התברר לו ששליחי ארה"ב מקיימים מגעים חשאיים עם אש"ף. לכן תבע רבין — וגם קיבל, התחייבות אמריקאית שלא לקיים מו"מ עם אירגון הטרור.

ישראל שילמה מחיר יקר עבור מדיניות מוצדקת זו. די להזכיר את התלמידים שנהרגו בבית־הספר במעלות ב־1974 כשישראל סירבה לדרישות חוטפיהם הפלסטינים — ופרצה לבית־הספר כדי לשחררם.

אבל הכירסום במדיניות ברזל זו החל כבר בעת כהונת ממשלתו הראשונה של מנחם בגין. היה זה שר הביטחון דאז, עזר וייצמן — שהיום כבר מוכר בגלוי כמי שמייחל להיפגש עם יאסר ערפאת — אשר אז ניהל מו"מ עם אש"ף לשיחרורם של חיילים ישראלים. מה שהתחיל בקטן הפך לכדור שלג שאחד משיאיו היה עיסקת חיילי צה"ל תמורת שיחרורם, בידי רבין, של למעלה מאלף מחבלים. מאז — חלקם כבר נעצרו מחדש בפעולות טרור כולל בדבר הקרוי „אינתיפאדה".

ארה"ב עצמה ברחה ונמלטה מפני הטרור. לאחר שעודדה ודחפה את ישראל לצאת מביירות, חשבה וושינגטון שחיילי המארינס שלה יבטיחו לה את מעמדה שם. אולם מן הרגע בו פוצצו החיזבא־ללות את מטה המארינס בביירות ורצחו למעלה מ־200 חיילים אמריקאים, נסלל התוואי לנסיגה אמריקאית, מהירה, אלגנטית ודיסקרטית. שילטון הטרור בלבנון, שהביא לרצח הקולונל ויליאם היגינס וחטיפת בני ערובה אחרים, מיהר למלא את החלל שנותר.

עזר וייצמן
כדור השלג של שיחרור המחבלים

מפולת

עכשיו **מכוונת** ארה"ב את מאמציה שצה"ל יפנה את יהודה שומרון וחבל עזה לקראת עריכת הבחירות שהבטיח שמיר — מה שיוביל להשתלטות הטרור של אש"ף בליבה של ישראל. ארה"ב עיקבית במדיניות הנסיגה — בביירות, כמו גם מירושלים.

כמובן שאין לבוא בטענות רק לארה"ב. לישראל היתה תרומה נכבדה בגיבוש המדיניות האמריקאית. לא רק של אי־כניעה לטרור אלא של מילחמה בו: הפצצת לוב ויירוט מטוסו של אבו־עבאס תחת ממשלת ריגן, היו פירפורים אחרונים של מדיניות בריאה וצודקת זו. אך ברגע שישראל עצמה הוכיחה שאין היא יותר מדינת־מיבצע־אנטבה, אלא מנהלת מו"מ עם אירגוני טרור מחיזב־אללה ועד אש"ף — לא ניתן לצפות מארה"ב שתהיה יותר ארדוקה בעניין זה ממנה.

מכיוון שישראל איפשרה לטרור של אש"ף להשתולל ב„שטחים" ב־88־87 מבלי למצוא לו תשובה מיקצועית־צבאית — ורבין וא־לופיו הודיעו שיש לכך „פיתרון מדיני" — הקדימה אותם ארה"ב ונכנסה לדיאלוג ולמו"מ עם המיפקדה העליונה של טרור אש"ף בתוניסיה.

ברגע בו הציעו רבין ושמיר את תוכנית הבחירות לפלסטינים — היה זה פרס נוסף לטרור והידרדרות במסלול הכניעה לו שמורבילה ארה"ב בתוניסיה. שום הצהרות של הפתח או של אש"ף, ויהיו בהן, כפי שארע השבוע, האיומים המפורשים ביותר לקיומה של ישראל — לא יעצרו את המרוץ הזה. להיפך, וושינגטון תמיד תסייע עתה לאש"ף „להסביר" ו„לשפץ" את הצהרותיו — העיקר שישראל תשלם את המחיר. מה עוד ש„מחנה השלום" הישראלי — שאפילו את השלום עם מצרים לא הביא — התרחב ומקיף עתה ויתורים נוספים של צמרת מיפלגת העבודה בישיבתה בשבוע שעבר.

רק דרך אחת נותרה והיא עדיין אפשרית, לעצור את המפולת הנוראה. שישראל תחזור ותמלא בתוכן ממשי את הודעותיה של וושינגטון כי היא „מדינה סוברינית", שתקום ותפסיק את מגע שמירי־רביני עם המזוהים כאנשי אש"ף. רק אז תוכל לתבוע מארה"ב להפסיק את המו"מ עם ראשי אש"ף בתוניסיה.

ג'ורג' בוש
ארה"ב תסייע לאש"ף

אחרת התחינות שמשמיעות ישראל וארה"ב באוזני החיזב־אללה למען מו"מ בענייני השבויים והחטופים יישמעו כשירי ילדים לעומת קולות הכניעה לאש"ף. ■

אילנה אדם

שהם יתנצלו

כשנגמרת התחמושת העניינית בוויכוח בין אנשי השמאל לימין, מטיחים הראשונים באחרונים ביטויים רוויי שינאה שנטבעו ע"י ראשיו, סופריו ואנשי תיקשורתו. „פאשיסט", „קיצוני", „לאומני", „אנטי דמוקרט".

סוג זה של טיעונים תקף במישור האישי וברמה החברתית לאומית. אותה הטחת עלבון תמידית חוזרת כנגד מחנה או ציבור שלם כמו היו בורים, אנאלפאביתים, אנטי־ליבראליים.

העליבות היא, שהימין מתפתל תחת עולן של הגדרות אלו ומנסה להוכיח עד כמה אינן נכונות. מחנה שלם מתאמץ להראות כי הוא אכן משכיל, ליבראל, דמוקרטי, שומר חוק וישר. נחיתות זו שנכפתה עליו, ושהוא, בעצם התנהגותו כמו מסכים לה, עולה לו במחיר רב.

כהנא כח"כ נזקק לבג"צ על מנת להישמע בתיקשורת. חנא סניורא ופייסל אל חוסייני לעומת זאת, היו „מחוזרים" והתראיינו חופשי. או למשל הרעיון הליבראלי של חינוך חינם ליב' כיתות, שהוא פרי המהפך ויוזמת הליכוד. במקום שיהפוך לנס לימין הפך לקרדום לשמאל.

כעיקרון, אין להתנצל על השכלה, על נאורות, על דמוקרטיה, או על ליברליות. אין להתנצל על כישרון, על חכמה, או על השקפת עולם. אפשר לשאת בגאווה ובכיף את הכינוי לאומני. בנושא זה רצוי ללמוד בשקיקה מהמצרים איך נלחמים על 200 מטר אדמה, ומערביי יהודה ושומרון, איך מתעקשים על בית!

יש אי נוחות זמנית שעה שאתה מוכפש וברור לך שאתה נקי מהרפש המוטח בך, אך בטווח הארוך העובדות הן שתכרענה והעובדה הראשונה הכואבת היא — ירידה מתמדת ועיקבית בכוחו של השמאל. תנו להם להתפתל בהסברים, בחקירות ובהוכחות. (ממילא הם אמונים על עריפת ראשים. מה שהם יעוללו לעצמם לא נעולל להם אף בחלומותינו הפרועים ביותר).

תנו להם לנתח, לנסח, **להתנצל**. דיון עקרוני, אינטליגנטי עמנו, ייתנהל רק כשהם יגביהו את ה„רף".

אין פיתרון

מי שראה במוצאי־שבת האחרון את התוכנית „רואים עולם" לא יכול היה שלא לשאול את עצמו מה בעצם קורה פה.

התוכנית נגעה ב־4 קונפליקטים מרכזיים בעולם שאין להם פיתרון בעתיד הנראה לעין (אגב, סיכסוכים אלו גילם רב בהרבה מזה הערבי־ישראלי). למי שלא ראה נזכיר רק שהראו את שפיכות הדמים בצפון אירלנד, בסרי־לנקה, בלבנון ובחבל־הבסקים. (**לא הראו**: תורכים־יוונים, אתיופים־סומלים, כל מיני עמים השונאים ורוצחים אחד את השני בבריה"מ, את נושא הכורדים־עירק, את עירק־אירן וכו' וכו' וכו').

בין שאר האסוציאציות שלי מתוכנית זו נזכרתי בסיור הסברה שערכתי בדצמבר האחרון בארה"ב והשאלות שנשאלתי ע"י אמריקאים לא מעטים אודות עמדתה ה„לא־מובנת" להם של ממשלת־ישראל נגד שיחות ארה"ב־אש"ף. האמריקאים להזכירכם הינם אבות המונח: "Instant-Solution" שהוכיח את כישלונו מימי חוזה ורסאי ועד ימי קוריאה, קובה, וייט־נאם וניקרגואה (כולל הטיפול בבני־הערובה האמריקאים באירן ובלבנון).

האמריקאים הם עקשנים גדולים, הם אינם מוכנים לקבל את העובדה כי בשלב זה אין פיתרון לבעייה — הם אינם תופסים את מהות הפרובלמטיקה ומביטים על הנושא בתמימות האמריקאית של: Fair-Play בעוד שהמציאות מראה על שני עמים הרוצים ללא פשרות ובכל מחיר את אותה כברת ארץ.

כמו בפעמים קודמות ממשלת ארה"ב תנסה לאנוס אותנו לקבל פיתרון שלמעשה ייתן יתרון טקטי־קרבי לאוייב ומכיוון שלא נסכים יפגע הדבר בנו ובעיקר באמריקאים שיפסידו אותנו — הידיד היחידי שעוד נשאר להם במזה"ת. הנפגעים הגדולים ביותר יהיו מנהיגי אש"ף שיחגגו את „ניצחונם" מכיוון שלא יבינו שלמעשה ארה"ב איננה מסוגלת לממש את החלטותיה והמלצותיה במישור הבינלאומי (למעט מצב שבו ישנה סכנה מיידית וחמורה ליבשת ארה"ב עצמה).

בשבוע שעבר צויין כי אפילו „ילד השעשועים" של הסלון־השמאלני בישראל — מירון בנבנישתי הגיע למסקנה שאין פיתרון... האם ה־SMALL ילמד?

יהודה דרורי

דניאלה אשכנזי

איזון חוזר

מסתבר שהשאלה „מי הוא יהודי" אינה סוגיה ליהודים בלבד. גם הפלסטינים מגששים באפילה ומתקשים לזהות בוודאות יהודים — בייחוד בלילה. על פי שפת הסימנים המוסכמים של האינתיפאדה, לא מתקשה אף „צעיר" להבדיל בין רכב ערבים בעל פנס קדמי בודד ורכב יהודי בעל שני פנסים. יש שתי נקודות אור באפילה? ראייה שהנוסעים הם יהודים — אוי לגויים. למרות שעברו למעלה משישה חודשים מהדיווח הראשון על־כך בכלי התיקשורת (חגי סגל, חדשות), אין חדש תחת השמש, גם לא בחסות החשיכה: לפני שבועות מיספר, ב„מבט" שוב דווח על „סימני הדרך" לצופים בשולי הדרך; עד היום עדיין אין סימן לנוכחות שילטון החוק בכביש.

● ● ●

הכיסוי של ישראל בתיקשורת העולמית, ללא קשר לאינתיפאדה, נסוב סביב מילה אחת: עימות — עימות בין יהודים וערבים, בין דתיים וחילוניים, בין אשכנזים וספרדים בין ימין לשמאל. העימות ראוי לכיסוי, אבל אין זה כל הסיפור. מעבר לפוליטיקה, כלכלה וביטחון, לחברה הישראלית חוויות ואפיונים מלבד המתח המתמיד שהוא נחלת כולנו. סיפורי הצבע המעטים הדולפים החוצה גורמים לדה־הומניזציה של דמותנו כי הם כמעט כולם על טהרת ההרואי או הדמוני. הכישלון ההסברתי להראות תמונה מורכבת ומעמיקה יותר, טמון לא רק בהעדר אמצעים. לעתים יש אמצעים, אפילו אמצעים רבי עוצמה. רק צריך לדעת להפעילם. לכן, יש לברך על העברת תוכניות הטלוויזיה הישראלית לשידור חוזר בתחנת כבלים בניו־יורק. חלק, כולל „מבט", ישודר בתרגום לאנגלית. מיגוון תוכניות — התעודית והמבררת, ה„רצינית" והבאנלית — כולם יחדיו עשויות לשים את כותרות העיתונים בפרופורציה הנכונה ולתת לאזרחי המדינה מידות אנושיות.

המשקיעים האמריקאים, רובם ישראלים: רבותי, כשתשקלו כדאיות השידור של תוכנית זו או אחרת, כולל עלות התירגום, זיכרו שיש יותר על כף המאזניים מאשר רווח אישי בלבד. מבחינת ישראל, קהל היעד צריך להיות הציבור האמריקאי ולא קהילת היורדים. לאחרונים מקורות מידע למכביר על הנעשה בארץ.

דני כהן

האשמים תמיד

בגיליון הקודם של העולם הזה (מס' 2710) מצאנו התייחסות מעניינת לכל סוגיית הירי והתנכלות המצרים לאזרחים ישראלים במימי מפרץ אילת. בהקשר זה מובא סיפור על עיתונאים ישראלים שביקרו בקהיר. תוך כדי נסיעה במונית, פלטה אחת מהן את צמד המילים הסטנדרטיות במקומותינו „כוס אומכ". הנהג המצרי נדהם לשמע האמירה, שכן עבורו זו בבחינת העלבה חמורה הפוגעת בעמקי הנשמה.

כל התיאור הזה בא כמבוא למסקנה ולהירהור המפתיע שמגיע בסוף הקטע: „בכל פעם (כשמתרחש אירוע ירי או התנכלות ד.כ.) אני שואל את עצמי: אולי אחד הישראלים הפליט, שלא בכוונה, את שתי המילים התמימות האלה?"

ואילו אני שואל את עצמי, האם לא מסתתרת כאן שיטת ההאשמה עצמית הידועה והישנה. נדמה שרצה הכותב לומר: „לא סביר שהמצרים אשמים. לא יתכן שסתם ירו המצרים בישראלים, או נגחו את ספינתם, או השפילו אותם. יש לחפש ולמצוא בנו את העילה לפגיעה. שהרי יהודים אנו, וכבר בגולה למדנו כי אם הגוי מתעלל — הגוי צודק והיהודי אשם".

על פי אותו הגיון אפשר היה להמשיך ולטעון, כי גם ילדים פלסטינים, המניפים את אצבעותיהם בסימן „וי", מהווים פרובוקציה העלולה לגרום ללחיצה על ההדק ולשפיכת דמים. אמנם עבורם הסימן הוא בבחינת משחק, אך אצלנו ה„וי" הזה מסמל את מינכן, אביבים, מלון סבוי ונ.ת. בן־גוריון.

אך ברור לכל בר־דעת, שלא יימצא עיתונאי שפוי אחד (ישראלי, לא מצרי) שיצדיק, או יבין פתיחה באש כתוצאה מהתגרות דומה. ברור כי עבורנו לא מתקבלת על הדעת פעולה ברוטאלית רק על רקע מילולי או סמלי. אפילו קשור הדבר באמוציות כבדות החורגות בהרבה מהפרופורציה הלוקאלית.

ושוב עולה התהייה, כיצד התפרצויות ספונטאניות־יצריות בצד שלנו מקבלות את כל שלל כינויי הגנאי: „ברבריות", „התאבות", „פנאטיות", „פשיזם". לעומת זאת, מעשים דומים מהצד הערבי של המטבע אפשר להבין, צריך להסביר, ורצוי, אם רק ניתן הדבר, לגלגל את האשמה עלינו. כאילו נולדנו אשמים. כאילו מנגד חיים רק צדיקים גמורים. ואולי פשוט נשארנו גלותיים.

מלך עכברוש

ג'וחא* ביער עכברושים ומזיקים־דומים מביתו, וזרקם לחצר שכנו, **ז'ורז' כריסטיאן**. שכנו הניזוק התרעם וקצף ואף התלונן אצל הוואזיר של הכאדיב, והתלונה הגיעה דרך הפחה על לביי. לבסוף נידון ג'וחא למ"ט הצלפות בכפות־רגליו באמצעות קנה חיזרן. כשחזר ג'וחא מוכה ודואב הביתה, נתקל בשכנו ז'ורז': „למה ליכלכת עליי?"

ענה ג'ורג', „סלח־לי, אתה הוא זה שליכלך; עכברושיך העונתיים היו־לי לזרא בחצריי!"

„אני אולי המלכלך," התיז־מהר ג'וחא — שימו לב לביטוי ,אולי' — וסיכם, „אבל אתה הוא המלוכלך."

„נכון," סח השכן המקופח, „ועכשיו אנחנו כבר מכירים." עניין של מנטאליות.

במערב הפרוע

בכפרי־הספר האמריקניים שוטטו לפעמים ברנשים די מגונים, ביניהם רוכלי־סדקית ומטיפי־דת מועילים, אך גם „מלסטמי דירי־חזירים, מוצצי־ביצים, מבעירי־אסמים ואפילו חוטפי־ילדים."

דינם של הראשונים והאחרונים היה החבל. את מוצצי־הביצים היו מלקים כמה מכות נאמנות — לעתים עד שנעשו גל־של־עצמות. אבל מבעירי־האסמים, משום מה, לא זכו אפילו ללינץ'; הם פשוט היו ,נלכדים באש האסם' ונמוגים בלהבות.

על הצתת־יערות עדיין לא חשבו שם, במערב. כמו־כן, מעניין מה היו עושים שם למדליקי צמיגים; משהו נוסח פול פוט?

בעקבות מכונית־התופת

יפה עשה צה"ל שהתחיל לעשות סדר בשירותיו הצפופות, ריווחן — וכך מנע אסון כבד־מאוד עת התפוצצה מכונית־הנפץ התורנית ליד השיירה בלבנון.

ויפה שבעתיים עשה כשלא הגיב ,כמצופה' בפעולת־תגמול מכאיבה בעקבות היעזת־החיזב־אללה.

ככלל, פעולות־תגמול ונקם אינן מועילות. ולנוכח סטאטיסטיקת־הגינויים במוסדות־בינ"ל חסודים, הן אף מזיקות.

בחיזב־אללה ובכנופיות דומות יש לטפל במפתיע, בלא הקשר, מן־המארב, ביוזמות פראיות, תדירות — אך לא סדורות. הטרור־כלפיהן חייב להיות בחתף, הן בגלל ההלם־המיידי ובעיקר למען האפקט המצטבר. אין לגמול לחיזב־אללה. יש — **לטרטר**. וסטאטיסטית — אין מגנים בעולם **יוזמות** שכאלה!

טד גדיש

** ליצן־מיתולוגי כמו ישמעאלי, אשר בדו גזעני־המערב יען התאוו לטפול גרוטסקות ובורלסקות על הגזע־הערבי האציל. למעשה, על הרש'לה היהודאי רצו לספר...*

מודיעין או"ב

„אין להתפלא על השיטות אותן נוקטת ישראל כנגד הפלסטינים בעלי הגדה המערבית ותושביה, כגון פעולות של הרג, דיכוי וברבריות. הפעולות הלא אנושיות הם הרי מטבע הישות הציונית. המדינה הוקמה על גזל, טרור, גירוש, רצח. בשיסוי בטנים וביתר שיטות של פשע וברבריות, אשר חוגגת אותן ההנהגה הציונית מיסוד המדינה ועד הזמן הנוכחי בו מופגנת קבל כל העולם שיטת הטירור הישראלית. מפליאה רק עמדת העמים הערביים אשר מסכינים וחיים עם מצב זה.

אנו שומעים כל יום על פעולות דיכוי אלו, הברבריות גואה, ואנו רואים חלק ממנה על מסכי הטלוויזיה... העם המצרי פעל במסגרת אירגוניו, מיפלגותיו, איגודיו, הקים ועדות ואסף תרומות, ופירסם אודות האינתיפאדה, זאת לעומת השתיקה השולטת בכל עמי ערב, ואין האיגודים והאירגונים הערבים פועלים, ואינם מקימים ועדות... העם המצרי הוא היחידי למרות הנסיבות שמצית את הלהבה, עד שייצאו עמי ערב משלב ההתנצלות לשלב יותר חיובי".

עבדאללה אפאהם,
„רוז אל יוסוף" 14.7.89

מרדכי הורוביץ

מרובעים נגד מדוכאים

כולם יודעים שהאירגון השיעי המחזיק בבני הערובה נתמך ומוחזק ע"י איראן. ידוע גם שהאירגון של ג'יבריל, האחראי להפלת מטוס פן־אם, נתמך ע"י סוריה. בכל זאת אין איש בא בטענות אל איראן ואל סוריה בגין הפשעים האלה, זה משום שפורמאלית איראן וסוריה יכולות לנער את חוצנן ממעשי הטרור הנעשים ע"י אירגוני החסות שלהם.

אירגוני טרור אי אפשר לתבוע לאחריות. אפשר רק לפגוע בהם. כדי לפגוע באירגוני טרור יש לפתח, לשכלל ולהפעיל אמצעי ודרכי לחימה לא שיגרתיים כגון טרור נגדי וענישה סביבתית. מדינה שיש לה מעצורים לפתח ולהפעיל אמצעי לחימה ודרכי לחימה כאלה, דנה את

אחמד ג'יבריל
דוגמא מסוריה

עצמה לאוזלת־יד. זה מצבן של ארה"ב ויתר מדינות המערב שאזרחיהן נחטפו בידי אירגוני טרור. מדינת ישראל אינה יכולה להרשות לעצמה מעצורים מסוג זה ואת אוזלת־היד הנגרמת על ידם, ולו מהסיבה הפשוטה שמבחינה גיאו־פוליטית היא ממוקמת בשכנות מיידית לחיות האדם מן החיזב־אללה, מאירגונו של ג'יבריל ובעלי חיים אחרים דמויי־אנוש.

אירגון טרור נטול אחריות הוא פריט חיוני במחסן הנשק של מדינה מזרח־תיכונית. למדינה ריבונית אסור לבצע מעשי טרור. למדינת ישראל, כמדינה ריבונית, אסור לבצע פעולות כגון חטיפת השייך עוביד. ביצוע פעולה כזאת פוגע בתדמיתה וחושף אותה לביקורת, שלמדינה ריבונית אין עליה תשובה. אפילו סוריה אינה מבצעת פעולות טרור במישרין. איראן אף היא חדלה ממעשים ישירים כגון תפיסת אנשי השגרירות האמריקאית.

בימים האחרונים הובעה דיעה בכמה עיתונים ששבויי צה"ל שהיו בידי החיזב־אללה אינם עוד בחיים. אם יש אמת בסברה זו, מדינת ישראל תמצא את עצמה תקועה עם השייך עוביד ללא אפשרות לקבל עבורו את התמורה שלמענה נחטף וגם ללא אפשרות להוציאו להורג, אלא לאחר דיון משפטי ממושך בנוכחות נציגי העיתונות העולמית, אמנסטי, שלום עכשיו, דדי ויוסי, השנה ה־21, יש גבול, האגודה הישראלית לזכויות האדם, הטלוויזיה הישראלית, השגרירות האמריקאית וכו'. זו דוגמה לתיסבוכת שמדינה ריבונית העוסקת בחטיפות יכולה למצוא את עצמה בתוכה.

לו השייך עוביד היה נחטף ומוחזק בידי אירגון טרור ישראלי, ניתן היה לחרוץ את דינו בפרוצדורה מקוצרת. מעמדה של מדינת ישראל לא היה נפגע כי כל טענה שהיה ניתן להעלות נגדה, ניתן להעלות גם נגד איראן, סוריה ועיראק. וכשם שאין מעלים טענות נגד מדינות אלה בעניין הטרור שלהן, כך גם אין להעלות נגד ישראל טענות באותו עניין.

מדינת ישראל טרם איחרה דבר. ניתן עדיין לרכז את השייך עוביד, יחד עם יתר העצורים השיעים בכלא אחד. אחר כך אירגון טרור יהודי יכול להשתלט על הכלא. הוא יכול להיקרא „בני ברוך" ע"ש ברוך ממגנצא, או כל שם אחר שמרמז על מצב רוח היסטרי. ברור שממשלת ישראל יודעת היכן מוחזקים בני הערובה השיעים, אך צה"ל אינו יכול להתערב, כי אירגון הטרור היהודי מאיים, במקרה כזה, להרוג את כל בני הערובה. תסריט זה היה מעניק לישראל מרחב־תימרון עצום ומשאיר בידה את היוזמה המדינית שלפי כל הסימנים אבדה לה.

אני יודע שכל האמור לעיל הוא תיאורטי ושלא ייצא מזה כלום. את הפסימיות הזאת ניתן לבסס על מה שראינו בשבוע שעבר בטלוויזיה במיסגרת התוכניות לט' באב. ראינו איך חצי מהערים היהודיות פתחו את שעריהן לפני הצבא הרומי. איך בגיטו לודג' צעירים וצעירות יהודיים לא יצאו ליערות להילחם בגרמנים כפרטיזנים, כביכול כדי לא להפקיר את הילדים, אך לבסוף מסרו את ילדיהם לידי הגרמנים כדי להציל את עורם. עוד ראינו כיצד היהודים מקוננים ליד הכותל על בית המקדש כי חרב, כאשר מעבר לכותל אמור הר־הבית להימצא בריבונותם. רק אופיים הרך, הסמרטוטי וחסר הכבוד מונע מהם ליטול בו חזקה. כי זה מה יש ובינתיים זה הכל, זה הכל בינתיים.

דני דיין

נורים ובוכים

בעיתוני השבוע התפרסמו שתי תמונות: זו של השייח' עוביד אשר נתפס ע"י כוחות צה"ל בג'יבשית ולידה זו של פייסל חוסייני המתארח בחוג „משוב" של מפלגת העבודה, מחליף חיוכים לבביים עם סגן שר האוצר, הד"ר יוסי ביילין.

מלוא החופן מחמאות מגיע למפקדי צה"ל וחייליו אשר תכננו וביצעו את המשימה המסובכת בתוככי לבנון; גם לשרי הקבינט אשר־כפי שדווח — אישרו פה אחד את המבצע, מגיעים דברי שבח. אכן, כך נלחמים בטרור.

אך בה בעת בירושלים ובשטחי יש"ע, מסתובבים חופשיים ראשיה של מערכת טרור והסתה מסוכנת פי כמה. קלסתרוניהם ידועים לכל, כתובותיהם מופיעות בספרי הטלפונים של „בזק", לוחות זמניהם גלויים: הרצאה בפורום מפלגתי בתל־אביב, הופעה בפני תלמידים בבי"ס תיכון בחיפה, התוועדויות עם חברי כנסת ואישי ציבור ישראלים.

כדי לתופסם ולשים אותם מאחורי סורג ובריח לא דרושה סיירת עילית; מספיקה לשם כך חוליית שוטרים רגילה. כדי להגיע למשכנותיהם לא נחוצים מסוקים משוכללים; ניתן לעשות את המלאכה בכל ניידת משטרה. ובכל זאת, ההוראה ממאנת לבוא. כך — אין נלחמים בטרור.

לאחר גילוי גופתו של אבי ססנפורטס הי"ד ולאחר הרצח המתועב בדרך לירושלים, היינו עדים למעשים חמורים של יהודים בכבישי הארץ. גם בעבר ארעו בארץ מעשי רצח מחרידים לא פחות, אך בכל זאת, תגובת הרחוב היתה שונה. מדוע? מפני שכל אחד — כל אזרח ישראל, כל יהודי באשר הוא — ידע שאמנם הוא בחזקת מטרה קבועה לטרור הערבי הרצחני, אך הוא ידע גם שבירושלים יושבת ממשלה שעושה ימים כלילות למניעתם של מעשי ההרג, בדרכים סמויות וגלויות כאחד. ידענו שאנו עלולים להפגע, אך ידענו גם שמדינת ישראל מפעילה מערכת משומנת של פעולות מנע — כדי שהפיגועים לא יתרחשו, ופעולות תגמול — אם הם חלילה ארעו.

מה שהיה — איננו עוד. פעולות התגמול חלפו מן העולם. הרצחם של החייל ססנפורטס, עו"ד לוי, עו"ד ורדי, סטיב רוזנפלד, פרופ' שטרן, ט"ז נוסעי קו 405, הקבלן שליין — כולם נותרו ללא מענה הולם. תורת הבטחון של ישראל בתחום הלוחמה בטרור הפכה ממדיניות של הרתעה — שהצילה אין ספור נפשות, למדיניות של רתיעה מתגובה; ממכות מחץ מכאיבות, עברנו למלל נבוב בסידרה ארוכה של לוויות.

חמור לא פחות מכך, גם פעולות מנע שיעזרו לעקור את הטרור מן השורש אינן מתבצעות. אין ספק ששרותי הבטחון ממשיכים להשקיע מרץ וכשרון בנסיון לחשוף חוליות חבלה בטרם יבצעו את זממן; אף שסירסנו את השב"כ במו ידינו לאחר פרשת קו 300, אני סמוך ובטוח שהוא נוחל הצלחות מרשימות. אך לא זו המקבילה הדרושה ב־1989 לפעולות המנע היעילות שידענו, מן הסוג של המתת ראשי אש"פ במיטותיהם בביירות, או חיסולם ברחובות רומא וככרות פריז. גם עוצר ומעצרים באבו־טור, נוכחות מוגברת בעזון וסיור לילי בצוריף — עם כל חשיבותם — אינם תשובה מספקת.

כל עוד לא תינתן הפקודה — הפשוטה, הקלה לביצוע — להושיב את ראשי הטרור האש"פי במזרח ירושלים בתא הסמוך לתאו של השייח' עוביד, כל עוד לא תצא הוראה זו מקריית בן גוריון הסמוכה — נמשיך להיירות ולבכות.

חרדל

פסוקוי: רבין — מי שניכשל באינתיפאדה שלא יטפל בחיזב־אללאדה. ●●● כמה סיבות טובות היו לחטיפת השייח' אך למעשה לצערנו היא בוצעה בשל כל אותן סיבות הסחת תשומת הלב הציבורית מכישלונם המתמשך של הצמד שמירבין בחזית הטרור הפנימית, בניית מעמדו של רבין כמנהיג תחליף לפרס השוקע, הפסקת העיסוק בשקריו הבלתי סגורים של שמיר כלפי כל העולם בכלל וחבריו לפוליטיקה בפרט. ומעל לכל חיפוש הישג פופוליסטי קצר מועד ●●● וזאת עוד סיבה לדאגה לחברים, שסופו של מיבצע גיבורים זה ייגמר שוב בצהלות שימחה של אלפי טרוריסטים ומטורפים מוסלמים בשעת מימוש עיסקת ג'יבריל מס' 2. ומי שלא מאמין שיאזין שוב לדברי שר הביטחון הלא כל־כך פיקח ב„יומן השבוע" בדבר חשיבות שיחרור שבויינו בכל דרך **ובכל מחיר...** ●●● והחברים זוכרים את הקונסנזוס הישראלי, המנופח ע"י מיטב פוליטיקאינו ועיתונאינו, תומך ללא סייג בעיסקת ג'יבריל למול התנגדותם של אלה מהימין. מעניין כמה שאריות מאותו הקונסנזוס עדיין תומכים במחבל ההוא, ועוד יותר מעניין, כמה מאלו שכבר מודים היום בטעות ההיא, יישנו בקרוב שוב את דעתם ויתמכו, בעזרת התיקשורת כמובן, במחדל הבא שמכינים לנו. ●●● יום לאחר ט' באב, לש־מ:ע את ראש ממשלתנו הערני, שבא לברך את ממציאו, בגין, ליום הולדתו ה־76, מציין בהתרוממות רוח לכתבים את התאריך כ„ראש חודש תמוז", העלה לחברים מחשבות נוגות שמא דרושה עוד דירת ראש ממשלה (מיל.) ברחוב צמח. ●●● מוחמד מסראווה, קונסולינו באטלנטה (מיל.) הרגיע מעל דפי העתונות בכותרת: „לא בגדתי". החברים שלא הבינו במי לא בגד מוחמד „המתון", אותו מינוי „מבריק" של שימעון פרס, נזקקו לכותרת המשנה „אם אתה לא רוצה לבגוד בעמך, אתה חייב לבגוד בשליחות, במדינה שאתה מייצג פה". ●●● משום מה התרגשו בארץ מתוצאות הסקר שבישר כי 40% מבני הנוער שונאים ערבים. ליתר דיוק ההתרגשות התמקדה ב־40%. החברים התרגשו דווקא מה־„60%". ●●● מעניין מדוע לא נערך עד היום סקר אחד קטן אצל הערבים, כנראה מישהו מהסוקרים חושש מתוצאה של 100%. ●●● החברים תמהים מדוע טרטקובר עדיין לא הוציא כרזה בנוסח „אבא מה אתה עשית כשהסורים השמידו עם בלבנון". ●●● באש"ף הולכים אחר ההצלחה ומשנים את השם של כוח 17 לכוח ח"י. הם למדו מחיים רמון איך מתגברים על בעיות של תדמית. ●●● ציטוט השבוע: עובד צור — מנהל אגף החינוך של הנוער העובד והלומד מעל דפי העיתון של המדינה: „הקיבוץ שלי מלכיה הוקם על חורבות הכפר מלכיה, הדבר אינו מפריע לי לבנות שם את ביתי ולגדל את ילדי". ודווקא אלה מהנוער הכובש והלומד מהווים לא פעם את חוד החנית במתקפות שלוחות הרסן כנגד מתיישבים ביש"ע שלא זכו לשבת על חורבות אף כפר ערבי אחד. ואולי זה מה שאוכל אותם. ●●● אותם חוגים השורפים את ספריו של הרב שטיינזלץ זוכים למלוא הערכה, שיתוף הפעולה ועידוד, כאשר מדובר בקביעת מדיניות יונית בנושאים הלאומיים. לשמאל בישראל לא מפריעה הזפת השחורה המרוחה על ידיהם של שותפיו, העיקר להחזיק ידיים ביחד. אם את הקנאות הדתית הערבית הם אימצו בחדווה והערכה, מהי כבר קנאות יהודית שולית המופנית כלפי פנים. ●●● החגיגות המאולצות לכבוד ביטולה של הצנזורה דומות לשאגות צהלה ביציע אוהדים לאחר הבקעת גול עצמי. הטעות תתגלה במהרה, עתה אין שום סיכוי שהקהל הישראלי ימלא אולמות שעל בימותיהם יוצגו מחזות נפל עמוסות מסרים פוליטיים הבאים ע"ח איכויות תיאטרליות, המספקים את יצריו האפלים ותסכולו של המחזאי וחמשת ידידיו הטובים ביותר. וכשאין צנזורה בעניין, המעטים שעוד יגיעו, יעדיפו עתה להשקיע כספם בקזבלן וסאלח שבתי, על אפס וחמתם של חמשת המבקרים הטובים ביותר. ●●●

החברים של אופירה

(המשך מעמוד 9)

„נכון מאוד.”

● **אבל אתה בקושי מכיר במדינה. מה איכפת לך אם מדינה תעשה כך או כך? הזכות האלוהית תישמר במילא, בכל שילטון שהוא.**

הוא צוחק. „זה לא בדיוק ככה. המציאות היא שיש מדינת ישראל.”

● **אתה מקבל את המציאות?**

„אני משלים איתה.”

● **היום אתה משלים, מחר תשתלב, ומחרתיים תהיה מועמד לראשות הממשלה.**

„עד אז אולי כבר יבוא המשיח.”

הפוליטיקאי

„**תביט בהם**,” אומר לי מגולח-הפנים בעל הכיפה הקטנה, „תראה איך הם מתעסקים עם הפוליטיקה.”

● **מה חדש?**

„פעם הם התעסקו רק עם הדברים הפנימיים שלהם. כספים, הקצבות, חינוך. תראה איך שהם נכנסו לתוך המערבולת המדינית, עם שר-ביטחון שבא אליהם, והם בטוחים שהוא עושה להם כבוד, אבל הם נכנסו לתוך הפוליטיקה החילונית, עם הבעיות החילוניות, וההחלטות המעשיות. הם בתוך המציאות החילונית, ואין לכם מה לפחד מכיבושי הדת. זה בדיוק להיפך. החילונים הכניסו את החרדים לתוך העניינים.

„הנה, מי פתר את בעיית הדת והמדינה שכל-כך העסיקה אתכם? חשבתם שהמפד”ל תעשה את זה, אבל המפד”ל היתה בדיוק להיפך, והיא ניסתה להשתלב במדינה, אבל היא גם זו שהביאה למצב, שקראתם לו השתלטות הדת.

„עכשיו דרעי הוריד את עניין הלאום מתעודת-הזהות, ודרעי הוא מאגודת ישראל, שהתחנך בישיבה ליטאית. תשמע ברמקול, תשמע את הרב עובדיה יוסף, איך הוא מדבר על ענייני הביטחון, ועל המומחים שהוא צריך לשמוע. אתה לא מבין? הרבי שומע גם לרופאים, בתור מומחים, ופוסק לפיהם. הוא תמיד הסמכות האחרונה. תראה אותם.”

● **מה זה אותם? אתה לא?**

„אני? אני סתם ירושלמי.”

● **למה באת לכאן הערב?**

„אתה מוצא בירושלים משהו יותר מעניין לעשות?”

השיעית

ליד גרשון סלומון, שנשען על המקל שלו והביט בשקט בקהל שוחר-ההתרגשות, עמדה קבוצה קטנה והפגינה נגד הרב יוסף, נגד יצחק רבין, נגד הכניעה, ובעד המוות. במילים האלה. הבחורה ההיא, שעמדה מתחת לשלט שעליו המילים: „מיצווה למות למען ארץ ישראל” המחישה לי בפעם הראשונה בחיים שלי את הביטוי „עיניים מצועפות”, שהביטו בי מעל הפה שלה, שפלט את המילים הבאות: „כן, אני מוכנה. אני מוכנה למות למען ארץ ישראל. כל אחד צריך למות למען הארץ שלו. אתה לא? אתה לא?” הקול שלה רטט, ואם הייתי, למשל, אמריקאי שלא יודע עברית, הייתי בטוח שהיא מפגינה למען זכות האורגזמה הפרטית בציבור.

נזכרתי בטירונות שלי, עם השלטים שמילאו את הבסיס: „להרוג ולא להיהרג”.

● **למה למות? למה לא להרוג את בני-הזונות שרוצים להרוג אותך?**

„אתה לא מבין, אתה לא מבין. זאת הארץ שלנו, לא? זה שלנו, שלנו, שלנו.”

היא שיכנעה אותי, בתור אמריקאי שלא מבין עברית. גרשון סלומון חייך, בלי מבוכה.

● **זה לא מוגזם קצת?**

„בטח שלא. אפשר לאבד את הבית.”

● **אתה יודע שזה לא נכון. אתה יודע שהציונות ניצחה, ועכשיו מה שקורה זה שלב הסיום במאבק על הגבולות הסופיים.**

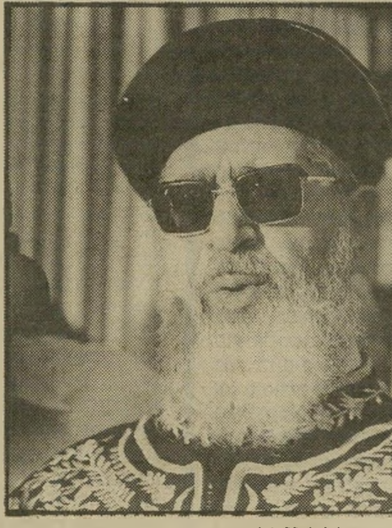

הרב יוסף
לא מחליט

גרשון סלומון, נאמן הר-הבית, צחק. „אתה מדבר דברים של טעם, אתה יודע?”

מנהיג הבלתי-נראים

הרבה שעות אחרי שהערב המשונה נגמר, כאשר ישבתי מרותק לסרט-הווידיאו, שלקח אותי אל הבוקר, שיחזרתי את התמונות ואת הריחות, את הדוחק ואת הזיעה, את טעם הקולה ואת פרצופי האברכים שבאו עם מצלמות ומצבי-רוח, ועם מה שהאמנים מכנים „דרישת-הקהל”.

ראיתי את הפנים של יצחק רפאל, ראש המוסד המארח, בחדר שלו, איש גדול בהרבה מהמצופה, שורח מההצלחה, אבל חזר ואמר שהוא לא צריך את התיקשורת, וזה רק מפריע לשיעור, אבל הוא טיפל בעיתונאים יפה מאוד, ואפילו לא גרש אותי מהחדר כאשר הרב עובדיה נכנס, במיצנפת ובגלימה שלו, וקם להתפלל עם המלווים שלו את תפילת הערבית. הוא רק אמר שאני צריך כיפה, כי זה לא יפה, אבל לא היתה לי, ולא עשיתי שום מאמצים להשיג.

נזכרתי בדברים הזהירים של עובדיה יוסף, שלא החליט כלום, ובקהל המצחקק שלו, אבל פתאום הקטע בסרט-הווידיאו תפס אותי. מנהיג שבט הבלתי-נראים מיער האיזמרגד הביט במבט מפוקח באבא של טומי, שמצא את בנו אחרי 10 שנים. חטפו אותו ממנו בתור ילד, ועכשיו הוא גבר צעיר בשבט הבלתי-נראים, והוא לא רוצה לחזור עם האבא שלו אל העולם המת, שמחוץ לג'ונגל הקסום.

„תגיד לו שיבוא איתי,” מבקש אבא של טומי ממנהיג השבט.

„אם הייתי אומר לגבר לעשות מה שאיננו רוצה, לא הייתי מנהיג השבט.”

ופתאום הוא נראה כמו עובדיה יוסף, רק בלי מישקפי-השמש של הרב.

„לא האמנו. בארץ יחלקו פרסים בלי

„**כשקיבלנו את** הודעת-החיוב של ישראכרט בתחילת חודש אפריל 89', על הקניות שערכנו, יוסי ואני (שמות בדויים) בחודש הקודם, צורפה להודעת-החיוב חוברת מהודרת בצורת כרטיס-טיסה. על כריכת החוברת צויין באותיות-ענק: „חו”ל על חשבון ישראכרט”.

„ריפרפתי בחוברת. הייתי בטוחה שיש כאן איזו הגרלה. אני מעולם לא זוכה בהגרלות ואחרי כמה אכזבות בעבר, אני לא מתעכבת

שרית רום

יותר על מבצעי-הגרלה.

יומיים לאחר מכן, במוסף ידיעות אחרונות של אותו השבוע (7.4.89), הופיעה מודעת-ענק, על פני עמוד שלם. במודעה נאמר — ‚חו”ל על חשבון ישראכרט, מיבצע ענק ללא הגרלה. משלמים בישראכרט וטסים חינם לאירופה עם אל על’.

„כשראיתי שהמיבצע הוא ללא הגרלה, המשכתי לקרוא. הבנתי כי כל שעלי לעשות הוא לבצע קניות בסך של 7000 שקלים, וכל המגיע לסכום זה זוכה בכרטיס-טיסה חינם.

„החלטנו כי נבצע את קניית המזגן והמיקרו-גל בכרטיס-האשראי, למרות שעד לאותו יום לא נהגנו לערוך קניות גדולות בכרטיס-אשראי. בדרך כלל נהגנו לקנות ולשלם בהמחאות. המיבצע הוא זה שגרם לנו להחליט לבצע הפעם את הקניות בישראכרט.

„השיקול היה ברור — את שני המוצרים התכוונו לקנות בכל מיקרה. הקיץ היה קרוב. רצינו לנסוע בקיץ לחופשה בחו”ל. החלטנו לכרוך את שני הדברים יחדיו. בסופו של דבר, קנינו את המוצרים במשך חודשי מאי ויוני, ועברנו את סכום הצבירה בכמה מאות שקלים.

„בתחילת חודש יולי קיבלנו הודעה כי זכינו בחצי כרטיס. רק צד אחד על חשבון החברה. כשחזרנו לבדוק באותיות הקטנות גילינו דברים תמוהים.” מספרת מירי.

במוסף „7 ימים” של ידיעות אחרונות, ביום ו', ה-7.4.89 התפרסמה המודעה הראשונה של ישראכרט. המודעה סיפרה כי 3000 כרטיסי-טיסה עומדים לרשות הראשונים שיצברו סכומי-קניה של 7000 שקלים. „הסיכוי גדול — כל אחד יכול” צויין במודעה.

גם המודעה מדגישה כי 1000 כרטיסי-טיסה מתוך 3000 הם כרטיסי הלוך-ושוב ועוד 2000 כרטיסים הם כרטיסים של צד אחד. קודם, כך הובטח, יחולקו 1000 הכרטיסים הלוך-ושוב, ורק אחרי שתסתיים חלוקתם, יחלו בחלוקת ה-2000 הנותרים. וכך נאמר במודעה: „1000 כרטיסי-טיסה הלוך-ושוב לאירופה יוענקו חינם לראשונים שיגיעו לסכום של 7000 ש”ח. לבאים בתור ממתינים 2000 כרטיסי-טיסה הלוך-ושוב לאותם יעדים באירופה כשכיוון אחד משולם על-ידי ישראכרט ואתה משלם רק עבור הכיוון השני. כלומר, חצי כרטיס הלוך-ושוב על חשבון ישראכרט.”

אחרי הפירוט מסבירה המודעה כי „המחשב של ישראכרט ייאתר את 3000 הראשונים שיגיעו לסכום של 7000 ש”ח, והודעה תשלח לביתו של כל זוכה.”

מיבצע נהדר. כל-כך פשוט. בלי הגרלה, בלי תחרות — כל אחד יכול. כל חבר ישראכרט תלוי אך ורק בקצב קניותיו. מחזיקי כרטיס-האשראי יכולים לתכנן או להקדים את קניותיהם, כך שיהיו בין הראשונים שיגיעו לסכום. גם סכום צבירה של 7000 שקלים על-פני תקופה של שיבעה חודשים נראה סביר. המודעה בישרה כי המיבצע: „החל מ-2.4.89 ועד 31.10.89. נכון הוא שאם כל הקודם זוכה צריך להזדרז, אבל הפרס בהחלט בהישג-יד.

האותיות הקטנות

ואז, בתאריך 2.4.89, במוסף מעריב מופיעה מודעה נוספת כשכותרתה זהה:

תגובת חברת „ישראכרט”:

המיבצע זכה להצלחה בלתי-רגילה, שהביאה לגידול בהיקף המכירות, וסייע לתדמית החברה. אלה נובעים בעיקר מכך שיש כאן מתנה אמיתית למיספר גדול יחסית של לקוחות.

● (א) השיטה שלפיה חולקו הכרטיסים היתה מבוססת על מיבחן אובייקטיבי מלא, שהתייחס אך ורק להיקף הקניות, כאשר קביעת הזוכים נעשתה אוטומטית על-ידי המחשב לגבי 3000 הראשונים (1000+2000), שסכומי קניותיהם הגיעו ל-7000 ש”ח ויותר.

הזוכים קיבלו הודעה באמצעות המחשב על זכייתם על גבי הדו”ח החודשי המגיע לביתם בגין קניותיהם. בצורה דומה נעשה הדבר לגבי 2000 הזוכים הנוספים, שיקבלו כרטיס-טיסה לכיוון אחד.

● (ב) המודעה שפורסמה נועדה להבהיר את כללי המיבצע, ולא היה בה משום שינוי או הכבדה כלשהיא, לעומת התקנון המקורי של המיבצע. ההבהרה התייחסה אך ורק לאותו חודש שבו מיספר הרוכשים בסכום של יותר מ-7000 ש”ח הגיע לגבול העליון של 1000 איש, והיה צורך לקבוע באופן אובייקטיבי – לגבי אותה קבוצת-זוכים שבאותו חודש עברה את סכום הקניות של 7000 ש”ח – מי מבינהם יזכה בכרטיס-טיסה. לגבי אלה – ורק לגביהם – נקבע שסכום הקניות הגבוה שמעל 7000 ש”ח יישמש כקריטריון לזכות בכרטיס. הסדר דומה נעשה לגבי קבוצת הזוכים שבחודש אחד עברה את גבול ה-2000 זוכים בכרטיס-חינם לכיוון אחד.

● (ג) הכוונה בסעיף זה להבהיר שבכל חודש נבדקו וזכו כל מי שהגיעו באותו חודש לסכום קניות מצטבר של 7000 ש”ח ויותר, כאשר מטבע הדברים היו עשויים להיות הבדלים בין סכומי הקניה המירביים של הזוכים בחודש אחד בהשוואה לסכומי קניה מירביים שזיכו את מחזיקי הכרטיס בפרס בחודש קודם, בכפוף לכך שבכל מיקרה סכומי הקניה הגיעו ל-7000 ש”ח ויותר.

המיבצע תוכנן מלכתחילה עד 31.10.89, כאשר הוא מורכב משני חלקים:
(א) 3000 כרטיסי-חינם (1000+2000) לחו”ל.
(ב) שוברי-הנחה לטיולים.

התחום הראשון הסתיים מוקדם מהצפוי בגלל הצלחה שזכה לה. יחד עם זאת החלק השני עדיין נמשך ויסתיים, כאמור, בתום תקופת המיבצע המקורית.

הגרלה? רצנו לקנות ולא זכינו."

ישראכרט ידידך?

הגששים אמרו: ישראבלוף. אנחנו לא אומרים. אבל הרבה דברים לא ברורים היו במיבצע־חו"ל של „ישראכרט". כך שומרים על אמת בפירסום?

„חו"ל על חשבון ישראכרט, מיבצע ענק ללא הגרלה" האותיות הגדולות זהות למודעה ש־פורסמה שבועיים קודם לכן בידיעות אחרונות, אבל בין שורות־ההסבר על אופן־ההש־תתפות שורבבו להן שתי שורות חדשות, שלא הופיעו קודם לכן, והמשנות באופן מהו־תי את כללי המיבצע.

„אלף כרטיסי־טיסה הלוך ושוב לאירופה יוענקו חינם לראשונים שיגיעו לסכום של 7000 ש"ח. אם יהיו יותר מ־1000 משתתפים כאלה, יוענקו הכרטיסים ל־1000 המשתת־פים הראשונים שיצברו את סכומי השימוש הגבוהים ביותר מעל 7000 ש"ח."

והנה, במעבר מידיעות אחרונות למעריב, השתנה המיבצע כולו. אם מחליטים על 1000 משתתפים ראשונים, הרי שישנם רק 1000 משתתפים ראשונים ולא יכולים להיות אפי־לו 1001 שכאלה.

החלוקה צריכה לה־יות כזו שבסוף כל יום, החל מיום תחילת המיב־צע, מעבר המחשב את כל הלקוחות שהגיעו לסכום של 7000 שקלים או שעברו את הסכום — המודעות מדברות על צבירה „החל מהשקל הראשון" — ומעניק להם כרטיס־טיסה הלוך־ושוב. כל אחד שכזה יורד מסך 1000 הכרטיסים שהועמדו לזכות הלקוחות עד הכרטיס האחרון, לפי שיטת כל הקודם — זוכה. רק אז מתחילים לבדוק את ה־2000 הזכאים ל־200 כרטיסי צד אחד, ולהעניק להם את זכייתם.

לפי המודעה הראשונה, לחברי ישראכרט אין זה משנה מה יהיה סכום הצבירה מעבר ל־7000 שקלים. מספיק שהלקוח יגיע לצבי־רת 7000 שקלים בקניותיו.

תוך שבועיים השתנו הכללים. הלקוח כבר אינו תלוי יותר בקצב קניותיו הפרטי. הוא תלוי בסכום־הקניות של הלקוחות האחרים. הוא נכנס לתחרות, לסוג של הגרלה.

מירי ויוסי הלכו לבדוק את חוברת־המיב־צע שנשלחה לביתם בחודש אפריל. בעמודים הראשונים של החוברת לא נאמר דבר וחצי דבר על סכומי קניה הגבוהים מסך 7000 שקלים. אבל כבר אמר גידעון רייכר שצריך לבדוק את האותיות הקטנות. הם בדקו את התקנון, הנמצא בסוף החוברת ומצאו את סעיף 4.

● (א) „בפרסי קבוצה א' (כרטיסי הלוך־ושוב) יזכו 1000 המישתתפים שיצברו ראשו־נים סכומי־השימוש הגבוהים ביותר שמעל 7000 ש"ח."

● (ב) „בפרסי קבוצה ב' (צד. אחד על חש־בון ישראכרט) יזכו 2000 המישתתפים שיצ־ברו את סכומי־השימוש הגבוהים ביותר ש־מעל 7000 ש"ח, אחרי שתושלמנה זכיות קבוצה א'."

● (ג) „אומדן סכומי־השימוש הגבוהים ביותר שמעל 7000 ש"ח, לצורך קביעת הז־כיות, ייעשה בהתייחס לאותו חודש מחודשי המיבצע שבו תקבענה הזכיות ללא התייחסות לחודש קודם או חודש עוקב."

מיבצע למישפטנים

מירי ויוסי הבינו את סעיפים א' וב'. הם בדקו וגילו כי תקנון מיבצע, תפקידו להרחיב ולפרט את המודעה המפורסמת, אך אסור לו לשנות באופן מהותי את כללי־המיבצע.

במיקרה זה פורסמו באותה חוברת עצמה כללי־השתתפות מסויימים בתחילת החוברת, ואילו בחלק התקנון נכתבו דברים שונים ל־גמרי. נוצרה סתירה מוחלטת.

מודעות הפיתוי דיברו על 1000 הראשו־נים שיגיעו לסכום של 7000 שקלים, ואילו התקנון מדבר על צבירת סכומי־קנייה הגבו־הים ביותר מ־7000 שקלים. בשום מקום לא מצויינת נקודת־הזמן שבה תקבענה הזכיות למי שצברו סכום הגבוה יותר מ־7000 שק־לים.

מסעיף ג' אין אפשרות להבין דבר. והרי תקנון נועד לאנשים המשתתפים במיבצע ולאו דווקא למישפטנים, אלא אם כן נערך המיבצע על־ידי לישכת עורכי־הדין.

מה פירוש „אומדן הזכיות יעשה בהתייחס לאותו חודש מחודשי המיבצע שבו תקבענה הזכיות"? האם לא דיברו המודעות על מי שמגיע ראשון כזוכה? האם רק בחודש אחד מחודשי המיבצע תחליט החברה לבחור את הלקוחות שקנו באותו חודש בסכומים הגבו־הים ביותר מ־7000 שקלים „ללא התייחסות לחודש קודם או חודש עוקב"? האם הודיעה החברה ללקוחות מהו אותו החודש שבו תק־בענה הזכיות? והרי תקופת המיבצע הוכרזה לחודשים שבין אפריל עד סוף אוקטובר.

האם לא נכנס למיבצע אלמנט של הגרלה,

(המשך בעמוד 48)

שימשון הבריון

אין זו החדשה האחרונה: דויד המלך היה, בצעירותו, ליסטים שגבה דמי־חסות.

מי שרוצה, יכול להחמיר בפסק־דין זה. בברחו משאול המלך, אסף סביבו דויד המלך כנופיה של פושעים נמלטים, אנשים מרי־נפש שברחו מנושיהם. באותה עת גם היה קוויזלינג, ששירת את האוייב הפלישתי נגד עמו שלו. אחרי שנהרג שאול, כאשר שלטו הפלישתים המנצחים בארץ, מינו את דויד בן־ישי כמלך של מדינת־החסות הישראלית. רק אחר־כך הפך לגיבור לאומי.

מי אומר זאת? התנ"ך. צריכים רק לדעת לקרוא.

משה רבנו לא היה מנהיג עממי. הוא היה אציל, שהתייחס אל העם כאל חבורה של ילדים מפגרים. הוא היה עריץ, רודן ושתלטן. הוא היה גם מחוקק אדיר ומנהיג היסטורי. לדעת רבים, לא היה אלא נסיך מצרי, בן

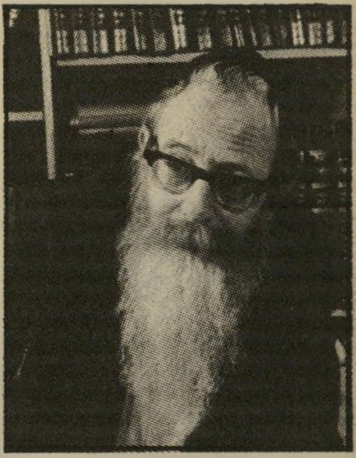

הרב שטיינזלץ
קורבן במילחמה

בלתי־חוקי של בת־פרעה, שמרד בפרעה־סבא ולקח עימו חבורת־עבדים למידבר, כדי לעשותה לעם.

יצחק אבינו? סתם איש חלשלוש, בנו של אברהם הגדול, עבד נרצע לאשתו ריבקה, אשה חזקת־אופי שעשתו בו כרצונו. כך גם שרי־שרה החותנת, מכשפה לא־קטנה, שכפתה על אברהם טוב־הלב את גירוש בנו־בכורו, ישמעאל, והפקרתו בלב המידבר הצחיח. את התוצאות אנחנו אוכלים עד היום.

שימשון הגיבור היה אולי גיבור, אך לא לטובת הישראלים. יתכן שלא היה ישראלי כלל. הוא חי בין הפלישתים, בילה איתם, התעסק עם נשותיהם, חד להם חידות וכילה בהם את זעמו, עד שתפסו אותו בתחבולות. לדעת יגאל ידין, שימשון לא היה כלל ישראלי, אלא פלישתי טהור. ידין סבר כי כל שבט דן היה פלישתי, דבר ההופך גם את תל־אביב לעיר פלישתית. אין זה פלא שדמותו של שימשון דומה הרבה יותר לזו של הרקולס היווני מאשר לזו של גיבור ישראלי מן המניין.

כל זה ניתן ללמוד מן התנ"ך. כי התנ"ך, ספר אדיר־ממדים ורב־רבדים, מתאר את גיבוריו בצבעים אנושיים. אין הם בני־אלים, אלא בני־אדם בשר־ודם.

אמנם, אילו היה מישהו אומר את הדברים האלה בכיתה של בית־ספר ישראלי, דתי או חילוני, היו מגרשים אותו בבושת־פנים, אחרי שהמנהלת היתה לוקה בשבץ־הלב. ואם היה אללה אלי אומר זאת רב, גדול־בתורה, על אחת כמה וכמה.

אחד שאמר דברים מסוג זה הוא עדין שטיינזלץ, גדול־בתורה וידידו של הרבי מלובאביץ. השבוע, באיחור של כמה שנים, ירד עליו מלוא המחץ של חלק מן המימסד החרדי.

לרבים זה הזכיר את פרשת סלמאן רושדי, הסופר ההודי־מוסלמי־בריטי שהעז לכלול בסיפרו פסוקי השטן כמה דברים שפגעו ברגשות המוסלמים. האיית־אללה רוח־אללה חומייני, נישמתו עדן, דן אותו למוות. עד היום מתחבא רושדי, יחד עם אשתו, ואינו ישן שני לילות רצופים באותה המיטה.

עדין שטיינזלץ לא נידון למוות. האיית־אללה אליעזר שך לא גזר עליו חנק או סקילה. שטיינזלץ רק הואשם פומבית בפירסום דיברי כפירה. ספריו — החלחוד המבואר, דמויות מן המיקרא ונשים במיקרא — נידונו לקבורה. שטיינזלץ עצמו, כמו רושדי, היכה על חטא, הודה בשגיאותיו בנוסח המקובל בסין וביקש להחזיר לו את כל ספריו, כדי שיוכל לגנזם.

זה לא קרה בימי־הביניים. זה קורה בישראל, 1989.

שטיינזלץ נפל קורבן למילחמה בין הרבנים — אך מי אומר שזה לא קרה גם לרושדי, שמילחמת האיית־אללה באיית־אללה התנהלה על גבו? בסך־הכל ביקש האיש העדין לקרב את הדת לציבור החילוני, ולדבר אליו בנועם.

לכן תיאר את דמויות התנ"ך כפי שמחברי התנ"ך עצמו הציגו אותן, ולא כפי שהן מתוארות על־ידי שטיפת־המוח הדתית המקובלת. לכן אמר מה שכל אחד יודע: שהתלמוד לא תם והושלם. התורה שבעל־פה הולכת

דויד המלך (קלאוס סלוטר, 1400)
ודבורה הנביאה צמאת־דם

ומתפתחת במשך הדורות, בשקט ובהדרגה — כפי שצריך להיות.

פרשת־שטיינזלץ היא סקנדל בין הדתיים לבין עצמם. היא לא שערוריה בין הדתיים ובין הציבור הישראלי החילוני, ההומאניסטי. ציבור זה אינו זקוק לרב גדול־בתורה, כדי להבין את התנ"ך. התנ"ך, יצירת־ספרות ויצירת־תרבות, היא המורשת המשותפת של כולנו, של כל דוברי־העברית, של כל מי שגדל בתחום היהדות, של כל האנושות כולה. כל אחד יכול לקרוא בו ולהתרשם מן התיאורים הנהדרים של גיבוריו.

שימשון הביריון, דויד השודד, דבורה צמאת־הדם, ריבקה הרמאית — כל אלה שייכים לאוצר הדמויות של עם־ישראל כולו. כל אחד יכול לתאר אותן לעצמו כאוות־נפשו — ואין איש זקוק לשם כך לרבנים עדינים או גסים, ובוודאי לא לאיית־אללה יהודי.

1000 $ ליום

(המשך מעמוד 40)

מחוץ לתחום ישראל הרי שהמישרד הרשום היה למעשה בחו"ל, ולכן גם החברה היא חברה זרה.

טענתם של פפושדו ושותפיו, מוכרת כבר בהקשר לוויכוח שהוא ניהל לפני חודשים אחדים עם מס־ההכנסה (ראה מיסגרת). גם שם הוא טען שהחברה, שהיתה בעלת המלון, היא תושבת־חוץ, משום שהבוררים החליטו שטאבה נמצאת מחוץ לישראל. אז שיכנעו עורכי־הדין של פפושדו את מס־ההכנסה לקבל את עמדתם, וכך נמכר המלון מבלי שאוצר־המדינה יקבל את חלקו, שנאמד בכ־15 מיליון דולר.

בעניין חוק הפיקוח על המטבע מסתבר שעורכי־הדין של פפושדו לא הצליחו לשכנע את בנק ישראל. המפקח־על־מטבע־חוץ החליט להיכנס לדיון מישפטי בסוגיה. אחד הדברים הראשונים שעשה היה לפנות ליועץ המישפטי של בנק ישראל ולבקש ממנו חוות־דעת מלומדת, שלפיה עולה כי אין לראות בחברת מועדון הים האדום חברת־חוץ, אלא חברה ישראלית לכל דבר.

מסתבר כי לפי פקודת מס־ההכנסה החברה נחשבת כחברת־חוץ, בעוד שלפי חוק הפיקוח על המטבע היא נחשבת חברה ישראלית.

בחוות־הדעת שהגיש היועץ המישפטי לבנק ישראל נאמר כי לא יכול להיות מצב שבו לחברה ישראלית יש מישרד רשום בחו"ל, משום שאין מציאות מישפטית כזו. חברת מועדון הים האדום, כך נקבע באופן חד־משמעי, איננה חברת־חוץ.

● ● ●

לכאורה, ניתן היה לצפות מבנק ישראל כי מייד אחרי קבלת חוות־הדעת יורה לפפושדו ולחברה להעביר מייד את 30 מיליון הדולר לארץ. תחת זאת החל להתנהל משא־ומתן בין הצדדים, שבמהלכו ביקשו אנשי החברה להתיר להם להחזיק מטבע־חוץ נוסף בחו"ל, מעבר לשיבעת מיליון הדולר שכבר אושרו.

עורך־הדין עברון, שייצג בעניין זה את פפושדו, טען בתוקף כי למרות חוות־הדעת של עורך־הדין הרצברג, בהחלט יש מקום לעמדתו שיש לראות בחברה חברת־חוץ.

עוד אמר עורך־הדין עברון: „הנושא הזה איננו חד־משמעי. בהחלט יש חילוקי־דיעות בסוגיה זו."

גורם בכיר בחברה סיפר מדוע היה לחברה כל כך חשוב להתעקש על הנקודה הזו במשא־ומתן עם בנק ישראל: „כשיש לך 37 מיליון דולר בחוץ, אתה מבקש להשקיע חלק מזה בחו"ל. מה זה מבקש — מתחנן. מתחנן לשמור על כמה שיותר כסף בחו"ל, כי בארץ אתה לא יכול לעשות עם זה כלום. היו לנו ויכוחים עם בנק ישראל, אבל בסוף השגנו מה שרצינו, וכולם מרוצים."

ואכן, בשבוע שעבר גילה המפקח־על־מטבע־חוץ הבנה בלתי־רגילה, והוציא לחברה היתר חדש: מותר לה להשאיר 15 מיליון דולר בחו"ל (תוספת של 8 מיליון) עד לסוף 1990, לצורך קיום החייבויותיה. בינתיים אין לחברה אישור להשקעה כלשהי של הכסף, בכל נושא. את יתרת הכסף, 22 מיליון דולר, החברה נדרשה להעביר לישראל עד סוף אוגוסט.

נראה שהחברה אכן מתכוונת להעביר את רוב הכסף עד לסוף החודש, אולם לא בטוח כי היא תצליח לעמוד בכך. מספר גורם בכיר בחברה: „את הכסף הפקדנו בשווייץ בפיקדונות סגורים, כדי שיביא לנו ריבית מקסימלית. בכל פיקדון יש כחמישה מיליון דולר, וזאת כדי שאם נצטרך כסף — לא נאלץ לפוצץ פיקדון גדול.

„אנחנו מתכוונים לשחרר בימים הקרובים כמה פיקדונות, אבל לא בטוח שנצליח להעביר את הכסף עד סוף החודש. הפיקדון האחרון נפתח ב־2 בספטמבר, שיוצא יום שבת. אחר כך, ביום הראשון, הבנקים בחו"ל סגורים, כך שהכסף יגיע לארץ רק ביום השני, ה־4 בספטמבר. הסברנו לבנק ישראל שאם אנחנו פותחים את הפיקדון לפני הזמן, אז אנחנו סתם שורפים הכנסות."

„ישראכרט" ידידך?

(המשך מעמוד 47)

כשחברת ישראכרט מחליטה באופן חד־צדדי על חודש מסויים משיבעת חודשי המיבצע כחודש הזכיות, מבלי ליידע את ציבור־הלקוחות מהו אותו חודש? לא ברור.

מה ייעשה בלקוחות שקנו בסכומים של עשרות אלפי שקלים, הרבה מעבר לסכום 7000 השקלים, אך עשו זאת לאחר אותו חודש מיסתורי, שבו חולקו הזכיות? אם מדובר על סכומי הזכיות הגבוהים ביותר, וכבר לא מדובר רק על הראשונים שיגיעו לסכום, כי אז צריך לחכות לתאריך ה־31.10.89, מועד סיום המיבצע, ורק אז לחלק את הכרטיסים, אך לא כך הוא.

בכל זאת הגרלה

בתאריך 17.7.89 התפרסמה מודעת־עמוד במוסף של מעריב. המודעה דיברה על 2000 כרטיסי־חינם לאירופה לכיוון אחד על חשבון ישראכרט. באותיות קטנות יותר נכתב: „1000 כרטיסי־טיסה הלוך־ושוב חינם לאירופה על חשבון ישראכרט כבר הוענקו לראשונים שהגיעו לסכומי־הקנייה הגבוהים ביותר שמעל 7000 ש"ח." עכשיו גם מי שיגיע ל־70,000 שקלים כבר לא יוכל לזכות, למרות שדובר על הסכומים הגבוהים יותר.

ואולי הכוונה היא כי חברת ישראכרט תמתין לחלוקת כרטיסי־הטיסה עד שיצטברו 3000 לקוחות שעברו את סכום הקניות הנדרש ורק אז תקבע את הזוכים. מה יעשו במיקרה כזה הלקוחות שבחודש המיבצע הראשון קנו בסכום של 7000 שקלים, אך בחודשים הבאים לא התשמשו יותר בכרטיס? לפי כללי־המישחק הראשונים היה עליהם לזכות, אך אם הקביעה נעשית רק כמה חודשים לאחר מכן, ולפי סכומי־קנייה הגבוהים מ־7000 שקלים, הרי שקיים סיכוי שיזכו רק במחצית כרטיס או שלא יזכו כלל. וזוהי כבר הגרלה.

בתאריך האמור כבר לא נותרו 2000 כרטיסי־טיסה לכיוון אחד. בתחילת חודש יולי קיבלו רבים מלקוחות ישראכרט הודעה, נוסף על הדיווח על קניותיהם בחודש יוני, כי זכו בחצי־כרטיס על חשבון ישראכרט.

בשבוע שעבר, בתאריך 9.8.89, פורסמה מודעה בידיעות אחרונות. כותרת המודעה — „ישראכרט נותן לך חו"ל בהנחה". בתחתית המודעה נכתב באותיות קטנות: „טיסות ישראכרט לחו"ל ממריאות. 3000 איש כבר זכו בחו"ל על חשבון ישראכרט." ואולי זוהי דרכה של ישראכרט להודיע לציבור לקוחותיה על סיום מיבצע הענק, כפי שהתחייבה לעשות בתקנון המיבצע: „ישראכרט תהיה רשאית להאריך את תקופת המיבצע או לקצרה, והודעה על כך תפורסם בשני עיתונים יומיים."

אולי. בכל מיקרה, כבר נמכרו כל הכרטיסים, ואין מה לרוץ ולהשתמש בכרטיס־האשראי.

שאלנו את דובר חברת ישראכרט איך ייתכן כי במודעה הראשונה פורסמו כללים מסויימים, ובמשך המיבצע, כשבועיים לאחר מכן, שונו הכללים בפירסום נוסף.

איך קורה שבאותה חוברת פירסומת מצויינים כללי־השתתפות שונים בעמודים הראשונים, לעומת עמודי־התקנון, הנמצאים בסוף החוברת?

אם אכן מלכתחילה היתה הכוונה לצוברים סכומים הגבוהים מ־7000 שקלים, מדוע לא נאמר על כך דבר במודעה הראשונה?

אם אכן מדובר על הראשונים שיגיעו לסכומים הגבוהים ביותר, נשאלת השאלה מתי, לאיזו תקופת־זמן מתייחסים הסכומים? הרי כדי לקבוע את הגבוהים ביותר חייבים לחכות לתאריך סיום המיבצע. איך יכולים להיות 1000 ראשונים בעלי סכומי הקניות הגבוהים ביותר, האם לא קיימת סתירה בין שני התנאים?

מהו אותו חודש שבו תקבע חלוקת הזכיות? מה פירוש „מבלי להתייחס לחודש הקודם ולחודש שלאחריו?"

מהו אותו סכום גבוה ביותר? האם יש תיקרה כלשהי.

ואמת בפירסום, מה איתה?

כן, פנסיה מלאה

תעלומה: מה קיבל צ'ארלי ביטון כדי להתפטר מהכנסת? יש הרבה תשובות הנלחשות בחוץ וגירסה אחת של צ'ארלי

כסף? שטויות, מה, גם את חושבת שקיבלתי משהו? אנשים לא מאמינים, אומרים: „צ'ארלי לא פראייר. הוא לא יעזוב ככה סתם את הכנסת. מי יודע מה הוא קיבל." הם לא ראו עוד הרבה אנשים שקמו ואמרו: „אני מתפטר מהכנסת!" לכסא הזה אנשים נדבקים. אבל עובדה, אני הסכמתי והודעתי לחברים שאני עוזב ומפנה את המקום להאשם מחמיד. אף אחד אחר לא הסכים וכולם שמרו על עצמם ועל המקום שלהם, אז אני הסכמתי.

שבא סלהוב

את לא מאמינה? חושבת שסתם קמים והולכים? זה באמת לא סתם. אם את כבר כאן, בחצר של הבית שלי במבשרת, ורוצה לדעת באמת, אז אני אספר לך שצריך גם סיפוק בעבודה. להרגיש שעשית משהו, להרגיש איזו גאווה. כל ילד בא הביתה בסוף שנת־הלימודים עם תעודה ביד. הוא בא ומראה לאבא שלו: „תראה אבא, יש לי עשר באנגלית ותשע במתמטיקה." הוא גאה בהישגים, בדברים המוצלחים שעשה ומתבייש בכישלונות. אני, מה יש לי להראות? מה כבר עשיתי? מתרוצץ 12 שנה בכנסת, המרכז הפוליטי החשוב ביותר, ואין לי מה להראות. שום דבר, שום תוצאות, כלום. איכר זורע את האדמה שלו ואפילו בשנה של בצורת יוצא משהו, קצת חיטה להביא הביתה, קצת פירות, שאפשר לכבד אחרים, על מה אני יכול להצביע?

• • •

את צוחקת, מסתכלת סביב וחושבת שיש לי בית יפה וולוו בחצר, גר במבשרת שנחשבת לשכונה מוצלחת, את אומרת לעצמך: „צ'ארלי הסתדר יפה." תדעי לך שאפילו דירה אין לי. אני נודד עם חמישה ילדים מדירה שכורה לדירה שכורה, חי רק מהמשכורת שלי, למרות שאנשים יגידו לך דברים אחרים. סיפורים על הקצבות ומימון מיפלגות, הכל דיבורים. חברי־כנסת אחרים גרפו מיליונים, התעשרו. אני, יש לי מאחורי כבר שני סיבובים בחיים, ואין לי בעצם כלום. הייתי פועל ונאבקתי מאבקים קשים. הייתי חבר־כנסת ונאבקתי מאבקים קשים. בכל מקום תמיד מאבקים ומה יש לי מזה? כלום. כל המילחמות הן בשביל לשרוד. את יודעת מה, זה ההישג הכי גדול שלי, הדבר הכי משמעותי שהגעתי אליו, את יכולה לכתוב שצ'ארלי ביטון הצליח לשרוד במילחמה הזאת. זה הישג? לא, בעצם זה שום דבר, לעג לרש.

כן, אני רואה את אי־האמון שלך, כמו כל מי שחושבים שחברי־הכנסת הם מיליונרים. בטח שיש מיליונרים. קחי דוגמה את חיים רמון, שעשה עיסקה אחת וגרף 200 אלף דולר. אהוד אולמרט נעשה מיליונר, ויש עוד אחרים. אז את שואלת מה איתי? אולי אני לא מספיק חכם לעשות את מה שהם עשו? אני לא ניצלתי את האפשרויות, פשוט כי אני מסגר. כן, מסגר, שמעולם לא התבייש להיות מסגר, ועד היום, כשצריך למלא טופס, אני כותב בסעיף מיקצוע „מסגר", לא חבר־כנסת, כי חבר־כנסת זה לא מיקצוע זה יעוד.

אני עצוב, כן עצוב. אם הייתי יודע שככה אני הולך לגמור את החיים שלי בדרך הזאת של אמירות חסרות־משמעות, של דיבורים בלי מעשים. לדעתי ככה אין בכלל זכות קיום לאנשים.

• • •

אם אני מאושר בחיים הפרטיים? תתפלאי, דווקא כן. התגרשתי והילדים נשארו אצלי ולקחתי עליהם את האחריות המלאה והייתי צריך לעשות הכל לבד. יש לי שלושה ילדים מהנישואים הראשונים והתחתנתי עם אישה שהביאה איתה עוד ילד אחד. ילדה אחת עשינו ביחד, אז יש חמישה ילדים שצריך לדאוג להם, וכל זה בלי שהעבודה שלי בכנסת תיפגע, וככה, פתאום, הגעתי לגיל 40.

עכשיו אני פורש ושלא יספרו לך סיפורים על מה שנתנו לצ'ארלי. עובדה שאף אחד אחר לא הסכים ללכת. כן, יש לי פנסיה מלאה וזה יוצא יותר מחצי משכורת, וזה בטח הרבה יותר ממה שעובד־תעשייה יכול לקבל, כי אחרי 12 שנה בכנסת מגיעה לך פנסיה מלאה וגם לי מגיע, אבל זו בטח לא סיבה לפרוש, נכון?

כן, הם ביקשו, בסדר, אפילו לחצו. בטח שהחברים שלי לא מבינים את הצעד. מי יכול להבין? שאני אכנע לבקשת החברים? מה את שואלת? אם יש לי חברים במיפלגה? אם אני בן־בית שם? מה פתאום. אני לא בן־בית וגם החברים שלי אף פעם לא היו בני־בית. זה פוליטיקה, מה את חושבת? הקמנו ביחד חזית פוליטית ויש לנו מצע משותף. זהו. אני אמרתי פעם שאני קומוניסט? מה פתאום. אף פעם. השתלבתי בחזית, שבה לכל צד יש אינטרסים, למרות שחלק אומרים שלא.

הם קיבלו ממני תמורה אלקטורלית. עובדה. תמיד רצו שאמשיך לרוץ. ברור, אני לא חבר־המיפלגה ואני לא יכול להשתתף בהחלטות המוסדות שלה. אני לא קומוניסט, וגם אין לי שם חברים. תראי, אצלנו בעדות־המיזרח, יש מושג של חברים. עושים הכל בשביל חברות אמיתית וכנה. בפוליטיקה זה לא ככה. מה אפשר לעשות? צריך לחיות עם זה.

אני גם יודע שאני מאוד שונה מהחברים האלה במיפלגה. הם קראו קארל מארכס, הם קומוניסטים. יש להם אידאולוגיה והם ניזונים ממנה. אני בסך הכל רוצה להתמודד עם מה שקורה בשטח. אין לי תורה. אין לי אלוהים. אין לי את מארכס שיבוא לעזור.

• • •

אבל את העובדה שאני פועל אף אחד לא יקח ממני. אני בן למעמד־הפועלים. את צוחקת מהמושג הזה, מעמד הפועלים? את רומזת שאני מדבר בפראזות כמו הסיסמות הקומוניסטיות? אני לא מתבייש. אני בן למעמד הפועלים. אני לא צריך להיות רעב בשביל להבין את האנשים האלה, בשביל לצעוק את הצעקה שלהם. גם אני נאבקתי בשביל להביא פרוסת־לחם הביתה. כשעבדתי כפועל היתה לבן־אדם גאווה, אפילו הנאה, לגמור יום־עבודה. היום פועלים מתביישים. הם לא יכולים להגיד שהם פועלים, מסתירים את הזהות. המדינה מתייחסת אליהם כמו ליצורים שלא עושים כלום. את יכולה להצביע על מיפעל אחד, מיפעל־תעשייה אחד, שהוקם בעשור האחרון? לא. אני אומר לך. אין דבר כזה.

• • •

אז אני הולך להסתדרות. אני לא מספר לך שזו משאת נפשי, בטח שלא. אני לא חושב רחוק, לא יודע מה יהיה, מה התוכניות ומה נצליח להשיג. יכול להיות שאני אתייאש, ובכלל אפסיק את הפעילות שלי, אם ארגיש שגם בהסתדרות כל מה שאני עושה זה דיבורים, אז אני פורש וזו הבטחה. ועוד דבר שאת יכולה לרשום:

לכנסת אני לא חוזר. אולי עכשיו, דווקא בהסתדרות, אני הולך לתפוש את הראש האמיתי שלי, מין צורך נפשי ותיסכול של שלוש קדנציות ושיהיה בריא האשם מחמיד ושיצליחו חברי־הכנסת האחרים. אני בחוץ.

צ'ארלי ביטון, מבשרת ירושלים
13.8.89

רק לא גבי גזית

בימים אלה מתנהלת מילחמה עקובת מירקע בתוך מיסדרונות הטלוויזיה. נושא המילחמה הוא התוכנית סוף־סוף, שאמורה לחזור למירקע ב־1 בספטמבר. ליתר דיוק, נושא המילחמה הוא חזרתו של **גבי גזית** לתוכנית, לא רק כמנחה, אלא גם כמפיק.

ועד עיתונות־הפקה בטלוויזיה התארגן למילחמה במינויו של גזית כמפיק. הטענה היא שגזית אינו מפיק מיקצועי, ובטלוויזיה יש די מפיקים מוכשרים, חסרי־עבודה, היכולים למלא את התפקיד בתוכנית כל־כך יוקרתית.

עם חלוף הימים הקצין הוועד את עמדתו, והוציא הודעה שבה הוא מבהיר את התנגדותו ומורה לעובדים להימנע מכל שיתוף־פעולה עם התוכנית.

ביום השישי התקיימה ישיבה של חברי־הוועד עם **חיים יבין**, מנהל־הטלוויזיה, וכו שטחו נבחרי־הוועד את טענותיהם. יבין, הי־

ציון צפריר, העולם הזה

רוני מילוא
דוברת שלא מוותרת

דוע כמי שאינו אוהב מילחמות, ניסה לגשר בין הניצים, וביקש מגזית להסכים למינוי מפיק לתוכנית.

אריה מקל, מנכ״ל־הרשות, לא אהב את התערבותו של יבין והודיע שלוועד אין זכות התערבות בנושא מינויים.

אך הוועד בשלו. ביום הראשון היתה אמו־רה לצאת ניידת־שידור לצילומים לתוכנית סוף־סוף, אך בגלל הוראת הוועד לאי־שיתוף פעולה, לא יצאה הניידת.

בינתיים מתבצרים הצדדים בעמדותיהם, ועלייתה של התוכנית אל המירקע בזמן המיועד מוטלת בספק.

העובדים חוששים שהסכמתם למינויו של גזית כמפיק תפרוץ סכר, שבעיקבותיו ישונו נוהלי־העבודה בשאר תוכניות־האירוח בטל־וויזיה — סיבה למסיבה ומוצ״ש — שגם בהן המנחים הם אנשי־רדיו: **ריבקה מי־כאלי** ו**אבי אתגר**.

★ ★ ★

גם רוני מילוא רוצה

לפני ימים אחדים התקשרה דוברת המיש־רד לאיכות־הסביבה לעורך חדשות־הלילה של הטלוויזיה, וביקשה לשדר ידיעה על פגישה שערך השר **רוני מילוא** עם בכירים בארצות־הברית. העורך אמר שהידיעה אינה מספיק חשובה לשידור, וכי לא ישדר אותה במהדורה.

לא עבר זמן רב ולעורך התקשר **חיים יבין**, מנהל־הטלוויזיה, וביקש לשדר את הידיעה. העורך סירב.

אחרי זמן קצר התקשר **אריה מקל**, מנכ״ל הרשות, לעורך, והורה לו לשדר את הידיעה. העורך התווכח עם המנכ״ל וטען גם באוזניו שלדעתו הידיעה אינה מספיק חשובה.

עם תום השיחה התקשר העורך ל**אהרון הראל**, יו״ר הרשות, ואיש מיפלגת־העבודה, סיפר לו את הסיפור וביקש ממנו גיבוי לאי־שידור הידיעה. הראל לא נתן את הגיבוי המבוקש והידיעה שודרה.

עורך־הדין **רוני פיינשטיין**, חבר מיפלגת־העבודה בוועד־המנהל של רשות־השידור, הביא השבוע את הסיפור כדוגמה לפוליטיזציה הפרועה המתנהלת בתוך הר־שות ועל המירקע.

★ ★ ★

„התחתנתי אתמול"

שלמה ארד, כתב הטלוויזיה, נכנס לפני שבוע למחלקת־החדשות ואמר לעמיתיו הנד־המים: „אני רוצה להודיע לכם שהתחתנתי אתמול. הכנתי כתבה ואני מבקש שמישהו אחר יערוך אותה במקומי."

★ ★ ★

שיפר חוזר ל„ידיעות"

שימעון שיפר, „כתבנו בוושינגטון" של קול־ישראל עומד לחזור ארצה בזמן הקרוב, עם סיום תפקידו. אך שיפר אינו חוזר למיקרופון. הוא קיבל מישרת כתב מדיני בצהרון ידיעות אחרונות, ולצורך עבודתו החדשה קיבל חופשה ללא־תשלום מן הרשות, שאושרה על־ידי **אריה מקל**, המנכ״ל.

אגב, המנכ״ל הקודם, **אורי פורת**, התנ־גד לאשר חופשות לעובדי הרשות לצורך עבודה עיתונאית אחרת. השניים יעבדו באו־תו העיתון.

★ ★ ★

להשתמש במנהל

אווירת נכאים בטלוויזיה. מחלקת־החד־שות על הקרשים. אין מנהל־חדשות. **חיים יבין**, המשמש כמנהל־חדשות, עסוק כולו בקבלת קדנציה שנייה כמנהל־הטלוויזיה.

התוכניות בתרדמת־קיץ. מנהל מחלקת־הדראמה התפטר. מנהל מחלקת־התעודה כנ״ל. לא יהיו כל מינויים חדשים עד שייבחר מנהל־טלוויזיה בעוד חמישה חודשים. המיס־דרונות הפכו לשבשבת — הכל עסוקים בתחזית.

גם בהנהלת הרשות, בבניין כלל, אין חדשות מעודדות. הוועד המנהל לא מתפקד, את היו״ר עדיין מחפשים, והמנכ״ל עסוק בסיפור בדיחות.

באחרונה נשמע המנכ״ל, **אריה מקל**, מתבטא בפורומים שונים ואומר שאינו יודע אם הוא בעד או נגד יבין לקדנציה שנייה, אך בינתיים, עד שייקבע המנהל, הוא יכול להשתמש ביבין כרצונו.

גבי גזית
רוצה להיות מפיק

בררוגו

חיים רומקובסקי

יום ה', 10.8.89

האיש שהונצח בבול הגטו

הסיפור של חיים רומקובסקי עצמו לא מעניין. אולי הוא אף נדוש. חזרה על סיפור האטד שנמשח למלך, כי לא נמצא עץ אחר, שייקח על עצמו את הג'וב. איש קטן בעל אמביציות גדולות, שהפך ממנהל בית־יתו־מים לראש הגטו היהודי בלודג'. שם, בצל הכיבוש הגרמני, נפלה לו ההזדמנות להמריא גבוה־גבוה על האגו־טריפ הפרטי שלו.

לאחר שכבר היה לו מימסד מאורגן להפ־ליא, אף הוציא בולים מיוחדים לתושבי הגטו. אלה נשאו את דיוקנו שלו, של ראש הגטו רומקובסקי. לאחר שאותו דיוקן הונצח בציור ובפיסול על ידי מיטב אמני הגטו. אין גבול לשיגעון הגדלות.

כמו רבים אחרים, שלט רומקובסקי בחסות הנאצים. כוחם היה כוחו. סוד שילטונו על אחיו היהודים היתה עובדת היותם מוקפים ומבודדים מהעולם החיצון, כמעט לחלוטין. רק מכשירי־הרדיו קרעו את עטיפת הבידוד, שבה הקיפו הגרמנים את היהודים. כאשר חוסלה כמעט כל המנהיגות היהודית בגטו נותר הוא בחיים. שופע כאריזמה, נואם מוכ־שר, שגילה לפתע כר פורה למימוש כושר מנהיגותו.

הוא ידע להתחנן לפני נתיניו על חייהם. בשכנעו אותם להקריב אף את ילדיהם. „גם עם הגרמנים תתווכחו?" אמר לאמהות שביק־שו להותיר לכל אחת לפחות ילד אחד.

אולם, משהגיעה שעתו להוכיח את מנהי־גותו, מעד רומקובסקי, כשל ונפל. לא כמו מנהיגי גיטאות אחרים, שידעו ליטול נפשם בכפם, או מוטב להמריד את היהודים כנגד הגרמנים, רומקובסקי בחר בדרך הנוחה ושרת את הרייך הנאצי.

בחלק השני של התוכנית היו צריכים המשתתפים, ניצולי גטו לודג', לדון (את) בשליטם דאז. וכאן נתבלבלו היוצרות. ויותר משדיברו בו דיברו המשתתפים על עצמם. במיוחד כששאלו: „היתה לנו ברירה?" כמו היתה זו שאלה ריטורית, שהם חוזרים ושו־אלים את עצמם. כי לכל אחד היה רגע שבו היה צריך לבחור בין ערך הכבוד לערך החיים.

העובדה שהם נוכחים באולפן הוכיחה כי־צד בחרו מי שניצלו. קשה לשמוע את מטעני האשמה שגוררים ניצולים אלה, כל שניה מחייהם. לכל אורך חייהם הם מרגישים אש־מים על מה שעשו, ועל מה שלא עשו, והגרוע מכל, אשמים על כך שניצלו.

אחת נושאת איתה את מבטו של אביה. מבט מאשים על ששיכנעו אותו לצאת את מחבואו, שאליו לא שב עוד לעולם. אחר נושא עימו את תנועת ידו החרדה של אחיו. תנועה שהרחיקה אותו מאיש הגסטפו שבדק את ניירות האח. זיכרון אחרון מאחיו שאותו לא ראה שוב.

לרגע היה נדמה כי התיאורים הכואבים אינם סתם קטעים טראגיים. היתה תחושה כי המשתתפים מוצאים מיסתור תחת רגשות האשמה מאשמה כבדה עוד יותר.

אחרי התוכנית, כמו לפניה, ברור לחלוטין שתושבי גטו לודג' ידעו את האמת. הם לא האמינו לידיעות שהגיעו באמצעות הרדיו וגם ממקורות אחרים. לא האמינו, אבל ידעו! בכלל לא חשוב איך תיעתע רומקובסקי בתו־שבי הגטו. לא חשוב כיצד שיכנע אותם למ־סור במו ידיהם את ילדיהם ואחיהם לידי הגר־מנים, למוות. תחילה את הזקנים, החולים והי־תומים. אחר כך את הילדים.

„מקריבים איברים בכדי להציל את הגוף," אמר להם. והם ידעו שכל ההולכים אינם שבים. הכל ידעו שכל מי שהלכו מתו, וכל ההולכים בעיקבותיהם ימותו אף הם. רומקו־בסקי רק שימש להם עלה תאנה.

יש מי שאומרים אחרת. אומרים שתושבי הגטו לא ידעו, שרומקובסקי משך אותם באף, שהוביל אותם לאיפה שרצה. כאילו היה החלילן מהמלין. נשאלת השאלה: האם יכול להיות שלא ראו מה מתרחש? והתשובה הפ־שוטה היא: כן! הם לא ראו מה קורה מכיוון שהתאמצו כל־כך לעצום את העיניים, לא לראות את המציאות.

ומה כל־כך מפתיע. צריך רק להסתכל סביב ולראות שדבר לא השתנה. האם יש מישהו היום המוכן לפתוח את העיניים? יש מי שיכול לעמוד בעיניים פקוחות מול המצי־אות?

רומקובסקי
אין גבול לשיגעון גדלות

תן זינוק לרנו 90

ברנו כבר מזנקים לעשור הבא וגאים להציג בפניך את מכוניות הדגל של שנות ה-90 רנו 5, רנו 19 אנרג'י, רנו 19 שאמאד ורנו אקספרס.

1. תן זינוק לטכנולוגיה מתקדמת

טכנולוגיה מתקדמת, זוהי מילת המפתח כאשר מדובר בדגמי רנו החדשים. וזהו העקרון המנחה את המתכננים והמהנדסים של חברת רנו.
במשך חודשים ארוכים הם שוקדים על מחקר ופיתוח של דגמים חדשים ושכלול הדגמים הקיימים, שיענו על כל הדרישות והצרכים - נוחות, חסכון וביצועים מרשימים.

2. תן זינוק להצלחה

צי המכוניות של רנו הוא מן הפופולרים באירופה ובעולם כולו. מדי שנה דגמי רנו השונים הם בין המובילים בסולם המכירות באירופה.
רק בצרפת עצמה, מולדת הרנו, זוכה זה 17 שנים ברציפות רנו 5 כמכונית הנמכרת ביותר.

3. תן זינוק לנוחות ויופי

מכוניות רנו ידועות כמכוניות נוחות ומרווחות ביותר. ובצדק. המושבים של כל דגמי רנו הם מושבים אורטופדים וגם מי שיושב שעות רבות מאחורי ההגה מסיים את הנסיעה נינוח ורענן. החלל הפנימי מרווח ומערכות ההיגוי של רנו הן מן המתקדמות ביותר.
כיאה לחברה צרפתית, העיצוב הנקי והסגנון האלגנטי, ניכר בכל מכונית שיוצאת מבית החברה.

4. תן זינוק לפני כולם

הקדם את כולם וזנק אל הרנו החדשה שלך כבר עכשיו. זינוק אחד ואתה נהנה מכל היתרונות - אמינות, נוחות ובטחון. והיתרון הנוסף שמירה על ערך המכונית.

5. תן זינוק לאולם התצוגה

הכנס כבר היום לאחד מאולמות התצוגה של רנו ברחבי הארץ ובחר את הרנו שלך לשנות ה-90 אל תשאר מאחור, תן זינוק לרנו 90.

זינוק קל לבנק אוצר החייל

בעקבות הסכם מיוחד שחתמו בני משה קרסו, נציגי רנו בישראל, עם בנק אוצר החייל; אתה יכול להגיע לרנו 90 ביתר קלות.
גם אתה יכול להיות לקוח בבנק אוצר החייל ולקבל הלוואה של מלוא מחיר הרנו (כפוף ליכולת ההחזר) ולהחזירה ב-60 תשלומים.
אם אתה בצבא קבע או עובד מערכת הבטחון, אתה זכאי לפריסת תשלומים נוספת עד 96 חודשים - כן 8 שנים! הלוואה שכל אחד יכול לעמוד בה.
וכשנותנים לך תנאים כאלה - אתה חייב לזנק.
לפרטים נוספים הכנס לאחד מאולמות התצוגה של רנו או אל אחד מסניפי בנק אוצר החייל.

בני משה קרסו

- תל-אביב - ריב"ל 26 טל. 627157, 03-627151
- חיפה טל. 04-723294 צומת וולקן שדרות ההסתדרות 163 רכב חיפה טל. 04-510296
- ירושלים טל. 02-226491 ח. לוי. רח' הס 4
- באר שבע טל. 057-70911 עמיגל, רח' הפלדה, אזור התעשיה עמק שרה
- נתניה טל. 053-30404 אזור התעשיה, רח' פנקס
- ק. גת טל. 051-888534
- אשדוד 08-521713
- אילת 059-78025

RENAULT

אין מחיר לאמינות של רנו!

100%
NUTRASWEET
BRAND SWEETENER
עם הטעם הנפלא של הממתיק
דיאט טמפו
גזוז בטעם תפוזים
טמפו
קיץ קל זה טמפו דיאט